

B
M

Do k
ny

K

W Dr

BRAC T W O MIŁOSIERDZIA,

W KRAKOWIE,

W S. BARBARY

Złączone.

Roku Pańskiego, 1584. Mieściacá
Octobrá:

*Do ktorego áby Pan Bog sercá ludzkie wzbudzić raczył:
wydane iest naprzod Kazanie o Miłosierdziu, y o zál-
eceniu y przedsięwzięciu Bráctwa tego:*

K temu przydane są tegoż Bráctwa Powinności y
Porządki, y Czytania z Pismáś. z Doktorow
y z Zywoťow świętych, o Miłosier-
dziu y Iáłmużnie.

*Ná cześć Pánu Bogu, y rozmnożenie mi-
łosiernych uczynkow.*

Teraz znowu przedrukowane.

W KRAKOWIE,

W Drukárni Wdowy, y Dźiedzicow Fráncisłká Cezárego I. K. M. Typog. 1653.

Wielki

1805

Bj Biem. C. III. 1

BR

X.

nagro
Mieś
brych
go: v
talo
niu k
tkiego
sta reg
iuz cz
ciech
tym m
sierz
re t
go v

BRACTW V MIŁOSIERDZIA

Oboiey płci, w Krákwie v S. Bárbáry,

X. P I O T R S K A R G A Societatis Iesu,

Láski Bożey / y Połóu w Pánu Jezusie Chry-
stusie życzy.

M Aluczkiey á powinney pomocy moiey okóło dusz
ludzkich w tym Stótecznym Mieście, z szczyrego
sámego dáru Bożego, odnosząc z Bráćia moia
prześlądowanie, odniosłem też wielka y nigdy v
P. Bogá nie zasłużona poćiechę: ná która, bych
sto lat kázac, y náuczátac robił, dosyć bych miał
nagrody z tego, iż P. Bog takie to wásze Bráćtwo wzbudzić w tym
Mieście raczył, w którym się Miłóśierdzie, Mátká uczynkow do-
brych, pomoc pierwsza zbáwienna ku dostąpieniu żywota wieczne-
go: ućieczká ubogich: nédze ludzkiey góspodá: domowym Szpi-
talom pierwsza w tym Królestwie skárbnicá: potrzebom w pożyczá-
niu komorá: Niedźiele práwe święcenie, y z nim wypéłnienie wszy-
tkiego Zakonu Bożego, y błogostáwieństwo domom wászym, y Miá-
stá tego duchowna obroná y okrásá wielka w szczepitá. W którym iż
iż czwarty Rok státecznie trwáćie, á co dzień wietśa w Bogu po-
ćiechę, y gorętsza chęć do miłóśiernych uczynkow odnosicie: Ná
tym moim odiáchaniu, zostáwić mi przystáło to písanie moje, o Miłó-
śierdziu y látku muźnie, y o świętych sáprawách Bráćtwá wászego, kto-
re láskom wászym, z vprzeyej miłóści ku wam oddáię, dla wietśe-
go utwierdzenia serc dobrych, poćiągnienia innych do towarzystwá

Przedmowa.

miłośniernych uczynkow wáśzych, aby innym świećity ku náśládowná-
niu: á wśyscy ná nie pátrzac, chwalili P. Bogá, który w was tę ro-
botę zbudował, y który pośila ręce, y błogostámi správom wáśsym.
Dziękuję przed P. Bogiem nabożnym sercom wáśsym, iż się się u-
żyć dáli do tego, co P. Bogu wielka cześć, zbawieniu wáśsemu pewna
pomoc, v bogim gotowe porátowanie przynosi. Dziękuję P. Bogu,
iż się nie niedbáli, ná przodku zwłászczá, ná ięzyki, śmiechy, y ura-
gánia ludzi nierostropnych, w posadzaniu skwápliwych y zawi-
śnych: ktorzy sprawy nie tylko watpliwé, ále y szczyrze dobre gánić
umieia, á swoich poprátowác niechca. Wiedzieliście, iż dobrego
sercá świadectwo ná ludzie nie pátrzy, á to co się z P. Bogá y dla Bo-
gá poczyna, prostym ku niemu nabożeństwem, do swego skutku do-
chodzi. Ia zegnáiac was, bo nie wiem, ieśli się iuż ogladamy, mówię z
Apostótem: Bráćia moi nadróższy kochánie y serce moje/wes-
sele moje/korono moia/ ták stojcie w Pánie namileyśy. Toć
ieś w P. Bogu stać, gdy mocno w tym trwacie, co się nie z ludzi zá-
częło, co nie dla zysku iákiego, nie dla próżney chwały stánęło, z
czego wielka duchowna pociechę y nádzienie do wáśzych wśytkich
potrzeb macie.

Iáko się nie macie z te^o w Bogu kochác, y iemu zá to goracego dzie-
kowania oddáwác, iż wy málo máiac, więcey czynicie dla vbogich,
niżli inni, po kilkadziesiąt tysięcy dochodow w ręku piástuiac. V-
każcie mi taki skarbtu w Polsce, tákiego Pána, ták przemożne-
go Kupcá, ták bogáty Kościół, ták pilnego Práta y Plebaná, ták
dobrego Iátmużniká, v ktoregoby záwždy ná potrzebę y rátowanie
nędzy ludzkiey, náleś mogł záwśe gotowa Iátmużnę, aby co ty-
dzień dáł 15. 20. 30. drugdy y 50. złotych, iáko wy czynicie, w pil-

Przedmowa.

nym składaniu, y w ostrożnym sąfowaniu Iátmużn wáśsych. Wiel-
 kać to táśká Boża, ná ktora dżiwuie się, iż ludzie oczu niechca o-
 tworzyć. W tych czterech lećciech rosprosyliście ná ubogie okóto
 pięć tysięcy złotych, á nikt z was škody nie ma, żaden nie zubożał,
 á każdy się dżiwuie, zkad się to wzięło, á każdemu z was ták to Pan
 Bog poczyta, iákoby to sam ieden rozdał, chociaż drudzy z was se-
 lag tylo ná tydzień kłáda. Táka iest moc miłości y ucześnićtwá
 Bráterskiego. Iáko się z tego cieśsyc maćie, iż się z pilności y miło-
 sierdzia wáśsego Chrystus Bog wáśś karmi, odżiewa, z więźnienia y
 długom wybáwia, w chorobie opátrzenie y żywność bierze. Iż wam
 boki y grzbiety ubogiego błogostáwia, y wetná wáśsa odżiewa się
 ciáto iego, iż domy, o których nędzy nikt niewie, áni się pyta, wołáia
 z radościa, y tzy z chorych oczu toczac, mowia: Błogostáwci P. Bog
 domie Miłósierdzia, náśládownco Boży, który czyniś dzieło dobroći
 y opátrznosci iego okóto nas. Iż wam Wdowá, y sierotá, y przycho-
 dzień, y strapióny błogostáwi, mowiac: Święci Krukowie, ktorzy
 Heliaszowi głodnemu nieśiećie co dzień chleb y mięso, iż oni mizer-
 ni głodem z dziećmi zmorzeni, y niemoca, y ukrzywdzeniem, y
 cieśskościa, á przytym niedostátkiem y ubóstwem od Bogá pokará-
 ni: ktorzy siedm mizeryi, iáko siedm Lwow obległy: wyżrzawszy
 wáśsego Iátmużnika, krzykna iáko Dániel, gdy mu obiad on Abá-
 kuk przyniosł: Wspomniales ná mie P. Boże moy/ á nie opu-
 ściłes tych, ktorzy w tobie nádziecie máia; y pochwaláia w was
 P. Bogá wáśsego, y święca imię wielkie iego. Iam się też bárzo uko-
 chał w was, y z Apostólem zowie nadroższymi moimi: boście mię
 posłuszeństwem, y ochota wáśsa do dobrego, nád inne učieśyli. Zo-
 wie w was kochaniem y sercem moim: bom u was skarb moy niebieskiej

Przedmowa.

nadziecie zakopać y zostawić. Zowie was weselem moim: bo w syrkie
zasmucenia, które mi z prześladowania y niewdzięczności drugich
rosły, wyście gąsili y oddalali. Zowie was wieńcem y korona moja:
bo dla was mam wielką nadzieję, iż wezmę odpuszczenie grzechom
w Pana mego, y dla iakmużn waszych z wami dostanę zapłaty, y
przy was się, zły bardzo będąc, pożywię.

Pokornie was, iako dzieci moich namilśzych, w Bogu upominam,
y przez wnętrzności miłosierdzia Boskiego proszę, stoycie, a trwaj-
cie statecznie w tym coście przed się wzięli, w tym Bractwie. Nie
bądźcie onym słupem w Daniela Proroka, który miał złotą głowę,
a ramiona srebrne, a pierś miedziana, brzuch żelazny, a nogi na
poły z gliny. Złotem się poczęli, złotem kończą. Chuć wasza do
miłosierdzia niech kwitnie, a nie tanieje ani schodzi, aby się w glinę
y w ziemię nie obróciła. Nie bądźcie Lotowa żona, obracając się na
zad, aby z was niemy słup nie został. Bydło ono y krowy, które skrzy-
nię Boską od Filistinów wiozły, na swoje się dzieci nie oglądając,
prosta droga szły, ani w prawo, ani w lewo się nie skłaniając. Tak y
my, choć pokus wiele, które was od státku odwodzić, y zbijać z drogi,
y do rzeczy milśzych w światą odwodzić będą, niedbajcie: zwycię-
żajcie w Bogu przeciwnie skłonności. Ten ciężar święty, któryście
na się włożyli, aż do drzwi gospodarza, który wam zapłaci: to jest,
aż do śmierci doniesiecie. Bo jeśli na ulicy porzucicie, utracicie za-
płatę. Nie na datku należy tak wiele tego Bractwa trwałość, ale na
pilności y chęci do dobrego. Wtoż kwarantnik na dzień, nie poczujeś
cieśkości dla pilności: zamieszkał na pięć Niedziel albo dziesięć,
dopiero cieśkość poznasz, y zwatpiwszy przestanieś: y nie odptosisz
cię od dobrego ubóstwa skapstwo, ale samo lenistwo y zaniechanie. V-

czaszczy

Przedmowa.

czaszczaćcie, proszę, na Kollekty Niedzielne, y w tym więcej y wdzięczniejszy, y sobie pożyteczniejszy łátmużnę poczytaćcie. Bo przysćciem na Schadzke, zbuduieś Brátá twego, iż na cie patrząc pomysłi: o iáko ten pilnuie służby Bożej, radby y krew swoję dať ubogim. Tám słucháiac nędzy ludzkiej, o swoiey też, która na cie przysćć może, pomysliś, y pokorr się náuczysz. Ieśliś frásowity, z innemi płáczac, počiechę weźmieś, miłosierne serce twoie w nędzy cie włásney wćieśy, gdy ludzkiej pomagać chceś, twoiey Bognie zápomni. Pewnie w niego miłosierdzie znaydzieś, gdy go sam nádbliżnim czyniś. Święto wczćiś, iáko Tobiasz, dobrze drugiemu czyniac: próżnych rozmow, y złego towarzysztwa wydzieś, zapłátę łátmużny, która się z Bráćtwa w ten dzień da, ták iákoby ia sam ieden dať, odnieśieś.

Ieśli ktorzy (czego uchoway Boże) odpádać od Bráćtwa będą, tym się nie gorście: bo wśytkim P. Bog daie wytrwania do końca, sám o ten dar Boski proście záwždy z pilnością. Wiele ich bieży / mowi Apostól, ále nie wśyscy do kresu dobieżá. By mas w Bráćtwie, ná co nigdy, dúfam P. Bogu, nie przyidzie, siedm tylo, ták iáko się od siedmi poczęto, zostáć miáto: sercá nie traccie. Czynćie swe, byście rylo y kilá groszy ná tydzień ná ubogie dawáli, zá sto złotych wam stánie: á wáś státek y uprzejmość do Boskiego náśládawania, y pomocy bliżniego, więcej niżli pierwey, godniejszy y lepszych przywiedzie. Nápedzi ich P. Bog ná nádzieię wáśę, z iednego będzie dzieśieć, á z dzieśiáci sto, iedno nie odbiegaycie spráwy Boskiej, y tey roboty iego, która między wámi záczać raczył. Boyćie się P. Bogá, ábyście mu tego żniwá, y roboty ták drogiey, z ktorey ma ták wielká cześć, wáśym nieślátkiem nie pśowáli, y z tym przyktá-

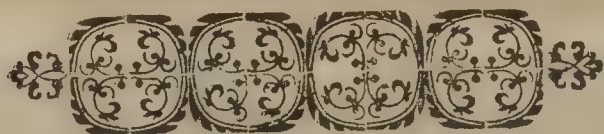

Przedmowa.

przykładem drugim sercá nie kázili : Myślac sobie, ieśli bez przy-
czyny omieśkam y zaniecham, iátmużná ubogim wstanie, popsuie
dobre uczynki, Bráćtwo osłabiecie, škodá się przez mię P. Bogu, bli-
żnim y strapionym sstanie. Ieśli w tym s. przedsięwzięciu mocnie
trwác, y goraco ie prowadzić y konác będziecie : da wam P. Bog iá-
kie błogosławieństwo : będziecie iáko drzewo nád woda szczepione,
które się suchości nie boi, liście zázwdy zielone ma, á owocu nigdy
rodzić nie przestanie. Y będziecie nie tylo Miástu temu, ále y Koro-
nie wsytkiey ná przykład błogosławieństwa, y z was wynida inne
Bráćtwá, iákoż iuż poczynáia, które P. Bog przykładem wáśsym
wzbudzi, które się takich y innych dobrych miłosiernych uczynkow
rozmituia, y slysac o wáśszych sś. správách, rzekna : Błogosławień-
stwo Páńskie nád wámy, otá wam błogosławim w Imię Páńskie. A
iáko Apostoł s. Koryntczyki, zá ich kollekty y iátmużny, ná takie
ubogie, iákie wy opátruiecie, upewniał, tak y wy tego pewni badź-
cie, iż się duchowne dary y łáská Boża w was rozmnoży, á nigdy
wam ná potrzebách wáśszych schodzić nie będzie, z z ktorých zá-
wždy drugim dobrze czynić będziecie mogli. Ten, práwi, który dáie
ziárno sieiacemu, da wam y chleb do żywności, y rozmnoży ziárno
(iátmużny) wáśsey, y rozmnoży żniwo zboża správiedliwości wá-
śey, iż we wsytkim, to iest, w duchownych y swietckich dobrách po-
mnożeni, chwalić y dziękowác P. Bogu w prostocie nie przestanie-
cie. Ná koniec, ná tym żegnaniu, daycie mi swoje práwice, á uczyn-
my rozchodzác się, Apostolská mowę : Ia grzesznik wielki, w moich
około świętey Ewángeliey pracách y modlitwách, nigdy was nie zá-
pomnię : á wy ubogich nie przepominaycie. Láská Boża z wámi,
namilśy Bráćia y Siostry. W Krakowie 19. Septemb. 1588.

KAZA-

KAZANIE

MIŁOSIERDZIV.

Ná zálezienie Bráctwa

MIŁOSIERDZIA,

Czynione w Krákovie v S. Bárbáry,
w Pierwszą Niedźzielę po Świątkách,

Przez X. Piotrá Skárgę Soc: IESV. Roku Páńskiego 1588.

*Badźcie miłosierni, iako y Oćiec wáś
miłosierny iest. Luc. 6.*

Námy ná káždym Kazániu / iáko
iest obyczay w Kościolách Włoskich / uczyni-
li wam miłosierne zálecáli / wielebysiny y
predko zyskowáli ná robocie násey kázno-
dzieystkiej / predzeybysiny dusze Pánu Bogu
pozyskowáli / y dobre ludzi á Bogu miłe po-
czynili. Żadne pożytecznieysze żiárno ná ro-
li serc wáśzych siać sie nie może, iáko miłosierdzie, ktore iest o-
bráz Trojce S. naprziednieysza cnota Chrześciáńska / wypełnie-
nie zákonu Bożego / świadectwo wiary dobrej / pokáiąnia prawe-
go owoc / miłości ku Bogu wykonanie / pomoc do vznáńia y ná-
bycie struchy / oczyszczenie grzechow / pomnożenie cnot y
spráwiedliwosci / błogostáwienstwo ná dniu sadnym /
B ywpro-

y wprowadzenie do niebá. Miłośnierne wżynki od gniewu Bożego broniz/ dlugi Bogu wyplacala/ potomkom sa dobrym dziedzictwem/ mairnościam y domom rozmnożenie/ nádzicia w przygodách. Bez miłosierdzia wiara Kátolicka/ iáko drzewo bez owocu/ nádzieia iáko naemnik bez roboty/ miłosć iáko mátká bez dzieci/ modlitwa iáko ptak bez skrzydel/ post iáko potrawa bez soli. Lepšie iest niżli ofiara/ leppšie niżli posty y trudzenia cielesne. Niemáš ták szczęśliwego ieżyká ktoryby wšytko iego zálecenie wypowiedzieć mohl. Wymowiny co mozem/ iáko Duch S. vžyczyć raczy/ kterego pomocy pokornie zwámi wzywam/ chcąc naprzod z tych námiensionych tytułow/ moc y wielká przewážnosť cnoty tey miłosierdzia pokazać. Potym o rozmáitosci nedze ludzkiey mowiac/ komu pierwey ma byđ czynione/ náuczyć. A ná koniec/ Bráctwo to miłosierdzia v š. Bárbáry/ y iego swiete przedšicwzięcie/ ktore ná wykonání wżynków miłosiernych zásiádlo/ každemu oznáymić/ y ku násláďowání zálecit vmyšlilem. Dobry I E Z V Pánie náš/ kterego z niebá miłosierdzie do oddalenia nedze wšytkiego swiata počiagnelo/ y ná krzyżu srogiey śmierci záwiesilo/ ktorys miłosierdzia náuczyl/ y one nád wšytkie ofiary przeložyl/ pošli Duchá twego/ ná wzbudzenie serc nášych do tey wielkiey cnoty/ day gorące słowá/ day skutek tego zyskow nego nášienia w dobrym žniwie/ nád ktore nádziecie wietšey do žywności y wzbogáćenia duchownego nemáš.

Co iest
miłosier-
dzie.

Luc. 7

Gen. 43

A iž nie wšyscy podobno wiedza/ co iest włáśnie miłosierdzie/ y ná czym tá cnota wielká naležy: přestrogá sie dáie/ iž miłosierdzie iest serdeczne y rozumne wzrušenie y wžalenie nád nedza ludzká/ ábo z wolá sáma/ ábo z wżynkiem do porátowánia gotowe y záraz dziełne. Gdywidžim nedze ludzká/ pierwey sie žásmucamy/ y do žmilowánia pobudzamy. Jáko Pan Jezus náš/ vžrżawšy štrapioná wdowu/ iedyneho syná swego do grobu prowadžaca y pláczaca/ wzrušyl sie miłosierdziem nád niá. A Jožeph gdy vžrzał brátá swego Benjáminá/ wzrušyly sie wnetřžnosť iego/ y lzy mu wytryskály/ y wšedšy do komory/ plákal.

Takie

O Miłosierdziu.

H

Takie wzruszenie serca y wzalenie/ może bydy nie rozumne y namie-
 skwapliwe z samey namiętności y affektu/ y nie godzi sie go tność y
 zwać miłosierdziem/ gdy wiedzie nas przeciw rozumowi y affekt mi-
 sprawiedliwości/ y ma w sobie iaką nieporządną do ratunku dźia nie-
 nedze iakiey skwapliwość. Jako bylo v Saula/ gdy z miło- czyni sam
 sierdzia nieporządnego przepuścił Agagowi/ krolowi Amale- cnory.
 chitow/ ktorego mu Pán Bog zgubić kazal. A przetoż Sám 1 Reg. 15
 muel Prorok/ sám go reka swa rozsiekiwając/ nie tylko przeciw
 miłosierdziu nie zgrzeszył/ ale wielką wyslugę posłuszeństwa/ Gen. 22
 iako Saul wielkie karanie nieposłuszeństwa odniósł. Także A-
 braámá/ gdyby była namiętność oycowska ku synowi iedyne-
 mu/ y wzruszenie serdeczne miłosierdzia nad tym/ ktorego pan
 Bog osiadować sobie y zabić kazal/ od posłuszeństwa odwio-
 dla/ nigdy by byl do takiej láski Bozey/ y onych wielkich obie-
 tnic Boskich nie przyszedł. Takiey namiętności w pozaleniu Exo. 23.
 zakazał Pan Bog ná sadách/ mówiac: Nie mierz miłosierdzia skwapli-
 nad obogim: bo gdy odwołodzi od sprawiedliwości y rozumu/ wość do
 ktory jest wodzem cnot wshytlich/ y wiedzie do skwapliwości y miłosier-
 omyłki/ że sie tam czyni y daie/ gdzie sie dać y czynić nie ma/ za- porza-
 cnote sie poczytać niemoże. dna.

Ztakiego rozumnego y slusnego wzalenia nad nedza ludzka/
 gdy sie wola dobra do poratowania zapali/ á síly y dostátku do
 uczynienia y wykonania nie ma/ nie tráci v Pána Boga záplá-
 ty y miłosierdzia. O czym mowi Apostol: ieśli wola do dá- 2 Cor. 8.
 nia ochotna iest/ tedy przyjemna iest (Pánu Bogu) wedle te-
 go co iest/ nie wedle tego czego nie máš. Day co máš: á iz nie
 máš iedno dobra wola/ y to Bog przyjmie/ á zwłaszcza/ gdy Dobra
 pláczem z pláczacemi/ gdy czym mozem pomagamy/ ábo iezy: wola/
 kiem w pocieszeniu y porádzieniu/ ábo modlitwa do Pána Bo- gdy nie-
 gá/ ábo przyczyna do ludzi innych moźnieyszych. Bywa cze- máš co
 stoćroć wola tá falszywa/ iz kto chce gdy nie ma/ á gdy ma/ nie dáć/ za-
 nie da/ tám nigdy práw: y dobrej woli nie bylo/ y przetoż y zá- pláty nie
 pláty w miłosierdziu nie máš. tráci.
 Rom. 12.

Nakoniec/ nie iest miłosierdzie/ gdy tylo sama iest zálość y
 wola bez uczynku y pomocy/ gdy záraz bydy może bez odwołki.

Iacob. 2. Przetoż Jákub S. przygánia onym/ ktorzy wyżezawşy brátá ábo sioſtre nieodżiane ygłodne/ ſłowye odpráwuia/ mowiąc: idźcie w pokoju/ zgrzeycie ſie/ náiedźcie ſie/ á potrzeb im y ciás lu ich nie podáig: co to/ práwi pomocno: Tęe tákie miłoſierdzie zálecamy: ále wczynkowe y dzielne/ gdy ieſt z tego/ y záraz/ álbo bez dlugiey odwołotrátuie.

Miło-
ſierdzie
obraz
Troyce
świetej

Tákie tedy ieſt naprzód obrazem Troyce Przenáſwietej/ iáko Pan Chryſtus náuczyl: Bądźcie miłoſierni / iáko Oćiec wáſ miłoſierny ieſt. Oycámamy Páná Bogá w niebie/ kto ry náſ ná obraz ſwoy y podobieństwo ſtworzył/ ábyſmy/ iáko ie go wlaſnie dzieć/ twarzy iego podobieństwa ná ſobie noſili. A ieſli ſpytaſ/ ktorzy to ieſt obraz Boży? Napřednieyſy ieſt/ y każdemu naznácznieyſy/ dobroć y miłoſierdzie. Bo iáko po obrazie perſone poznawamy: ták po żadney rzeczy rychley y le piey Páná Bogá nie poznác/ iáko po dobroci y miłoſierdziu iego/ ktore ná wſyſtko ſtworzenie ſwoie wylać raczył. Bo zdo broci ſwey dáry ſwoie Pánſkie y Boſkie / iáko rzeki hojne / ná ſtworzenie puſcił/ y nápełnil ie błogoſłáwienſtwy rozmaítymi/ każde wedle ſtanu/ nie tylo tu potrzebie / ále y tu ozdobo z ſci y zachowánium iego: á z miłoſierdzia wſytkie ich niedoſtátki grzechy y potrzeby nágradza/ odpuſcza/ opátruie: ták i z go wy znać y wychwalać lepiey nie mozem/ iedno owemi ſłowami: Znay: cie Páná iáki ieſt/ wychwalaycie go/ mowiąc: i z dobry/ i z wie cne/ á nigdy nie wſtáwájące miłoſierdzie iego. Jáko rzemie ſniká y rozum iego po robocie y miſterſtwie poznawamy / á z osoby iego nie wiđzimy: ták nie wiđomego Páná Bogá/ z tey przednieyſey ſtuki roboty iego / z dobroci y miłoſierdzia / naznáczniey y nalepiey/ iáko z obrazu rzetelnego znamy y chwali my. Kto tedy ludziom dobrze czyni/ y ich niedoſtátki z miło ſierdzia opátruie/ y winy odpuſcza: ten obraz Boży ná ſobie noſi/ y ieſt iáko Pan Bog w podobieństwie. Jáko gdy ſie twarza ſyn ná oycá tráfi/ mowimy: to práwy ſyn iego: ták gdy czynim ludziom dobrze/ á miłoſierdzia nád nimi wzywamy / twarz Boſka ná ſobie nieiáko wyrażamy/ ták i z Aniołowie y ludzie ſpráwiedliwi pátrząc ná miłoſierne wczynki náſe/ mo s wiá:

Pſal. 135.
2. Par. 20

O Miłosierdziu.

137

Wia: To prawi syn Boży/ prawieć sie ná oycá swego tráfil.

Drzedyczemu sie bogami
30010.
Exo. 22.
Psal. 81.

Dla tegoż Pány/ Krole/ Drzedyczemu sie bogami
30010.
Exo. 22.
Psal. 81.
iż ich napierwsza powinność jest/ ludziom dobrze czynić/ onych
ich oddalać: bo to jest prawie Pánstwie y Boskie dzieło/ dawac
wspomagać/ á nedze od ludzi plosać. A iáko Krolowie y wrze
dy/ y Pánowie naywyższe mieyscá máia: bo napózyteczniejszy
wzrost ludziom słužac/ y dobre ich množac odprawia: tak miłos
sierdzie nád innemi cnotami naywyższe mieysce ma: bo iáko
Krol y Pan ná wielkiey posłudze ludzkiey siedzi.

Miłosierdzie wszystek zakon Boski wypelnia/ bo bliźniego
miluie: Co gdy sie czyni/ mowi Apostol/ pelni sie wszystek za
kon Boży/ który tym sie zámyka: Miluy bliźniego iáko sam
siebie. Głowá wszytkiego zakonu jest miłość/ ktorey napierw
sza czynność jest/ obmyślanie o vbogich y niedostatecznych/
y przetož ná dniu sadnym/ miłosierdnym ktorzy nedze bliźnich os
pátrowali/ iáko wypelniażom wszytkiego zakonu/ niebo otwa
rzaia/ á inney ich wyslugi y cnoty/ gdyž sie pod tą wszytkie ro
dzie mogą/ nie wspominać.

Miłosier
dzie wszy
stek zakon
wypelnia
Galat. 5.
Matt. 25

A máto dziwne zálecenie tá cnotá/ iż ley posługe Pan Chri
stus sam sobie przypisuię. Wiele innych rzeczy dla Pána Bo
gá pobożni czynia: poszcza/ modly czynia/ drogi podeymuia/
męczeństwo cierpia/ poslugi w náuce/ w kazaniu/ ná vrzedách/
y spráwiedliwosci odprawuia: á iednak inne nie máia tego
przywileiu/ aby ie Pan Bog tak iáko sobie samemu czynione
plácił/ iáko te miłosierne/ o ktorych mowi: Coście bráćiey mo
iey tym podłym y wzgárdzonym czynili/ mnieście czynili. O
nierwymowna zacności poslugi miłosierdzia/ iákoś bárdzo dro
ga/ takiemu Pánu słužac/ y onego kármiać/ odžiewaiać/ náwies
džiać/ przyimuać/ y z mátką iego namilša/ y innemi co w cie
le tu ná ziemi słužyli/ zrownána część odnošić.

Miłosier
dzia po
sługe
Christus
sobieprzy
czyta.

Bez miłosierdných vczynków/ nie pozna náit Chrześcianiná y Bezmił
Rátholika práwego/ mowi S. Jákob. Tymaž wiare/ á ia
mám vczynki. Wtáżże mi wiare swoje bez vczynków/ á ia to
bie z vczynków wkaže wiare moie. Jáko by rzekł: jeśli dobrze poznáć
wierzyś/

Bezmił
sierdzia
Christia
niná nie
poznáć
Iacob. 2.

wierzyś/ niſt tego nie pozna/ iedno gdy czyniś iako moſeſz v
czynki miłoſierne: gdy nágiego / iako tam mowi/ odziejwaſ/
á potrzebne mu żywność dáiſz/ ináczey wiary ſwey nie wyſwiada
Matt. 1. czyś. Jeſli ſłowy rzeczeſz: Oto wierze/ *Credo* &c toż y ſátan
Luc. 4. uczynić moſze/ (iakoż czynił y wyznał Chryſtuſa v Ewányeli-
ſtow) Lecz iſz wiara czártow/ dobrego nic czynić/ y ludzi mi-
łować y wſpomagać dla Boga nie moſze/ y owſem ludziom ſko-
dza/ one zwodza/ y gubia: dla tego nic nie ieſt im pożyteczna /
y pokazać iey niemoga. Acz y tym rożna ieſt wiara czártow/
ſka od Kátholickiey wiary/ iſz ieſt wiadomoſćia y rozumem
przyrodzonym wyciſniona: á Kátholicka wiara od Pána Bo-
ga Duchem S. w ſercá náſe wlana ieſt.

Alieſli rzeczeſz: To y Turcy y heretyk/ gdy czyni uczynki mi-
łoſierne/ wiara w ſobie dobra Kátholická pokázuie? Ná to
miej táka odpráwe. Dobre uczynki álbo roſta ná przyrodzo-
ney enoćie/ iako v Żydow/ pogan/ y heretykow: álbo ná Ká-
tholickiey wierze/ ktora wſzczepiona ieſt w dobry pniał/ w Chry-
ſtuſa y zaſługi iego/ iako ſam Pan mowi: Jam ieſt máćica/ á
wyſćie rozgi. Gdy tedy Turczyn ábo niewierny dobre uczyn-
ki czyni/ niepokázuie ſie w nim wiara/ ále dobre przyrodzenie/
do miłoſierdzia y do ludzkoſci ſklonne: y przetoż zá nie wſiąć
zápláty wieczney nigdy nie moga: bo bez wiary práwey w pá-
ná Chryſtuſa nic od nich/ by dobreſze y wſyſtko ſwe v bogim ro-
zdáli/ wdziećno Pánu Bogu y miło nie ieſt. Lecz gdy Ká-
tholik dobre uczynki czyni: pokázuia w nim wiara/ iſz w Bogu /
iako Pan mowi/ uczynione ſa/ y wroſły z dobrego ſzczepu y w il-
Joan. 3. gotnoſci zaſług Chryſtuſowych/ y zá nie/ iako miłym ſynom /
da im pan Bog dáry niebieſkie wieczne. Táć tedy wiele ná tych
uczynkách naleſzy/ bez ktorych wiary náſzey wdąć y wyſwiad-
czyć przed ludźmi ku zbudowaniu ich nie moſzem/ y zá niewier-
ne poczytáni zoſtáiem.

Od miło-
ſierdzia
głos E-
wányeli-
cy począt.
Matt. 3.
Luc. 3.

Początek kazania y głoſu Ewányeliy S. w Janie Chrci-
cielu od miłoſierdzia wzięty ieſt. Wołał Jan S. ná ludzkie:
Czynicie owoce połuty. y gdy pytáli / á coſz czynić mamy: on
ich miłoſierdzia náuczał mówiac: Kto ma dwie ſuknie/ day ie-
dne

One niemającemur: á kto ma potrawę/ także głodnemu wezyń.
 Na tych wezynkach pokute y poprawę żywora vfundował / z
 nich wkładając im miał Barántá / y grzechy głódzacego Messya
 śc. Bez nich iáko drzewu nierodzaynemu/ pogroził im siekies
 ra y ogniem/ sroga śmiercią y potępieniem piekielnym. O blos
 gosławione iálmuzny/ ktore ná gruncie kazania nowego záko-
 nu położone/ do pokuty prawey droge ściela.

A niewierne iálmuzná pościaga y gotuje do vзнánie Páná ^{Miłosier-}
 nášego Jezusá. Co sie ná Korneliuśie sermku pokázalo: kto- ^{dzie nie-}
 rego iálmuzny/ ktore nieznájac Chrystusá czynil/ Anyolá z nie- ^{domiars-}
 bá w dom iego przывiodły/ y Piotrá wielkiego/ ktory go wiary ^{stwo od-}
 nauczył/ wprowadziły. ^{pedza:}

Aléc y w grzechách wielkich obaczenie/ y powstanie miłosier- ^{W grze-}
 dzie iedna. Na grzesne y lákome wolał Pan Jezus: Daycie ^{chách}
 iálmuzne/ á owo wszystko wam czysto będzie: wyrwie was z grze- ^{kruche}
 chow miłosierdzie. Jáko y Medrzec rádzi: Zámknij iálmuzne ^{iedna.}
 w sercu wbogiego: á oná wyprosi cie ze wszystkiego złego: bo o- ^{Luc. 11.}
 gien/ woda: á iálmuzná grzechy gási. A Izáiaś wola: ^{Ecc. 29.}
 Gdy/ prawi/ wyleieś láknacemu dusze twoie/ y gdy strapióna ^{Ila. 58.}
 dusze nápelniś/ w ciemnościách wzniidzie światłość twoia/ y
 twoie ciemności iáko południe zostána. Ciemności są grze-
 chy/ w ktorých duszá ślepa do piekła bládzi/ y z ktorých powstać
 swemi siłami niemoże. Czyn iálmuzne nawietŝy grzesnikur/
 á Bog tobie lástke pošle do powstania/ y twoie sumnienie oświe-
 ci/ y te rozboyniki dusze twoiey wypędzi.

Wielki był grzesnik Zacheus / á póki iálmuzny niewczyńil / ^{Luc. 19}
 póki wbogiego Páná Jezusá w dom swoy ochotnie nieprzyiał /
 póki onego miłosierdzia nád gościem niewczyńil: poty w grze-
 chách sie nie vzul: lez od miłosierdzia serce mu miękczec y mies-
 nie sie/ y bráć z grzechow zálość pogzelo: y isciła sie rzecz oná v
 ludzi niepodobna: wielblád sie przecisnił przez vcho igielne / ^{Matt. 19.}
 złożył gárby wołkow swoich lákomiec/ z kámieniá poćieklá wo-
 dá/ z lichwiarzá y drapiezcze hoyny sie stál iálmuznik: y nie v-
 znał lástki skutezney páńskiey w odpuszczeniu swoich grzechow
 gż rzekł: Oto ia połowice dobre moich dáie wboгим: do-
 piero

piero wstyszał ono ożywiające słowo: Dzisiaj zbawienie/ dzisiaj grzechów odpuszczenie/ dzisiaj dziedzictwo z miłosiernym Abrahąmem domowi temu dane jest. On się nad ubogimi zmiłował/ a w Bogu miłosierdzie w odpuszczeniu grzechów swoich y w sprawnym wiedliwieniu znalazł. A tak miłosierdzie tego wpańmietanie

Tob. 12. pogzelo y dokonalo. O niewymowna mocy ialmużny. Nie darmo rzekł Anioł w Tobiasza: Ialmużna od śmierci wyzwala/ y grzechy oczyszcza/ y nabywa miłosierdzie y żywot wieczny.

Od Karania Bożego wyrz. Wyrzyna y od wiecznego karania y gniewu Bożkiego/ kto tym się przegraża Pan Bog na grzeszniki/ ialmużna święta. Pogroził Pan Bog Nabuchodonozorowi/ wielkiemu światu

wszystkiego królowi/ iż go złożyć z państwa/ y między bestyami posadzić na puszczy/ y ścianem karmić miał/ przez grzechy y pychę jego. Rádził mu Prorok Dániel/ tłumacz snów jego/ temi słowami:

Dan. 4. Wpodobay sobie królu rade moje: odkupuy ialmużna grzechy twoje/ y złości twoje miłosierdziem nad ubogimi. Co gdy uczynił/ aż doczesnego karania nie wszedł/ ale się w pokucie/ iako niektórzy święci Doktorowie wykładają/ wiecznego potępienia uchronił/ y na państwo doczesne przywrócony jest.

Cnoty róż. W tym lepał który się już wpańmietal/ a z grzechów powstał/ mnaż. ialmużna jest wielkich cnot przyczynia/ iż idą z cnoty w cnotę/ Iia. 58. iako Prorok obiecuie: Gdy prawi/ dusze strapioną pocieszysz/ y pomocą twoją napełniesz/ napełni Pan Bog iasnością dusze twoje/ y będzieś iako ogród/ który zawsze potrapiają/ y iako źródło/ którego wody nie wstawaia. Rozmnoży cie P. Bog w duchownych cnotach y pociechach/ iako ogród rodząyny/ którego dobry gospodarz pilnuie/ a zawsze w nim wszystkiego

Matt. 19. przyczynia. A dla tegoż Pan nasz Jezus rzekł: Chceśli być doskonałymi/ rozday ubogim to co macie/ a podź za mną. Do doskonałstwa cnot świętych/ y wzrostu światobliwości/ miłosierdziu nad ubogimi przyczytał. A z drugiej strony/ kto złe

Luc. 16. maitnościami karmi/ a niewiernym się pokazuje/ takim uduchowionych skarbow swoich Pan Bog nie daje. iako sam Pan mówi: Kto na małe wierny/ y na wielu wierny: a kto na małe niewierny/ y na wielu niewierny. Jeśliście tedy na grzesznych

piem

pieniądach wierni nie byli/ á kto wam prawdziwych dobr znie-
rzy: A iesliście ná cudzym byli niewierni/ á wáże kto wam da?
Máietność swieteká jest rzecz mála/ omylna/ nie własna ná-
há/ bo iey zřoba wziáć nie mozem/ á innym zostáwíc iá mu-
sim. Rzeczy duchowne y cnoty chrześciáńskie/ są wielkie ská-
by/ y wieczne/ y własne náše. Bądźmy dobremi gospodarzmi
y hářarzmi ná málych/ ná swietekich/ ná krotkich/ ná cudzych
rzeczách: á Pan Bog zá dobre hářowanie swietekiey máietno-
ści/ da nam duchowne cnoty/ y vsprawiedliwienie ná duszy:
które są własne náše dobrá/ ná ktore stworzeni iestesiny. Jáko
tego/ kto sie ná málym wrzędzie dobrze záchowa/ ná wyżsy są-
dzaia.

Dla niemilosierdzia odpuszczone grzechy náząd sie wracáia/ Niemilo-
sierdziem
grzechy
sie wra-
cáia.
Matt. 18.
iz sie Pan Bog znouu długow swoich wpomina. Jáko to dal
znáć w stowiech swoich/ mówiac o onym stúdze/ ktory wziáw-
sy milosierdzie od pána swego/ y o odpuszczenie wielkich dlu-
gow: milosierdzia z brátem swoim czynić/ y málugkich mu
długów odpuszcic niechcial: karze go zá to Pan/ ták iáko tego/
ktoremu sie ná syie iego wszystkie odpuszczone dlugi y grzechy
wrocily/ y dáie go do wíziénia/ g dzie mu sie ná wieki wieków
nie wypláci. Alz Pan Bog odpuszczonych raz grzechow/ nam
nie poczyta: ále zá niemilosierdzie y niewdzieczność ták karze /
iáko by sie wszystkie wracály.

A nákoniec/ zá milosierdzie y iálmuzny/ odnořa niebo po-
božni/ y glos on iego wdzieczny vslyřa: Przyřtápcie błogostá-
wieni/ ořięgnicie kroleřtuo wam zgotowáne. Pánie / á cym
ie zářluzyli: widze miedzy nimi meřoboyce/ cudzořluzniki/ zdiay-
ce/ zlodzieie/ lichwiarze/ etc. Pan ná ich zřosci nie pomniáć/
mowi: Láknálem/ nářarmiliřcie me: Prágnálem/ nápoiliřcie
mie/ etc. Dřiwona rzecz/ iz im řadnych grzechow nie wspomi-
na: Bo iálmuzná do vřnánia ich y odpuszczenia przywioblá/ y
one iáko wodá zágásila. Dřiwnieřřa/ iz ich dobrodřieřstwo
řobie przyczyta: Mnieřcie / práwi / cymili. A ná dřiwnieřřa/
iz zá ták mále rzeczy/ ták im wielkie dáie. O błogostáwieni mi-
lořierni/ bo ci ořřymáia/ iáko řam Pan rzeřl / milosierdzie.

Jálmuz-
ná nie-
bo ořwa-
řza/
Matt. 25.

Matt. 25.

Sami na drugich okazywa/ czego sobie u Pána Boga życzą. A Pan Bog nie czyni inaczey: doczepie miłosierdzie/ wiecznym y bez końca miłosierdziem swoim płaci.

W dzie-
tności ro-
zmnaża

W idlnużnie bac się nie potrzeba vblżenia majątności/ y os-
wsem żadną pilności/ dowcipem/ gospodárstwem/ y rzemie-
slm niest sie rychley nie z bogáci/ iáko idlnużna. Wszak nie

Pro: 10.

Deut: 15

24.

Pro: 3

Luc: 6.

Pisno/ Pánstie blogosláwienstwo v bogaca: a Pan Bog miło-
sienemu obiecuie swoje blogosláwienstwo/ mowiac: Gdy sie
nad potrzebnym zmluiesz/ blogosláwici Pan Bog czasu káz-
dego będzie/ y wszytkoś sie/ co poznieś/ poszczęści. A ná in-
nym miejscu mowi: Czci Pána z majątności twoiey/ a beda-
pelne gumna twoja/ y prasy twoje hoyne wino pufieją. A Pan
Jezus mowi: Dajcie/ a będzie wam dano/ dobra/ nátożona/
potrześniona/ y opływająca miara.

3 Reg: 17

Wdowa ona w Sareptcie/ za garść maki/ ktorey głodnemu
y vbogiemu Prorokowi ná słowo Pánstie vsyczyla/ żywność w
głodzie ná pulterzećia lata odniosła: idlnużná rozmnażala ona
maki/ tak dlugo/ póki Pan Bog głodu onego pospolitogo nie
oddalil. A Apóstolowie za pisaćoro chleba/ ktorego głodnym
vsyczyli/ y do rąk Chrystusowych dali/ dwanaście kosów chle-
ba odnieśli/ y tak wiele tysięcy ludzi/ za blogosláwienstwem
Pánstam/ nákarmili. Majetność iest/ mowi jeden swiety/
iáko w studni woda/ ktorey gdy nie czerpaia/ wsmierdzi sie/ y
staie sie niepożyteczna: a gdy ja biora/ czyści sie/ y inney wie-
cey nabiega. Łakomego pieniądze/ ktore nieczygliwie chowa/
gina/ y grzechy przed Pánem Bogiem smierdzace rozmnażaja/
y potomkowie poćiechy z nich nie odniosą. A miłosierney/ gdy
nimi ná vbogie śafuje/ znowu mu ich przybywa/ y z lichwa ie
odbiera od Pána Boga/ iáko Pisno mowi: Lichwa od Pána
Boga bierze/ ktory nad vbogim lutość ma/ y iáko on czyni/ tak
mu czynić Pan Bog będzie. Jáko pierśi mleka pełne/ ciężkie
śa białey głowie: a gdy z nich karmi/ mleka nie traci/ ale inne-
go nabywa. Tak majątność/ z ktorey sie niedostatecznym nie
wdziela/ dusze obciąża/ y grzechem łakomstwa trapi: a gdy sie

Pro: 19:

na potrzebne dla Bogá rodzącie/ nie wbywa iey/ ále sie hoyniey
wraca. Co y z wiela świadectwo y przykładow swietych iál-
mużnikow ná infym sie mieyscu pokázuie: Gdzie sie też ss. Dos-
ktorow wychwalenia iálmużny przynosa/ á tu sie opuszczáia.

Á nie tylo máietności miłosierdzie rozmnaża/ ále y domy po-
tomstwem y plodnością nabawia y zatrzymawa. Já ono mi-
łosierdzie/ ktore báty rodzących/ Zeforá y Phua/ nád niemo-
wlety w Egypcie czynili/ iz synaczkow dopiero powitych/ Kro-
lá w tym nie slucháiac/ nie mordowali/ mowi pismo/ iz im Pan
Bog dobrze czynil/ y zbudowal im domy: to iest/ rozmnozył
potomstwo ich/ y dał dlugi wiek domom y krwi ich. Co iesli
w pogánstwie bez zápláty nie sło/ á coż v wiernych/ ktorych iál-
mużná z wiary y z szczepu wyslug Chrystusowych roście. Toż
uczynil Pan Bog iálmużnicy oney/ ktora Helizeusá Proroká
podroznego y w bogiego w dom swoy przyjmowála y karmila.
Gdy iey ná potomku y ná plodności schodziło/ syná zá modli-
twá Prorocká powila: y gdy iey w kilká lat umarl/ zá też w iál-
mużnie uczynności/ wskrzefonego y żywego odniosła.

Á potomstwo rodzicow miłosiernych ma ten przywilej/ iz
głodu y niedostátku nie cierpi/ iáko Psalm mowi: Nie widzia-
lem spráwiedliwego opuszczonego/ y nasienia iego/ aby w
chleb głodne bylo. Co sie ná synie Tobiasowym/ ktorego o-
ciec byl wielkim iálmużnikiem/ zysciło: W wielkiej niedzy swo-
iey y niedostátku poslal go oćiec w dáleká kráine dlugu wy-
ciagác/ on nie tylko dlug odebral/ ále z zóną wielkie bogáctwo
w dom oycowski wniosl: tak iz ono szczęście/ Gábelus máz sprá-
wiedliwy/ oycowskiey cności y iálmużnie przyczytal/ gdy mu
tak błogostáwil: Błogostaw cie Boże Izráelski/ boś iest syn
człowieká dobrego/ spráwiedliwego/ y Bogá sie boiącego/ y
dáiącego iálmużny.

Co ieszcze lepiey znác ná oney wdowie/ ktora máiac mezá sprá-
wiedliwego y iálmużniká wielkiego/ tego sie przywileiu v Pá-
ná Bogá vpominála/ wołáiac zá Prorokiem Helizeusem w te
słowá: Slugá twoy máz moy umarl/ á ty wieś/ iz slugá twoy
bal sie Pána Bogá: á owo pożyczálnik przyszedl/ y bierze w dlu-
gách

Exod. i.
Domy bu-
duie mito-
sierdzie /
to iest po-
tomstwo
rozmnaża
4. Reg. 4.

Potom-
stwo iál-
mużni-
kow glo-
dem nie
umiera-
Psal. 36.
Tob. 9.

4 Reg. 4.
W bogiey
wdowy
niedzy.

gách pare synow moich do niewoley. Jakoby rzekła: Gdyż
 małżonko mój bał się Pana Boga/ y wiele iálmużny dawał/ y sieroz-
 ty y wdowy opátrował/ mamli ja nedzna wdowa iego z temi
 dziatkami opuſzczona bydz od Pana Boga/ y głodem umierac?
 á co mi ieſzce cieſzey/ iz ná nedze y niewola dziatki moich pá-
 trzyć mam? Nie tak mi głod y sieroctwo cieſkie/ iáko wtrátá
 najmilszych ſynactw moich. Nie mamli ſie ja zoſtác przy
 przywileiu/ ktory dal Pan Bog bogoboynym/ iz potomſtwo
 ich chlebá jebrác nie ma? Bron ſlawy y ſlowá y prawdy Boga
 twego Proroku. Ná takie ſlowá málo nie krwáwe lzy z miłos-
 ſierdzia wypuſzczájac Helizeuſ S. pytał ie/ mali co w domu
 ſwym/ á czym ſie nieboga żywi: á ona rzekła: iz nie nie mam/
 uedno troche oliwy do pomázania głowy: y pytał/ ieſliby miała
 iákie proſne naczynia y beczki: A tych/ prawi, nie mam/ wſytko
 ſie ná chleb pozáſtawiało y poprzedało. Tedy Helizeuſ zá-
 wolal ná Pana Boga ſwego: iz ſie Pánie ſluſney rzeczy tá ſie-
 rotá wpomina tak w boga y z dziećmi: Pánie/ wiſci ſie ſlugom
 twoim/ nie záſnucaj potomſtwa ich. A kazał mu Pan Bog
 ono cudo dziwne uczynić/ iz z gárci ſtárey oliwy/ tak wiele be-
 cze/ ile ich y ſáſiad doſtác y nápożyżác moglá/ námnóżyło ſie
 dziwnie dobrej y drogiej oliwy/ gdy z káſzdey krople/ ktora w be-
 czke puſciła/ beczká ſie áz do wierzchu nápełniła. Czym y dlu-
 gi wypłáciła/ y oſtátkiem ſie z dziatkami żywiła. O wielka
 mocy y przywileiu iálmużny. Wiele takich cudow y w żywo-
 tách ſwietych naydzieſ/ ktore ſie w czytániach wſpominaia.
 A toremi Pan Bog ludzic do miłosierdzia wzbudza/ áby tak
 potomkom zbieráli/ y dziedzictwo im w iálmużnie fundowali.
 Przetoż piſmo S. mowi o takich: Ci ſá meſzowie miłosierdzia/
 ktorych miłość nie wſtála/ z potomſtwem ich wſytko dobre zo-
 ſtaie/ y dziedzictwo ſwiete wnuczetá ich/ ſynowie ich dla nich
 trwáia ná wieki/ y náſienie ich opuſzczone nie bedzie. Widziſ
 iáki ieſt przywilej miłosierdnych. Czemuſ ſie ná potomki oglá-
 daſ/ á kuczysz w bogim reke twoie? Co im bez iálmużny zbierzeſ/
 to im zgubiſ/ y w ich ſie po tobie reku nie zoſtói: á co im w reku
 w bogich zoſtawiſ/ tym ie w bogáciſ. O czym indziej wiele ná-
 uł Doktorow ſwietych przeczytay.

Cudo
 wielkie
 ná odplá-
 te iálmu-
 ſny wpo-
 tomſtwie

Ecccl. 44.

Alle

Alle y w przygodach wielkich y w śmierci nakoniec nadszicie y pomoc czyni iálmuzná. Blogosławiony/ prawi/ ktory zrozumiewa nedzy vbogiego y niedostatecznego/ czasu zley przygody wybawi go Pan Bog: Pan Bog go dochowuywa/ y ożywia/ y blogosławionym czyni ná ziemi/ y nie dáie go w požądanie nieprzyaciółomiego. Jálmuznicy oney wdowie w Sáreptcie/ do ktorey Zeliáš byl posłány/ syn umarł iedyny/ zla ná nie przygodá pádłá/ krzyknęła ná Zeliášá goscía swego/ ktorego żywiłá: Tá przysćie twoie w dom moy/ Pan mi blogosławił/ iż mi sie moia matka y oley rozmnaża: á ia będąc niewdzieczna tákiego dobrodziejstwa y goscía takiego/ záslużyłam gniew Boży/ y wspomnial Pan Bog ná stáre grzechy moje. Tyś mi syná zabił/ dáiac mi przysćiem swym táka do grzechu przyczynę. Pokorny Zeliáš/ smutney o ták przykre slowo nie troskał/ zá lości iey rozumiejąc: ále wziąwszy umarłego syná iey/ položyl go ná lozku swoim/ y ták záwolał do Pána Boga swóiego: Pánie Boże moy: A wiec to y wdowe/ v ktorey sie ia iáko kolwiek żywie/ zásmucaś/ iżes zabił syná iey? Jakoby rzekł: Jálmuznicy dobrodziejce moiey nie zádaý tego smutku/ prośe/ niech sie wroci duszá syná iey w ciáło iego. Alez do iálmuzny wdowá tylo garsć máti dáłá/ á Zeliáš dáł oney mace od Pána swego ná tizlá lat rozmnozenie: iedná iey dobrodziejstwo przyczyna/ y iálmuzná iey/ pocieche iey iedna y przywodzi/ ktorey nie odwołał Pan Bog/ ále ożywił wnet syná iey w reku Proroka swego.

A Dorte one w Dzieciách Apostolskich kto umarłá do żywota przywrocił? Izali nie iálmuzná? Wiedli/ prawi/ Piotr á S. do umarley/ y obstarpiły go wszytkie wdowy plączac/ y wstázuiac mu suknie y háty/ ktore im oná iálmuznicá sprawowała/ wolały zá nią do Pána Boga y do Piotrá S. áby byla ożywiona/ żeby ieszcze vbogie odziewála y żywiłá/ gdyż tákiej drugiey nie bylo. A ták sie sstráło: wstála zdrowá ná glos Piotrá S. y tym wiecey iálmuzny przyczynila/ á Pan Bog iey dobr y láski swey/ y wieczney zápláty w niebie przyczynial.

Nakoniec/ żadna cnota bez iálmuzny v Pána Boga wdzieczowanie jest/ iáko potráwá bez soli/ mowá bez prawdy/ czyniti tá niepla-

Jálmuzná w przygodach rá-
tuie y w śmierci.
Psal. 40.
3 Reg. 17.

Jálmuzná oży-
wia v-
marle.

Acto. 9.

Bez iálmuzny y miłosier-
dzia ja-
dna cno-
ta niepla-

- bez wiary/ początek bez końca: iako żadne zwierze o jednej no-
 Matt. 7. dze nie chodzi/ żaden ptak o jednym skrzydle nie lata: tak bez
 ialmużny żadna cnota śmaku nie ma. Wiara bez niey iako
 drzewo ogrodne y sadowe bez owocu. Wiara woląia/ Panie/
 Panie. Ale nie ten co mowi mnie Panie/ Panie/ wnidzie do
 Królestwa mego/ mowi Pan/ ale ktory czyni wola Oycá mego.
 Luc. 6. A Bog rozkazuje: Bądźcie miłośierni. Wiara bez ialmużny Ją-
 kub S. umarłym trupem zowie/ ktory sie do dzieła nie ruszy.
 Matt. 25. Wiara chciały na gody głupie Panny/ ale bez oleju miłośier-
 dzia odrzucone są strasliwym onym głosem: Nieznam was.
 Luc. 13. Także y oni co mowić maia: Poznaj nas Panie/ wśafesny zto-
 ba iedli y pili/ y chodźiles nauczałac po wlicach naszych. Ale vs-
 tyśsa: Precz zloczynicy: dobregoście nie nie czynili. A nadsie-
 ia bez uczynków miłośiernych/ iest iako naiemnik bez roboty:
 znowił sie na robote/ ale nic nie robił: a czegoś sie spodziewać
 ma/ iedno lańania onego: Slugo zły a leniwy/ nie takim sie zto-
 ba znowił.
1. Ioan. 3. Ale miłością Chrześcijańską kto sie pochlubi bez ialmużny:
 Rzekną mu: młowałeś słowem/ a nie uczynkiem y prawdą. A
 Tob. 12. modlitwą bez miłosierdzia iest iako ptak z obciętymi skrzydłami
 mu/lecieć w niebo niemoże. Przetoż Anioł mowi: Dobrá iest mo-
 dlitwa z postem/ ale przydał y z ialmużną/ y o ialmużnie przy-
 daie: Lepša iest niżli skarbów chowanie. Bo ialmużná wyba-
 wia od śmierci złey/ y czyści grzechy/ y przyprowadzi do miłośier-
 dzia y do żywota wiecznego. A post iest tak pożyteczny/ mowi iez-
 LeoPapa den 6. gdy to/ co sie brzuchowi wloczy/ w bogiemu sie wdzie-
 la: to co sie roskośy odeymie/ niedzemu sie dárui: inaczey nie
 Matt. 5. ma wielkiego pożytku. Ofiary bez miłosierdzia Pan Bog nie
 przyjmie: bracie/ y wrócić sie z nią od ołtarza kaze/ y mowi w
 Ozex 6. Proroká: Miłosierdzia chce/ a nie ofiary. Nie izby ofiary
 Matt. 12. Pan Bog niechciał/ z ktorey ma cześć swoje własną Boską: ale
 Philip. 4. iż bez miłosierdzia wdzięczna iemu nie iest/ ktore też iest wdzie-
 czna Bogu ofiara/ iako o ialmużnie Apostoł mowi: Posłali-
 ście mi ialmużne na wonia słodkości/ y ofiary wdzięczna y mi-
 la Bogu: za którą niech Pan Bog daie wam zupełne potrzeby
 wáśe/

wąse/ wedle bogactwa waszego.

Ż zamysłując to zalecenie s. ialmużny z takich podobieństw y przyrownania/ rozmyśluy sie miłosierdzia/ wierny Chrześcia-
ninie/ bracie moy namilşy y siostry. Gdyby komu został wi-
nien sto tysięcy złotych/ á on pożyczalnik byłby tak dobry/ iżby
na tym przestał/ coby iedno w ciebie znalazł/ y nie znalazłby iedno
iaktie plewy/ á kilka groszy/ y to wziawşy/ kwitowałby cie z tak
wielkiego długu: co rozumiesz iaktacby łaskę uczynił? á ieśliby
mu onych plew y dwu groszu bronil? Ialmużna twoia y mi-
łosierdzie iest iako plewa/ rzecz mała y podła: á iednak P. Bog
dla niey odpuszcic niezliczone dlugi grzechow twoich chce/ ieśli
ia w wierze y miłości goracey w Chrystusie ozdobiona wysłu-
ga meki iego uczyni.

Podo-
bienstwa
o ialmu-
żnie
Długi
wielkie
odpuszcza
Matt. 18-

Gdyby cie poimal Turczyn/ y chował cie w więzicy ostrey
niewoli y więzieniu/ á potym dalciby taki obowiazek: ieśli to
coś zbywa/ daş w bogim/ wolnym zostaniesz: izaliby nie było te-
go coś zbywa/ ále y tego czegoś iest nagłownieysza potrzeba nie
odstapil: Toć Pan mowi onemi słowy: Co wam zbywa/ z tego
daycie ialmużne/ á owo czysto wam wszytko będzie. Luc. 11.

Gdyby kto przedawał Królestwo Polskie/ albo Zamek iakti z
wielką woloscia/ y rzekl: Day zań to co masz/ á przemożesz te
mu á temu przyiacielowi memu/ á wiecey nie potrzebaj: á tyby
nie miał iedno kilka łmieci/ albo zagon roley/ albo zdarta su-
knia: izaliby sie do takiego targu nie porwał: Toż ci Pan mowi: Luc. 16.
Czynicie sobie przyiaciele z pieniedzy/ daycie co możecie przyia-
ciolom moim/ á oni was przyjmą do przybytkow y zamkow o-
nych/ y królestwo wiecznych.

Gdyby Krol wielki tak sie ztoba zmowił: oto cie do czasu w-
bogacam/ dacie dwieście wsi y 20. zamkow do łaski moiey/ day
iedne z tych wioşte temu komu ia kaze/ á za to / dam ci na one
dwieście wsi wieczność/ y ieşce cie Panem wielşym uczynie:
izaliby od takiej znowy wciekal? Od Pána Boga dożeszne rze-
czy mamy/ z nich nam dać ialmużne kazal/ Ktora wiecznemi
dobry placic nam chce: gdy mowi: Daycie/ á będzie wam da-
no obficie y wielką miarą: iakoż szalenstwa wielkiego y pote-
picnia.

Luc. 6

pienia wydzien/ ięśli tego nie uczynim?

Gdyby cie na płac do cwiertowania za takie zloczynstwo
wiedziono: a Krolby albo wrzad do ciebie rozkazal: Day setna
część dobre twoich na Rzeczpospolitą/ a wolnym od tey śmierci
zostaniesz: izaliby sie dlugo rozmyślal/ abyś y wszystkiego co
Tob. 12. masz dać nie miał: Toć iest co Pismo ś. mowi: Jalmuzna wy-
zwala od śmierci.

O mily Boże/ iż sie nie czuemy/ a tak rzeczy zyskowney nie
żywamy z tych niedznych odrobin/ ktore z stolu naszego spadają/
ktore w marności y niepotrzebności/ w slugách/ w koniach/ w
budowaniu/ w stroiach/ potrawách/ y innych zbytkách giną :
pożytku sobie tak pilnego y wiecznego czynić niechcemy. Jás-
koż sie wymowim v tego/ ktory nam tego zwierzył/ y dal to na
pomoc wieczną/ y przyslugę v siebie! Na syny zbierają/ a sami
siebie zapominają. Klada do skrzynki/ a do nieba schować nie
niechcą: gdzieby im skarby wiecznie trwać/ y na złe czasy licze-
by stogiem przed Bogiem chować sie do pomocy mogły. Na
wygnanie do głodney ziemi potępiony bydyś masz/ gdzie chle-
ba nie masz/ y głodem wygnani umierają. Mley ten ro-

Eccl. 11. zum/ poći masz co w reku/ tam posylay. Toć rądzi Medrzec/
mowiac: Posylay chleb twoy po plynacey wodzie/ bo po dlu-
gim czasie naydziesz go. Posylay przez rece vbogich/ gdzie masz
wielki głod cierpieć: opatruy wczas swe rzeczy/ poći cie z wze-
du nie zloża.

Luc. 16. By to byl uczynil Bogacz on/ prągnienia krople wody / y o-
gnia stogiego wydzby byl mogl. Dziekuy Panu Bogu/ iżes
iest w liczbie tych/ ktory dać bez wtráty swey/ dosyć ialmużny
możesz/ y także sie ięszce w kolebce bogatym podobno wrodzil.
Dziekuy Panu Bogu/ iż cie dowcipem takim opatrzył/ iż y sobie/
y innemu obmyślic żywność możesz. Dziekuy Panu Bogu/
iż wyrobić możesz sobie/ y drugiemu/ ktory chory iest/ a nie ma
y dowcipu/ y szczęścia. Lepiey/ y blagosławienśa rzec iest da-
wać/ a niżeli brąć/ mowi Pan. Ale sie boy/ aby cie też Pan Bog
Ato. 20. miedzy nedzne y żebraki nie porzucil. Coby rad na taki czas
miał/ to czyn drugiemu. Boy sie onych slow: Jly slugo/ iam
tobie

tobie dał tak wiele/ aby innym używał/ a sobie tym zbawienie
 iednal/ a tyś dobro moje rosproszył.

Ża coby sobie kupił ono słowo na dniu sądnym: Podś sam Matt. 25.
 błogosławiony/ osiągni królestwo od wieku tobie zgotowane.
 Czymby się wykupił od onego strasliwego głosu: Idź przez
 przeklęty. A gdzież mnie odsyłaś Panie? Ża morze/ albo na pu-
 stynia: poyde y pod gory/ skryje się od tak srogięj twarzy twej.
 Gdzieś mnie wyganiaś: W ogień/ rzecze Sedzia. A ty spytaś: Apoc. 6.
 wiakti ogień: w takich iako tu/ w którym palca na maluczką
 chwilkę strzymać nie moge? W piekielny wieczny/ który do te-
 go przyrownany/ iest iako woda. A długoż tam bede? prośe/
 iesli tylo do sta tysięcy lat: Na wieki/ o liczbie lat y czasu pro-
 żno myśleć. A coż tam za towarzystwo/ y co za wzednicy?
 Dyabli/ iadowici nieprzyjaciele twoi. O niedzo wieczna/ co
 tam za folga bedzie? A czemużes tak srogi Panie? Dla tego/
 iżescie nad bracia moia wzgardzona litości y miłosierdzia nie
 mieli/ a ialmużnyście z dobr doczesnych/ które w reku waszych
 były/ nie czynili. Lalkalem/ nie nakarmiliście mnie/etc.

WTORA CZĘŚĆ

O Rozmaitości nędz ludzkich, a które pierwey
 poratowania godnieysze są.

Nedza żywota tego/ po wszytkim się świeć po sta-
 nach wielkich y małych rozsiała/ / za wola Pana
 Bogá dobrego/ który insha nam gorna one oczys-
 zne zgotowawszy/ chce abyśmy tu na tey drodze tes-
 tni: / a cierpliwoscia y miłosierdziem / za laska iego / do
 wiecznego się pokoju y roskoszy cislali. Tak wiele tych
 mizeriy ludzkich iest / iż niewiemy czestokroć / gdzie pierwey re-
 ke ściagnąć/ y komu pierwey pomoc dać/ y nie tak z laski Bożey
 na ialmużnách schodzi/ iako na porządku y dobrym sąrowaniu.
 Bo wiele iest/ z czego badź Panu Bogu chwala/ w tym Króle-
 stwie/

Przyczy-
 na nędz
 ludzkich
 nadswie-
 cie.

swie/ y w tym powieście y mieście iálmużnikow miłosierdnych :
 ále porządnych/ y około czynienia iálmużn rostopnych/ y w wy-
 konaniu dobrego postanowienia wiemych y dzielnych y pil-
 nych nie wiele. Aby sie poznać iácniey mogło/ ktora nedzá pier-
 wszego y wietszego rátunku y miłosierdzia godnieysza iest/ ná-
 trzy spitala nácz ze ludzkie rozłożmy: Jeden spital názwać sie mo-
 że duchowny/ drugi domowy/ trzeci żebraczy pospolity.

Trzy spi-
 tale nedz
 ludzkich.
 pierwszy
 spital du-
 chowny
 drugi ludz-
 ki.

Luc. 15.

Spital duchowny/ zamyka w sobie wszytkie grzeszne / scho-
 rzale y znedzniale ná duszy / ktorzy leżac w grzechách śmiertel-
 nych/ iáste Boża wtráciwszy/ głód wielki cierpią: iáko on má-
 notawny syn/ ktory wieprzowych/ bydlęcych potraw požadał /
 gdy mu ná własnych synowskich z domu oycowskiego schodzi-
 ło. Prágnienie w gorących złościách cierpią/ pijac surową niez-
 zdrową swietckich rostopy wodę/ ktora sie wgasić nigdy nie
 mogła: schodzi im ná oney wodzie/ ktora Pan domownikom

Ioan. 4.

& 7.

Luc. 10.

swoim dáie. Obráni/ y rozbitci/ y obnázeni ná puszcy Jerychá /
 od rozboynikow piekielnych/ miłosierdzia Samárytaná cze-
 kaia. Zránieni y nápoły żywo zostáwieni/ bázwierzá y opátrzes-
 nia pilnego potrzebuia. Wygnáni y wyswiccení z towarzy-
 stwa y wgestnictwa swietych/ tuláiac sie bez gospody/ przyie-

Ioan. 8.

cia wdomi y gościnnego wczasu nie máia. Poimáni y zwiázá-
 ni w niewoli czártowskiej/ miłosierdzia y wykupienia potrze-
 buia. Nád te nedze żadna bydz wietrza nie może. Toć iest wła-
 sne ostatnia potrzeba/ gdy głowiek ná obraz Boży stworzo-
 ny/ y dusza tak droga kwia kupiona/ w grzechu leżac/ iuż iuż
 do piekielney wieczney śmierci przymierza/ w ktora gdy wpádnie/
 ná wielki ginie. Tu nád takimi nawietże y napierwsze iest miło-
 sierdzie / ktore Syná Bożego ná swiát zwabiło. Dla takiej
 wszytkiej swiátu nedze/ Syn Boży z nieba zstąpił/ y ciáło náše
 ná sie wziąwszy/ tak wiele wcierpieć raczył/ áby nas z niewoli
 dyabellskiej wyrwał/ do oyczyzny wieczney przywrocił/ rány y nie-
 mocy náše duszne wzdrowił/ ná gość y siemota náše przed Bo-
 giem háta swey niewinności y wysług swoich pokrýł/ áby ochlo-
 dził strapióna dusze/ iásti swey ná nie wylanym/ á ná karmil sto-
 wem swoim głodne żebraki swoje.

Naywie-
 szá y osta-
 tnia ne-
 dza.

Dla

Dla takiego spitala/ miłosierdzia swego naywyższego Bog
wził/ y nie przyśedł oddalać świętckiey nedze od nas/ ale ia nam
zalecając/ taką duszną samę od nas wygnąć raczył. A rozkazał
wsytkim ktorzy go milują/ aby taką pierwey miłość bliżnim
swoim pokázowali/ y takiego nąd nimi używali miłosierdzia/
gdym mówił: Mandat nowy daie wam/ abyście sie społecznie mi- Ioan. 14.
łowali/ tak iakom ia was umilował. A iakożes nas umilował
Panie nasz: Otom was z Oycem moim ziednał/ dla zbawienia
wászego umieram/ grzechy wasze odpuszczam/ niebo wam go-
tuie/ nagość y stomotę wasze moia niewinnością pokrywam:
Stáraycież sie y wy o to/ abyście tak bliżnie wasze milowali/
iakovsście ie do láski Bożej/ y wieczney oyczyny/ y do końca/
ná który stworzeni są/ przywodziłi. Nauczaycie/ nawracay: A do. 28
cie/ wpoiminaycie/ pásce/ otwarzaycie ślepym oczy ich/ aby
wychodzili z ciemności ná światłość/ z mocy światłskiej do-
Boga/ abybráli odpuszczenie grzechow swoich/ y częste z świe-
temi. A ná tym mi/ iako rzekł do Piotra/ nawietża miłość ku Ioan. 11.
mnie pokázuycie. Bo w ten czas mie karmić/ napawać/ y o-
dziewać/ nawiedzać/ przyjmować/ leczyć y wspomagać będzie-
cie/ gdy takie grzeszniki do láski moiey przywiedziecie. O nies-
wymowne y pierwsze miłosierdzie/ nąd ktore nie Pánu Bogu
milskiego nie iest. Boże day ie nam poznać y czynić/ każdy wes-
dług swego stanu y przemożenia.

Do czynienia takiej iálmuzny naprzód stan duchowny po- Stan du-
stánowiąny iest/ y to iest powinność iego: y dla tego naywyższy chorony
y napierwszy stan ich iest/ iż naywyższ y nawietża/ y ludziom iaka ma
napożyteczniejszy zabawa ma/ dusze ludzkie opátrować/ y do perwey
ich końca szczęśliwego one przywodzić. W tym spitalu du- iálmuzne
chowym gospodarzmi są/ y wielkie stáranie o takich nedznych y dawać.
chorych mieć są powinni. Onym dal/ nasz Samárytan Chri-
stus Jezus chorego do nich przywodziac ná opátzrenie/ y dozor
nedznych takich grzeszników/ dwa siebne/ stáry y nowy testá-
ment/ y rozkazał im/ mówiac: Stáraycie sie o te chore/ aby do
zdrowia przychodzili/ á iesli co wiecey wydadcie/ ia wam wrá-
cając sie nágrodze. O wielkie potępienie nasze/ iesli tego spie-
talá

Luc. 10.

talą y rzędu tego niedogładamy/ y wszelkietey pilności y przemo-
 żenia naszego w nim nie zostawuujemy.
 Fundatorze Spitalu fundują ci/ ktorzy nadają Kościoły/ Plebany y
 Różniodziele/ Rąplany/ aby dusiom ludzkim y grzesznym po-
 moc była/ aby mieli słowo Boże y Sakramenty/ ktore są apte
 do ludzkie/ w grzechu schorzących. Kto takie fundacye czyni /
 wielkie y pierwsze miłosierdzie czyni/ stołec wietrze niżli gdy
 by spitalu pospolite na ciała y opatrzenie zdrowia ludzkiego
 fundował y nadawał. Także ktorzy Klastory/ Kollegia/ Se-
 minaria/ Bursy w bogim/ y kapłańskie szkoły nadają/ y opatru-
 ją/ z ktorzych wychodzą studzy Boży/ Mistrzowie około dusi y
 zbawienia ludzkiego/ y dobrzy robotnicy na żywio Boże/ y wz-
 gzenie krwie y zasług Chrystusa Boga naszego/ aby nie ginęły/
 a zawsze swoy pożytek / y skutek / serc ludzkich y dusi napra-
 wowaniu/ y do łaski Bożej przywodeniu miały.

Żywność Ten też spital wspomaga/ kto daie żywność y iakmużny stu-
 kapi- gom y Kapłanom/ ktorzy się około nauki zbawienia/ y pomocy
 nowo oko- dusi ludzkich bawia/ a dochodow żadnych nie mają/ albo mają
 to dusi ro- le y niedostateczne/ iako są Klastory y Zakony Mendicantium y
 biacych. Societatis Iesu domy Professow/ ktorzym wedle tego iako dusiom
 ludzkim służą/ y iako potrzebą ich nieście/ pierwsza ma być iak-
 mużną dana/ niżli wszystkim spitalom cielesnym y żebrakom: bo
 ci dla włacnienia się do posług ludzkich około pomocy dusi ich/
 swe własne majątności/ albo nadszcie do nich opuścili/ y wbo-
 gim rozdali/ y zarzekli się posessy ziemskich/ wedle rady Pana
 skiego/ puszczając sieną opatrność Bożką/ y nabaczenie ludzkie/
 aby wolniey czyli się kazać/ spowiedzi słuchać/ rady dobre y
 przestrogi grzesznym y potrzebnym dawać/ y wszystkie prace swo-
 ie na pożytek dusi ludzkich/ y chwały Bożej obracać.

Wstarym Zakonie do iakmużny y miłosierdzia ludzkiego na-
 pierwey Pan Bog zalecił Lewity/ to jest/ slugi Kościelne y ká-
 plany/ ktorzy inney cząstki z ludzimi y działu na ziemi nie mają/
 a bawia się około służby Bożej/ y pomocy grzesznych do zbá-
 wienia y dostapienia chwały wieczney. Przestzegay/ mowi
 Pan Bog/ abyś nie opuścił Lewity/ po wszystkie czasy ktorzych ży-
 wie

Lewity
 napier-
 wey Pan

jeś na ziemi. A po Lewitach zalecił Pan Bog wdowy/sieroty Bog do
ty/ y vbogie/ ktore do wtorego szpitala odłączamy/ o którym już iatmu-
sie mówić ma. Ten tylo postrach puściwszy/ na owe okrutne a żny zale-
nieśprawniwe/ ktorzy nie tylo sie do takiego szpitala dusz lu- Deut. 12.
dzkich nie przyczyniaią/ ale ie lupią/ y bezbożnie odzierają/ gdy & 14.
dochody kościelne biorą/ trzymają/ zabraniają/ dziesięciny wy- Burzyście
dzierają/ y krzywdy rozmaite slugom Bożym/ y takiemu nadda- le szpita-
niu czynią. O iako ci wielkie za takie niemilosierdzie y okru- = la ducho-
czeństwo na tym świecie/ y potępienie wieczne na drugim od- = wnego.
niosa: bo nie ciało/ ale dusze ludzkie zabijają/ gdy im lekarze y
opiekuny odejmują. Biada tobie co lupisz y wydzierasz/ bo Iza. 53.
cie też oblupią/ grozi Prorok: Jesli o nieuczczienie naczynia Bo-
żego Monarcha świata wszytkiego Balthazar/ iż ich do świet- Dan. 5.
ckiego stołu swego używał/ tegoż dnia Państwo y żywot utra-
cił: a coż sie o światokradztwo/ y gwałty/ a bezprawia kościo-
lom Bożym stanie? Jakiego sie taki przeklectwa bac winien?

Drugi jest szpital domowy/ w którym sie zamykają wedle Pi-
smia s. wdowy/ sieroty/przychodnie/ y rozmaici vbodzy a niedo- Drugi
stateczni/ rozmaitemi nedzami y przygodami utraapieni/ y od szpital
domowy.
Pana Boga nawiedzeni: iako vbostwem/ głodem/ niemocą/ v-
tomnością/ członkow/ ogniem/ utratą/ więzieniem/ długami /
niewolą/ krzywdami / potwarzą / prawowaniem / lichwami /
y innemi doległościami domowemi/ ktorzy żebrac sie wsty-
dzą/ albo nie mogą/ po vlicach nie leżą / o nich / y o ich nedzy
rzadki wie/ albo niżej niewie/ pomocy żadney nie mają/ iedno
od Pana Boga/ albo od tych ktorzy im za Boga / iako naślado-
wcy Boży/ stoja ktorych nedze wietrze daleko bydz mogą y są/
niżeli tych co leżą w szpitalu y po vlicach/ y żebrania życia.

O tych Pan Bog w starym y w nowym Zakonie wielkie dal Mandat
mandaty/ aby ich ludzkie y sasiedzkie milosierdzie ogarnelo/ y boży o v-
od nedze bronilo/ gdy mowi: (Nie bedziec schodziło nigdy na bogich
vbogich w ziemi mieszkania twego: a takci roslaznie/ abyś o = wych.
tworzał reke twoie bratu twemu niedostatecznemu y vbogie-
mu/ ktory ztoba żyje na ziemi) Moglci Pan Bog w tak dobry
ziemi plynacey miodem y mlekiem/ vbostwa na ludzi niektore
nie do-

nie dopuszczając / mogli wshytke dobrze nădaci y opatrzyć: ale nie
 chcial. Chcialaby na vbogich nie schodziło / aby ludzie mo-
 gli sie miłosierdziem iemu przysłużyć / aby mogli miłość bli-
 żniemu pokazać / aby sie do takiegoż vbostwa gotowali / aby
 iedni z dawania / a drudzy z brania powinni miłość między so-
 bą zakładali y fundowali: aby iedni cierpliwością / drudzy miłos-
 ierdziem Boskiego năd sobą y grzechami swemi miłosierdzia
 nabrywali.

Zebr- Rtemu zrozumiey / iż nie o tych vbogich rozkazuje / ktorzy ze-
 bow Pan biza. Bo w teyże kăpitule zakazuje / aby żadnego zebraká nie
 Bog miec mieli między sobą. Wiedzy vbogie kładzie te / o ktorych mówi:
 Deut. 15. Lewity / wdowy / sieroty / przychodnie / y inne vbogie / ktorzy
 nie zebra. A przetoż zebrawszy z polá rodziá / y niosąc ofiáre

Deut. 26. dziekowania do kościoła taká protestacya także czynić Woy-
 jesh przed Pánem Bogiem: Przyniosłem to com tobie Pánie
 poświęcił z domu mego / y dalem to Lewicie / przychodniowi /
 sierocie y wdowie / tak iákos mi rozkazał: nie zaniedbałm ro-
 skazania twego ánim zapomniáł mandatu twego / weyrzył z

Leuit. 19 wysokiego niebá twego / á błogosław ludowi twemu. A ná dru-
 Wabožen gim miejscu: Gdy zachędziesz / nie zrynay zboża aż do ziemi /
 swo naz ani zbieray z ostających kłosów: także wino zbierając: ale zostaw
 wietrze / te ostatki / aby ie zbierał vbogi y przychodzień. Obaczcie iákie
 nawie- dzac wdo to rozkazanie / y ktore vbogie opatrnie / á iákie błogosławieni-
 wy y sie stwo za sobą gdy sie pełni pociąga.
 roty.

Iacob. 1. A w nowym Zakonie Jakub S. naucza: Wabożenstwo czy-
 Serm. 4. ste y niepokalane v Bogá to iest: Náviedzac sieroty y wdowy
 de colle- w wciśku ich. O takich napierwey vbogich mówi / ktorzy nie
 ctis. zebra / ale ktore wdomu náviedzac / y w dom im iálmuzne nos-
 sić potrzebá. O takich vbogich mówi s. Leo Papież: (Bło-
 gosławiony / mówi Dawid / ten ktory rozumiewa niedostate-
 cznym y vbogim. Do tego rozumiewania potrzebá / namil-
 sy brácia czuyności przyłożyć: ábyśny tego náleść mogli / kto-
 rego skromność pokrywa / y wstydy mu prześkłada. Bo sá niektor-
 zy co sie iáwnie prosić o potrzeby wstydzá / y wolá milczac ne-
 dze vbostwa swego wycierpieć / niżli sie iáwną prośbą zasno-
 mac

mac. Tym tedy zrozumiewać potrzebá/ aby wtajemnicy po-
trzebiewoicy pomoc mieli/ y tym sie wiecy weselili/ iż sie y v-
bostwo ich y wstyd ich leży) Nławiedzaymy iedno światym
miłosierdnym sercem takie domy. Nławdziesz albo sie dowiesz.

Ja y Wdowy/ ktore w vboństwie / w długách/ z niemáá licz wdowie
ba dzieci płci oboiey/ meżowie odumáli zostáwili/ drugdy z do-
rosleni pánienkami/ ktorych żywnosć wsfytá byla z obmyslá-
nia ábo z zemiéstá y roboty meżow ich/ ktore wyrobić y porá-
towác sie nieumieia/ y gdy chcą niemoga/ ábo ostátek wtráca
prze niesposobnosć płci zenskiej/ ktorey y biegác nie záwždy przy-
stoi/ y bezpiecnosć nie iest/ y iezdzić trudno/ zwlászczá mlód-
zey/ ktora y swego sie niedostátku wstydzi/ y domem władnac
nie moze. Dzieci chlebá/ zeladká mytá y rzadu/ pániengi o-
krycia/ synaczkowie skoly ábo zemiéstá/ trudności y práwá/
y kzywydy/ obrony potrzebuia/ pożyczálnicy o dlugi pozywáia/
ciagna/ fány bióra/ nákoniec y dzieci w niewola brác chcą.

Náá táá Wdowa Helizeus Prorok/ iáko wyżej námieniono /
vplátawszy sie/ miłosierdnego onego sercá/ do Boga vžil/ o wiel-
ká sie rzecz dla pomocy iey wázac. Oná wola: Náá moy v-
máil/ pożyczálnik pare synow moich wydżiera mi w niewola.
A on pyta: Táá ludzie niemilosiemni/ táá niechca chowác
rozkázania Boskiego o wdowách: Táá ná cie niebogo nedzá.
A co wždy ief/ czym sie z synmi żywisz/ masz co w domu swoim?
Rzecz: Niemam nic/ wsfytá sie strawilo / y poprzedało ná
żywnosć: troche mi oleiu zostálo ná mázanie głowy. Rzecz
mogl Prorok: Czemu nie zebresz/ czemu do bogátych nie
idziesz? Lecz sobie pomysli: wstydzi sie vbostwo / mloda niebo-
gá/ drugiby o iey czystosći pomysli/ miásto pomocy / do ostá-
tniey ná dusy wtráty przywieśchy iá mogl. A kzyknal do
Pána Boga: Tobie Pánie vbogi/ y tá wdowa zostáwiona iest/
ludzie niechca. Ná cie Pánie opieká tey wdowy przyszla/ wyr-
wi iá/ y od głodu/ y od smutku: nie táá ná głod/ iáko ná okru-
cienstwo tego pożyczálniká/ ktory iey dzieci wydżiera / boleie.
Pánie rusz mocney reki twoiey/ á day iey z tey trochy oliwy/ ki-
ladżiesiat beczek/ ktoremiby y dlugi wypláciła/ y ostátkiem sie
3 dziez

4. Reg. 4.
Wdowa
nedzna y
vboga z
dziećmi.

Wdowa
żebrać
nie może.

z dziećmi żywili. A tak się stało. Miłosiernego onego Pro-
roka wysłuchał Pan Bog.

Obaczcie iako ciężka y wielka niedza takich iest Wdow/ nie
nawdzieś takie y tak żalosney cięskości/ y potrzeby w spitalu/ y
Asto. 6. na vlicy. Takie Wdowy opatrowali sami świeci Aposto-
wie/ ialmużny w ludzi na nie zbierając. A gdy sami służyć im
nie mogli/ dla kazania y modlitwy/ Dyakonowie zlecili. Na

Asto. 7. takie y posłudze Szepan s. cudowny został/ y do Anyolá przy-
rownan iest. Z takie y posługi wzięty iest na wielką część koro-
ny mecenśkiej. Błogosławiony który na te niedze Wdow ba-
żenie ma/ y czyni im ialmużne y miłosierdzie/ ktore Pan Bog

Ila. 1. y wrzedom pilnie bázro zalecił/ aby wdow od krzywdy bronili/
onych nie zasmucali: y to iako grzech wielki/ wymawia tym/

Ierem. 5. którzy tego nie czynili/ y stogim karaniem na nie się przegraża.

Sieroty. Nawiedzay y wizytuy/ iako Jakub S. kaze/ nawdzieś Sie-
roty/ nawdzieś kruczetá/ ktorych krutowie/ to iest rodzicy/
śmiercią odlecieli/ ábo iakim poimaniem/ ábo drogą y przygo-
da/ y zatrzymaniem iakim odpędzeni są/ od miłych dziatek swo-
ich. Kto tych obroni od głodu: kto ich od śmierci wyrwie:
ktora za głodem/ ábo niedozorem ich/ iako na máluczkie kur-
czatka następuje. Kto o ich krzywdę mowić y czynić będzie/
gdy ábo nie mają opiekunow/ ábo sami opiekunowie zanie-
dbywają y pomiatają/ ábo im utracają. Patrzyć na dzieć-
tka porzucone/ lżyć wytryskają/ iako się zmiłować nie mają

Exo d. 2. Wyżala/ mowi Pismo/ Krolewná Egipska porzuconego/
na wodzie w czołnczku z rogozia wplecionego y sfljonego/ dzie-
ciatko Moyżesá/ y zmiłowała się nad nim/ y matka opatrzy-
ła/ y potem za syná przyela. Patrzyć na ósmioro/ ábo dzieś-
cioro drugdy dziateczek/ zdrowe i grata/ chorze y głodne plá-
6

Psal. 146 cza/ wołając do Pána Boga/ iako wołają kruczetá/ wedle Pi-
smá/ od rodzicom odbieżane/ ktorych na samego Pána Boga/
opieká przychodzi/ prośa chleba nie pieniądzy/ o wsi y o imioná
ktore im drugdy pobrano/ niedbając/ álbo o nich niewiedząc.
Tym wierszego miłosierdzia godnieysze/ im są w poznaniu swey
niedze głupsze: Patrzyć na dorastające pánienci/ á one bez suk-
ne/

kienek/ bez strazy czystości/ bez nauki/ bez posagu/ bez cwiżenia do roboty/ wglodzie y wnedzy zostają. Kto ie opátrzy ? Ty miły stworzycielu ich. Tobie zostal vbogi/ y sierocie ty masz bydz pomocnikiem. Ty y kruzetá/ gdy ná cie wolaia/ opátur ief yżywiś. A przez kogoż im Pan Bog da pomoc: Przez tego/ ktory obraz Boży/ to iest / miłosierdzie ná sobie nośi / ktorego serce Pan Bog do takiey wielkiey poslugi z lásti swey wzbudzi / ktory domy takie wizytuie/ y pátrzy gdzie táta nedzá v sásiad: bo sie ta ná vlice nie wkażuie. Wola písmo S. Badz miłosierzym náđ sierotą / á stań im zá oycá / á mátcie ich zá meżá. A w księgách Máchábeyskich/ oni żołnierze wygrawşy bitwy/ korzyści swey wlopnym/ wdowom/ y sierotom vżyczá/ y z nimi sie dziela.

Psal. 145

Psal. 146

Eccl. 4.

2 Mach. 8

Postronny też człowiek wielkiego miłosierdzia/ y pierwszego między vbogimi/ po wdowách y sierotách godzien iest/ gdy w iáką nedze wpádnie/ nie ow/ ktory idzie do cudzey strony/ áby w niey z bogácal / á skázby do swoiey wynosił/ przeszkode do ystku y pożywienia obywatelom własnym czynił: ále ten/ ktory sie rozmiłował ábo Páná y Króla dobrego/ ábo dobrych sásiad/ ábo żone z oney strony wziął/ ábo ktory dla potrzeby swey y práwa iákiego przyiáchawşy/ rozboystwem/ choroba/ przygoda iáką vtrácił/ ábo ciężką niemocą złożony leży/ y sprawiedliwości nie ma/ przyiáciela nie ma/ znáiomego nie ma/ iezyká nieumie. A gdzie sie ten y do kogo vciecze? Náđ takimi Pan Bog pierwsze káże czynić miłosierdzie / y przypomina ludowi swemu : Pomni iżeś y ty byl w cudzey stronie/ y wieş co to zá nedzá/ á byś przychodmá nie opuşczał. Bog takiemu pomocnik/ przez tego/ ktory iego miłosierdzia náśláduie. Táta bylá nedznica Ruthá oná wdoweczka święta postronna / ktora sie rozmiłowała wawşy świekry swoiey/ mátki meżá swego/ mowiła iey/ gdy sie Moemi tá świekra iey do swey strony do Bethleem z Moáb- skiey ziemie wracała/ á wziąć iey z sobá niechciała: (Już miś dálej od siebie namulşa mátko nie odganiay/ bo cie opuścić nie moge/ gdzie ty poydzieş/ ia poyde/ gdzie zostánieş/ zostáne: lud twoy/ lud moy: Bog twoy/ Bog moy: gdzie pogrzebiona be-

Przycho-
dniow y
postron-
nych ne-
dza.

Exo. 23.

Exo. 22.

Ruth.

dziesięć / tam ja też umrzeć chce / y przy grobie twoim leżeć bede.)
 O wielka y rzadka miłości między takimi. Przyśli obie do Be-
 thleem / dziesięć niedz na nie pądy / obiemá sie zebrać nie go-
 dzilo / głod / sieroctwo / sm / smutek po meżách / wraganie sa-
 siad / cudze ściány / nieznaiomość / y potulanie obie trapilo.
 Wtálasz Pan Bog Boosá / ktory sie nád onemi sierotami / zwla-
 szcá postroná ona Wdowka zmiłował / y mówił iey : Powie-
 dziano mi / iákos po śmierci meżá twego świekre swoje zámilow-
 wála / á ijes Rodzice swoje opuścila / y ziemię / w ktoreyś sie
 prodzila / y przyśláš do ludu nieznaiomego : Bogci niechay
 zapláci wzynek twoy / ábys wzela zupełná zapláte od Pána
 Boga nášego Izraelskiego / do ktoregos przyślá / y pod ktoregos
 sie strzydla wciekla ; y ogarnáł wshytke niedze iey / y potym ja sta-
 wnie zá žone swoje wziął / z ktora mu dal Pan Bog syná Obedá /
 Dziadá Dawidowego. Wtálaszby takich przychodniow wiele /
 iákimi y innemi doległosciámi ziete.

Chorzy v-
 bodzy do-
 mowi.

W czwarty rzad Pismo święte wlożyło wshytkie v bogie y nie-
 dostateczne / między ktoremi mogá bydź naprzod Niemocni.
 Wizytuy / á naydziesz taki dom / w ktorým gospodarz od kłtu-
 lat / y od kłtánasćie chory z ložką nie wstáie / žoná potrawila
 wshytke / dziatki doroste / dáć nie máš co / sásiad ábo niewie / ábo
 niedba / ábo nie ma. Drugiemu y žoná umrze / z dziećmi / zwla-
 szcá bialej plci / chory on zostánie : obacz iáka tam niedzá / iák-
 tam spital : obacz / ieśli ktory zebrak táka potrzebe cierpi : kto
 tego opátrzy / y kto pocieszy : Ty sam miły Pánie / przez te / kto-
 rzy obraz twoy ná sobie nosá : To iest miłosierni.

W drugim domu wshyscy záraz chorzeia / y máz / y žoná / y dzie-
 ci / y czeladká. Nie máš kto opátrzáć / rozkádna ieśli co iest /
 głodem y smrodem zárażeni vmieráć musá.

Wlomi-
 ność rze-
 miešli-
 Eow.

Tráfiš taki dom / w ktorým gospodarz wshytke domownik-
 reka swoia żywil / záchorzał / y dlugo leży bez roboty / záraz dom
 wshytke w niedzy / y w wielkim niedostátku zostáie. azali tam
 nie ciežey nižli w spitalu :

Naydziesz taki dom / w ktorým rzemiešlniczek co džíš zárobí /
 džíš strawi z žoná y z dziećmi ; tráfi mu sie rána / ábo wloyność
 ná.

na ręku / albo sie sam obrazi / albo spádnie z czego / albo ręce zla-
mie / zaráz dom w niedzy zostáie. Dzis nie robi / á jutro nie ma
co iść. Jzali to nie wielki Szpital / nád wszytkie zebrałi?

Naydziesz vbogiego kmięcia y poddanego / á ono mu iedno
bydło pozdycháło / drugie żołnierz pobral / ostatek Pan záiá /
albo ná dlugi rozebrano. Krol Pobozi chce / Pan czyni / robieć
potrzebá / nie máś czym / co dzień chlebá nábywać ; O niewy-
stowiona zebánino. O iáko wielkie nád takim miłosierdzie / y
pierwsze niżli nád innemi.

Nedza
poddá-
nych.

Wysełł gospodarz ná pole robić / y z żoną / y z dziećmi / y z cze-
ladką / przydzie / á ono wszytko zgorzáło co miał / popioł tyło
zostal / zostáie głodny / nági / mizerny. Toż sie y często w Młá-
stách dzieie / iáko y tu nie dawno ná Gárbárzách ; co kto chciał
wynieść / to lotr przekłety / żołnierzem sie czyniac / wydarł / y zá-
palá aby lupił. Co vbogich zostáło / y ták strapiionych / iz żaden
Szpital y zebániná z taką nedzą nie zrowna.

pogorzali

Wizytuy / naydziesz dom taki / w ktorzym zostáie Wdowa z pa-
rą albo ze dwiema dorosłych wrodziwych córek / nie máś ich czym
odziać / nie máś czym karmić / robotá Pánienek niedostáteczna.
Co myśli mátká za oną nedzą wielką ? Corti / mowi / musi my-
śleć o sobie / albo czystość y wstyđ przedać / albo głodem vmrzeć.
Nie wiele Lukrecyi / nie wiele Juzan takich : nedzá / stomotá /
głód / do pokus przyczyna : Lácno námowić / gdzie iuż nedzá
námowilá / y dokołátálá. O s. Mikoláiu / iákoby tu wielki
Szpital zbudował / y cielesny / y duszny : y ciálu rádzac y duszy.
Toż sie mowi o Pánienkách / ktore poságu nie máiąc / pożywie-
nia nie máiąc / pokusom lácne miejsce dáć mogá. Zábiegáć te-
mu / bronić czystości y grzechu / pieniądzmi / opátzeniem / iá-
mużną / iest wielká bázno odplátá / wietśa niżli zebrać karmić.
A iáko Pánná młoda y wrody pełná zebrać ma ? Dozebrałaby
sie : á wstyđ / ktory w takich pánuie / do táiemnego niewstydu
wiedzie / gdy głód y stomotá doymuie.

Wtráta
czystości
dla rba-
stwa.

Wizytuy / naydziesz / á owo ten co sie dobrze miał / strádżiony
nocy iedney / wszytko wtrácił / y iuż wziął powroz / y obieść sie
chce z wielkiego smutku y zapomnienia siebie. A czárt sam

Rozpácz-
ni ktorzy
sobie za-
dác śmierć
powroz
myślá.

powroz podaie. Rádzić o takim/ iáka iest wyslugá v Boga :
do desperáciey tákiey sie nie vda/ ktory o ludzkim wie miłosier-
dziu/ ábo o iákim takowym Bráctwie.

Pokará-
nie ná
maietno-
ści.

Naydzieś zacnego y bogátego Rupcá/ ktoremu ábo ná wo-
dzie/ ábo od rozboynikow/ ábo w nieścześnie wšytko zginelo :
slawe ma/ dzieci ma/ czeladz ma/ do czego sie rzucić nie ma.
Dobrze žył/ wczciwie nábywał. Z Jobem leży w vboštwie/ nie-
moc z meláńkoliey przypádlá. O iáki tám špital: O iáka tám
ochlodá/ gdy wie o ludziách miłosiernych/ y ma nádziecie do
Boga sie vciec.

Alépi.
Giušy.

Wizytuy/ náydzieś wielkiego iálmužniká/ ktory sá n w Ro-
ściele čas trawil/ iálmužne dawal/ žyvil v bogie/ á on sam zá
Boštim došwiádczeniem/ iáko Tobiaš/ záchorzał/ olšnal/ sluch
štráčil/ zubozał/ žoná mu zá czynione iálmužny láie/ omyłke w
Bogu wymawia/ kradziectwo ábo co škodliwego rádži. A
ktory špital nád tákiego iálmužny godnieyšy.

Wiežnio-
wie.
Gen. 40.

Náwiedzay wiežnie/ naydzieś niewinnie pošádzoného/ iáko
Jozephá/ á on zpotwarzony/ siedzi w ciemności/ w głodzie/ w
šmrodzie/ y wola: Powiedz vrzędowi izem niewinny/ niech
mie šadza. A Pánowie zápomnieli o nim/ á Jozeph nedze

Dan. 14.

cierpi. Naydzieś drugiego Dányelá miedzy lwy/ ktoremu iść
potrzebá/ á kto mu ma przynieść? Bog z kłášet mil pošal Al-
báruká z obiádem. A iz dáleko bylo/ y drogi niewiedzial/ áni o
Bábilonie štyšal/ kázał go záwieždz Anyołowi/ y tey godžiny
nád gruba štoic/ záwołal/: Dánielu slugo Boží/ weźmi o-
biad/ ktoryč Pan Bog twoy pošal. A on rzekl: Wšpomniáleš
ná mie Pánie/ gdy mie ludzie wšyšcy zápomnieli. Tákl to nie
opuszáz miluiácych ciebie. Wiele tákich naydzie/ ktorzy sá-
memu tylko Pánu Bogu/ á miłosiernym synom iego/ zoštá-
wieni sá.

Požyczá-
nia pie-
niedzy po-
trzebuia-
cy vbo-
dzy.

Jest iešze iedná wielká nedzá y częste vtrápienie ludžkie/
gdy vbodzy/ y potrební/ nie máia gđzie ná čas požyczyc pie-
dzy: á iešli iest kto požyczáacy/ tedy dármo bez lichwy y wiel-
kiey á okrutney drugdy nie nie vczyni. Žydowie ná tym sá/ v
ktorych vbogún wiele zástaw lichwie ginie: Lecž Chrze-
ściánie

ściánie
dám.
to grze-
y bzyde-
go iuz
Jáko n
mo bez
miedzy
ná ten
drapie-
v ludy
tes pie-
miłos-
Prálat
šwym
Žán
dobze
á iešze
siedzi
lem k
to šob-
dzac
ścián
dáleka
chodn-
imion
trápi-
porát
Polš-
mu n
czéto
kto m
kto p
ieš v
šyč: o

ścianie drudzy goręsy są/ y laskomysy/ y znow wiele maia z Ży-
dami/ ná ciezkie łupieztwo bráciey swoiey. Wielki á przekłety
to grzech/ y w piśmie S. zakázany/ y v pogánstvá nie sławny
y bzydyki. Widzim/ nieštery/ iáko sie dziś rozmnożył/ iáko sie
go luź Pánowie y šláchtá/ bázriej niżli Żydowie nie wštydza.
Jáko wiele domow y fámiliy potrácił y požárł; Požyczyć dár-
mo bez lichwy Pan Bog rozkázal/ y iest wielkie miłosierdzie/ y
miedzy przednieyšfemi wczynnościami pobožnego chrześciáni-
ná ten sie dobry wcynek kładzie. Zábiegáiac tym ták okrutnym
drapieżtwom y grzechom w lichwie/ á ludzkim potrzebom/ są
v ludzi pobožnych y miłosiernych zwałszá we Włoszech/ *Mon-*
tes pietatis, ábo kómory potrzebnych/ ná ktora sie teź Bráctwo
miłosierdzia tu w Krakowie/ zá Bostá/ y wielá miłosiernych
Prálatow y Pánow szodroblivością/ zdobywa. O czym ná
šwym miejscu nížey mówić sie będzie.

Zamykáiac te wtora część/ o tym domowym špitalu/ káždy
dobrze bázzyć moze/ iáké to są cieškie nedze/ ktorešie wyliczyły/
á iešze sie ich wiecey bez liczby náyduie: y iáko gorącego mi-
šierdzia ludzkiego potrzebuia. Ná tákie vbogie w Jerusa-
lem Piotr S. y Páwel znowiwsy sie ná žegnániu z sobá/ y ná
to sobie rece dawšy áby tego nie záponnili/ po šwiećie cho-
dzac zebrałi/ y kollekty w Tiedziele wštáwili tám gđzie chře-
ściánštwo y Košcioly fundowali// y šámi iálmužne one nošili
dáleká droga do Jeruzalem/ vbogim wdowom/ šierotom/ przy-
chodniom/ chorým štrapioným/ ktorým dla wiary w Chryštusa
imioná brano/ do więzienia šadzano/ y rozmaitemi ie wciški
štrapiono. Bádžmyš náđ tákimi miłosiermi/ á obmyšláymy
porátowánie ich iáko možem. Wiem iż cny y šwieteý narod
Polški/ do miłosierdzia y wcynekow dobrych šklonny iest/ by
mu ná porzádku/ pilnošci/ y erekucyeý nie šchodžilo. Ale zez-
cze kto: Al któž tych domowych špitalow y nedze šukáć będzie?
kto moze chodžić od domu do domu? trudno to rozeznawáć/
kto pierwšey y wietšey iálmužny godnieyšy iest. Ná to ácz
iest v ludzi roštropnych y miłosiernych rády y wynaláškow do-
šyć: oto iednáť w tym miešćie wzbudził Pan Bog tákie Brá-
two/

Leuit. 25

Deut. 23

Přál. 24.

Eze. 18.

Lichwá

grzech

wielki y

łupieztwo.

Deut. 23

Galat. 2.

Apostol.

wie ná do

more v-

bogie po

šwiećie

iálmužny

zbierali/ y

kollekty

czynili.

1 Cor. 16

two / które te domowe niedze leczyc y opatrować wedle przepo-
 znożenia swego / y ciebie od tey prace skutania ich y nawiedzás
 nia wybawic chce : iedno sprzyiaj takiej świętey pracy / y takiej
 miłościwey checi / á pomóż / y przylož sie co możesz. O którego
 Bractwa tak świętego przedsięwzięciu niżej sie mowić będzie.

Trzeci
 Szpital że-
 brałow
 pospoli-
 tych.
 Deut. 15

Trzeci Szpital żebrałow / do którego sie już rzecz przywiodła /
 odprawimy. W Piśmie ś. zakazał P. Bog / aby żaden miedzy lu-
 dem ięg nie żebrał : dla tego / aby miłosierdzie ludu Bożęg nie mia-
 ło przygany / á posłronni nie rzekli : Nie miłuią bráciey swoiey /
 nieumieia / ábo niechcą ich opatrzyc. Ktemu aby sie ludzior
 tácy nie przykryli / á do grzechu im przyczyny nie dali. Ale iż
 dandzy w bódzy (nie o wszystkich mowie / dobrym y świętym
 członkom Chrystusowym niech to nie wádzi) tak skrzetni sa / iż
 w najlepszym opatrzaniu nie wytrwáia / á miley im żebrac / á ni-
 żli ná miejscu chleb iesc : pátrza w tey mierze dandzy niepoży-
 wienia / ále zysku / ábo lepszego bytu / niżli w Szpitalách ná nie-
 uczynionych. A ktemu v nas / zwłaszcza w Polsce / nie máś tak
 dostatecznych y porzadnych Szpitalow ná takie / izby sie wszyscy
 opatrować mogli / á nie żebráli. A tak trudno tych sie żebra-
 łow pospolitych wwarować. Bo y v Żydow zá Chrystusa Pá-
 ná nášego bez nich bydz nie mogła. Czytamy o ślepym żebra-
 ku przy drodze / y o Lázárzu chorym / y o chromym / który v dzwi-
 kosciełnych iálmuzny prośil. A nie wádzi / iż ná ich niedze pá-
 trzym / y ná oczu ie mamy / przy Kosciołách zwłaszcza. Bo z tego
 pożytek brác mogą ci / co swemu szczęściu y zdrowiu dusáia / á
 przygođ sie y sądow táimnych Boskich nie boia / ná które także
 przysć mogą / y przedzey sie do miłosierdzia wtrusamy z oká /
 niżli z ucha ; y dziwuie sie / pátrzac ná te żebrałi / sprawom
 Boskim / iáko Pan Bog nie rowno rozdáia / rożnemi drogámi
 káždego do siebie pociaga. Uczymy sie też z nich żebrac v Pá-
 ná Bogá / á taką pokore y pilność ná modlitwie czynic / y ná
 taki sie dowcip zdobywac / iáki oni ná porátowanie wbośtwá
 swego w żebraniu swey miewáia. Przetoż dobry rzad okolo
 nich obmyślac Prálatom / Plebanom / Pánom / Miástom / y ná
 koniec káždey Wsi / bázro przystoi y powinno iest. Wiele bywa y
 było

Luc. 18.
 Luc. 16.
 Aśto. 3.
 Pożytki z
 w bogich
 żebrza-
 cych.

było ob-
 cyey y
 tek / y
 gi : y
 gdzie
 dzie. D

Wap-
 te żebra-
 bno kar-
 iż rozsa-
 Jmie Z-
 ia do br-
 taki nie-
 wspom-
 wiedli-
 moze.
 wniki o-
 domo-
 toż ob-
 pierwe-
 żebyć /
 Pan m-
 sie dost-
 wey sa-
 ten pi-
 dalszy.

W-
 w bogi-
 gnych
 zla dze-
 dobreg-
 á obad-
 sadu
 bytko-

było około tego w nas mowy y stanowienia / á jednák do cze-
cyey y wykonania nie wszytkim sporo / prze niepełność y niedostá-
tek / y nieugruntowanie serca nášego do tákley Boskiej poslu-
gi: y prze wiele iurisdikcy y rzadow rozmaitych w Miastách /
gdzie nie máš zupełney mocy przy iedney ábo osobie ábo wrze-
dzie. Daymy jednák ráde o tym / iáká mozem / innym.

Naprzód powinna y sprawiedliwa rzecz iest / przebrakować
te żebraki pospolite / á niegodne żadney iálmużny / á drugie podo-
bno karania iákiego godne / odlażyć. Kto mowi ábo mniema /
iz rozsádku miedzy nimi czynić nie potrzebá / ále kázdemu / kto w
Imie Boże prosi / iálmużná sie dáwać ma: bo iesli on źle bierze /
iá dobrym sercem dáie / dla Páná Bogá onego wspomagáiac:
táki niech wważy / co sie też y ná przodku w opisaniu miłosierdzia
wspomniało / iz fundáment porzadnego miłosierdzia iest sprá-
wiedliwość / ktorey gdzie nie máš / cnotá miłosierdzia bydy nie
może. Porzadne miłosierdzie / pierwey powinne swoje y domo-
wniki opátruić (iákó mowi Apostól: Kto o swoich / á z właśczę
domowych nie rádží / wiáre złamał / y goršy iest niżli Pogánin)
toż obce. Dwa żebrá / ieden Kátholik / drugi Heretyk / perenie
pierwey dáć sie ma wiáry swietey domownikowi / toż iesli mo-
że być / dla tego iz głowiek iest / dáć Heretykowi. Niech sie /
Pan mowi / pierwey dzieci náiedzá / potym czeladce / y pleskom
sie dostánie. Czynimy dobrze wszytkim / mowi Apostól / ále pier-
wey swoim domownikom wiáry swietey. Miedzy żebraki tedy
ten pierwszy brák uczynić musíš: kto tobie bližsy / á kto
dálšy.

Niekáz-
demu co
prosi iá-
lmużná
ma bydy
dána.

Miłosier-
dzie ma
swoy po-
rzadek /
pierwey
iednemu
niżli dru-
giemu.
1. Tim 5.
Mar. 7.
Gal. 6.

Nádto / w dawaniu iálmużny kázal Pan ná tákie pátrzyć
wbogie / ktorzyby do niebá nas prowadzić y wprosić do wie-
cznych przybytkow mogli. Gdy widze iáwnie grzeszacego / y
złą droga nie do niebá / ále do piekła idacego: widze drugiego
dobrego / Bożá y cnót Chrześciáńskich droga sie sprawuiacego:
á obádwa wbodzy / iálmużny potrzebuia: nie musíšli tego roz-
sádku uczynić / iz temu lepiey dáć / ktory mie do wiecznych przy-
bytkow przyiáć może / niżli temu / po ktorym táka sie nádziera-
nie:

Luc. 16.

nie pokazuje. Musisz zaprawde/ iesli rozum masz. Przetoż y
Egcl. 12. pisano S. mowi: Jesli dobrze czynisz/ wiedz komu czynisz. y
mowi: Czyni dobrze sprawiedliwemu/ day miłosierdnemu/ a grze-
snego nie przyjmuy. Dobrze czyni pokornemu/ a nie day nie-
zbożnemu.

Jesze y to wważyc sie ma/ iż to co sie zlemu daie/ z krzy-
wda sie dobrego/ ktory tego bliższy/ dzieie. Zli żebracy dobrych
y godnych żebraków chleb pożeraia/ psi sie karmia/ iako Pan
mowi/ a dzieci siemorzą. To wielka niesprawiedliwość.

Prożni-
cym da-
wac iak-
mużny y
chleba a-
postol za-
kazał.

1. Thes. 3

Acto. 20

Takonic Apostol prożniującym nie kaze iakmużny czynić /
ani chleba dawać: Kto prawi/ niechce robić/ niechay nie ie/ bo
chleba nie godzien/ ktory go / mając zdrowe członki / na iakiey
kolwiek dobrej zabawie sobie nie wyrabia/ gdyż Pan Bog y w
Raiu Adamowi prożnować nie kazał: y na robote członków sie
rodzi. y Apostołowie zdrowi będąc/ a mając duchowne prace
przed sobą/ iak chleba sobie y innym zdobywali. Widze że-
brak zdrowego/ nie tak starego/ ani tak schorzonego/ żeby sie iak-
ka posługa zabawić nie mogli: a czemu mam grzechu iego wzre-
snikiem bydz/ y lenistwo iego mnożyć/ y chlebem go godnych
wbogich karmić: Niechay nie ie/ iako mowi Apostol/ gdy ro-
bić niechce/ głod go do roboty przypedzi. Wstyd y patrzyć iak
to sie wltaystwo mnoży/ y ludzie sie psuia. Wiele prożniących
y zdrowych/ y białychgłow mlodych z dziećmi sie po wlicach
wloczy/ iuz y cudze dzieci dla iakmużny wymamienia náymu-
ia/ w nocy do niezadaw daia przyczynę/ wednie na prożno-
waniu a ludzkim wzgorzeniu y przykzeniu czas strawia / do
Rosciola drudzy nie náyra/ Sakramentow swietych nie uży-
wia/ y tak na duszy wielka škoda odnośa. Jeden widzac mło-
dego żebrak/ iakmużny dąć mu niechciał. Spytał go żebrak:
czemu mie miiasz/ a dąć mi iakmużny niechcesz: odpowiedział
mu: żadeni wiełsey škody nie uczynił iako ten / ktoryc na
przod iakmużne dał/ y tak iest zaprawde, bo gdy im zasmakuiet
żebranińa/ gina na duszy.

Takimby tedy onego pierwszego miłosierdzia / aby w grze-
chu y w gniewie Boskim nie żyli / potrzebá: to iest/ nauki kara-
nia/

nia / y duchowney ialmużny / aby z gorſzey y wieczney nedze / ktoś
 ra ie do piekła prowadzi / wychodzili. Syna własnego matką y
 ociec mogli do Urzedu odnieść za rozkazaniem Boskim / temi
 slowy: Ten syn nasz wpony iest / karnaby / wpoiminania naszego
 słuchac niechce / bawi sie złym towarzystwem / z niemi biesiad
 y zbytkow patrzy. Tatego (mowi Prawo Boze) kamieniami za
 bic maia ludzie onego Miasa / aby zle wyrzucil z poyrszodku
 siebie / a wſytek sie lud bal: A tego tak gnuśnego wltaystwa / y
 falszywych zebrafow nie maſz drugdy kto wponniec / gdyż oſa
 mo prożnowanie / a daleko wiecey o ſalbierstwo / y prawych w
 bogich niſzenie / karanie zaſlugia. Lecz iz to iest Urzedow
 Duchownych y ſwiatekich powinnoſć / ybiada im / gdy tego za
 niechywaia: ia iakom zwykl zawždy / wole o nie mowic / poſi ſie
 iaka nieprawoſć ich iawnie nie pokazuię: żyje im z ſercą oboley
 ialmużny / ale pierwey y wiecey duchowney.

A iz ſ. Chryſtoſtom Razanie iedno napisał / abyſmy w bogich
 nie ſadzili: nauka iego / nie na te ſie niegodne / y zdrowe / y pro
 żnuiace / y ludzie gorſzace ſciaga / ale na one / ktore iuz urzad / a
 bo wloſnoſć ſama godne ialmużny oſadzila / y ktorzych ſam niez
 doſtatek zdrowia / iako ſlepotą / chromotą / wloſnoſć czlon
 kow / y inne choroby godne czyni. Tatic / iakowi ſa na duſy / y
 iako ialmużny używaia / ſadzić nie mamy / by byli nagoſy / gdy
 dobrych nie opuſćim: dla natury y wloſnoſć ich / ma ſie im
 pokazowac miłosierdzie. A co Pan mowi: Kaźdemu day kto
 proſi: rozumiey porzadnie y ſuſnie. Bo gdy cie koſtera y niez
 czyſty proſi o ialmużne / z ktora wnet idzie do karczmy: bylby
 bärzo niemadry / gdyby mu ia dal: iako gdyby dal miecz ſaloz
 nemu / ktorzym ſie ſam zabija. Takżec ſie rozumie y ono Pän
 ſkie ſłowo: O cokolwiek proſić bedziecie / da wam Ociec moy:
 rozumiey w Imie Pänſkie: to iest / ſuſnie y porzadnie ſprawie
 dliwoſć nie obrażaiac y duſze twoiey.

Dla zebrafow w bogich / y dla ſchorzaylych / Szpitale ſa fundo
 wane: ktore gdyby ſwoy porzadek miały / mmieyby bylo praz
 wych zebrafow / niegodne wyrzuciwſy: boby ſie tam ſuſnie
 obracac mieli. Przetoż wielkie miłosierdzie ten czyn / kto Szpi
 talow

Wiego
 dnym/
 zlym ze
 brafom
 dac ſie
 ma pier
 wey du
 chowna
 ialmużna/
 to iest ka
 ranie.

Deut. 21.

jakich r
 bogich za
 kazano ſa
 dżić.

Szpitala
 dla zebra
 fow fun
 dowane.

talow doglada / kto ich wizytuje / y o ich sie porządek stara. Co należy pierwey Biskupom / y Kapitulom / y Plebanom / potym niedozor Spitalow / Krolom y Panom / y Wziedom swietckim. A gdy tego nie czynią / stogi za to medbalsstwo / y opuśczenie vbogich / sad Boży poniosa. Bo tym ich zaniechaniem / Fundacye na zebrati gina / vbodzy z Szpitalow wcietać do zebraniiny musza / swietokradztwo sie y krzywda Bogu y vbogim rozmnaża / ludzie milosierzni nadawcy Szpitalow / osutanie dusz swoich cierpia.

Wedle dochodow spitalnych / miałyby sie pewna liczba vbogich chować / aby wielość osob / ktorey dochody znosić nie mogły / nierządu nie uczyniła. A czego zmieść Szpitale nie mogą / to winni wierni wszyscy opatrzyć za dobrym porządkiem. Ale naprzod do tego sie przyczynić mamy my Duchowni / ktorych dobra / imiona / y dziesięciny na to są nadane / aby odprawiałyby wieczne potrzeby żywności swojej / y Kapłanow vbogich / y budowania kościelnego / wszystko co mają na vbogie / pierwey na one Szpitala duchownego / potym na domowe / a nakoniec na te tego pospolitego zebrati obracali. Vbogie / gdyby w nas była boiazi Boża / y sprawiedliwość / y porządek / bärzo dobrze Chrześcianstwo opatrzyło. Żadna na świecie sekta / ani Turecka / ani Żydowska / ani Żeretycka / tak dobrze o nich nie obmyśliła. Bo tak wiele imion Chrześciance świeci nadali / tak wiele Prelatur / Opactw fundowali / tak wiele dziesięcin dawać sie podieli / aby niedostateczni poratowanie mieli. A przetoż Grekowie imioná duchowne Ptachia, to iest / Solwarki vbogich zowią.

Vbodzy
dobrze w
chrześci-
anistwie o
patrzeni.

Jednak tym sie niikt nie wymowi / aby czynić iálmuszny na vbogie / na ktorych wielki niedostatek y wpadek patrzy / nie miał. Mielibysmy nakoniec z tych chorych y niedznych zebratow / y prawych vbogich / y tych co leża po vlicach / gdy nie estáte Szpitalow / y na tych schodzi / ktory na to wiecey winni są / bracie pojedynkiem każdy w dom swoy / ktorym Pan Bog dał z to máiećtności / a vbyłoby ich nie máło / y wielkiebysmy sobie Boskie błogosławienstwo iednali / w domu Chrystusa / w personie vbogiego / chowając y opatrując. Jáko to świeci Kapłani / y stárzy świeci Oycowie nášy czynili / o czym y w Żywotach
swię-

świeci
dziki
dobry
Pan
zbud
o ktor
na w
miloś
ie y n

kich
y inn
dzy n
do do
żalut
nych
łosier
porza
lá vb
uczyn
przyc
bożn
Człon
dzkie

świetych dosyć przykładow naydzieść. Boże wzbudź serca ludzkie / aby gorącą miłością náydownáli obyczaje do czynienia dobrych uczynków / y opátrowania niedze ludzkiej / aby nasze Pan Bog duchowne y świetkie opátrować raczył. Boże wzbudź także Bractwa / iakie sie teraz tu z Duchá S. záczelo / o którym iuż mówić czas przychodzi. O to tylo proszę / abyście ná wszystkie ludzkie niedostátki y niedze lástkami byli / á každý miłosierne serce swe otwarzáli / aby Pan Jezus lástke wam stworzył y niebo otworzył.

TRZECIA CZĘŚĆ

O Przedsięwzięciu y konaniu Bractwa Miłosierdzia.

Znawszy tedy iálmuzny świetey ráka y ták zbawien na potrzebe y pożytki / obaczywszy w rozmaitości niedze ludzkiej / która pierwszey y wietsey pomocy godniejszy jest: do wykonania y erekuciey podźmy. Nie mozem sie ná nieużytość y twárdosć serc ludzkich do iálmuzny wiele żalować / znamy y tych co nas słucháia / y innych / święta do miłosierdzia skłonność: iálmuzników miedzy námi z láski Bożey dosyć: ná nieporządek / ná niedostátek do dobrych rzeczy w wykonaniu / ná niepilność / ná to sie bázko żalujemy. A chcąc tego ratować / náśládując Kościółowi innych / zwłaszcza Włoskich / rádziło sie wam / aby Bractwo Miłosierdzia w tym Mieście záłożone y wszczepione bylo / któreby porządku sobie postánowiwszy / owe wtorego domowego Szpitala w bogie / wedle možnosti opátrowáło / á dobre sie miłosierne uczynki / y dobre iálmuzn ludzkich háfowanie wszczepilo / ná przykład innym. Bo nie máś obyczáiu lepszego do tákich po = bożności spraw / iedno gdy sie ich wiele ná iedne rzecz zmowi. Człowiek z natury jest tak niedoleżny / iż bez towarzysztwa y ludzkiej pomocy / máło nie wszystkich potrzeb swoich odprawić

niemoże. Nie tak iako inne zwierzęta/ które same sobie dostateczne są / y w lesie same sie bez żadney pomocy wychowają. Lecz tak Pan Bog do miłości/ iedności/ y towarzysztwa zniewolił/ iż potrzeb swoich ieden bez drugiego odprawić nie może : y dla nich miłować sie/ zgadzać / y dobrze z nimi wieść towarzysztwo musza.

Pożytek
wielki
Bractwa
porządny.

Opuśćając inne przykłady: Rzadki jest/ ktoregoby niedzał bliźniego brata/ sąsiada nie bolał; rzadki ktoryby iey pomocy dać nie chciał: ale iedni nie mają/ drudzy mało mają/ drudzy komu pierwey dobrze uczynić/ niewiedzą. Drudzy wątpiąc w co sie ona iego ialmużna obróci/ a pewności o pożytku iey nie mając/ kuczają/ y miłosierdzie swoje hamują. Lecz gdy sie ich wiele skupi/ y na iedno zmowi/ wszystko sie nadydzie/ y dogodzi sie wszystkiemu za pomocą Bożą. Ten co nie ma pieniędzy/ da posługę / da modlitwę / da radę : co mało ma/ z drugimi sie złożywszy/ wnet włości wiele. Dostateczniemysemu wnet ręką drudzy/ tu obróć swoje ialmużne/ tu bezpiecznie/ tu iey pewny przybytek/ tu iey pilniey/ y rozdziela między sie posługi : ia dam / a ty nawiez dzay y opatruy: moia pilność/ a twoie pieniądze: ty czyn to/ a drugi owo: y tak ieden drugiego ciężary nosząc/ Zakon Boży według Apostoła wszyscy wypelnimy: y iako członki iednego ciała/ wszyscy od Pana zapłatę weźmiemy.

Dobre
czynki we
włoszech
Bractwa
kwitną.

Takie podzielenie robot y powinności w iedney Rzeczypospolitey/ w iednym Bractwie/ iako w iednym ciełe pięknie sie odprawia/ długo trwa/ z pociechą wszystkich/ y z przykładem dobrym zostaje. Takimi Bractwy Włoska Ziemia w dobre rezultaty za kwitnęła/ y tym stoi/ y tym iey Pan Bog od wypadku broni/ y tym grzechy swoje gąsi. Są Kompanie albo Bractwa/ które między sie rozmaite miłosierdzia rezultaty rozebrały: Jedno Bractwo opatruie sieroty y porzucone dzieci. Drugie wdowy zubożale z dziećmi: Drugie Pánienti/ ktorych dochowanie cyfkości prze wbostwo niebezpieczne jest: Drudzy służą w szpitalu: drudzy opatrują chore: drudzy Pielgrzymy przyjmują: drudzy więziom służą: drudzy skaranych od przodu ciała grzebią: drudzy chore po vlicach zbierają.

A iedno.

A iedno Bráctwo wszytkiego sie nie podeymuie / iedno tego czemu zdola: y ták podzieliwszy miedzy sie uczynki miłosierne / á do iednego wiele sie ich skupiwszy / y przyłożywszy / wszytkie z wielkim lástki Bożey rozmnożeniem odprawia. U nas po wielkiej części są Bráctwa Rzemieślników / ná ktorých rzeczy swe opatrnia / ábo iákich Róścielnych posług doglądają.

Poczniemy wždy co dobrego / w porządku y stateczności / y pilności wykonywać. Oto tu Pan Bog w tym Róściele s. Barbary wzbudził Bráctwo Miłosierdzia / z tákiej przyczyny / iáką miał Zelizeus Prorok: Wolała za nim iedná uboga bázno zadłużona wdowa / iákó sie wyżej wspomniáło: Mąż mi umarł / znales go / iz sie bał Pána Boga / w długách mie wielkich zostáć wil / iuz pożyczálnik nalega / y gdy nie ma co bráć odemnie / bierze mi pare máłych synaczków w długách do niewoli. Proorok zátrwożył sie iey niedzą / y gdy u ludzi pomocy nie náydował / u Pána Boga iey szukał / y vprosił. Táke ná nas / ktorzy niegodni ná tych Prorockich mieyscách was wminamy y náuczamy: wolaia wdowy / sieroty / chorzy w domu / zádlużni / onemi niedzami / ktore sie pomienily zięci / do nas ida / u nas sie pomocy y rády wminaią / chcąc abyśmy ná was o nie wolałi / á boiaźnia Boża was do miłosierdzia przymodżili. A zá dárem Bożym / wywolálišny to ná was niektorych / iżesćie Bráctwo tákie záczeli / ktore wam / y iego wielkie á potrzebne iálmuszny / goracym duchem / á iákó napilniey / y z krwáwemi (bych ie mogli mieć) Izámi zálecam: prosiac abyście ie rozmnażáli / á statecznie prowadżili ná długie wieki / y swoim potomkom zostáwili.

A żeby każdy wiedział przedsięwzięcie Bráctwa tego / ná mieniam co w sobie ma / y ná czym iest. Naprzód znowili sie w Bogu / z dobrym miłosiernym sercem / ná opátrowanie wtorego onego Szpitala / y domowych mizeriy / ktore są wietże y pierwsze / nizeli żebracze pospolite: chcąc im wedle swey možnosti służyć z máietności swojej / iákó Pan Bog komu dał. A schodzą sie co Niedziela po obiedzie / wedle Apostolskiego porządku / chcąc święto iákó Tobiasz świecić / ná dobrych miłosiernych

1 Cor. 14

wezynałach. A tam mając swoje porządki y Urzędniki / słuchając
 pierwszy Prorockich / Ewangeliczych s. Doktorskich słów / o
 dobrych miłosierdnych wezynałach / każdemu wolno co dobrego do
 zbudowania powiedzieć. Potym słuchając Wizytatorów / którzy
 im czynią relacje / o niedzicach ludzkich / w tym domu tacy chorzy /
 w tym głodni / w tym nędzy / w tym tyle dzieci z ubogą matką
 wdowa / temu skądziano / temu wydano / na tego taką przy-
 godę / tam panienki niebezpieczne bez posagu / tam niema czyni-
 robić rzemieślni. Tenby się kilka złotych / drugi kilanaście w-
 spomogli / 1c. Rozrzucając się onemi niedziami / czynią Rolle-
 tki, wedle porządku Apostolskiego / to jest składając się / każdy
 iako sobie postanowił na tydzień / jeden szeląg / drugi półgrosz /
 trzeci grosz / dwa / trzy / 1c. A dając się na dziesięć meżow / którzy
 na pierwszych miejscach siedzą / iako wiele y komu ma być da-
 no wedle wizytacji. Gdzie sobie wszelkich przyczyn / y zaleca-
 nia zakazali / ale samym Wizytatorom relacje czynić / a dziesię-
 ciom onym uważać y stanowić wiele y komu się dać ma wolno /
 y tak w pokoju postanowiw / śla w dom / przez ialmużnika /
 swego / ialmużne y opatrzenie Rogo widzą / iż się iednym dą-
 niem wspomóc nie może / iako chory / albo bardo stary / albo z
 wielą dziećmi wdowy / którzy dobrze y wczemwie latą swe stras-
 wili / y sami ialmużny czynili pości mieli / takim na tydzień dając
 ordynaryę / to jest ialmużne tygodniową / y czasem pości potrze-
 ba y do śmierci. A kto bardo stomieżliwy / y którego sławy chro-
 nić potrzeba / takiego niedze czterem tylo Osobom oznajmuia /
 y wedle ich zdania ialmużne y pomoc posyłaia. Białogłowy /
 których miłosierdzie jest wielkie / mają swoje strzyżenie w Ro-
 ściele / do ktorej kolekty czynią / iedney opatrzenie poruczywszy /
 y zebrane ialmużny w Niedziele do Bractwa odsyłaia. A iż od
 Pana Boga początki prowadzenia y wykonania wszystkiego
 dobrego pochodzą / co dzień za Bractwo to / y za serca ludzkie / a-
 by ie P. Bog miłosierdziem swoim napełniał / a poratowania
 y cierpliwości używać ubogim raczył / mówiąc trzy Paćierze / y
 trzy Zdrowe Marye / Pana Boga prosia / y co Niesiąc Mszą

swoie

swoje mają / iako tu teraz jest w tym Kościele / na któregoście się
tu zebrali / na którego ofiarę kłada / na te takie do Bractwa w-
czynki miłosierne. A w tych bezmála czterech leciech / tak
Pan Bog wblogosławił to Bractwo / razyl / iż o kilka tysięcy
złotych już rozśiałowali / y do nieba posłali / y do tego czasu na
każda Niedziela rozdaia 15. 20. 30. drugdy y pięćdziesiąt zło-
tych. Tak Pan blogosławi / iż zawsze wydaiac / zawsze im
przybywa : y niektórych moźnych Pánów wzruszył Pan Bog
sercá / iż się obfita iálmuzna do tego przyczyniaia / y niektora
Szláchtá z dáleka posyłaia / na takie potrzeby / wżesnitámi
chcá bydz tey láski Bożey.

Nákoniec to święte Bractwo uczyniło komore potrzebnym Komora
w pożyczaniu / co zowia *Montem Pietatis*. Oddzielili y złożyli się potrze-
na pewną summa pieniędzy / którego potrzebnym wboim / pierwey bnych.
po ki mála jest summa / á potym y dostateczniejszy / gdyby
summa wrosła / bez wszelkicy lichwy pożyczaiá / pod pewnemi á
słusznemi obowiazi / które się w porządkách opisina. A to wi-
dzac / iako się bezbożna lichwa rozmnożyła / nie tylko w Żydow /
ale w iákomych á zapámietálych Chrześcian. Wiáto nie słuchá-
ia ludzkie rostkázania y mándatu Bożego : Mowi Pan Bog / y
rostkázuie : [Gdy który Brát z tych / ktorzy ztoba w iednym Deut. 23
Mieście miešciaia / do wbostwa przyidzie : nie zátwardzay sercá
twego / ani skurczay reki swey / ále iá otworz wboiemu / y pożycz-
ysz mu tyle / ile mu baczysz bydz potrzebnó. Nie odwrácaj o- Surowe
czu twoich od wboiego brátá twego / niechcá mu tego pożycz- rostkáz-
czyc o co prosi : żeby do mnie zázowal / á tobie się to w grzech o- nie o po-
brociło.] Pátrz iako iásne á surowe rostkázanie Pánkie / okolo życzaniu
pożyczania. A iako grozi Pan Bog gniewem swoim / iż się tego bez lich-
miłosierdzia / gdy pożyczyc mozesz bez skody swey / á niechcesz / wy.
pomóci nád toba / grzech taki twoy chcá kárac. A iesli po-
życzyš / obiecuie Pan Bog rozmnozenie máietnošci twoiey / y
powodzenie we wšytkich rzeczách / przydaiać tárnż te słowa :
[Day wboiemu / gdy chce pożyczyc / á nie nie czyn chytrego /
okolo porátowania potrzeb iego / ábyć wblogosławił Pan Bog
twoy / kaźdego czasu / y we wšytkim co poczniesz.] Wiáto to
wielki

wielki przywilej / nadzieia temu / co potrzebie bliźniego w pożyczaniu dogodzi.

Lichwa
zakazana
Exo. 22.

Leui. 25.

Deut. 24.
Zastaw
pożytecz-
nych braci
Pan Bog
zakazał.

Deut. 24

Exo. 22.

Deut. 24

Drudzy pożyczają / ale lichwie / iedni wielką / drudzy mniejszą / braci chcą : Czego stodze Pan Bog zakazał / mówiąc : [Gdy pie- między pożyczysz w bogiemu ludowi memu / który z toba mieszka / nie wyciągaj ich od niego / iako poboru iakiego / ani go lichwą mi ściskaj. A indziej : Jeśli zubożeje brat twój / albo na ręce zachorzeje / gdy go tak iako za przychodnią mieć będziesz / nie bierz lichwy od niego / ani co wiecey nad to coś dał. Boy się Bogą twego / aby przy tobie mógł się żywić brat twój / nie daj mu na lichwe pieniędzy / y od zbożá nie bierz wiecey niżliś dał.] A w innych Proroctich naukach / lichwa się brzydza : y Poganie starzy nakoniec mieli ją za rozboj bliźniego. O moy Boże / iako się ten grzech rozmnożył : drudzy pożyczają / ale zastawy z pożytkiem chcą. Godzi się dla pewności pieniędzy twoich za- stawę wziąć / ale taką / ktoraby pożytków żadnych samá z siebie nie czyniła : albo jeśli czyni / żeby temu co pożyczyl / pożytki nie ginely : O czym Pan Bog tak rozkazał : [Gdy / prawi / za- stawę braci w bliźniego twego / dla długi / którzy winien / be- dziesz : nie wchodź w dom jego / abyś miał zastawę braci / ale stoj przed domem / á on tobie wyniesie to / co ma.] Gdzie Pan roz- kazuje / aby żadney pożytek czyniącey rzeczy za zastawę nie brał od bliźniego / ani go do tego przymuszał : ale żeby przestał na tym / co on da / gdy za twoje stoi. A przetoż zakazał Pan Bog braci w długi kámienni żarnistych : [Nie bierz / prawi / w zastawę spodniego y zwierznego kámienia / ktorym sobie w bogi chleb miele. Gdy to bierzesz / iakobyś mu duszę wydarł.] Także na drugim miejscu mówi : [Gdy w bogi suknią zastawi / na ktorey sypia / wróć mu ją przed wieczorem / aby spiac na niej błogosła- wil tobie / á ty żebyś miał sprawiedliwość (to jest zapłatę) przed Bogiem twoim.] A od Wdowy za zastawę braci nie kazał Pan Bog. Jeśli tedy sukni / albo żarnow dla ubliżenia pożytku braci za zastawę Pan Bog zakazał : á coż domow / Solwarkow / Wsi / z ktorych ma żywność bliźni twój / albo Wdow / ktora z domem swoim inšego wychowania nie ma : A Lichwiarz na to Boże roz-
kazanie

Nazanie niedba: pożyczyszy pieniedzy / chce mieć dochody
twoie wszystkie. A nie tylo w dom twoy wchodzi brąc co mu
sie podoba / ale siebie / złotą niechcąc / Wsi y gumną bierze /
ogladzając y gubiąc bliźniego. To wielkie okrucieństwo y
niemiłosierdzie.

Bractwo to tedy zabiegając temu / y Żydowskim owym li-
chwym / w ktorych vbodzy trąca swoje wszystko / y to miłosier-
dzie czyni bliźnim / pożycza bez lichwy żadney / biorąc zastawy
z siebie niepożyteczne / a to jednak chowając co Pan Bog ka-
zał. Gdy vbogi / albo Wdowa vboga / suknią / nad ktorą inney
nie ma / albo pościółkę / na ktorej lega / do zastawy przynieśie :
dając iey co rozumieją ku potrzebie / ale suknią wracając. A żeby
komorze pieniądze dla drugich nie ginęły : toż Bractwo z iak-
mużn zwykłych wraca pieniądze do komory / dając ie vbogiemu /
albo Wdowie za iakmużne.

Te wszystkie rzeczy w Bractwie tym nie są zmyśłone / ale
szczerze sie y prawdziwie dzieją / y każdy sie nie tylko o tym do-
pytać / ale y palcem domaćać / iako mówią / w tym Niesćcie
może. Nie za morzem to siedzi / w oczach wáśzych tkwi ; kto
nie wierzy / doznay : kto obmawia / a nie życzy / wpamiętay sie :
a porzućiwszy zazdrość y potwarzy / chwal Pána Boga z wiel-
kich tych dárowiego : gdyż takiego Bractwa Polska ieszcze y
wszystko to Królestwo nie miało / ani ma ; a godzi sie tak dobrym /
tak świetym / tak potrzebnym / tak przykładnym sprawom sprzy-
jąc / żyzyć / pomagąc. Mówili / y mówią podobno ieszcze niekto-
rzy : Ci to Ksieża y świętey Barbary dla swego pożytku y do-
chodu uczynili. Świadek Pan Bog / y to wszystko cne y nabo-
żne Bractwo / iż y groszą iednego na żywność domu tego vbo-
giego (ktory żadnych dochodow nie ma / a z wáśzey samey iak-
mużny żyje) od tego Bractwa nie mamy / aniśmy pragneli / ani
w nawietszym niedostátku od nich tego prosim / ani sie ofiary /
ktorą v Oltarzú kładą / dotykamy : y gdy dąć chcą co / nigdy brąc
nie chcemy / vchodząc tego mniemania / a nie chcąc tracić wol-
ności / do wpominania / y wszelakiey pomocy takim uczynkom
miłosiernym. W czym niechay nas samo to Bractwo / wedle

powinności / wyświadczy.

Czyniąc komec Kazaniu temu : przez wnetrznosci miłosierdzia Pána Boga nášego nád námi / was namilshych moich / iedyndyego kochania mego / pokornie prosze / ochłodźcie ducha mego / za pracę / ktoram grzesznik wielki y sluga leniwy w słowie Bożym tu dla was podeymował : dajcie mi te nagrody y pociechy : miluyćie to Bráctwo / życzliwość mu wśeláta pokázuycie / oczy ná takí dar Boski otworzćie / rozmnażayćie ie / kupćie sie do niego / á w miłosierdziu y weczynách dobrych wielkie w podobanie bierzćie. Bądźcie miłosierni / iáko Ociec wáś w niebie miłosierny iest. Niech tá twarz iego ná was świeci / do bróci iego náśladownikámi zostayćie / áby sie przyznał do was práwych dzieci swoich / ná on czás zapláty.

Námy wielkie y poważne imie / iż nas od Chrystusa Chrześciány zowią / to iest / weźnie onego łaskawego y miłosiernego Pána nášego / ktorý dla násey nedze wieczney rák sie poniżył / ktorého miłosierdzie ná takí Krzyż wpráwiło / ktorý nigdy ná ludzká nedze bez dania poćiechy pátrzyć nie mogli : coż my czynim / máiąc od niego takí przykład miłosierdzia : czemu wbożgimi gárdzimy : czemu ie opuścaymy : czemu reke ściśkamy : serce zawieramy : Nie przystoi to nam / owcom Pásterzá onego dobrego / ktorý dla wbośtwá y nedze násey / krewny żywot swoy nam dárował. Day troche temu / od ktoréhoś wziął wiele / y ktorémuś wśytko winien ; bo od niego máś wśytko / co máś / nigdy hoyności Boskiej nie nágradziś / by dobrze do tego co máś / y sámego siebie przydał.

Ty ktorýś iest zdrowy / rátny schorzáłego : ktorýś nie wpadł / wspomóż leżacego : ktorýś bogaty / nie opuścay wbogiego. Bądź między temi / ktorzy moga co komu dobrego czynić / á ná cudze rece nie pátrza. Poćie śżeśliwe wiátry na tym morzu fluja / poday reke tonacemu : poćis zdrowy y máietny / pomagay nedznemu : nie czekay / ábyś sám ná sobie poznał / co to iest cierpieć nieludzkóść innych / y iáko to dobrze nie zamykáć miłosierdzia wpádlemu. Nie czekayćie nád soba reki Boskiej / y łaránia / ktorým niemilosierne vníza ; weźćie sie ná cudzey ne-

dzzy / abyście swoiey nie doználi. Day mało ubogiemu / bo to
iemu wiele / który nic niema : y v Bogá wiele / gdy daś to co
przemożesz / który ná dobra wola twoie pátrzy : nie maśli co dáć /
day ochotne serce / day lzy politowania twego. Wielkie iest
strapionemu lekárstwo / wżalenie / ktore z serca pochodzi.

Z ognia / z swiátá tego / w którym wśytko gore / y co dzień sie
miem / wyrwi cokolwiek z máietności twey / á oddalay od pło-
mienia pozeráającego ; wyrwi od tego okrutniá / od swiátá y
lákomstwa / á day Pánu Bogu twemu. Posylay tam gdzie to
naydziesz / gdziec tego nawietśa potrzeba będzie. Orazę gdy
zboże sámýkú / psuie sie / y robáctwo ie trawi : á gdy ie rozpro-
śa po ziemi / nie tylo im cálo dotrwa / ále sie go też hoynie przy-
mnoży. Rozpiasay / ábys zbierał ; wydaway / ábys brał : pos-
tomstwo twoie ták bogáte będzie / gdy im lástke v Bogá zá iá-
mużny twoie zostáwiś.

Jeśli sam sobie śiac będziesz / możesz pośiac / ále inni tego po-
żywać będą : ábo miásto psenice národzić sie chwastu. Jeśli z nies-
spráwiedliwych pieniedzy Solwártow nábuduieś / sobie skár-
biac / á Bogu bogáтым nie będąc / nocny / ktorey sie nie spodzie-
ieś / dusze twoie porwa ná on stráśliwy sąd. Jákoż sie spráwiś /
iżes nie sluchal rostkázania Bogá twego / á morzyles y zabíjal
głodem y nedzą / ktoraś oddalic mogł / brátá twego / y sámym
Bogiem twoim wzgárdziłes w ubogich iego ? Wy podobno
niektorzy rozumiecie / iż iálmużná y miłosierdzie nie iest rzecz ro-
stkázána / ále dobrowolná : y iabym sie tego domýśláć wolal / ále
nie stráśy oná lewicá / y oni kózłowie / ktorým sedzia nie wymiá-
ta ná oczy cudzołóstwá / pijánstwa / zdrády / mezoboystwa / y in-
nych záfázanych złości : ále to / iż go w ubogich nie vzéčili.

Al ták namulśy moi / kochánie moje / nádzieio moia ná dzień
Christusow / prośe / wśluchaycie mie : póli czas mamy / czynimy
dobrze vczynki y miłosierdzie z brácią náśá : Christusá żywmy /
Chrystusá odziewaymy / przyimuymy / náwiedzaymy / czestuy-
my : nie tylko słowem y potráwami / iáko diudzy czynili : nie
drogimi máściami / iáko Mágdalená : bo nie wśyścy tego prze-
możem : nie tylko grobem iáko Jozeph / nie innemu kóstámi do

Kazanie o Miłosierdziu.

grobu / iáko Titodem : nie zlotem / naurba / y kádźidlem tylko /
 iáko oni Krolowie : ále miłosierdziem y porátowaniem nád vs
 bogimi y porzuconemi. Gdyż tey ofiáry po nas Pan náš práz
 gnie / á tá mu iest nád inne czci iego namilśa. A gdy z tego
 swiátá wychodzić bedziem / przyima nas do oney gorney go-
 spody y przybytkow wiecznych. Przez Christusa Jezusa /
 ktoremu z Oycem / y z Duchem swietym / wieczna
 cześć y chwala / ná wieki wiekow /
 Amen.

POWINNOŚCI

Bractwa Miłosierdzia w Krá- kowie.

Tego Bractwa y Person / ktore Pan Bog do niego zebrał / y zbierać ná potym będzie / takie przedsięwzięcie y koniec iest. Ná cześć Pánu Bogu / y ná pomoc zbáwieniu swemu / ktore ná miłości nas wiecey / y ná czynieniu miłosierdzia nád bliznim należy / opátrować chcą z polney iálmużny ludzkie / domowym wbostwem / á zwłaszcza niemocą strapione / ktorzy sie żebrąc wstydzą / ábo nie mogą / y pomocy niskąd nie mają. A to wez dług przemożenia y porządku w tym Bractwie postanowionego. Ktorego te są naprzednieysze siedm powinności.

1. **N**aprzód / áby każdy Brát y Siostrá / co dzień módlac sie Pánu Bogu / mówił trzy Pacierze / y trzy Zdrowe Márye / á prosił Pána Boga / áby nam dał serce miłosierne / á cierpliwość w bogim y strapionym.

2. **A**by co Miesiąc wtorey Niedziela / ktora przypada po początku dni Miesiecznych / wszyscy Bracia y Siostry Młey spiewáney z nabożeństwem słucháli / prosząc Pána Boga / áby wszystkim dał gorące serce do czynienia siedmi wczynkow miłosiernych / duchownych y zwierzchnych. A dla tego każdy Brát y Siostrá / zmówić máia siedm Pacierzy / y siedm Zdrowych Máriy przy oney Młey / y ná Osiäre iść / dáiąc to / co wola y nabożeństwo każdego. A potym te Osiäre Stárshy przez Káplana Brátckiego / ábo przez kogo rozumieć będzie / odbierać / y do skrzynki Brátckiey ná iálmużne w bogim oddáwać ná schadzce. A ktorzy obecni nie są / y w Krákovie nie mieszkáia /

takowi słuchać Mszey świętey czytanej albo śpiewanej winni
bieda / tam / gdzie na on czas Pan Bog im bydy da / prosiac
Pana Boga za toż.

3. **D**wa kroć do Roku z pomanności tego Bractwa /
okrom nabożeństwa / każdemu z osobną od Pana Boga danego /
wszystcy Bracia y Siostry spowiadać się mają / y nasławszy Sa-
krament społecznie przyjmować. To jest / na Niedziele wtora po
pierwszym dniu Miesiąca Lutego. Także y Miesiąca Lipca /
na Bratckiej Mszey. A ktorzy w Krakowie obecni nie są / toż
czynić mają / tam gdzie im da Pan Bog bydy na ten czas.

4. **K**ażdy Brat y Siostra ma dawać iálmuzne do v-
bogich szczytki / na takowe osoby potrzebne wyżej pomienio-
ne / dwoiáka. Jedne tygodniowa na tydzień / taka / iákiey się
kto dobrowolnie podejmie / wedle swego przemożenia / iáko sam
kaze w Rejestr wpisać. Druga też dobrowolna / gdy komu
Pan Bog da serce do miłosierdzia gorętsze / albo gdy mu się na-
czym od Pana Boga poszczęści.

5. **M**ęszczyzny Bractwa tego co tydzień na mieysce
naznaczone / w każdą Niedziele po Kazaniu poobiednym sch-
dzać się mają / na wzbudzenie serc swoich ku miłosierdnym v-
czynkom / y na rozmyślanie niedze ludzkiej / y porátowania iey.
Gdzie wedle opisanego porzadku / Kollekt y się czynić / y potrze-
by niedostatecznych wedle przemożenia odprawować mają. A
na tych schadzkiach każdy z nabożeństwa bywać winien. Ale na
schadzce Miesięczney / ktora bywa po Bratckiej Mszey / każdy
się stawić ma z wietzey pomanności. Co się rozumieć ma o tych /
ktorzy obecnie w Krakowie mieszkają. A ktorzy nie są obecni w
Krakowie / takowi czasów swoich / y z daleka posłać iálmuzna
mogą do szczytki vbogich.

6. **C**o tydzień dwa Bracia z Bractwa do iednego
Szpitala w Krakowie / y do więzienia iść mają / namawiając v-
bogie

bogie y wieżnie / przynosząc im nąznaczoną iálmuznę /świétkę
y duchowną / ięśli z sobą Káplaná / ktoryby ich do dobrego y cier-
pliwości wpominał / mieć mogą. A białegłowy toż też czynić
máią: ále nie z powinności / áni wśytkie / iedno ktore chcą á mo-
gą / niosąc także z skrzynki w bogich iálmuznę nąznaczoną.

7. **G**Dy tego potrzebá / persony płci męskiej tego Brás-
ctwa / ná to nąznaczone / powinni stać v Kościółá Bábáry s.
prośąc iálmuzny ná takie w bogie / ábo też y gdzie indziej ná
innym mieyscu / y v Osob / gdzieby była nádzieia pomocy / po-
winni iálmuzny prosić ; á to sobie zá część dla Chrystusa Pána
Boga swego poczytać máią / będąc bogatym / ábyśny iego wbo-
stwem w bogáćeni byli / Amen.

To sie wśytko ták rozumieć má / iż te Powinności z do-
brego woli ná sie wzięte / żadnego obowiązku ná grzech nie mó-
są: pilność tylko około zbáwienia / y przedse láski Bożej roz-
mnożenie / y wysługe v Pána Boga / w porządney ku bliźnie-
mu miłości / podáią.

Porządki Bractwa Miłosierdzia Bogárodzice w Krá- kowie.

A dobry porządek Bractwa tego zdáło sie wśy-
tkiej Bráćiej pospolu zebráney / że niżej polożo-
ne postanowienia chować / y mocnie wykonywać /
ná chwale Bożej / y wtwierdzenie á rozmnożenie
Bractwa tego / y dobrych miłosierdnych wczynków w nim.

© Protes

O PROTEKTORZE

POnieważ na świecie nie maś rzeczy tak potężney / tak porządney żadney / ktoraby niedozorem / niepilnością za czas sem zaniehbana / a zatym y zaniechana bydz nie miała. Im zaś sie rzeczy wietſze / a ludziom y duſom ich potrzebnieyſze / tym teſz wietſzego dozoru y pilności potrzebuia. Zdalo ſie Bractwu Miłoſierdzia za rzecz potrzebną / a iakoby za głowę / fundament y filar wſzytkiego poſtanowienia y porządku ſwego / oſbierac ſobie Protektora takiego / ktoryby ratunkiem / rada / żygliwością / y potężnością ſwoią Bractwu temu byl pomocen : na ktorymby ſie wspierac / y porządku ſwoje potężnie popierac mogło : y ktoryby byl nie tylko dozorca żygliwym / ale y pobudka / wzorem / y przykła dem do miłoſci Boga y bliźniego / do miłoſiernych wczynkow / y do zatrzymania Bractwa tego chwalebne go / potrzebom ludzkim y duſom ich potrzebnego. A ten y taki bydz ma / y bedzie / ktorego Bracia wedle czasu y potrzeby żygliwſzego Bractwu temu y potrzebnieyſzego bydz obacza.

O OYCV DVCHOWNYM

OCiec Duchowny / ktorego Stárszy Zakonu *Societatis IESV* w Krakowie wedle czasu za proſbą Bractwa poda / ma zaſwſe na każdey bywać ſchadzce / iako dla ſumnienia Bractey y rzadu dobrego / tak dla przeſtrzegania wſelakiey wczciwoſci y ſtateczności / aby poſwarkow / ſporow / y mow niepotrzebnych nie bywało : A ten pierwſze zaſiada mieyſce w Bractwie. Tenſze rada / wpo minaniem / y modlitwą Bractwo wspierac ma. Rada wedle potrzeby / bądź Brata ktorego / bądź wrzednikow o potrzebie ludzkiej radzacych / gdyby iaka watpliwosc w czym byla : abo ieſliby w czym ſie do Protektora wdac przyſzło / tedy w czym y iako. Wpo minaniem troiaki m : Pierwſzym / iako ſie niſzey przy ſchadzce opisało. Drugim / w oſobności Stárszego y Wrzednikow / gdyby baczył w nich iakie niedbałſtwo / ſawory / abo exceſsy. Trzecim / gdy czas tego potrzebować będzie / bądź dla

dla przygotowania Bractey wszyttey do nabożeństwa / bądź przy Kompaniey / bądź do iakiey insey potrzeby. Modlitwa aż zawsze / ale osobliwie na każdej schadzce przy początku / gdy się Bractwa zeyda / y przy rozchodzeniu Bractey / iako się niżej określi. Tenże jeśli Różnoddzieię *ordinarię* będzie / ma na każdy Miesiące przy Mszy Bractek na Kazaniu zalecać ludziom Bractwo wszytko y pożytki iego : ktore ludzie potrzebni / tą z strony ciała iako y dusze ztąd odnoszą. A gdzieby sam Różnoddzieię nie był / tedy aby Różnoddzieie w tym wspominal / y prosił ile bydy może / aby zalecał.

O S T A R S Z Y M

Starşy ma bydy albo Duchowny albo Świetcki / ktoryby się na ten Wzrost Bractey zdał bydy godnieyszym : ile iednak bydy może / starać się o to pilnie mieć / aby zawsze Duchowny bydy mógł : *Angelus enim est Domini* : a osobliwie taki / coby zawsze w domu Brackim mieszkał / wedle porządku osobnego opisanego / ktory w Skrzynce Bractek leży. Tu ma bydy Osobą poważną / stateczną / y baczna / ktoryby osobliwie to Bractwo miłował : pomnożenie iego / wczciwość / y sławę do serca brał : coby był miłosierny / y sercem lutościwego na ludzką nędzę. Coby w Bractey wszyttey miał powagę / y dobre słowo / pogorszenia z żadnego z siebie nie dając / na obyczaiach y pobożności bez przysługany / w sprawach pilny / dozorczy / czuyny / rzadny / a w wykonaniu y Eksekucyey dzielny y stateczny.

Powinności iego te są :

1. Naprzód dobrego rzadu y postępu Bractwa wszytkiego dozyrzyć.
2. O chowanie powinności y porządku mówić / czynić / y o nie się zastawiać.
3. Przykładem swym Bractwa do dobrych uczynków / y chowania powinności wzbudzać.
4. Wzrostków innych w powinnościach ich dozyrzyć / y

wpominąć: y Prawą Bratckie na każdej schadzce przed sobą miewać.

5. Schadzki/ krom Tiedzielney/ gdy ich potrzeba/ z porządku Przedników innych składać/ y przez sługę Bratckiego zwoływać.

6. Do schadzki nayspieszym być/ a z niej nie wychodzić/ aż się liczbą wszytką y Kollektą Bratcka przez Pisarza/ albo kogo z Braciey/ za zleceniem jego zliczy/ spise; y ialmużną w bogim naznaczona Szafarzowi odda: ostatek co zbędzie/ przynim do skrzynki włoży/ y zamknie.

7. Schadzki żadney przez siebie nie dopuszczając odprawować/ wyjawszy gwałtowną potrzebę: miejsce swe przed się baczynym zasądzić: potym wziąć/ y mieć wiadomość wszytkiego/ co się w niebytności jego postanowiło.

8. Rzeczy do poprawy rzadu y obmyśławiania potrzebne/ z porady Oycy duchownego/ na schadzce przynosić y proponować/ a co Bractwo postanowi/ to wykonywać/ y eksekucyę tego czynić.

9. Bez dozwolenia Braciey/ albo Przedników Bractwa/ nic nie czynić/ zwłaszcza około wydania ialmużny. W wydaniu ma być baczny/ ostrożny/ nieśwądliwy/ ani do wierzenia przedki/ raczej leniwy a rozmyślny/ uważając kondicyę/ lata/ potrzeby każdego: Jedne odsyłając do Pisarza Bratckiego/ aby je w Reiestr na Wizytacyę wpisał: Drugie z kopy niżej mianowanej/ odprawując: trzecim miejsce w Szpitalu iednając: a czwarte też wspomnieysze a niepotrzebniesze rozumem wychodzić/ z ochroną swey y Bractwa existymacyey. Pilne około mając na przyszłe czasy/ które nie zawsze iednakić być mogą/ aby w skrzynce dla gwałtownieszych y przygodnieszych potrzeb zawsze dostawało. A iesliby co naglego y bázro potrzebnego na kotoiego w bogiego wydać potrzeba/ żeby do schadzki czekać nie mogli/ może z porządku dwu Rádnych/ albo iednego/ *extraordinarie* swoim założyć/ y dać grosz kłk/ kłkানাácie/ aż do dwu złotych/ a nie daley/ zwłaszcza gdzieby takich potrzebnych wiecey było niż ieden. Wydatek tey kopy/ komu co dał/ y kotoiego dnia/ sobie naznaczymy/ na schadzce do Reiestru oddać.

dać. Na ktorey schadzce tąż kopą z Skrzynki Bratckiey ma mu
zasia bydż wrocona.

10. Wiedziec o perceptách y wydatkách / y Reieistrách
Pisárskich.

11. Reieistr mieć osobny Osob zacnych / ktoryz *extraordinarie*
iálmuzne ná vbogie dáwać obiecali. Vtychże / wedle czásu y
okázey stárac sie o te iálmuzne. Tychże iálmuzn / kiedy przy-
niosą / ábo od tego posła / nie odbierac bez Pisárzá Bratckiego /
ani kwitowac / iedno pod Pieczęcią Bractwa.

12. O Processye / kiedy / y iáko bywac máig / pierwey z Brá-
cia namowe czynic. Potym ná tej Processye / iáko y ná potrze-
by inſe / Brátá ábo Siostry / ná obchody / Mſe / Pogrzeby / flu-
ga obſylac / ábo ná schadzce Niedzielney obwieſzczac.

13. Dom wſytek Bratcki / y inſe Bractwu nalezace / w
ſwey opiece mieć / dogladac / y z czynſow poprawiac / wedle po-
rzadku osobnego / o tym w Skrzynce opisanego. Vtychże naye-
miech / czynſách y pożytkách / za dokładem Vrzednikow wie-
dziec / ktore ſie do Skrzynki Bratckiey ná vbogie obracac máig.
W tymże domu / iáko y w inſych / wezciwoſci wſelátke / rza-
du dobrego / tákże y poſoiu / y zgody miedzy Brácia przeſtrze-
gac. Domu Bratckiego bez dozwoleſia Bractwa / nikomu do
žadney rzeczy nie pozwalac.

14. Nieprzyiaźni / gdyby iákie miedzy Brácia wroſty / á
Stárſzego ſie donioſly / brac ma ich wrazy ná ſie / y stárac ſie za
ráda Oycá duchownego / y Rollegow ſwoych / iáko by bez omie-
ſzlania vgodzone y vſpokoione byly.

15. Jeſliby teſz ktoryz Brácie zachorzał / Stárſzy przez Oſo-
by pewne náwiedzac go ma / wywiaduiac ſie o potrzebach iego /
á oſobliwie o duſſnych / przywodzac do cierpliwoſci ſwietej / y
do ſtruchy: náoſtátek / do Spowiedzi / y do przyecia Na-
ſwietſzego Sákrámentu.

Inſe powinnoſci / ile *ad Montem Pietatis*, ſa opisane niſzey /
przy Komorze potrzebnych.

O KAPŁANIE BRATCKIM.

Kapłaná nabożnego / y żywota pobożnego / y przykładnego /
Brácia sobie obmyślać y spólnie obierać máia.

Powinności iego te są:

1. Na tydzień dwie Mszy czytane odprawować / iedne za Brácia żywa / druga za umarła.
2. Msze Niedzielne odprawować / sam przez sie / ábo przez innego Kapłaná : także y swiat infych.
3. Brátczą Msza Miesieczną tymże sposobem / ábo sam przez sie śpiewać / ábo kogo znacznego do tego używać.
4. Koraty także odprawować / bądź sam przez sie zároveň / bądź alternatą z drugim / porozumiałszy sie z Ksiedzem Jás Krysztianem.

Tenże z Pisárzow *Montis Pietatis* ieden bydz ma / mieszkánie wlasne *necessario* Brácia mu w Kámiemicy pozwolić y náznázzyć máia. Nádto / *solarium* y prowizya od Bráciey wedle czasu y potrzeby / za namową spólną mieć ma. A gdzieby w zezedzie swym byl niedbály / tedy go Stárshy z Oycem Duchownym wpominác o to máia.

O RADNYCH.

Iwdzie máia bydz rostopni / Bráctwá / y Bráciey / y dobrych wezynkow miłośnicy / nabożni y bogoboyni. Powinność ich iest : Na káżdey schadzce bywać á nie omieszkować / y przy Stárshym y innych radzić / co iest pożytecznego ná chwale Bożá / y rozmnozenie dobrych wezynkow / y ná wtwierdzenie Bráctwá : nie z faworu / áni z folgi / ále wiernie / wedle sumienia. Máia też wpominác Stárshego za poráda Oycá Duchownego / gdyby w czym nie dosyć wezynil powinności swoiey / tástemnie y wezciwym sposobem.

O PISA-

O P I S A R Z V.

Pisarz bądź Duchowny bądź świecki ma być umiejetny/ rzezy Bractkich świadomy/ pilny/ y Bractwu życzliwy. Żadna schadzka bez niego być nie ma/ iako dla spolney rady/ tak dla dania sprawy lepszey o ubogich/ ktore na wizytacya podał/ gdyby iaka watpliwosc o ktorym byla. U tego ma być sprawa y porządek wszytkiego Bractwa/ ktory iemu nawiecey ma być wiadomy. Ma mieć także Reiestra. Pierwszy w ktorym są spisane Osoby Bractwa tego/ plci oboiey/ y czas przy- stania ich do Bractwa. Wtóry/ w ktorym maia być spisa- ne ialmużny tegodniowe/ tak iako kto Panu Bogu na ubogie ofiarował/ abo też y doroczne/ na ktore sie obowiazal z dobrej woli swej. Trzeci/ w ktorym ma być przychodow y odcho- dow ialmużn brania/ y wydawania pilnie spisane. W czwar- tym maia być spisane Zwyczaję/ Powinności/ Porządki/ Dekre- ta y Acla, ile rzecz dla pamięci potomstwa Bractwa tego po- trzebować będzie.

Pisarz ma znać Bracia wszytkę/ y wiedzieć kto dal wedle obowiazku ialmużne/ kto nie dal/ na tydzień/ na kwartal/ aż bo na rok.

Jego też urząd jest tych/ ktorzy nedze swoje przynoszą do Bractwa wysłuchac/ y zwierzchnia informacya iaka być mo- że od nich/ o ich nedzy brac/ a na wizytacya potrzebnieysze y wieksza nedza złożone odsylac/ drugich zaniechynaiac/ ktorzy- by mu sie wedle Boga zdali być niepotrzebni. A o ktorymby watpil/ poradzić sie ma Sarszego/ albo dwu Rádnych/ y do zdania sie ich sklonić. Nie ma dawac na wizytacya wielu za- raz na ieden tydzień. Trzey/ a nawiecey czterey potrzebnieyszych przebrac ma/ poiki Pan Bog Bractwa nie rozmnoży lepiey.

Ma schadzce wedle czasu Kollektę od Braciey zreiestru ka- zdego miánuiac/ odbierac ma.

Z Schadzki nie odchodzić/ aż sie Kollektá Bractka/ y iesli co extraordinarie przypádnie/ zliczy/ spişe. A część Szafarzo- wi wedle naznaczoney ialmużny/ część co zostanie od skrynki Bractkiej odda.

Jego wzeđu doglądać ma Stáršy z Pány Rádnemí/ y w
pominąć gdzieby był niedbály.

Niebytność iego/ *legale impedimentum* wymowić może/ ále
tím inšym sive mieysce zászádzić winien.

O S Z A F A R Z V.

Száfárzá obierac máia / czlowieká iáko we wšem státecznes
go y pobožnego/ ták nie mnieny y rostopnego / y ná každá
rzecz nieškwápliwę. Ješli bowiem ná tím iáko ná Száfárzu do-
brym y bácznym Bráctwu wiele zależy. Jego powinność iest
pieniądze wboгим/ potrzebnym/ od Bráctwa náznáczone / od
nosić y rozdawać takim sposobem. Gdy Bráctwo poštáno-
wi co komu dáć/ pieniądze sie oddać máia do rełu Száfárzá/
ktore on wiernie bez omieštánia oddać ma. A dla wietšey czci
Bráctwa / y dla wpmnienia y duchowney iálmužny potrze-
bnego/ brác zšoba ma iednego towárzysá z Bráctwa/ ktorego
mu Stáršy náznaczy/ czlowieká nie mnieny bogoboynego y rostop-
nego/ z ktorym pospólu iálmužne ona oddawać/ y te niżej ná-
pisáne rzeczy spráwić ma. Tím odda pieniądze imieniem Brá-
ctwa wšytkiego / poćiešyc go ma w nedzy iego/iáko może nayles
piey/á przynamnieny temi slowy: choćiaš drugdy czytánemí.

Namíšy Brácie/ álbo Sioštro/ Bráctwo Miłóšierdzia ná-
wiedza cie w Pánu Bogu / y ciešy nedze twoie / chcąc ztoba
pláczacym plákać. Proši cie wpmína/ ábyš sobie w doległo-
ści twej nie tešnił/ ále z niey umiał wczynić pożytek dušy two-
iey/ žebyš sobie cierpliwošćia iednal lástka Pána Boga twego/
y obmywał grzechy twoie/ kórzac sie Pánu á poprawniać ży-
wota twego. Pomni/ iz cie Pan Bog iáko syná swego zmi-
łóšci y lástki ćwiczac/ chce sobie mieć / y dobrym cie wczynić. Po-
mni/ iz cie obiecał wysłuchać/ gdyć będzie náciešey. A co wćie-
piš dla woley šwítey y wpodobánia iego / iešli dziełować á
chwalić pošteptki iego okóło šiebie będzieš/ toć wielkimi poćie-
chámí y zápláta nágrodzi. Máluzška iálmužne pošláć Brá-
two/ ktorey chcey wżyc iáko od šamego Pána Boga pošláney.
Ješli máłych rzeczy wdziecznym będzieš/ dáć Pan Bog wiecey/
y przy-

y przyczynić wszytkiego. Za Bractwo pros Pána Boga/ á by dobrze czyniac nie wstawali / á swemu zbawieniu y ludzkiey nedzy pomagáli.

Potym go máia śnádnie/ bez wprzyskrzenia/ zwlaszcza gdy Osoba iest bázna/ spytać/ iáko sie dawno spowiadał/ y naswieszczenia Sákrámentu używał. Jesli dawno / wspomnieć go máia / áby nie omieszkwał/ á nedze duszney/ z ktorey swietcka idzie/ zbywał.

Oddawşy mu iálmuzne / ná przyszley schadzce ma Száfarsz / pierwey niżli wizytácii słuchác poczyna/ dáć sprawę Bractwiey/ iáko sie z potrzebnymi odprawił/ y co zá pocieche duchowne ná odniosł/ żeby iey też Bráćia byli uczestnikami. Mogłby sie też niekiedy Száfarsz z słusnych przyczyn z iálmuzna pohamować / gdyby nálażł człowieka nieposobnego / á iálmuzny nie bázro godnego/ náyduiac to czego sie inni dowiedzieć nie mogli/ o czym miałby dáć Bractwu sprawę. A iesli iálmuzne one náznáczona nie odda / ná przyszley schadzce powiedzieć przyczynę ma/ dla czego. A znowu ráde o tym uczynić/ iesli iá zatrzymać/ czy wszytkę oddać. Száfarska też powinność iest/ áby doyzyszał ordynaryiey iálmuzn tegodniowych wstawicznych/ áby sie dobrze y godnym dawály: á żeby Bractwo przestrzegl/ gdyby co takiego bázyl.

O WIZYTATORACH.

I. **M**áia bydz ludzie miłosierdni / nie leniwi do dobrych uczynków/ y pracy dla Chrystusa/ y ubogich iego/ wierzni y prawodziwi/ á ile może bydz/ niedostátków ludzkich/ y Perzjon ich świádomi.

2. Gdy sie pókaże z Pisárskiego písania/ kogo y gdzie witzytować máia/ poyda tam osobami swemi dwá á dwá/ rozdzielwşy mieysca miedzy sie: ále naprzód do bliższego Kościola wstąpić máia/ y tam Pána Jezusa prosić/ áby sie im wkażal w potrzebách y nedzy ubogich swoich namnieyszych/ żeby go / iáko sam mowi/ nákarmić/ odziac/ náwiedzić/ y wspomóc imieniem Bractwa wszytkiego mogli. A iz tu w Krakowie z lástki Bo-

że y częste y gęste są Kościoły/ opuścić tego nigdy nie mają. A
 ięśli by Kościół zamknięty był/ w drzwi to odprawić/ trzy Pa-
 cierz y trzy Zdrowe Marye znowiwszy/ winni będą.

3. Mądra z pilnością wielką czynić urząd swoy/ uważając:
 iż sie im poważna rzecz zleca od wszystkiego Bractwa / aby iá-
 mużny Bratctwie dobrze sie obracały/ y godnym sie á potrzebnym
 dawały / á niegodni / dobrych y prawych w bogich opátrzenia
 nie bráli/ y żeby sie też przykład dobry ludziorz opátrznego sá-
 funktu dawał/ y sławá sie Bractwa ná część Boską szerzyłá/ dla
 zbudowania bliźnich.

4. Dostateczną spráwę bráć máia od ludzi/ y sąsiád wiary
 godnych y statecznych/ ile bydz nawiecey moze / aby sie ná czym
 nie omylili/ á ná niezyczliwego / ábo lekkiego kogo nie tráfili /
 ktoryby ie zawiódł/ y z sámych potrzebnych zrozumieć wiele rze-
 czy/ y wiela sie z Duchá Bożego domyslić mogą.

5. W wywiádowaniu sie okoliczności wszystkich w niedzy,
 ludzkiej/ máia bydz ostrozni y roztropni / przypátrować sie máia-
 osobie co zacy: iákiey kondycyey / mloda/ stára/ średnia : wiec
 życiu/ obyčajom/ ięśli dobre/ przystoyné/ ięśli chce do dobrego/
 ięśli prawdziwie potrzebny/ y ięśliż nie ná osukanie iákiey ięśli
 mieszczánin/ rzemieślnik/ slugá/ swoy/ przychodzien/ lożny/ ce-
 chowy: iáka niedza/ z czego/ iáko dawno/ y ięśliż nádziecieá/ że oná
 iálmużná pócieche iáka wzynić moze.

6. Ná zalecenie żadnego nie dbać nie máia: gdyż żaden
 Brát y Siostrá Bractwa tego/ zalecáć nikogo nie ma/ aby sie
 wszystko działo tym porządkiem/ ktory Bractwo przyiela/ á żeby
 szerze/ y bez affektorz nie ludziorz/ ále ludzkim potrzebom y ne-
 dzom dla Pána Boga dogodziło sie.

7. Pierwey máia odprawować chore á niżli zdrowe: pier-
 wey te co dla sáмого nieśczęścia zubożeli/ niżli te ktorzy sámi
 przyczynę dali. Pierwey te co máia siła dzieci / niżli te co nie
 máia ábo mnię máia. Pierwey te/ ktorzy dobrze żyli/ niżli te
 co źle. Pierwey te/ co sámi iálmużne czynili gdy z czego mieli/
 niżli te ktorzy nie czynili. Pierwey te/ ktorzy będąc w niedzy/
 do grzechu sie iákiego skłámáia/ niżli te ktorzy są w sámej cieles-
 nej niedzy.

Nie

8. Nie maia bydy lekowierni / y nie zawzdy oczom y izey-
kom na te / y na owe strone wiare dac maia / ale pytaiac sie pil-
nie / w sercu Panu Bogu poruczac doznanie prawdy maia.

9. Gdy referowac y oznaymiac swoje Wizytacya przed Brac-
cia beda / nie maia pokazowac sklonnosci na te abo na owe stro-
ne / az gdy na nie wotowac przydziej.

10. Dwie abo trzy / a nawiecey cztery naprzebranie potrze-
by na iedne schadzke przynoscic maia: inne nie tak pilne na in-
szy czas odkladaiac. A gdy zadney tak pilney potrzeby w bogich nie
nayda / niech sie na czas in-
szy chowai: zwlaszcza gdyby dosta-
teczney wiadomosci o kim w on tydzien miec nie mogli.

11. Winni bydy na kazdey schadzce / y to im z pilnoscia po-
ruczac / aby dla nich w bodzi nie cierpieli / ktorzy predkiey pomo-
cy potrzebuia. A iesliby ie wielka potrzeba zaslá / wzyc maia
Brata ktorego / zeby ich Wizytacye referowal / abo na pisnie
poslac ie do Bractwa moga.

O Obieraniu Vrzednikow, a naprzod Starzszego.

Gdy sie czas zlozy na obieranie Starzszego / co ma bydy w
Giedzie / w ktora Msa iest Bracka Miesiacá Maia.
Msa ona ma bydy o Duchu s. y Raznodziecia sprawe one mo-
dlitwie ludzkiej zalecie ma / y zjedzy sie poobiedzie na miescie
naznaczone / wszyscy Bracia kletnawszy zmowia:

Veni Creator Spiritus, mentes &c. Potym Ociec
Duchowny rzecze:

Kyrie eleyson. Christe eleyson. Kyrie eleyson.

Pater noster, &c. *Secreto.*

Y. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos a malo.

V. Veni sancte Spiritus, reple tuorum corda fide-
 R. Et tui amoris in eis ignem accende. (lium.
 V. Emitte Spiritum tuum, & creabuntur,
 R. Et renouabis faciem terræ.
 V. Domine exaudi orationem meam,
 R. Et clamor meus ad te veniat.
 V. Dominus vobiscum,
 R. Et cum Spiritu tuo.

O R E M V S.

DE v s, qui corda fidelium, sancti Spiritus illustra-
 tione docuisti, da nobis, quæsumus, in eodem Spi-
 ritu recta sapere, & de eius semper consolatione gau-
 dere.

DE v s innocentiae restitutor & amator, dirige ad te
 tuorum corda fidelium seruorum: vt Spiritus tui
 feruore concepto, & in fide inueniantur stabiles, & in
 opere pietatis efficaces. Per Dominum nostrum:
 Iesum Christum Filium tuum, &c.

Potym po vpominaniu Oycá Duchownego / ktory Bráciey
 przelozyć ma/ iáko wiele ná dobrym Stárszym / y dobrych Przes-
 dnikách należy/ y z iákim sumnieniem y pokościem obierác go má-
 ía/ przez tájemne glosy ná kárkách pisane wybiora Brácia sie-
 dmi Elektorow. Kto bedzie miał wiecey glosow/ ten jest pierwszy
 Elektor: kto po nim mniej/ ábo rowno z nim/ to wtory: kto iesze
 mniej/ to trzeci: áz do siódmego. A iesliby siedmi tak miáno-
 wanych nie bylo/ ná te ktorych nie dostanie/ znouu glosy tymże
 sposobem dáváć máia. Kto pisác nieumie / Pisárzowi do vchá-
 powie / áby mu nápisal / ábo ktoremu bliskiemu towarzyšowi.

Oni

Oni dopiero siedm Elektorow Stárszego obrać mają / także tajemnymi głosami na kárkách / kto wiecey głosow mieć będzie / tego wnetże za Stárszego mieć mają / y padşyn na koláná / zmorwig Te Deum laudamus, y potym przywitac go iáko Stárszego / y osiárowac mu winne / y do Bractwa sluzace posluşenstwo mają. A iesliby z náchnienia Duchá s. wszyscy sie zgodnie na iednego Stárszego bez tajemnego wotowania zezwolili / tedy taki za Stárszego ma byc miány / y wymáwiac sie z tego nie ma. Moga Elektorowie ábo iednego miedzy soba / ábo innego z Bráciey obrać / na ktorego im porádzi Pan Bog dobry rozmysl y proste serce. Ci Elektorowie obiorą dwu Rádných / y czterech ábo dwu nowych / przy dwu stárszych / Wizytatorow. Także Pisárzow y Száfárzá. Moga Brácia wszyscy przeslego Stárszego drugi Rok potwierdzić / gdy sie im zda bydz pożyteczny Bractwu / także y inne Urzedniki. Gdzieby też tá Elekcyá dla slusnych przyczyn doysć na czas náznáczony nie moglá / moze byc odlozona do drugiey Tiedziele / ábo na drugi dzien.

O SCHADZKACH.

V Pominac sie Brácia / y ieden drugiego do tego pobudzac mają / áby na Schadzce y Kollecie Tiedzielney bywali. A nie tylko za vpomnieniem / ale każdy z miłości goracey ku Bractwu y wezynkom dobrym mają ochotnie y z wesolym sercem / bez vpomnienia przybywac / godziny náznáczoney nie osmieşliwáiac / ani Razania poobiedniego czekáiac. W Bractwie bowiem stánie każdemu za Razanie / y za wcieche duszną / y zbudowanie wielkie / kiedy nie tylko slyşy / ale y rzeczá sámá widzi pobudki wielkie do miłosierdzia przeciw bliżniemu / y dobrym wezynkom : kiedy widzi / á ono láknace karmia / prágnące poia / nágie przyodziewáia / więznie nie tylko náwiedzáia / ale ile bydz moze / wedle ciála y dusze rátuia / tego ná żywność zátládáia / owemu do zdrowia / ile byc moze / dopomagáia ; ábo przy namniey o zdrowie duszne sie stáraia / y inszych rzeczy wiele dobrych y pobożnych czynia. Niech wiedza / że Pan Bog wszy-

Nie ich policzył stopy / y żadna ścieżka ich daremna bez nagrody
od Boga siewitey nie pądnie. A sami ztąd budować się bårzo
moga: y Swieto to / tym sposobem Pánu Bogu przystoynie
świecić beda / gdy dusze swoje pokármámi tákimi wweśla / y
wzynthami temi dobrými / ktore Bráctwo w ten czas czyni / ná-
karmia y wćiesza. Náwet / tym cćieszyć się moga / że to samo by-
cie ich ták płatne iest y Boga / iákoby to wszytko każdy z nich
sam czynił / okrom tego / iż ná Schadzce y Rollekcie co dobrego
tu swey popráwie usłyszeć może / a przynamniemy o niedzy ludzkiej /
o ktorey ták radza / z ktorey wpmínac się każdy może / o przygo-
dach y kóńcu swoim / ná ktory też przysć może tákí ábo cćiesz /
aby też w przygodách swoich tákíe miłosierdzie Boskie y ludz-
kie nád soba odnosić mogł.

Ktoby Rollekty y Tiedzielney Schadzki zámieszał / áz
grzechu z tego nie ma / przyczyny inney nie máiac / niechay przez
cie wie / iż sobie do łaski wietşey Bożey zámieszał. Já co niech
sam sobie da iáká pokutę / ábo hoynieyşá do strzynki Bráctkey
ná vbogie iálmuzne.

Aby tedy czas pewny był y godziná do Schadzki / ktora nie
iednáka bydz może / względem czasów y dni iednych krotşych /
drugich dluzşych / folguiac naprzod Bráctey / aby się wszyşey
ná te godzinie schadzac mogli / potym y sprawom / ktore podčas
zá godzinie / trzy y cztery odpráwić się ledwie moga. Wiedziéć
Brácia máia / że Lécie / poczáwşy od Wielkieynocy / áz do s.
Michála / schadzac się máia o godzinie 18. Od s. Michála zá-
sie áz do Wielkieynocy / o godzinie 21. Tych godzin Brácia
omieszkwać nie máia / zwłaszczá Stárşy / Rádni / Pisárze /
Száfarz / y Wizytatorowie / ktorzy necessarió z powinności
máia bywać ná każdej Schadzce / chybá żeby legitimum im-
pedimentum było / ktore máia oznaymić.

Ciz nie gćekáiac zėsćia Bráctey wszytkiey / gdyby omieszkwa-
li / zárazem o tych godzinách zásiádac swo mieysca y rzeczy od-
práwować máia. Ile iednák bydz może / stárac się o to Stárşy
y wpmínac często Brácia ma / aby się ná te godziny náznázor-
ne schadzáli.

Ná tych.

Ná tych Schadzkách taki porzadek ma bydź.

Nim sie Brácia zeydą / Wziednicy temi czasy máia powinno:
ści swe przegladac y czytac / á potym gdy sie Brácia zeydą /
tám wszyscy pokleknąwszy / uczynią Modlitwe / aby im P. Bog
dał serce miłosierne / á żeby Pána Jezusá wpátrowáli w prawey
potrzebie ubogich / tym sposobem:

Przeżegnawşy sie znákiem Krzyża świętego / zmowią Pa-
cierz / y Zdrowie Márya.

Potym Oćiec Duchowny / ábo Stárşy / ieśli Káplanem
ieści / ábo wiec Káplan Brácki zmowi te Modlitwe:

Veni sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium,
& tui amoris in eis ignem accende.

Kyrie eleyson. Christe eleyson. Kyrie eleyson.

Pater noster, &c.

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos à malo.

V. Memento Domine Congregationis tuæ,

R. Quam possedisti ab initio.

V. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

O R E M V S.

Mentes nostras, quæsumus Domine, lumine tuæ
claritatis illustra, vt videre possimus, quæ agenda
sunt, & quæ recta sunt, agere valeamus. Per Chri-
stum Dominum nostrum, Amen.

Po Modlitwie / gdy wszyscy Bracia zaśiedzą / Oćiec Duchow-
ny w pomnienie weźmi króciuchne / rzeczy y potrzebom służy-
ce: albo czytać sie będą Lekcy y Przykłady na to zgotowane krot-
kie / które niżej w tych Książkach są położone / zwłaszcza gdy-
by Głóć Duchownego nie było.

Odprawiwszy w pomnienie / Szafarz referować ma y oznay-
mie Braciey / iako sie przeszłego tegodnia ialmużny Bractwa
obróciły / y iaka sie ciekucya sstała / y co za pocieche odniósł z po-
rátowania nadze ludzkiej / aby sie nią wszyscy Bracia wcieksyli.

Po nim Wizytatorowie referować y przelożyć mają swoje
Wizytacye / kogo / y iako nawiedzali.

Śolgując iednak czasowi y potrzebom / aby sie wszystko / co na
Schadzke podano będzie / odprawić mogło: Wizytatorowie báz-
wić sie nie mają długimi słowy: ale miánowiąwszy Osobę / zá-
chowanie / potrzebe: powiedzieć iesli godzien ratunku / y czym.
Na przykład: Tá Osoba / Szlachcic / Mieszczanin / albo
Przechodzien / Kupiec / Rzemieslnik / Robotnik / Mieszczyzna /
albo Białogłowa / iesli Kátholik / Osoba státeczna / albo mloda /
albo średnia / albo stára: ma meżá albo żonę / ma dziatki / rć.
Upadł przez ogień / długi / niemoc / przygode / przez głowiekã
złego / albo przez ciepskie lata / rć. zachowania dobrego: ma zále-
cenie od ludzi dobre. Nie pijánicá / nie kosterá / nie hultay: nie
báwi sie rzeczami nieprzyystoynemi: godzien ialmużny / ratować
go złotych / rć. miánuiąc wiele dác.

Al mają porządnie ieden po drugim powiádać / nie wrywá-
jąc sie ieden drugiemu w rzecz.

Potym zá podaniem ich Wotá porządnie íść mają / iesli
dác / y wiele / albo nie dác.

Alby iednak w głosách y w wotowaniu co komu dác / roznić /
y niepokoiu iakiego nie było / gdy sie przeloży Wizytacya: Stárszy
albo Oćiec Duchowny pytać ma Braciey / dla informacyey le-
pszey / coby kto o miánowanej oney Osobie rozumiał / albo iey
świádom był: y wolno ma być każdemu Brátu przestrziedz / y
zdanie swoje powiedzieć: wśátkze z ochylaniem sławy dobrej o-
ney Osoby / aby sie nie nie lżyła. Al iesli jest co znacznego / ma
on

on brát/ ktory co wie tákowego/ do Stárshego ábo do Oycá Du-
chowne^o tájemnie do vchá przynieść/ á przed drugim nie głosić.
Gdy sie zdanie Brátekie y przestroga vsliszy: wzednicy/ to iest/
dziesięć meżow/ postánowią y zámkną/ co sie komu ma dáć.
Gdzie wiecey głosow będzie/ tárn ma stánąć zámknienie/ y ták
ma bydz: á iesliby było pięć á pięć rownych / przy ktorey stronie
Stárshy ábo Ociec Duchowny zostánie/ ták sie ma sstác. A gdy
by spelná Wzedników dziesięć nie było/ z Bráciey przednieyshy/ á
zwlaszcza z Káplanow/ liczbá sie nágrodzić ma/ gdy Stárshy
przyzowie.

Potym Kollektę czynić y skłádać wedle swoiey powinności.
regodniowey máia.

Po Kollektie Brácia roschodzić sie nie máia/ áz sie modli-
twą schadzka zámknie/ tym sposobem. Padshy ná koláná/ zmo-
wia znowu Pácierz: Potym Ociec Duchowny zámknie schadzke
tą Modlitwą:

Kyrie eleyson, Christe eleyson, Kyrie eleyson.

P. Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis,

R. A templo sancto tuo quod est in Ierusalem.

P. Domine exaudi orationem meam,

R. Et clamor meus ad te veniat.

O R E M V S.

PRæsta nobis, quæsumus Domine, auxilium gratiæ
tuæ, vt quæ te autore facienda cognouimus, te ope-
rante impleamus. Actiones nostras, quæsumus Do-
mine, aspirando præueni & adiuuando prosequere, vt
cuncta nostra oratio & operatio à te semper incipiat, &
per te cœpta finiatur. Per Christum Dominum
nostrum, Amen.

Która

*Ktora odprawimſzy, roſpuſci in Benedictione Brá-
twa, mowiac:*

Benedictio Dei Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, de-
ſcendat ſuper vos, & maneat ſemper, Amen.

*Ná Mieſieczney ſchadzce/ czytać ſie máia Bráciey/ te Po-
rządki przy Lekcey/ ieſli nie wſytkie/ tedy te ktorych pilniey
do wiadomości potrzebá będzie.*

*Do ſchadzki żaden wchodzić nie ma / tylko Brácia / álbo
co ſie Bráctwu przyſłuchac chca / y to zá pozwoleniem y opo-
wiedzeniem ſie Stárſemu.*

O ORDINARIACH.

I Eſliże w czym/ iáko w Ordynaryách tegodniowych Vrzednicy
oſtrożni bydz máia. Nie ládákómu iá dáć / ani zrázu ná
nie pozwalaiac: áz ſie Oſobá/ kondycia / y potrzebá dowodnie
pokáże. Dawac iá ludziom tutecznym / wczciwym / wſtydli-
wym / ſtarym / ktorzy dobre ſłowo y zálecenie dobre od ludzi má-
ia / á ná zdrowiu / ná látách / ná przyiacielu zęſli: ktorzy ſobie
rády ani ráunku dáć nie mogą / ani iey też mżkad máia. Je-
dnemu mniey / drugiemu wiecey: Jednemu do času pewnego /
drugiemu też do ſmierci: iáko potrzebá / nedzá / y láta pokáza.
A te potrzebe ná káżdą ćwierć láta Száfarz álbo ktorzy z V-
rzedników / zá zleceniem Stárſzego dogladać / y one Oſoby / kto-
rym ſie dáie pilnie wizytowac / potym ná ſchadzce wiernie re-
ferowac máia. A tám iáko ſie pokáże / iednym ordynaryey po-
práwić / drugim częſć iáka viac / trzecim też dawac zákázać /
ktorzyby iuż tego nie potrzebowáli / álbo wiec wſytkie przy da-
wney ordynaryey zoſtawić. Pilne oko máiac / aby ſie iáſmu-
żná ludzka / badz tá tegodniowa / badz inſza / dobrze obracála: á
ludziom leſkim / piánicom / kozernikom / proznującym / re-
miáſto póćiechy / przyczyyna do zgorſzenia nie bylá.

O SKRZYN-

O SKRZYNCIE.

Skrzynka Bráctwa ma być chowana na miejscu bezpiecznym / wedle zdania Bráctey: do ktorey mają być dwa klucze / jeden przy Stárshym / a drugi przy Száfárzu: otwarzana być nie ma / okrom Schadzki y innych Urzędników.

A do tej kląść się ma wszystko / co z Kollekt Niedzielných y z innych Bráctkich zbędzie / także y owe ktore extraordinarie od Osób zacnieyszych dawane bywają na iálmuzne vbogim / także y czynsze z domu Bráctkiego / y z innych dochodow iálmuznie służyących / wypisawszy / ieśliby się co expresse ad Montem Pietatis obrocilo to insha.

To też co się osobliwie na iáką pewną Osobę w Kościół wprosi / to się nie ma kląść do skrzynki / ale się ma dać zupełnie onym / na ktore proszono / y ktore na Razaniu zalecano.

O STANIE W KOŚCIOŁA.

Ogledując się na potrzeby Bráctkie / ktore podczas ratunku z skrzynki Bráctkiej wedle potrzeby mieć nie mogą: z Bráctey kilka mają / y beda w Kościół na nie prosić: a tey posługi wstydać się nie mają / ale iá sobie za wielką w Páná Boga część poczytać: gdyż Zbawiciel náš Pan Jezus / bedąc bogatym / szła się dla nas vbogim / ábychmy vbostwem iego vbogaci byli. Tak też y nam / przykładem iego / piękna rzecz szłać się vbogimi / áby naše vbostwo / bliźnie vbogie wspomóc mogło. 2. Cor. 8.

Gdy takiego stania w Kościół potrzeba będzie / Stárshy z Pisárzem naznaczyć ma osoby / wedle porządku y rejestru Bráctey. Ale osobliwie w on wielki tydzień przed Wielkanocą / bądź w Piątek Wielki albo y w Sobotę Wielką / kiedy Stárshy czas potemu najlepszy być obaczy.

O takiej iednak potrzebie Bráta wpádłego Ráznodzieia na Razaniu ludziom zalecić pierwey powinien / nie miánuiąc osoby.

K

O PRZYMO-

O PRZYIMOWANIU NOWEY BRACIEY.

GDy kto chce przystać do Bractwa / iesli znaczny drugimi nie iest / o zachowaniu tego maia dać świadectwo Bracia / ktorzy go znają. A Pisarz go w pisać ma do Rejestru / y naznaczyć wiele dawać z dobrej woley na tydzień przyobiecał. Potym podać mu sie maia na karcie powinności Bractwa / y obiecać ma / iż temu za pomocą Bożą dosyć chce czynić / a Starszemu y Bractwu wszytkiemu posłuszeństwo w rzeczach Bractwu służących oddawać. Nakoniec go Bracia przywitac y obłapić maia.

O POGRZEBACH.

APonieważ też między siedmiu wzyńtkow miłosierńnych y ten jeden nie tylko iest od Pána samego podany / ale też y z wiela miar pochwalony y chwalebny / zmarłego do grobu doprowadzić: Bracia y Siostry gdy sie dowiedza o śmierci ktorego Brata albo Siostry / iako wiele dla wżćwosci / tak y dla przystoyności Chrześciańskiey / z dobrej woley swey / z ochotą iść maia na pogrzeb. To czyniac / czego też sami potrzebować beda / y Pána Boga za ich dusze proszac.

Trzykroć do Roku / krom tych / ktore na każdy tydzień Káplan Bratcki miewać bedzie / Bracia wszyscy y Siostry / maia mieć Żalobną Mszę / za Bracia y siostry z Bractwa zmarle: to iest we dwa poniedziałki / ktore po Mszach bratckich niedzielnych / Miesiacá Lutego y Lipca / przypadną: y trzeciego dnia po Wszytkich Swietych / iesliby Niedziela nie była / dla ktorey na Poniedziałek odłożyćby sie musiała. Na mney wszyscy Bracia y Siostry bywać maia.

Maia też mieć z Bractwa swoje potrzeby do pogrzebow / zwlaszcza sukno y świece / aby sie Bracia y Siostry wżćwicie prowadzić do grobu mogli.

O DO

O DOCHODACH VRZĘDNIKOW

Bractwa tego.

NA każdy dzień / każdy Brat y Siostrą / ieden Pacierz y Zdrowe Marya w Modlitwie swej za Vrzedniki Bractwa tego zmowić ma/ aby im Pan Bog dał mądrze/ pilnie / y wierze nie potrzeby znedzmionych obmyślać/ a łaski im swojej za naszą grode pracy ich przyczyniał. Na czym Vrzednicy z dzieła wielką przestąć mają/ gdyż z chuci swej ku Panu Bogu/ y dla odpuśczenia grzechow swoich/ y to Bractwo/ y te prace przyjmują. Pewni przy tym niechay beda wielkiej nagrody od Pana Boga/ y tu na ziemi/ y na onym świecie.

O SŁYDZE BRATCKIM.

Sługą Bratcki / tymże sposobem iako inni Vrzednicy od Braciey wszytkiey obierany bydz ma/ do wpodobania Braciey y Stárszego. Ten ma bydz człowiek stateczny/ wierny/ skromny / nie zwałdliwy / powolny / trzeźwy / y w zachowaniu doświadczony: ktoryby miał słowo dobre od ludzi: a możeli bydz rzemieślnik iaki / tym lepiey.

Powinności iego te są:

Bydz zawsze przytomnym Stárszemu/ y gotowym do posługi. Vrzednikom Bractwa usługować.

Wiedzieć kogo przypuszczać do Bractwa za oznáymieniem Stárszego z ochotą y życzliwie / ile w rzeczach Bractwu należących.

Kiedy Stárszy rozkazuje obchodzić Bractwo.

Na schadzkiach każdych bywać/ a żadnych nie cnieścić.

Na Msząch Bratckich o świecach wiedzieć/ y do Oltarza wyprowadzić.

Na obchodziech Bratckich o Leytuchu wiedzieć/ pilnować/ y zaś chedogo do schowania oddawać: a od obchodow/ ani od żadney rzeczy nic nie wyciągać.

R2

Na

Porządki Bractwa Miłosierdzia.

Na każdy Miesiąc nazałutez po Bractkiej Mszy / przy-
pomniec Kapłanowi Bractkiemu / aby była Msza osobna za
duże podane od Starszego.

Na Kompániach wiedzieć o świecach / kápách / ktore wydá-
wać ma / wiedząc komu / y zaś odbierać / chędożyć / y do schowa-
nia oddawać.

A iżeby to snadniey odprawować mogli / tedy taki obiera-
ny bydz ma / coby w Kamienicy Bractkiej mieszkał / y pe-
wne Salarium kwartálne od Bractey nąznączone miał.

O K O M O R Z E

Potrzebnych, którą zowią,

MONS PIETATIS.

MJedzy inſzem i miłoſiernemi uczynkami/
ieſt też ten ieden nam pilnie od Pána Boga za-
lecony uczynek / pożywania pieniedzy darmo / y
bezwſelakię Lichwy / ludziom ubogim y potrze-
bnym. O czym ſam Pan Chryſtus w Łukaſa ſ. tak mowi :
Czynicie dobrze / y pożywajcie / niczego ſie ztąd nie ſpodzie-
wając / á bedzie wielka zapłata wáſza / y bedziecie ſynmi Naye-
wyſſzego. Także w Mátheuſa ſ. mowi: Od tego / ktory chce
w ciebie pożywić / nie odwracaſie. Co też y przedtym ieſ-
ze w Stárym Zákonie roſkázował / mowiąc: Jeſli kto z Brá-
ciey twoiey przydzie do uboſtwa / nie zátwardzi ſercá twego /
áni reki twoiey ſciſnieſ / ále iá otworzyſ ubogiemu / y poży-
czyſ mu czego potrzebować będzie. Toż y gdzie indziej wſpo-
mina: iedno iſz rzadko ſie temu przykazaniu doſyć od ludzi
dzieie: bo ábo nie máią / coby nád ſwoie potrzebe pożyzyli / ábo
ieſli máią / niechcą: á drudzy ieſli pożyca / zysku ztąd y poży-
tku ſukáią. Zácym bárzo wiele ludzi / w oſtáteczney potrzebie
ſwey pożywając pieniedzy w Żydow / y w niektórych nieuczynnych
Chrzeſćcian / przez Lichwe / do oſtáteczney nedze y uboſtwa
przychodzą. Przetoż Bráctwo to Miłoſierdzia / ácz iuż
przedtym zá pomocą Bożą inſze miłoſierne uczynki / dla po-
rátowania ludzi ubogich / wſtydliwych / rozmaíta nedza y u-
boſtwem domowym ſtrapionych / tych ktorzy ſie zebrać wſty-
dza / według przedſiewzięcia ſwego odprawuie. Wſzákże ie-
dnáſ zábiegáiąc y temu / áby ludzie ubodzy lichwą takąá niepo-
bożną

Luc. 6.

Math. 5.

Deut. 15

O Komorze potrzebnych.

bożna nie byli trapieni/ y nie gineli / y to Miłosierdzie wedle woli Bożej bliżniemu swemu to Bractwo czyni/ że założyło / MONTEM PIETATIS, Komora potrzebnych w Mieście Brakowie: tym umysłem/ aby ludziom potrzebnym do pewnego czasu/ darmo bez Lichwy wśelákiey/ ná Śánty pewne/ rzez czy ruchome pieniądze pożyczáło. Ná ktore pieniądze zdobywáiac się/ częścią się sami w Bractwie skłádáią/ częścią v ludzi pobożnych wpraszáią/ częścią samiż ludzie bogoboyni proprio motu z nátechnienia Bożego/ swoje legatá ná to odkázáią: co wśytko máiac Bractwo w swoim powierzeniu/ z łęże rego miłosierdzia swego te pracę bierze ná się/ że potrzebnym y w bogim ludziom służyć / temi pieniędzmi sáfáie. Lecz iż kázdy dobry wczynek przez porządku swego/ bázro predko w ludziach niszczéie: otoż aby to pobożne záłożenie tey Komory w dobrym porządku y sáfunktu było vgruntowane/ á ludzie v bodzy dobrym sáfunktem się cieszyli/ nedźni zápomagáli/ y z nedze powsta wáli/ drudzy też do miłosiercznych wczynków się pobudzáli: Porządék y Száfunek tey Komory tákowey między sobą námówilo y postanowilo/ ktory nieodmiennie (wyiawşy wedle czasu/ y wedle potrzeby sáfne przyczyny) chować / y onych zpilnością przestzegáć dla záslugi v Pána Boga y zápláty wieczney sobie przyobiecáło.

Vrzednicy Montis Pietatis.

VRzednicy Montis Pietatis byđ mąia. Naprzód Stárşy/ tegoż Bractwa Miłosierdzia / Modernus & pro tempore existens, Dwá Konsyliarze/ y dwá Pisárze z tegoż Bractwa. A możeli byđ żeby jeden Duchowny/ á drugi Świetcki Pisarz ná to był obierány. Rtorzy dwá Pisárze iednáko będąc obowiązáni/ Komore te Montis Pietatis, w opiece y w powierzeniu swym mieć mąia.

Ciz Vrzednicy obieráni byđ mąia/ przy Elekcey Stárşego Bractwa Miłosierdzia porządkiem zwyčajnym w Bractwie opisány: Maior pars concludat, A po obraniu zárazem pilnie Komory sáfunek reki swey dániem Oycu Duchownemu tegoż Bractwa wpewnić mąia/ iákoby zá ich niedbáłstwem y nie dozorem

dozorem wymą iata albo detriment ná komorete nie záchodził: ktorých Vrzad do Roku tylko ad Electionem Stárszego Bractwa Miłosierdzia trwać ma. Po wyściu zaśie Roku / także Bractwo Miłosierdzia Vrzedniki takowe obierać máia/ że albo iesli sie Bráciey zdác bedzie/ stáre ná swym mieyscu zostáwiwszy approbuią/ albo inne ná ich mieysce Brácia miedzy soba obiorą.

W tym też Bractwo to obowieznie/sumnienia wszytkich Vrzedników/ ktorým sie tey Komory pieniedzy powierzy / aby nigdy od nikogo żadnego zysku ani podárków zá pożyczanie tych pieniedzy nie bráli: gđzieby sie co kiedy takiego pokazáło / tedy Bractwo oczyszcáiac sie w tym / bedzie powinno záraz inšie Vrzedniki postánowić.

Authoritas Stárszego. Tak byđ ma/ ktora iesť w Bractwie Miłosierdzia: iż kiedy Konsyliarze/ także Kollegi swe Vrzedniki Montis Pietatis albo też Deputaty inšie z Bractwa Miłosierdzia náznáczone do Rewizyei Montis Pietatis, y do sluchánia liezby/ y ábo też dla iákiey potrzeby ludzkiey obe śle/ wszyscy ex charitate, sluchác go máia/ y ná czas od niego náznáczony/ ad Montem Pietatis, nie wymawiaiac sie potrzebá mi prywatnemi, schodzić sie beda powinni.

Pisárze. Ná ktorých wszytek práwie porządek y háfunek Montis Pietatis iesť wlozony / dwa záwsze bywác máia/ dla wiadomości lepszey/ y sprawy dostáteczneysey: Pieniądze także y Sánty odliczác / odbierác/ ná swym mieyscu chowác/ y zaśie oddáwác czasow swych máia/ tego z pilnoscia dogladáiac/ aby Sánty ludzkie suo ordihe przez nákazy ná swym mieyscu ležály y chowane byly. Do tego ad Acta vel registra Montis Pietatis wszytko porządnie spisowác máia/ co/ kiedy/ komu/ albo iáko wiele/ przy tím sie co dáło/ specificc miánuiac. A takowe Altra albo reiestrá porządnie spisawšy dla iákiey omyłki/ y dla pewnieysey sprawy o wszytkim/ przy rzeczách w komorze záwsze ležéc máia. Jednáć dwa reiestry osobne przy kazdym Pisárzu / dla predkiego wpisowánia byđ máia: tylko reiestrá glowne Montis pietatis:

o Komorze potrzebnych,

pietatis wpisawszy rzecz potrzebną do Komory Montis Pietatis
maia bydz zawsze oddawane/y przy rzeczach Komornych chowane.

Chowanie y Szafunek Montis Pietatis.

Deposit tey Komory ma bydz w sklepie co nawarownieyszym/
od Bractwa ná to obranym/w Domu Bractwa Miłosier-
dzia zá kluczymi od Strzyni Pisarzow / á od drzwi sklepowych
Pána Stárszego albo panow Konsiliarzow / ktorzy wszyscy
spólnie / á namniey dla niebytności drugich/ trzey z Urzedni-
kow pomienionych do sklepu chodzic y otwierac / á rzeczami
Montis pietatis disponowac maia.

Pozyczac maia ludziom non ex fauore, albo alicuius pro-
motione pobożnym / potrzebnym/ ktorzyby non pro coacer-
uandis diuitiis, ale pozzywienia y ratunku przystoynego temi
pieniadzmi szukali// albo ktorzyby w Lichwach gineli.

Ná śanty y zaśtawy/ coby one summe / ktora sie bedzie da-
wała / przewyżsały/ dawac maia do Roku. Jednak w rzeczach
zaśtawnych/ kamieni wśelátich/ także śat śażitelnych/ robo-
ty/ y pozłoty co nawiecey wysirzegac sie beda powinni: á oso-
bliwie śaty wpul roká maia bydz wykupowane.

Nád piecdziesiat złotych wiecey/ dośad wietśey summy nie
przybedzie/ żadnemu ani po dwakroć iednemu przed ośwobo-
dzeniem y wykupieniem pierwszego Śantu / pozyczac nie maia.
A izby osukanie iakie w Śanciech zaśtawnych niebyło / maia
bydz od Bráciey śacunkarze/ ludzie dobrego sumnienia/ y dos-
brey sławy/ do śacowania rzeczy zaśtawnych wysadzeni/ ktorzy
zdania swego wyżej miánowaným Urzednikom wzyczac ma-
ia. Ná ktorych iednak śacunku Urzednicy nie przestawiajac /
ostroznie w rzeczach zaśtawnych postepowac beda powinni.

Schadzac sie maia raz w tydzień we Czwartek/ oprocz zeby
potrzeba iaká pilna przypadla / tedy káždego gáśul/ gdy iedno
przez Stárszego beda obwieśzeni.

Śanty

Sánty y pieniądze od żadnego w sklepie Montis Pietatis, nie mają być oddawane ani odbierane/ ale gdzie indziej w ktorymkolwiek gmachu/ w teyże Kamienicy Bráctkiej / a to dla przygod rozmaitych / ktore pod czas w takich rzeczach przy padają.

Pieniężenie Fántow.

GDy już czas Sántow zastawnych wykupną przydzie: Páno wie Przednicy Montis Pietatis dwu z Bráci obrawszy/ albo Stárshy przez sluge Bráctkiego powinni posłać do tego co zastawil/ upominając go/ aby Sánty swe wykupil/ ktorym już Rok przeszedł: a po upominaniu sześć Niedziel ieszcze czekać. Potym Sántow takich przedanych kárte spisawszy/ na tablicy w Kamienicy Bráctwa Miłosierdzia przybić/ Osoby żadne nie miaż nużać/ czyieby te Sánty były: cene słuszną tych Sántow na teyże kárce przydawszy/ aby wiedząc ludzie co za Sánt / ktoby czego potrzebował/ kupowali: a żeby co nalepiey y nád ścuncę były przedawane/ przestrzegając tego mają sami Przednicy/ ktorym tego będzie powierzono/ czego też spólnie dogledać beda powinni. A cokolwiek w tych Sántach przedanych nád pieniądze Bráctkie komorne zbedzie/ to onym osobom/ czyie Sánty były/ albo ich potomkom za pewną assekuracya oddać mają. A gdzieby potomków żadnych nie było/ tedy to co nád zwysż zostanie/ w ktorze potrzebnych zostawiać ma.

Assekuracya taka bydz ma od pożyczaiacych Bráctwu, albo Vrzednikom Montis Pietatis.

ABy każdy/ ktobykolwiek z komory tey ráčunku potrzebny był/ nie tylko Sánty/ iáko wyszsey jest opisano/ záložyl / ale y one tak wárowal/ że sa iego własne/ y on sam wolen w nich iest w ktorych też omnibus fortuitis casibus podlegać chce/ ani sobie za krzywdę brząc tego nie będzie / kiedy rzeczy iego za wysściem czasu in defectu wykupną przedawane beda: ani nákor niec żadney nágány przedaniu iego Sántow czynić/ y owšem áre tytułom wszytkim y obowiązkom Montis Pietatis z strony poży

a Komorze potrzebnych

czania podlegać winen bydy chce/ y onym sie submituie / że Bractwu/ także Wziednikom Komory tey żadney trudności on sam/ ani iego potomek żądać nie będzie: co iednak między ludźmi znágniemyemi przez intercyzę wárowano y odprawowano bydy ma.

Aukcyja Montis Pietatis.

Ażby Mons Pietatis pomnożenie bróc mogł. Bracia też goż Bractwa Miłosierdzia/ bez obowiązku z samey chęci/ wedle przemożenia swego/ przy każddey schadzce z rzucac sie beda do skrynekki Montis pietatis, ktora zawsze przy schadzce na stole przed Starzymi stawać będzie: y ktora otwierac sie nie ma/ aż na kwartal albo przy Rewizyey Montis pietatis.

Powierzenie pieniędzy Monti pietatis.

Ażby też do pewnego czasu/ ktory iednak krotszy Roku y sześci Niedziel bydy nie ma/ powierzyć chciał Monti Pietatis; pieniądze swych na zapomaganie potrzebnych: takimur kaucya za pieczęcia Bractwa y podpisy piaci wzedników eiusde Montis ma bydy dana. A gdyby ten kreditor pieniędzy swych potrzebował/ a daley in Monte Pietatis miechy niechiał/ rok przed czasem obwieściwszy Montem Pietatis, takowe pieniądze wrocone mu beda: przed rokiem iednak y sześciu Niedziel/ iáż to sie rzekło / repetować ich nie ma. Czego wszystkiego reestrá dostateczne y osobne od drugich Pisarze mieć maia.

Rewizya y Liczbá.

Dwa razy w rok po Bractkiey Mszy y schadzce/ albo iesliby czas nie zniósł/ tedy nazaiutrz/ albo czas nasposobniejszy do tego wpátrzywszy/ maia Deputaci z Bractwa Miłosierdzia od Starzszego naznázeni/ ktorych sześć bydy ma/ rewizya Montis Pietatis odprawić: to jest/ maia poráchowac wiele onego kwartalu ad Montem Pietatis przybyło/ y wiele sie ná Sánty pozyczyło. A to rewidowanie odprawiwszy summáryusze Aukciey y Expositiey z Starzym y z Wziednikami podpisać maia/ a Bracia

ciey na schadzce o sáfunku/ rzadzie/ y pomnożeniu komornym
opowiedzieć. Przytey iednak rewizycy/ dwa z Jch M. z Kápitu-
tuly Rościola Zamku Krákovského Káthedrálnego: y dwa z
Jch M. Pánow Rádziec Krákovských/ ktorychby sobie Brá-
ctwo obráło/ zá prosba Bráciey bydz máia/ y táka liezbe przez
sluchawshy/ pilnie spólnie z infemi Vrzednikí podpisác. O czym
Stárshy tego Bráctwa Mílošierdzia modernus & pro tem-
pore existens, obwiešćać ma do Kápítuly kátká dni przedtym.
Gdzieby iednak dla trudności infych przybydz nie mogli/ sámí
odpráwować máia.

Vrzednicy Nowi/ gdy Rok wynidzie/ iesli obráni beda/ tedy
Stárshy Vrzednicy przybytności Osob wyżšey námiemionych od
Bráctwa deputowanych / powinni im beda liezbe dostáteczna
ze wšytkiego Száfárstwa uczyniwszy/ komore rewidowaną y Re-
iestrá oddać/ także Auctionem Montis Pietatis, pokázác/ áby
w żadney rzeczy škoda żadna áni watpliwość nie zostawála. A
táková liezba/ y te Reiestrá pieniedzy komornych y Santow
wšytkich/ także Aukciey Montis Pietatis onego przešłego ro-
ku specyfikowane/ y od Deputatow ták že Vrzednikow komor-
nych podpisáne/ máia bydz in Monte Pietatis chowane/ áby pá-
miatka pilności y wiary onych przešłych Vrzednikow byla wié-
doma/ y áby liezba tym snadnieysza záwsze czynioná bydz moglá.

*Bespieczeństwo y wárunek Montis Pietatis
w rzeczách zástawnych.*

Iesliby Kontrowersia iáka strony rzeczy zástawnych od tych
ktorzy rzeczy iákie w Komorze tey zástawiac beda/ á Pisárz-
mi ábo Vrzedniki kiedy záchodžila: tedy żaden pomienionych
Vrzednikow Montis Pietatis do żadnego sądu áni Vrzedu in-
šego wyzywác nie ma/ iedno w zgromáżeniu Bráctwa Mílo-
šierdzia trzymdy swey dochodzić/ y spráwiedliwošci requirować/
á ná rozsádku y wynalazku Bráctwa Mílošierdzia każdy prze-
stáwác beždzie powinien.

Jesliby tež miedzy sámemi Vrzedniki komornemi ná ktorego
pilności co schodziło/ sámiz Vrzednicy miedzy sobá in charitate,

O Komorze potrzebnych.

wpominąć go maia. A gdyby to nie pomogło/ Bráctwu ná schadzce to opowiedzieć/ od ktorych táłże przez wſczyptu dobrej ſlawy tego ma bydz táłże napomniiony y przestrzeżony. A gdzie by ſie táki poprawić niechcial/ inſzego ná to mieyſce obrąć/ nie czekając Roku.

Rzeczy trądzione/ czego Boże wchoway/ ieſliby ſie trąſiło/ żeby przez kogo niewiadomie w Komorze tey zaſtawione były/ tedy ten co zaſtawił od Wziednikow ma bydz napomniiony y opowiedziány/ ktorego ſobie ten/ coby ſie do tákowych rzeczy ciągnął/ ma pátrzać. A Mons Pietatis pożyżanych pieniedzy z Komory wboгих y potrzebnych trącić nie moze: ponieważ komora tá potrzebnych/ nie dla żadnego ſwego pożytku/ ale dla porzątomáma wboгих potrzebnych pieniedzy tákowych pożyżca.

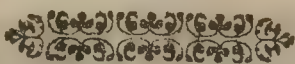
Gdyby caſu fortuito przez gwałt/ wojne/ ogień/ złodzieia naſcie gwałtowne domowe/ iáka ſkoda w Sánciech ſtála ſie/ tedy gdyby dwá Wziednicy w Bráctwie przy bytności ſtrony/ wedle práwá poſpolitego przysięgli/ że nie za daniem przyczy ny/ ani ich niedbałſtwem/ ani złym chowaniem ſkoda ſie ſtála/ wolny bydz ma Mons Pietatis od plácenia onych Sántow: wſak że in notoriis caſibus od przysięgi Mons Pietatis wolny bydz ma.

Gdzieby teſz Pan Bog powietrze ná to Miáſto przepuſcił/ Wziednicy wiżey miánowani wſzytek deposit Montis Pietatis w ſkrzynie wárowne wlożywſzy/ y Sáney zwaſzcza ſáty dobre ob wárowawſzy/ táń gdzie ſie bedzie zdáło nabezpiecznię/ popieczętowawſzy/ ſkrzynie y rełognicze wzięwſzy/ oddać do ſchowánia maia: Imminente iednáł tempore neceſſitatis, namowá o tym ſpolna y doſtáteczna wprzédzić ma.

Ieſliby pro tempore y za odmiána czáſow/ in Monte Pietatis czego poprawić trzeba było/ álbo odmienić od eſſentialia nie oſtepuiać/ tylko co ſie porządku tyce/ Bráctwo Miłóſierdzia wſzytko z pilnością/ z chęcią bona conſcientia, bona fide, dla zaſługi y Bogá czynić y odprawować wolność ſobie zoſtawiać.

ODPV.

O D P V S T Y
B R A C T W V
M I Ł O S I E R D Z I A
Nádáne.

1. **K**żdy tego dnia / kżorego sie do Bráctwá wpisuie /
wyspowiadawszy sie z prawdziwa skrucha / y Nas
świetshy Sákráment przyawshy / ma Miłóściwe Látó / to iest /
zupelny Odpust.

2. **W**szetkim też z tego Bráctwá / kżory ná Mszy
Bráctiey raz w Miesiac wyspowiadawszy sie z
żalóścią grzechow swoich / Nasświetshy Sákráment przyjmia /
dáne bywa Miłóściwe Látó.

3. **K**żdy kżory iest w tym Bráctwie / przy ostatecznym
skónaniu swoim / iesli sie prawdziwie wyspowiada /
á bedzieli moglo być / y Nasświetshy Sákráment przymie / J
mienią Nasświetshogo Jezus sercem / iesli wsty nie może / wzy
wając ; otrzyma Miłóściwe Látó.

4. **N**ad to / wszyscy z tego Bráctwá / kżory ábo słuchá
nią Mszy Bráctiey / ábo do Bráctwá ida / ábo Nas
świetshy Sákráment do chorego doprowadza / ábo nie mogac
iść / żmowia Pacierz y Zdrowe Márya zá chorego / ábo w Pro
cessyách chodza / ábo umárłego do grobu doprowadza / ábo cho
rego pociesza / ábo w bogie y Pielgrzymy przyjm / ábo kżogo po
jednania / ábo pieć Pacierzy y pieć Zdrowych Máriy zá dusze
żmárłych z tego Bráctwá żmowia / ábo komu pomoga do zbá
wienia /

Odpusty Bráctwu Miłosierdzia nádane.

wienia / y nieumiejetne náucza / ábo ktory inšy miłosierny w
czyneł wypelnia / kážda ráza / sto dni z povinney pokuty Od-
pustów otrzymáig. W czym wšytkim dotkládniey w Orygina-
le sámym.

Confirmatio FRATERNITATIS MISE-
RICORDIÆ, ac Constitutionum eiusdem.

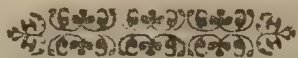
Tákże teŝ y Priuilegia nádane à Summis Pontifici-
bus, & S. Regia Maieŝtate, & ab Illustriŝŝimo Episco-
po Cracouiensi.

Tu ŝie nie kładą dla krotkoŝci Kŝiaŝeł / ále w
Bráctwie zázwdy mogą byđz wiđziáne.

CZYTA-

C Z Y T A N I A
Bráctwa Miłosierdzia, w Krákwie
przy Kościele ś. Bárbáry, ná
káždą Niedzielę do Roku,
gdy się náKollekty
schodzą.

*Jedno iest z Pismá świętego, drugie z Doktorow świętych,
trzecie z Przykładow, Historyi świętych, z pewnych y powa-
żnych ludzi y Doktorow Kościelnych zebrane.*

NA PIERWSZĄ NIEDZIELE

Czytanie z Pismá świętego, Matth: 25.

GDy przyidzie Syn Człowieczy w Máię-
stacie swoim / y wszyscy Aniołowie z nim / tedy za-
siedzie Stolicy Máięstatu swego / y zgromadzą
przedem wszytkie narody / y uczyni rozłączenie między
nimi / ták iáko Pasterz odłącza owce od kozłow. A postawi o-
wce ná prawicy swojej / á kozły ná lewicy. Tedy rzecze do tych /
ktory ná prawicy iego beda: Podźcie sám błogosławieni Oycá
mego / osiągniecie zgotowane wam królestwo od początku swiá-
ta: Bom láknął / á dálisście mi ięść: Prágnąłem / á dálisście
mi pić: Byłem gościem / á przyielisście mie: Byłem nágim /
á odzialiście mie: Byłem niemocnym / á nawiędziliście mie:
Byłem w więzieniu / y przyšliście do mnie. Tedy mu odpowie-
dzą sprawiedliwi / mówiąc: Pánie / kiedyśmy cie widzieli lákná-
cego //

Ná Pierwszą Niedzielę.

cego / y nakarmiliſmy cie: pragnącego / y daliſmy tobie napoy: kiedyſmy cie widzieli gościem / á przyieliſmy cie: ábo nágin / á odzialiſmy cie: kiedyſmy cie widzieli niemocnym / ábo w wieſzieniu / á przyſliſmy do ciebie? Tedy im Krol odpowie: Záprazwde wam powiadam / coſcie czynili tey Bráciey moiey namnieyſzey / mnieſcie czynili / zc.

Wtore czytanie z Doktorow ſwiętych.

Aug. lib. de Diſciplina Chriſtiana.

Chryſtus ieſt ten / ktory od ciebie iálmuzny proſi / ten ktory tobie dał. On będąc bogáty / chciał byđz vbogim / ábyś ty miał vbogiego / ktoremuśby dawał. Day co brátu twemu / day bliźniemu twemu / day towarzysowi twemu. Tyś bogáty / on vbogi. W iedney drodze idziecie: tyś obciążony / á on lekki / w loż ciężaru / vmnieyſzay ſobie pracey / day ábyć twoy towarzys pomógł noſić. Chryſtus proſi / á ty mu odpowiadaſ: Chocwam dla ſynow y dzieci. Toć wielka nieſprawiedliwość / iż ſyn twoy názbýt ma / á Pan twoy nie nie ma. Coſcie / práwi / iednemu z tych namnieyſzych czynili / mnieſcie czynili. Czegoſcie iednemu z tych namnieyſzych nie uczynili / mnieſcie nie uczynili. Alboś tego nie czytał? Czemużeś ſie nie przeleł? Chryſtus w niedoſtátku / á ty ſyny ſwoie liczyſ? Już policz ſyny twoie / ále wlož między nie Páná twego. Maſ iednego ſyná / niech Chryſtus drugim v ciebie bedzie: maſ dwu / niech Chryſtus trzecim bedzie: maſ trzech / niech Chryſtus czwartym zoſtaie. Nie ſolguy ſkárhom dogeſnym / nie mow / ná ſyny zbieram. Zbierał ná cie twoy Ociec / ty ná ſyny / ſyn twoy ná drugie ſyny zbierać bedzie / to niſt z rodu twego Przykázania Bożego nie wypełni. Czemu ráczey temu wſytkiego nie dáieſ / ktory y ciebie ſtworzył / y karmi dzieci twoie? Ktożci lepiey nábycia twego dochowa / ſyni twoy / czyli Stworzyciel twoy? W iednym mowiono: Czemu nie dáie iálmuzny? bo ná ſyny zbiera: Jeſli ná ſyny zbierał / oto mu iuż ieden ſyn vmárl? czemuż nie dáie częſtki iego / czemu zá nim nie ſle oyczyny iego? czemu iego część w Burſiech zoſtaie / á miłość ku niemu z ſercá ginie? Day mu to

Chryſtuſa
między
ſyny li-
czyć.

Lib. de
decem
Chordis.

Ná Pierwszą Niedzielę.

89

mu to coś nań chował. Umart/ siedł przed tobą do Boga/ iego
część vbogich iest/ Chrystusową iest/ do kotozgo poszedł; á Chry-
stus rzekł: Kto iednemu z tych namnieyszych uczynił/ mnie v-
czynił. Jáko sie Syná wstydzic/ gdy do niego przyidziesz/ nie-
bedziesz/ żeś mu części iego do Ciebie nie posłał.

Trzecie czytanie z Przykładow świętych.

Sophronius in prato spirituali, Tom. 7.

Alojsij Lipomani Cap. 185.

W Mieście Tizybe (w Ziemi Ormiańskiej) iedną Chrze-
ścianką miała meżá Pogániną: oboie byli vbodzy / mieli
iednąk pięćdziesiąt złotych. A gżásu iednego rzekł mąż do żony
swey: Daymy te pieniądze ná lichwe / bo ie ták strawim po kśu/
y zgubim. A ona powie: Mamyli ie ná lichwe dáć / daymyś
ie Bogu Chrześciańskiemu. Rzeczemąż: A gdzie ten Bog iest:
Odpowie: Już go ia tobie wkaże. A iesli mu daś / obaczyś /
iz ci dobra lichwe płacić będzie / y główną summe dwoiątką wro-
ci. Mąż pozwoilil: Podźmy / á daymy iemu. A wiodła go do
Kościółá / y wkażała mu vbogie / mówiac: Dayże ie tym / á
od nich weźmie ie Bog Chrześciański / bo to są czeladká iego. A
rozdał pieniądze wszytkie vbogim onym. A po trzech Miesią-
cach poczeła im niedzá y głód przypierác. A rzeczemąż do żony:
Siostro mila / widze iz ten Bog Chrześciański nie dáie nam co
winien / á nam iuz ciężko. A dobra niewiasta odpowie: Da
nam záprawde / idź iedno ná ono mieysce / gdzieś pieniądze
swoie rozdał / wyżrzyś żeć da co. A siedłszy do Kościółá / nie wy-
żrzy nikogo iedno one vbogie / ktorým był rozdał pieniądze swo-
ie. A myslac / v kotoz sie swego miał vpominác / wyżrzał ná ká-
mieniu złoty ieden / táki / takie iego były / y siedłszy do żony / mó-
wi: Nie widziałem Boga Chrześciańskiego / y nikt mi nic nie
dał / iednom ten grosz nálaź / ná tym mieyscu gdzieś swoje
pieniądze rozdał. Oná rzecze: Bog ci to dał Chrześciański / kto-
ry niewidoma reka swoia wszytko sprawuje: Idźże Pánie moy /
kup nam zá to iesć / á Pan Bog Chrześciański y ná iutro nas

Lichwa
z Pánem
Bogiem
nie vtrá-
tna / y po-
zwolona.

Kamień
drogi w
Rybie na-
leżony.

opátczy; y kupił chlebá / winá / y rybe / ktorą oná rozplátywa-
jąc / náłázłá w niey kámién dzíwny / y wklázuąc Mieżowi / oboje
sie dzíwuąc / niewiedzieli co iest. A náiadşy sie / bieżał on Po-
gánin przedáwác on kámién do Rupecá / ktorý sie kámiénmi
drogiemi báwił / y rzekł Rupiec: Co zań chceş mieć? Powie:
Daj co chceş / on mu podał pieć złotych. A Pogánin rozumiał /
iz z niego żártuie / iz mu ták wiele podał / y rzekł: To zań chceş
dáć? A Rupiec też mniemał / iz też żártem mowi / podał mu
wnet dziesięć złotych. A Pogánin miłzy / mniemáiąc iz sie z
niego śmieie / iz ták wiele dáie. A Rupiec wnet podał 20. po-
tym 30. aż do 50. przyşło. Dopiero sie Pogánin obaczył / y po-
czął tárgowác z nim / śáćniąc kámién ná trzy stá złotych. Ru-
piec rad mu dal / y wnet odliczył trzy stá złotych. A z rádością
nieśie do żony pieniádze. Pyta / zá coş przedał / mniemáiąc / iz
ktorý tylo złoty zań wziął. Lecz gdy iew wklázł ták wielką sum-
me / dzíwuąc sie świeta niewiáśta / rzekłá: Widziş iáki iest
Bog Chrześciánski. Tyś mu dal 50. á on tobie siedmioráto
oddał wták krotkim czásie. Znayże / iz to Náywyżşy Bog / ná-
ktorego innego nie máş ná ziemi y ná niebie / iedno on sam. A
on cudem onym skruşony / został Chrześciáninem / chwalać
Páná Bogá y Zbáwicielá náşego Jezu Chrystá / z Dycem / y
z Duchem swietym: dziełuąc mądrey żemie swoiey / przez ktorą
dał mu Pan Bog poznáć prawdę.

NA WTORĄ NIEDZIELĘ

Pierwsze czytanie z Pisma ś.

Matt. 5.
& 6.

Błogostáwieni miłóśierni / bo oni osiągną miłóśierdzie.
Item: Skarbćie sobie skarby w niebie / gđzie áni mol nie ze-
psuie / áni złodziey nie ukrádnie / áni rdzá nie skázi. Item:
Mar. 7. Kto wam da napoiu kubek zimney wody w Imię moie / gdyż
ście wy Chrystusowemi / záprawde wam mowie / nie stráci za-
plátý swey.

Drugie

Drugie czytanie z Doktorow świętych.

Aug. Hom. 6. de ver. Dñi.

W Jecie Brácia / iż dwie są Jalmużnie: Jedną z sercá / drugą z pieniędzy. Serdeczna ialmużná iest / gdy sie nád tymi zmiłuię / ktory cie obráził / á iemu to odpuszczasz. Drugdy vbo-
giemu chceš dáć co / á nie maš. A te serdeczna dáć záwždy iál-
mużne moješ. Złotá / srebrá / sukniey / zboża / winá / nie záwždy
dáć potřebnemu moješ / ále záwždy wšytkie miłowác / záwždy
nieprzyjaciolom odpuszczác / záwždy życzyć tego / co sobie / bli-
žniemu moješ. Tu sie nie wymowiš. A wiecey daš / y lepša to
ialmużná serdeczna / á nižli pienięzna. Tenže s. Augustyn. Te
wšytkie vboogie / ktore widziacie / mogli Chrystus karmić y opá-
trzyć / ták iáko Zeliašá przez trutá karmil / á iedná y Zeliašo-
wi trutki odiał / áby go Wdowá żywiłá. A czemuž Pan Bog
stáwuie vboogie? Dla tego / áby bogátych w miłostí swęy do-
świádeczał / ięśli co dla niego czynić chcą. Bogáty y vboogi po-
táli sie w drodze: Ten sie vrodził / y ten sie vrodził / obudwu
Bog uczynil / y tego bogátym / y tego vboгим. Temu dał bo-
gáctwá / áby vbogiego wspomagał: temu dał vboštvo / áby ná
nim bogátego doświádeczał.

Trzecie czytanie z Przykładow świętych.

Sophronius de prato spiritali, cap. 186.

W Tyrze byl ieden Kupiec ná imię Moschus / ten mi powiá-
dał o sobie: Gdym byl Przełożony nád kupiámi Cesár-
skimi / w wieczor siedlem siemyć / y nálažlem stoiącą niewiáste /
y mówiąc z nią / przyzwoliłá zemná iść / y przez one dyabelská rá-
dość / lážnieyem zániechal / wrociłem sie z nią do domu / prosi-
łem áby iádlá / niechciáłá. A gdym iá do ložá prowadził / po-
czelá pláć y nárzekáć: Biáda mnie nedžney. Zdziwiłem sie y
przeleťl, y powie mi z wielką žálością y plákáním / iż Mežá ma
zacnego Kupcá / ktoremu ná morzu wšytko potonelo / włásne y
cudze / y w więzieniu siedzi głodem vmierájąc. A iá niewie-

wielka.
niedza /
gdzie sie
czystosc
przedacie.

Jalimu-
zna od
smierci
wybarcia
y od po-
tworzy.

dzac co czynic / aby mu chleba dostalo / wymyslilam cielo swe
przedawac / bosiny wszytko zgubili. Jam spytal: A wiele wi-
nien? powie: Piec funtow zlotą / y dalem iey zlotą / mowiac:
Z Boskiej laski ciebiem sie nie dotknal / idz wykup meza / a pros-
za mie Pána Boga. Potym odniesionym byl do Cesarza / iako-
bych kupie iego potracil / y pobrano wszytkę mairnosć moie / y
nagiego mie do Konstantynopolá wzięto / y do wiezienia dano.
Dlugom tam w iedney kofuli siedzial / y iednego dnia uslyse /
iz mie Cesarz stracic kazal / y zwatpiwszy plakalem / y takim za-
snal: y wyzralem niewiaste one / ktora meza miala w wiezieniu /
a ona mi mowi: Coe sie dziecie Panie Moschu? czemu tu sie
dzisz? Jam rzekl: Spotwarzono mie / y stracic mie ma Cesarz.
Rzecz: A chceš / mowic bede Cesarzowi o cie / a on cie wypu-
sci? Jam spytal: Jzali cie Cesarz zna? Rzeka: A barzo. W
tymem sie ocenal / niewiedzac co iest. Ale y drugi raz / y trzeci
slyszalem ia / mowiac: Nie boy sie / iutro cie wyprawie. A rano
wiedziono mie na Palac Cesarzski: y wyzrawszy mie Cesarz w o-
drapaney sukni / rzekl: Otom sie zmilowal nad toba / idz / a po-
praw sie / y widzialem przy prawym boku Cesarzkim one niewia-
ste / y mowila mi: Dufay Bogu / nie boy sie; y kazal mi Cesarz
wrocic wszytko moie / y wiele mi ieszce przyczynil / y na wyzszym
mie Przedzie posadzil. A oney nocy wklazala mi sie onaz niewia-
sta / mowiac: Wieš ktora ja iest? Onamci ja iest: nad kto-
ras uczynil milosierdzie / izes sie nie dotknal ciela mego / oto-
zem cie z tego niebezpieczenstwa wybawila. Bog nad toba sie
zmilowal / izes ty nademna milosierdzie mial.

NA TRZECIA NIEDZIELE.

Pierwsze czytanie z Pisma swietego.

Luc. 3. **K**To ma dwie sukni / day iedne niemajacemu: a kto ma po-
trawy / toz uczyni.
Luc. 6. **B**adzcie milosierni / iako Ociec wasz milosierny iest. Daye
cie / a dano wam bedzie / dobra miare natloczona y potrzebiona
y oplywajaca dadza na lono wasze.

Prze:

Przedaycie co trzymacie / á daycie iálmuzne. Czynicie sobie
worki / ktore sie nie psują. Stárby nieustájące w Ciebie / gdzie
złodziey nie ukrádnie / y molnie zepsuie. Luc. 12.

Z Doktorow świętych.

August. Serm. 6. ad Fratres in Eremo.

BRáčia moi namilšy / nigdy nie pámietam / áby zlá śmierć
cia umárl / kto z chuci dobre miłosierne uczynki czynil. Bo
ráti czeł ma wiele przyczynow. A niepodobna / áby Modli-
twá wielu ludzi wysłuchána być nie miała. Miłosierdzie nie-
chay nášá mátká będzie. Bo kto láknącego chlebem stowá Bo-
żego nákami / kto prágnącego napoiem mądrości ochłodzi / kto
blednego do domu przywroci / kto niewinnego broni / kto w
wierze słabego y w cierpliwości pošila / kto w cięskości ciešy /
y sam z nim boleie / toć práwie pobožny / práwie miłosierny /
práwy przyiaciel Boży iest / yo tym mił nie śmie rzec / áby zlá
śmierć zginąć miał.

Duchow-
ne dobre
uczynki.

O Miłosierdzie / tyś iest pomoc zbawienia / wiary ozdoba / Hom. 25
vblagánie grzechow. Ty doświadczaš spráwiedliwych / ty de miser.
świète poznawaš / ty złe do dobrego przywodziš. Item: Day zle-
Day brácie ziemie / á bierz niebo. Bogáty y vbogi są sobie ro- mie / á
žni / ále sobie potrzebni (vbogi potrzebuie bogátego piéniedzy / bierz nie-
á bogáty potrzebuie vbogiego modlitwy / y przyiecia do przy- bo.
bytkow wiecznych.)

Gdy mówią: Daycie / y będzie wam dáno: pátrzcie komu Hom. 30
mówią. Czełku Bog mówi: śmiertelnemu nieśmiertelny / że de verb.
brátwi mówi bogáty gospodarz. Daymy ná lichwe nie czełku / Dom.
ále Bogu. Temu daiem / ktory ma dośtátek: temu daiem / kto
rynam dal to co dáiem: temu / ktory zá rzeczy mále skáżitelne y
ziemskie / dáie wieczne / y bezkońcá trwájące.

Z Przykładow świętych.

Sophronius in prato spiritali, Cap. 200.

Błędem Młodzieniec dowcipny / który się Złotnictwem wyzna-
czył / robił Rzecz jednemu Woiewodzie / że złota y ká-
mienią drogich / który do Kościoła oddać miał / y robiąc / myślał
sobie: Ten Pan tak wiele pieniędzy dać Chrystusowi: czemu y
ja też temu swego myta dać nie mam? żeby też tu moje / iako
dwa pniażki v oney Wdowy policzył Chrystus / y włożył w on
Rzecz wysługę swoję / y gdy przyszedł on Pan / á złoto wazył / pier-
wszy niżli drogic kámiennie w on Rzecz włożono / náłazł / iz wiecey
wazy / niżli on dał: y pogwałt grozić Młodziencowi / domyslać
się / iz złoto zfałszował / á czego innego námiękał. A Młodzie-
niec rzekł: Ten który sercá ludzkie widzi / wie / iżem nie takiego
nie uczynił / ále iżem widział / żeś ty dla Chrystusa tak wielkiego
skárbu nie żałował / iam się też tu przyłożył wysługą moją / ábych
złota miał czastkę v Pána Boga / á żeby to odemnie Chrystus
przyjął / iako dwa pniażki od oney Wdowy. Tedy się zdumiał
Pan on / y rzekł: A takżeś myślał synu miły? Odpowiedź: Tak
zaprawdę. A Pan rzekł: Jżes taki / á wola twoję oddałeś już
pełnie Chrystusowi / chcąc mieć czastkę ziemną / o toż od tego
czasu biorę cię za syná mego / y czynię cię dziedzicem dóbr mo-
ich. A wziął go z sobą / y tak z nim uczynił.

*Żalmu-
śna iako
się dzie-
dzictwem
nagrodzi-
ła.*

NA CZWARTĄ NIEDZIELĘ.

Pierwsze czytanie z Pisma świętego.

LUC. 14. **G**dy czynisz obiad ábo wieczerzę / nie wzywaj przyjaciół / ani
braci twoię / ani krewnych twoich / ani sąsiad twoich bo-
gątych / bo podobno oni prosić cię zaś beda / y zaplácać ono
czestowanie. Ale gdy czynisz ucztę / wezwij ubogich / wlońmych /
chromych y ślepych / á będziesz błogosławiony: bo ci nie mają
tobie czym odczestować y oddać. Aleć zaplácono będzie ná
dzień zmartwychwstania sprawiedliwych.

Drugie z Doktorów świętych.

Aug. Ser. 2. de Tempore.

E 111

Wysycsiny

WSzysejsmy iednego Pána studzy/ iednemí pieniadzmi kupi
pieni iestsejsmy / iednáto ná swiat idziem / iednáto seboz
dzim. A iesli dobrze czynim / záraz do iednego blogosláwien
stwa wnidziem.

Czemuż wbozi z toba pokármu bráć nie ma / ktory z toba
Krolestwo Niebieskie wezmie? Czemu stárey sukni od ciebie
nie bierze / ten ktory z toba háta nieśmiertelność osiągnie?
Czemu z toba chleba twego nieie / ktory z toba Sakrámentow
vzywá? Jáko nie ma bydz godzien aby bral ostátki y odrobiny
twoie/ten ktory z toba ná vzcíe Amielskiey zásiedzie: Tenże: Pátrz Psal, 102
co kupuies/ kiedy kupuies/ zá co kupuies. Bo (zá iálmuzne)
Krolestwo Boze kupuies/ á do tey kupiey nie máš času iedno
zá żywotá. A pátrz iákoć tanie dáig. Tyle day zá to Krolez
stwo / ile mieć mozesz.

Z przykładow Swiętych.

Sophronius in prato spirituali, Cap. 200.

GDym przyszedl do Konstántinopolá / w Kościele przystá
pi do mnie ieden zacny czlowiek / y pyta mie o niektore
Duchowne rzeczy. Jam powiedział/ iż tym ktorzy swietcká
máietnośćig dobrze hásuig/ dáie Pan Bog dobrá niebieskie. A
on rzekł: Dobrze mowisz Oycze. Bo to práwie blogosláwiony/
ktory nádziecie swoje w Pánu Bogu pokláda/ y wšytek sie od
dáie iemu. y poznie powiádać: Jam byl syn iednego zacnego
swietckiego czlowieka / á Oćiec moy byl wielkim iálmuzníkiem.
y času iednego záwolał mie/ y wkázał mi wšytkie pieniadze swoje/
mowiac: Synu/ co bedziesz wolał/ áboć te pieniadze zostáwie /
áboć dam zá opiekuná Chrystusa. Wnie iż sie podobáły sprá
wy iego/ rzeklem: Wole iż mi Chrystusa Pánie Oycze zá opiekun
ná zostáwisz/ niżli te pieniadze. Co wstyszáwšy odemnie/ wšyt
ko co mi zostáwić miał / na wbozie rozháfował/ ledwie mi co zo
stáwil troche. A przyszedlem do wbostwa y poníženia/ nigdy
nádziecie w Chrystusie nie tráccg/ kreoremu mie Oćiec moy pole
cił. Byl też w tymże mieście drugi bogáty bárzo czlowiek y
pierwšy/

Oćiec iá
kie zosťá
wit dzie
dúctwo
synowi.

pierwszy/ktory miał żonę wierną y boiącą się Pána Boga/ y mieli iedyną córkę: y mówiła często żoná ona do meżá swego: Widzisz iż te iedne coreczkę mawá / á wiele dobrá od Pána Boga / iż iey wiecey nie potrzebá. Jesli iá damy zá zácneho y bogátého á zlego/ vtrapi nam te córkę. Proše/daymy iey meżá pokornego/ á Boga sie boiącego/ ktoryby iá wedle Boga milował/ y dobrze z nią mieszkał. Máz iey rzekł: Dobrze mówisz: idźże do Kościoła/ á z pilnością modl się Pánu Bogu/ y tway táń: ktory pierwszy w Kościół wnidzie/ niech iey od Pána Boga meżem dány będzie: y ták vczyniła; y gdy sie modliła/ á w Kościele siedziała/ iá wšedł do Kościoła napierwszy. A poslawšy do mnie sluge/ przyzwála mnie/ y pytać počela: Skádeś? Já powiedział ižem iest z tego miásta/ tákiego á tákiego syn. Oná rzekła: Onegoli to Jálmuzniká syn iesteś: Tego/powiedziałem. Spyta/ masz żonę? rzekłem/ nie mam. A powiedziałem iey one z Oycem moim spráwe/ iż to/ co mi zostáwić Máietności miał/ ná vbogie rozdał/ á mnie/ ták iákom sam obierał/ w opiekę Chrystusowi oddał. A oná Pána Boga chwalać/ rzekła: Otożci dobry opiekun twoy żonę y Máietność posyła. A ták Pan Bog obmyślił niedostátki moje. A iá wziąwszy one żonę/ y ták wielką z nią máietność y pieniadze/ stáram się ábych drogi Oycá mego áž dokońcá náśladował.

NA PIATĄ NIEDZIELE.

Pierwsze czytanie z Pisma świętego.

- Luc. 18. **R**zekł Pan Młodzieńcowi onemu/ktory go o doskonałšy żywot spytał: Przeday wšytko co masz/ á rozday vbogim / á
- Luc. 16. **S**karb w Ciebie mieć będzieš/ á podś náślady mnie. A ná drugim mieyscu: Czynicie sobie przyjacióły z pieniadzy nieprawości/ żeby was do wiecznych przybytków / gdy wam nie dostanie / przyieli.

Z Doktorów Świętych.

Hieronymus in Prouerb.

Druz

DRudz ywlasne rozdaiac/ bogatemi zostawia: Bo stotro-
tnie ná tym żywocie odbierai/ y ná przyszlym żywot wie-
czny. Wybrani Boży/ ktorzy wlasne maietności ná tym świe-
cie dla zamilowania Krolestwa Niebieskiego niedostatecznym
przez ialmużny rozdai/ bogatemi sa w Niebieskich y Du-
chownych darach/ á niźli pierwey byli w ziemskich y cielesnych
Máistnościach. Tenże swiety mowi: Gdy Pan rzekł/ day v
bogim/ nie rzekł/ day synom/ day brátom/ day powinnym/ ktore/
by dobrze kto miał/ tedyby slusnie Chrystusa nád nie przekládac
miał. Day vbogim/ y owšem day Chrystusowi/ ktorego w v
bogich karmim: ktory bedac bogatym/ sstal sie dla nas vbogim/
iako sam w Psalmie mowi: Jam iest zebrať y vbogi / á Pán ma
piecza o mnie.

Vbogim
day/ mo-
wi Pan/ á
nie po-
winnym.

Psal. 39.

O iako wielkie błogosławienstwo/ bráć wieczne zá doczesne/ zá
vmieraiace bráć żywice / y mieć Pána Boga dlužnikiem /
Item. Gdy daiem/ nie daiem iako z swego / ále iako z dobra
Chrystusowego: y nie daiemy iako zebraťowi / ále iako brátur/
Ny daiem cielesne/ á on daie Duchowne. Wiecey daie vbogi
niźli bierze. Ny daiem chleb/ ktory sie tegoż dnia strawi/ á on
zá chleb da nam Krolestwo Niebieskie. Day vbogim ialmużne/
á chwal Pána Boga/ iz ci dal to z czego drugiemu dáć mozesz.
Wiecey ty zá to dziekuy co daiesz/ niźli tobie brát twoy ktory od
ciebie bierze. Wielkie nam czynia dobrodzieystwa vbodzy. Grze-
chy/ ktorych iuż inaczey obmyć nie mozem/ ialmużná głádzi. Bo
nápisano: Jáko woda gási ogień/ tak ialmużná gási grzechy.

Dlužni-
kiem mieć
P. Boga
wielkie
szczęście.

Z Przykładow Swiętych.
Ex Sophronio, Cap. 195.

WCyrenie Mieście byl ieden Pogański Silozoph ná imie E-
wágryus/ z ktorym Biskup Synezyus wielkie miewal dy-
sputacye o wierze Chryściánskiej/ z ktorey sie śmial Ewágryus
Silozoph á zwlaszcza z tego/ iz Chryściánie náuczai tego/ iz
kto tu daie vbogim dla Boga pieniadze/ starb sobie w Niebie
zbiera/ y stotrotnie mu to ná Smartwychstaniu nágrodzic sie
ma.

Biskup
nie idłmu
knikowi
za p. Bo.
ga zapis
luc.

ma. Za pomocą Pánstka/ návrocił go Biskup/ y wezynil Chrze-
ściáninem. A on rychlo po chrście s. sedłszy do Biskupa/ dáł
mu trzy kámenie zlotá/ prosząc aby to obogim rozdał: y mowil:
weźmi złoto / á day mi zapis ręką twoią pisany/ iż mi to Chry-
stus ná onym świecie wroci. Wezynil to rad Biskup. Po kilku
lat záchorzał on Filozoph y kónając/ rzekl synom: Gdy mie grzesić
bedziecie/ te kárte wloście mi w rękę/ á zniá mie pogrzebćie. A
gdy umarl/ tak wezynili Synowie/ z onym go Cyrografem po-
grzebli. A dnia trzeciego wkázal sie on Filozoph Biskupowi /
mowiac: Idź do mego grobu/ weźmi swoy Cyrograf/ bo mi iuż
dlug záplácono/ y dosyć mi sie sstáło: y ná wietřa pewność/ wła-
sna cie ręká ná tey kárce kwitnie. A názáintz dowiedźial sie
Biskup od synow iego/ iż go z kárta ona pogrzebli. Tedy zezwaw-
szy Kleryki yprzedmiesze ludźie z Miásta/ otworzył grob onego
człowieká/ y nálaźl Cyrograf swoy w ręká iego/ ná którym ręká
onogo Filozophá ták świežo nápisano bylo: Ja Eugáryus Fi-
lozoph/ ciebie náświetřego Biskupa Synezyusá pozdraviam.
Wziálem dlug / zá ktorys mi sie tym Cyrografem zápisal/ dosyć
mi sie sstáło/ y nie mam nic práwá przeciwtobie o złoto / kto-
zem dáł przez cie Chrystusowi/ Bogu y Zbáwicielowi náśemu.
Tedy wřyřcy pochwalili Páná Boga/ mowiac Kyrie eleyson.

NA SZOSTĄ NIEDZIELE.

Czytanie z pisma świętego.

2. Cor. 8.

BRáćia namilřy/ wiećie o lásce Páná nářego Jezusá Chry-
stusá/ iż dla was obogim sie sstal/ bedąc bogátryń/ aby wy
iego wbořtwem bogátemiście zostawáli. y rádže (abyście w
bogię wřpomagali) bo to wam iest pożytečno/ ktorzysćienie
ryło iuż gynie pozeli/ ále iestže macie wola od přeřłego Ro-
ku/ á ták iuż teraz y wezynkiem dořonayćie/ aby wedle ochotney
woley bylo wyřkonanie / z tego co macie. Bo iestli wola ochotna
iestic/ wedle tego co má/ przyiemna iest/ nie wedle tego czego nie
ma. A nie ták żeby innym bylo wřżenie/ á wam obćiążenie / ále
niech

niech będzie porównanie. Na tym świecie wás dostátek niech ogánuie ich wbostwo/ á ich tež dostátek (w Duchownych dá-
zách) niechay wás niedostátek podpomaga/ żeby była równosć/
iáko iest píšano: Kto wiele wziął / nie mu nie zbywało: á kto Exo: 16.
máło wziął, nie mu nie dostawało.

Z Doktorow Swiętych.

Ambr. in Luc. 12.

WSzytko tu zostánie / co ná tym świecie mamy / y to nam
ginie/co potomkom zbieramy. Bo to nie náše/czego wziąć
z soba nie mozem. Sámá cnotá z umárelemi idzie/ sámó Mi-
łosierdzie zá nimi poydzie/ ktore zá nítkzemne pieniaǳe umáre-
lym wiecznych przybytkow nábywa/ y wodzem iest do niebieskie-
go mieszkánia.

Pieniaǳe y bogáctwá/ nie náše są/ bo nie rodza się známi /
áni idá známi. Czyni iálmuzne ze wszytkiego w czym masz do- in Luc.
státek/ bo w niey iest wieczna lichwá y zysk nieustáiacy. Daycie
Pánu Bogu ná lichwe przez wboгих rece pieniaǳe wáše/ á on Lib. de
się wam zápisuie zá dług. On pisze to/ co od was wboგი weźmie. Tob.
zapis iest Ewángelia/ on iest zá wszytkie wboგი rekoymia.

Day zbytnie pieniaǳe/ á weźmiesz wzyteczná lástke: wbogie-
mu porádzisz/ á sobie kłopotu wymiesz. Nie zginie to co wboგი
weźmie: to co im dácie/ tego wám/ mowi Pan Bog dochowam.

Masz pieniaǳe/okupuy grzech swoy. Pieniaǳe są nítkzemne/
ále Miłosierdzie drogá. Bądź dobrym gospodarzem/ podniás- Lib. de
ts do lákomstwa/ obroć sobie pomoc do miłosierdzia. Helia.

Z Przykładow Swiętych.

Sophronius in prato spirituali, Cap. 207.

WAlexándriey / zá czasú Páwla Pátryárchy / była iedná
Pánná odumárla sierotá / ále z wielkú Máiętnosćia/ á
N 2 ięszce

Na Szosta Niedzielę.

iejsze bez Chrystu zostawiała. Jednego dnia wysłała do swego sądu / (bo tam w mieście są sądy) wyzwała ją ono się ieden gotwie do obieśnienia samego siebie / y bieżąc zawołała: Co czynisz? A on rzekł: Daj mi pokoy/bo mi się bázko źle dzieje. Rzekę Panną: Powiedz co jest/ ażąc pomoc bede mogła. A on rzekł: Zostałem w wielkich długach/ y pożyczalniczy mie ścisła: wole róz umrzeć/ niżli co dzień umierać. A ona mu rzekła: Proszę cie/ weź mi wszystko co mam/ a popłać długi/ iedno się sam nie gub. A dała mu wszystko Młaietność swoje. A pochwili samey Pannie pozcznie nędza bydz/ y nie miała ktoby ją wspomógł: y tak opuśczone od Powinnych/ wmyśliła grzechem nieczystym żywności szukać. A kto wie tajemne rady Boskie: iż dopuścza dla iakiey tajemney przyczyny taką na duszę wypadek do czasu: A ztym rychło wpadła w niemoc/ y k sobie przyszedłszy/ żalowała za grzechy swe/ y prosiła Biskupa/ aby ją Chrześciánką uczynił. Lecz się nią wszyscy bzydzili/ mówiąc: A kto w tej Kmotrem będzie/ y za nie się záregzy/ która jest nierządnicą? A strąowała się bázko: y w tym strąunku stanął przed nią Anioł w osobie onego głowietki/ ná którym uczyniła miłosierdzie/ y rzekła do niego: Chce zostać Chrześciánką/ a żaden o mnie mówić niechce. A on odpowiedział: Prawdziwieci tego pragniesz? Rzekła: Bázko prawdziwie Pánie moy/ y proszę cie abyś mi to ziednał. Rzekł: Nie strąsuy się/ iuz ja tobie Kmotry przyprowadzę. A przyprowadł drugich dwu świętych Aniołów / którzy ją do Kościoła przyprowadzili / a wzięli ją się osoby wielkich Pánów y znáimych. A wezwáli Dyakóna y Kapłana ná to postanowione. A pytáli Kieża: Szlubiecie za nie? Rzekli: Szlubujemy. A ochrzčili ją/ y w białą szatę oblekli/ y odnieśli ją do domu iey/ zmknęli. Tedy Sąsiedzi widząc białe szaty ná niej/ pytáli: Kto cie chrzcił? A ona powiedziała iako było/ iż ludzie nieiacy przysli do mnie/ nieśli mnie do Kościoła/ zezwáli Ksieżey/ y ochrzčili mnie. Pytáli/ cóż to za ludzie byli? Rzekła/ niewiem. Tedy Sąsiedzi bieżeli do Biskupa. Biskup przyzwał oney Ksieżey swey/ Rzekli: Tacy a tacy z dworu Cesarskiego ludzie Kmotrami iey byli: y miánowali ie. On posłał do nich/ pytając/ iesli za taką a taką nierządnicę przy-

Patrz na
dziewonę a
tajemne
rady Bo-
skie.

Patrz na
dziewonę
odpłatę
iálmuzny

rzekli

Ná Siodma Niedzielę.

101

rzekli. Ale oni powiedzieli / iż o tym nic niewiemy. Tedy sie dozmyslił Biskup / iż to Boża sprawa była. A przyzwawszy iey / pytał: Coż to miała / uczyniłaś ty kiedy co dobrego? Rzekła: Będąc nierządnicą wbożuchną / com mogła dobrego czynić? Rzekł Biskup: A nicś prawie dobrego nie uczyniła nigdy? Odpowie: Raz widząc iednego / a on sie dla długow wielkich obieścić chce / dałam mu wszystkie majątność moie / y wyzwoliłam go. A to wyrzekłszy / zaráz zaśnęła w Panu Bogu / y umarła. Tedy Biskup błogosławił Paná Bogá / mówiąc: Sprawiedliżyś Panie / y dziwne są sądy twoie.

NA SIODMA NIEDZIELE

Czytanie z Pisma świętego.

Błáćcia namilşy: Kto skapo sięie / skapo też zacząć będzie: á kto sięie w błogosławieństwach (to iest w dawaniu y zmiłowaniu) będzie też żał w błogosławieństwach (iż mu też dádza / y nád nim się zmiłują.) Day każdy to / coś postanowił w sercu swym / nie z przymuszenia / áni z smutną twarzą: bo wesolego dawce miłuje Pan Bog. Możliwy iest Pan Bog ná to / iż wam lástki y dárow swoich obficie udzieli / y zámždy potrzebe wszystkie wáşe mieć będziecie / y zbywać wam ná dobre uczynki będzie / iáż to iest pişáno: Rozproşyl / dał w bogim / sprawiedliwość iego trwa ná wieki wieków. A ten ktory dáie ná sienie sięiacemu / dá wam chleb ku iedzeniu / y rozmnoży ná sienie wáşe (świetckiey majątności) y rozmnoży wzrost zboża sprawiedliwości (duchownych cnot) wáşych / iż we wszystkim w bogáćeni / dostáteczni w prostocie będziecie. 2. Cor. 9.
Psal. 111

Z Doktorow świętych.

Ambrosius lib. de Nabuth. Cap. 8.

Mowi Pan Jezus: Dżis dusze twoie wyda z ciebie / á to coś zebrał żyie będzie: Czemu się co dzień boisz / y liczysz / y pie- Luc. 12.

Złote sto-
wa.
 Pięćne
podobien
stwo.
 Eccl. 29.
 Przeday
złoto / kup
zbawie-
nie.
 Matt. 25

cztuieś / y ważysz pieniądze? Alż nie lepiej być hoynym roz-
 dawcą / á niżli troskliwym strożem? Wieceby to uczyniło po-
 żytku / gdyby cie zwano wielu sierot Oycem / niżli gdy cie niez-
 zliczonych pieniędzy zowią strożem? Pieniądze tu zostają / á
 dobrych uczynków laska do Sedziego po zaplate idzie. Gdy z
 studniey wody nie bierzesz / woda sie psuie y smierdzi: ale gdy
 ja przebierasz / czysci sie / á inney dosyc przybywa / y skodka iest
 do napoju. Tak y kup twoich pieniędzy oczysci sie dawaaniem /
 á psuie sie lezeniem. Tobiec pomocno / co ty vbogiemu daiesz:
 tobie przybywa / co niedostatecznemu czynisz. Bo pisano: Bo-
 gu na lichwe daie / kto sie nad vbogim zmiłuię. On troche ży-
 wności ma / á ty wielki masz miłosierdzia pożytek. Sieieś na
 ziemi / á w niebie roście: szepisz w vbogich reku / á kwitnie w
 Bogá. Nie z swego mu daiesz / ale ięgo mu wracasz. Bo to / co
 Pan Bog dał wszytkim / á nie iednemu ku używaniu / to ty sam
 sobie przypisujesz. Wszytkichci iest ziemiá / á nie tylo bogatych.
 A tak daiesz to coś winien / nie to czegoś nie winien. Przetoć
 Pismo mowi: Schyl dusze twoie vbogiemu / á day mu powin-
 ność twoie. Strożem iestes twoiey majątności / nie Panem.
 Kopasz złoto w ziemi / y sluga sie złota czynisz nie Sedzia. Prze-
 day złoto / á kup zbawienie: przeday drogi kámię / á kup Kro-
 lestwo Boże. Złoto śmierć ci wydrze / ábo zwierzchność y przy-
 goda odeymie / przedać możesz máło za wiele / nietrwale za wie-
 czne. Uczynisz sobie Bogá dłużnikiem / ktory za to co dasz vbo-
 giemu / z lichwą tobie iáko dobry dłużnik swemu pożyczalniko-
 wi wroci. Czynisz sobie dłużnikiem Syná Bożęgo / ktory mo-
 wi: Łáknalem / á dalaście mi ięć / ię.

Z Przykładow świętych.

Sophronius ex prato spirituali, Cap. 175.

PÓwiedział nam ieden Ociec Duchowny o Zenonie Césarzu /
 iż iedney nabożney Bialewglowie / ktora w Rościele Panny
 Márieý Bogarodżice modlać sie / wstawnie przebywała /
 coie zle on Césarz uczcił z krzywdą ię wielką. Mátká ona v-
 stawnie

stawiegnie w Kościele / iako żalosci pełna / wolala na Naswiet-
 szą Pannę: Wczyni mi sprawiedliwosc z Zenonem Cesarzem. ^{1. Tym. 6} ^{śna od} ^{pomsty} ^{za grze-}
 gdy to dlugo czynila / wkazala sie rey swieta Bogarodzica / mo-
 wiac: Wierz mi / Niewiasto / izem sie krzywody twoiey zemścić
 chciała / ale mi reką iego tego nie dopuściła. Bo ten Cesarz chy broni
 Zeno byl barzo miłosierny / y wielkie ialmużny czynil.

NA OSMĄ NIEDZIELĘ

Czytanie z Pisma ś.

Bogatym na tym świecie rośkasz / aby wysokiego o sobie ro-
 zumienia nie byli / a nie dufali nieperwnym bogactwom
 swoim / ale Bogu żywiącemu / ktory nam wszytkim dać hoynie
 ku używaniu. Niechay beda bogaci w dobre uczynki / niechay
 z łącznością dają / używają / niech sobie skarbą dobry na przy-
 szle czasy fundament / aby przyszli do prawego żywota. A na
 drugim miejscu mowi ś. Apostoł: Przyimowania podróżnych ^{Heb. 13}
 nie zapominać. Bo tym sie niektorzy Panu Bogu podobá-
 li / y Anioły za goście w domu swoim mieli. A tamże: Do-
 broczynności y wdzielności nie zapominać. Bo taką ofiarą
 Bogu sie przysługujecie. A Jan swiety: Kto ma swiatą te- ^{1. Ioan. 5}
 go majątnosc / a widzi potrzebe brata swego / a zamykla wnetrz-
 ności swoje od niego / a iako rzec może / iz Bogá miluje? A
 Jakub swiety: Sad bedzie temu bez miłosierdzia / ktory nie ^{Iacobi 2}
 czyni miłosierdzia.

Z Doktorow świętych.

Ambrosius Serm. 81. in Euang. Luc.

Ialmużna wiecey temu jest pożyteczna / ktory ją daie / niżli
 temu / ktory ją bierze. Bo ubogi bierze poratowanie / a da-
 iacy bierze łaskę do zapłaty wielką. Patrz na zboże / gdy ie sie-
 ie / izali sie nie na pożytek tego / ktory ie sieie / a nie na pożytek
 ziemie / ktora bierze w sie ziarna / obraca? Jesli na slawe pą-
 trzysz / wierz mi / iz wietsha jest slawa / gdy cie zowia Oycem tysią-
 cą dzieci /

Ná Osma Niedzielę.

ca dzieci/ niżli gdy cie zowia tyśiącą złotych strojem. Rozumiey
iaka sławę mieć będziesz / gdy on lud / ktoryś karmil z komor
swoich/ wyszedłszy/ stanie przed Stolicą onego Wielkiego y sprzą-
wiedliwego Sedzięgo / y świadczyć będzie obtoczywszy cie/ żeś
tych był Pasterzem/ Opiekunem/ y miłościwym Oycem/ y dzie-
łowaćci będziesz. Ludzie dla sławy ludzkiej wtracają tak wiele/
y wszytke drugdy majątność swoje/ na igrzyskach / komedyach/
strojach / hermierstwach / maskarach / y innych proznościach /
aby ie tylo lud pospolity krotko chwalił / a im sie dziwował: a
ty żalujesz na to nakładać / za co przed Sedzią Wielkim Pánem
Bogiem wieleich tobie sprzyjając krzyknie / y wszyscy cie Anyo-
lowie chwalić będą: Gdzie sława nie ze dniem wstaje / ale na
wieki trwa: gdzie wszyscy Święci / ktorzy od początku świata
byli / sławić cie y wychwalać będą. Tam nie ze złota/ ale z sprzą-
wiedliwości wieniec ci dadzą: tam nie sławę iednego Miasta /
ale Królestwo wieczne odniesiesz.

Z Przykładow świętych.

Ex vita S. Catharinæ Senensis.

GDy czasu iednego w Kościele wboży s. Katarzyny z Seny
o ialmużnę prosił: nie mając nic przy sobie / prosiła go/aby
poczekal aż do domu przyjdzie. On czekać niechciał: z czego
mając smutek / pilnie myślała coby mu dać: y wspomniawszy na
Krzyżek srebny / ktory przy sobie nosiła / dała mu go z ochotą.
A przyshley nocy Pan Chrystus sie Pannie ukazał/ on Krzyżek iuż
drogimi kamieniami oprawiony mając / y mowiąc: Jż na dzień
sądny ukazać go miał przed wszytkimi Anyoly y ludźmi. Dru-
giego czasu / gdy szła z tegoż Kościoła do domu / ukazał sie iey
Chrystus w osobie Młodzienca/ iakoby Pielgrzymą/ prosiac iey
o suknią. Ona niewiedząc kto iest/ wrociwszy sie do Kąplice/ su-
knia spodnią / ktora dla ciepła miała bez rekawow / ostrożnie
zdiawszy/ dała mu. A on y o kofule prosił: y szedłszy do domu/ da-
ła mu kofule. A on ieszcze wiecey prosił: Co / prawi / mam z ta
suknią bez rekawow czynić / prosił cie o rekawoy: y sukniąc/ nazy-
dziej

Chrystus
w osobie
Pielgrzy-
ma.

Ná DZiewiata Niedzielę.

105

dzie suknią nową slugi swej / y oderznowyły od niej rękawy / dała mu. A on ięszce począł zebrać / mówiąc : Jż mam w Szpitalu towarzyszą / ktory suknie potrzebuie. A ona nie mając iedno suknią swoje iedne / ktorey sie dla wstydu złożyć nie godziło / rzekła : Zaprawdę dałabych radą y towarzyszowi twemu / bych mogła. A ubogi wśmiejnawszy sie / rzekł : Widze dobrą wolą twoją. Mley sie dobrze. Ależ nieiako Panna / gdy odszedł / baczyła po znákách niektórych / iż to był Pan Jezus / ale iż takiey lástki nie znála sie bydy godną / pátrzyła zabaw swoich. Lecz nocy przyşley wkazał sie iey Pan Jezus w postáwie onej / w ktorey go widziála / nioşąc suknią one iuż dziwnemi perlami y kámiernimi ozdobioną : y obiecał iey dać suknią niewidomą / w ktoreyby şkośdliwego şimná wşlá / wnetrznego y zwiernchnego. Co ona wşgula / iż ná potym tak şimie iako y lecie w iedney sukni chodząc / nigdy şimná nie şula.

NA DZIEWIATĄ NIEDZIELE

Czytanie z Pismá świętego.

Mówił Pan Jezus do ludu onego : Pátrście / á strzeżcie sie wşelkiego lákomştwá. Bo nikomu dostátek iego / żywota Luc. 12. nie przyczyni. A rzekł do nich podobienştwo takie : Jednemu bogátemu wrodziło sie bárzo wiele ná polu : y myşlił sobie / mówiąc : Co mam czynić / nie bede miał tego gódie zgromádzić / y rzekł : Tak uczynie / obále stare gumno / á wietşe pobuďuie / y tam zgromáďze wşytek wrodzay moy / y dobrá moie / y rzekne duşy moiey : Duşo / maş wiele dobrego ná wiele lat / odpoczyway / iedź / piy / roşkoşuy. A Bog mu rzekł : Şlupcze / tey nocy duşe twoie z ciebie wezmą / á to coş zgotował czyie bedzie : Tak sie z tym dzieie / ktory sobie şkárbi / á ná Boga nie ieş bogácty. (To ieş / ktory dla Boga ná iálmużny nie rozdaie.)

Z Doktorow świętych.

Ambrosius in eundem locum.

Co zby-
wa to nie
jest nąśe.
Tyle cu-
dzego wy-
dziera/ ile
dąć może
gdy chce
ná vbo-
gie.

Ser. 39.

de Ieu.

Ser. 30.

de Elee-

mosyna.

Luc. 11.

NJemniejszy jest grzech wziąć temu który ma / á nie dąć te-
mu co nie ma/ gdy możesz/ y zbywać. Głodnychci to chleb/
ktory ty ścisłaf: nągich to odzienie/ ktore ty zamyłaf: okup to
jest niedznych więziow/ ktory ty w ziemi kopaś. Wiedzzę/ iż ty-
le cudzego wydzieraś/ ile dąć możesz/ gdybys chciał. Tenże:
Bogątfy jest mąż miłosierny/ gdy dla iálmuznymniey mieć po-
cznie. Błogosławiona iálmuzná / ktora y biorącego ochładza /
y dającego wosfela. Wesołego dawce miłnie Pan Bog: mowi
Pisino: Jáko woda gási ogień / tak iálmuzná gási grzechy.
Wielka y požadána godna iálmuzná / ktora vmárlým ożywie-
nie obiecuie: y jest tym miłosierdzie żrzedlem żywota/ ktorým
łákomstwo było przyczyna śmierci: ktorým pieniądze były do
cudzołostwa pomocą / teraz gdy ie rozdáia / do wychodzenia
z cudzołostwa są im przyczyna / iż sobie nieáko niewinność ku-
puia/ ktorzy grzech sobie kupowali. A mowi Pan: Daycie iálm-
muzne/ á owo wszytko wam czysto jest. Byś tedy dobrze był po-
mázány/ by dobrze był wielkimi grzechami ogárniony/ gdy iálm-
muzne dáief / iużes niewinnym y czystym bydz poczał. Bo iálm-
muzná obmywa / co łákomstwo pomázáło; y te grzechy/ kto-
ryches/ cudze wydzieraáic / nązbierał/ gdy swoie dáief / obmy-
wał. Pátrzaýże iáka jest moc miłosierdzia / ktora sáma jest
enota ná odkupienie wszytkich grzechow.

Z Przykładom świętych.

In vita S. Antonini Archiepiscopi Florentini.

Swięty Antoninus posłany do Rzymu do Papieża / dał z sie-
bie suknią vbogiemu / będąc nie dáleko Rzymu / gdy go dla
Chrystusa prosił. Lecz nim do Bramy Rzymstey przyáchal /
niewiedzieć iáko infa suknią ábo Plasz nan włożono. Tenże
goląc sie ostrył / iż ieden Mieszczánin niedostáteczny o chleb
prosi: Powie slugá / iż go tylko troie / á ná obiad nie dostanie
innego tak rychlo. On mu kazał dąć ieden. Wnet drudzy
dwa vbodzy przyšli / kazał im dąć ostátek. Sluga / ktory w mo-
cy chleb miał / rozgniewawszy sie / o chleb sie nie stáral. A
gdy

Ná Dzięsiata Niedzielę.

107

gdy golenie odprawił / Bärwierzä ná obiad prošíł. A Bärwierz
rzekl: Ná obiad mie wściągaj / á chlebä nie maś. A Biskup
mowił / aby nie rospaczal: Ten ktory bydło karmi / da ludziom
pożywienie: y siadać do stołu / slugä mowi / iż chlebä nie maś /
á święty Antoninus skrzynie / gdzie chleb chował / otworzyć mu
kazał. On sie wzbraniał / wiedząc / iż nic nie maś. Gdy Biskup
powtarzając / toż rośkazywał: Wziął klucze / y otworzywszy /
pełną skrzynie pięknego chlebä nálaź / ktory przez Anyoły posłał
miłosierny y miłościwy Pan / ktory dać pokarm tym / ktorzy sie
go boią.

NA DZIESIĄTĄ NIEDZIELE

Czytanie z Pisma świętego.

Z Mądrości twoiey czyn iálmużne / á twarzy twoiey od Tob. 4.
żadnego vbogiego nie odwracay: bo tak będzie / iż też od cie-
bie odwrocona twarz Bostä nie będzie. Jáko możesz tak bądź
miłosierny: Będzieśli wiele miał / daj hoynie: ieśli máło / daj
máło. A tym wielki sobie skarb zbierzesz ná czas potrzeby twoey.
Bo iálmużná wybawia od káždego grzechu / y od śmierci / y nie
dopusći duszy iść do ciemności. Wielkä jest nádzicia przed
Bogiem Najwyższym iálmużná / káždemu kto ją czyni.

Chleb twoy iedź z vbogimi y láknacemi / y śátami twoimi
nágie przyokrywaj.

Z Doktorow świętych.

Chrysoſt. de Päniten. Homil. 7.

I Ako gdy Krolowa idzie / żaden z Odźwiernych nie pyta / kto
jest / ále rázcy wszyscy ją przyimują. Tak Jálmużná jest iáko
Krolowa / ktora ludzie czyni Bogu podobne. Bądźcie / prawi /
miłosierni / iáko Ociec wáś niebieski. Jest iáko ptak ze złotej
mi skrzydlami / y Anyoły wweśela. Przy Stolicy Krolowskiej
stoi / á gdy nas sadzą / ona przybywa / y od piekła nas wyrzwa / In Ioan.
y swoimi skrzydlami broni. Tenże: Kto wymyślił lutość y po- Homil. 8.

Jalmu- żalenie nad vbogiem mieć / złożyć wnet z siebie łakomstwo. A
 żna od ł- jeśli w rozdawaniu vbogim trwa / złoży z siebie gniew / y złoży
 komstroa pyche. Bo iako Bawierz / ranno często leżąc / łączno sie nad ludz-
 wybarrta kiemi boleściami wżałwie / świadomy będąc ludzkiego przyro-
 y gniewu dzienia. Tak y my / gdy do ratowania vbogich vgeszcząc be-
 y pychy. dziem / lepszym y miedziem bydz pocniemy: bogactwom sie
 dzimowac przestaniem / y te mnieysze rzeczy nie bardo sobie wa-
 żyć pocniemy / ale wszytkim wzgardzim / a wielkim sercem do-
 nieba sie obrociwszy / wiecznych dobr dostaniem. Tenże: Ży-
 Ad pop. skorne bardo jest rzemieślo ialmużna nad inne wszytkie: Ta nie
 Antioch da zgraszać naszym Lampom; ta nie da nam w plugawey sukni
 Hom. 33 zasieść na godziech Pana naszego: ta nie da nam tam wpasć /
 gdzie on Bogacz wrzucony jest / ale nas na lono Abrahimowe pro-
 wadzi. Lepiej ialmużne czynić / niżli Krolem bydz / a Korone
 Lepiej ialmużne Krolewska na głowie mieć. Ta cie naucza / iako bydz podobnym
 ialmużne czynić / niżli Kro- Panu Bogu / na czym jest summa wszytkiego dobra naszego /
 lem bydz. odiawszy miłosierdzie / wszytko ginie. Jako po morzu jegło-
 wac nikt nie może / gdy porty zamkna / tak nic całego nie masz /
 gdzie miłosierdzie / ludzkość / y odpuszczenie w sercu kto zam-
 knie.

Z Przykładow świętych.

In vita S. Iuonis Presbyteri, Tom. 3. Lypo.

Chcąc dosyć czynić miłości ku bliźniemu s. Iwo / często so-
 bie potrzeb swoich wymował / suknie swoje y potrawy im
 rozdając. Trafił sie w oney stronie głod / y nie miał iedno iez-
 den chleb: ktory gdy chciał dać vbogim / Wikary jego / tych
 gości / ktorych był na obiad wezwał / prosił / aby mu tego nie
 dopuszczali / iż innego w domu chleba nie było. Co bacząc Maż
 święty / iż Wikary jego szemrze / dał mu polowice / a druga po-
 lowice dał vbogim: y gdy do stołu siedli / Wikary oney polo-
 wice chleba nalesć nie mógł na tym mieyscu / na ktorym ia po-
 lożył. A owo z rzadzenia Boskiego Białagłowa iakas do wrot
 przysła / trzy bochny wielkie chleba niosąc studze Bożemu /
 ktorey nikt potym widzieć nie mógł. Tenże święty Iwo / gdy
 swoje

Ná Iedenasta Niedzielę.

109

swoie Párochia obchodził wizytując / potkał go bázro vbogi /
iálmuzny od niego prosiac: A nie máiac coby mu dáć miał /
Ráptur z głowy zdiawszy / dal mu. Ledwie pul mile vszedł /
gdy mu záśie on Ráptur ná głowie został / niewiediec iáko / y
eto go włożył.

NA IEDENASTĄ NIEDZIELĘ

Czytanie z Pisma świętego.

Mowil Aniol do Tobiasza / y do domowników jego: Dobra Tob. 12.
Mieść Modlitwa z postem / y z Jálmuzną / lepszá niżli chowá-
nie skárbow złotych Bo iálmuzná od śmierci wybáwia / y oná
ieść / ktora grzech oczyszcá / y to czyni / iż ludzie v Bogá miłó-
sierdzie nájdúia / y żywot wieczny. A w Psálmie: Byłem młó- Pfal. 36.
dy / y zstáráłem sie / á nigdym nie widział sprawiedliwego opu-
szczonego / áni potomstwa jego / żeby chleba szukało.

Z Doktorow świętych.

Chrysoft. in Genes. Homil. 36.

NJe ná to pátrzymy / gdy vbogim dobrze czyniem / iż sie pie-
niadze wydaia: ále ná to / co zá nie sobie kupujemy yiedna-
my. Dla tey przyczyny Pismo s. iálmuzne do nasienia / gdy ie-
wrola mieca / przyrownáło / ábysiny iá z weselem czynili. Bo ci /
co ziárno w ziemie mieca / nie máiac drugdy co innego ná po-
żywienie / wśákże sie wesela y cieśa z nádzieie / y ná myśli máia /
snopy / łopy / y pelne gumno. Dáleko wiecey to czynić máia ci /
ktorym to dal Pan Bog / iż to duchowne nasienie / to ieść / iálm-
muzne ná vbogie mieca. Weselić sie máia / iż w Ciebie zniwo-
dobrze mieć beda / iż pieniaadze tráca / á grzechow odpuszczenie
odnośa / y nádzieia sie cieśa / iednáiac sobie tym co tu dáia /
wieczne odpocznienie / y z Swietymi towarzyśtwo. A chociaź In Gen.
Orazie wiedza / iż nasienie ich nie záwdy wznidzie / y wiele ná Hom. 55
role ich przypa dków bywa / grády / rdze / háráńge / y inne: ie-
dnáć rádzi wydaia z łomory gotowe / nádzieie nie trácac do do-

Na Iedenastą Niedzielę.

Psal, 111

brego żniwa. Dąleko my to wiecey czymć mamy / dąć to / cō
nam zbywa / vbogim. Bo w tym nigdy nas nądzieć nie mija :
nie trzebą siebać nieplodności ziemi / ani grądow / ani innych
przygod. Bo mowi Pismo : Rozproszył y dął vbogim / spřawie-
dlivość iego trwa ną wieki wiekow. Krotko dawał / á wiecznie
trwa iego cnota. Żoynie / y z weselęm dąmy vbogim / z tego
co nam Pan dął. To co nam dął / iemu ząś oddąmy / á bysmy
z tego zysł mieli. Tąka iest dobroć y hoyność iego. Acz to bies-
rze od nas co iego iest / y co on sam dął / á przedśie nie zą swoje
to poczyta / ále iąko cudze wrąca y oddąie. Tąk dąmy vbo-
gim / iąkobysmy to samemu Chrystusowi w ręce dąwáli / wie-
dząc / iż co w ręce iego dąmy / to sie nam wroći y rozmnoży / y
owšem zą to y Krolestwo nam niebieskie dąie / gdy mu tey tro-
chy z mąietności nąszey nie żåluiem.

Z Przykładom świętych.

In vita S. Guduwaldi Archiep. Tom. 3. Lypo.

Czås iednego do ś. Guduwałdą przysłi vbodzy / prośac iął-
mużny : on wzruszony miłosierdziem / biegął y szukał po Kła-
stozie iąkich ostątkow iąłmużny. Al gdy nic nie było / bo iuz mi-
łosierny Mąż rozdał był mąło niewsytko / kazał konią / kto-
rym rola orano / przywieść / y dąć go vbogim. Oni rádzi ko-
nią wzięli / dziekowáli / sli do gospody / y tām odpoczywáli y
spáli. Al gdy ráno czeladź y Oracze ieli stykować bez koniā /
ktorym roley pomagął / y wyźrzą koniā ną trawie podobnego
temu / ktory był w vbogich Chrystusowi dąny / y mniemąiac /
aby tenże był / sli do vbogich / pątrzac / ieśli koniā mąią. Al
oni wkazáli swego koniā. Wielki sie cud esłal / y zbieżeli sie
wszyscy onemu sie koniowi dziwować / y trudno było iednego
od drugiego rozeznąć. Al Oracze wzięwşy koniā / chwaliłi
Páną Bogą / iż im dął do roley pomoc.

NA DWANASTĄ NIEDZIELĘ

Czytanie z Pismą świętego.

Blogo-

Ná Dwánaſta Niedźielę

III

Błogostawiony Maż/ ktory vbogiemu wyrozumie y niedo- Psal. 40.
 ſtatecznego nedze ma ná baczeniu. Z tego času wybawi go
 Pan Bog/ Pan Bog go zachowa y ożywi/ y ná ziemi go vblo-
 gostawi/ y w ſpomozę go ná lożu boleſci tego. A w drugim
 Pſalmie przeklina niemiloſierne/ mówiac: Niech ſie zawždy Psal. 108
 ſprzećiwia Pánu Bogu/ niech zginie pamiątka ich ná ziemi:
 Dla tego/ iż zapomnieli czynić miłoſierdzia/ y przeſładowáli
 vbogiego y zebrałá.

Z Doktorow Świętych.

Chryſoſt. Hom. 21. in Matth.

Day Jálmużne/ á pieniadzy nie zgubiſ: á co wiecey/ nie ty-
 lo ich nie zgubiſ/ ále ich przymnożyſ. Idem. Wielka rzecz Ad pop.
 ieſt y droga/ maż miłoſierny. Wietſza to láſka/ niſli vmarle Hom. 36
 w ſkrzeſiac: wietſza ieſt rzecz Chryſtuſa láknacego karmić/ niſli Lepſzy
 w imie tego vmarle wzbudzić. Bo gdy go karmiſ/ ty iemu do- miłoſier-
 brze czyniſ: á gdy cudo kto czyni/ Chryſtus iemu dobrze czyni. ny niſli
 W cudách tyſ Bogu winien/ á w iálmużnie Bog tobie winien. cuda czy-
 A ná co ſie przyda ten co iálmużny nie czyni? Poſciſ co dzień. niacy.
 A one głupie Pánny poſciły/ ále im nie pomogło. Modliſ ſie/ Boga ſo-
 y to nic: bez Miłoſierdzia nie rodząyna ieſt modlitwa y plon- bie ſpowi-
 na. wſzytko ieſt nieczyſte bez Miłoſierdzia/ wſzytko nie pożyte- nować-
 czo: wietſza ſie częſć cnoty odcina. Ibidem. Toć ieſt w czym my iá-
 Bogu podobnemi byđ możem/ to ieſt/ gdy czynim Miłoſier- mużna.
 dzie. Bądźcie Miłoſierni/ iáko Oćiec waſ w Niebie. Toć Lepſza ni-
 Boże dzieło: kto tego nie má/ á coż má? Tlic ták Pána Boga- jeli poſt/
 nie przyciąga do nas/ iáko to. Wielka rzecz ieſt ypiekna/ y dro- y modli-
 ga iálmużná. Kto dáie iálmużne gárdzi pieniadzmi: á kto- twá bez
 pieniadzmi gárdzić ſie náuczył/ iuż zlemu wſzytkiemu korzeń na. Luc. 6.
 wciął. Item. Dziewictwo wietſza ma pracá niſli poſt/ y niſli in Tit.
 inne oſtroſci ciała: ále nie ták wielkiey mocy nie ma ná vgaſze- in Mat.
 nie gzechow/ iáko iálmużná. Bo tá náđ wſzytko wietſza ieſt. cap. 19.
 Item. Pátrziſ ci co iálmużny zániedbáli/ chociaſz ieſt częſć Hom. 68
 cnoty á nie wſzytká cnotá/ do piekła wepchnieni ſá. A Pán-
 ny

Ná Trzynasta Niedzielę.

ny/ że ie y nie miały/ starane są. y Bogacz dla tego wpadł w meki/ y ci co łatńacych nie karmia / z dyablem potępieni są. Idźcie przekleci / 1c. Dla czegoż : Bom łatńał / á potámu nie dálisćie mi/ 1c.

Z Przykładow Świętych.

Ex vita S. Germani Epif. Antifiodoren. Lyp. Tom. 4.

Wychodził s. Germanus z bogatego miásta Medyolanu/ á owo mu zábieżeli vbodzy/ iálmużny prosiac. Spyta Dyákóná/ wieleby miał w mieškur powie: iż mam trzy złote. A on ie wšytkie dáć kazał. Rzekł Dyákón : A my co dziś ieść będziemy? Odpowie Biskup: Nakarmi Pan Bog vbogie swoje / á ty to co máš day vbogim. A Dyákón chcąc przedśie byđz opátzny/ dwa złote dał/ á ieden zostáwil. A gdy w droge šli / wyrza á ono zá nimi ná koniách bieža/ ktorzy zsiadšy/ y do nog Biskupa wpadšy/ z radošćia oddáli mu iálmużny dwiešćie złotych/ ktore mu ieden nabożny Pan posłał. A obrociwšy sie do Dyákóná/ rzekł: Weźmi co dáig / á zrozumiey ižes vbogie zdráđzil. Bys był wšytko dał com roškazał, náš oddawca Pan Jezus/ trzystáby był złotych nam posłał. Przelekl sie Dyákón / dziwuiac sie iáko táiemny grzech iego Biskup poznał.

NA TRZYNASTĄ NIEDZIELĘ.

Czytanie z Pisma Świętego.

To wdzięczny głowiek (v Pána Boga y v ludží) ktory má w sobie Miłosierdzie/ ypożyca. Táki ná wieki nie będzie posłomocony ani obáloný. Rosprošyl y dał vbogim / y trwác będzie špráwiedliwość iego ná wieki/ á moc iego slawnie pode wyššona będzie.

Psal. 111

Z Doktorow Świętych.

Chrysoſtomus homil. 78. in Matth. 24.

Gdy

Ná trzynasta Niedziele.

113

GDy pościsz przez iálmuzny/ zá post niepoliczác tego: bo post bez iálmuzny
stem brzuchowi sluzysz/ ábyc przybylo ná drugi dzien/ y gorz nieważny
sy iest kto tak pości. Bo gorzse iest okrucienstwo nizli rostkosh. Ho. 15.
A mżey: Kto iálmuzná gárdzi / grzechow odpuszczenia miec in Mat. 6
nie może. Musi zginác/ kto iálmuzny nie czyni. A indziej: mo: Exo. 23.
wi pismo: Nie choć z gola reka przed obliczność Pánstá. Ten
z gola reka idzie/ ktory idac ná Modlitwe/ iálmuzny nie niešie.
Bo nie tylko w Stárym Zákonie / ále y w Nowym/ roskazano/ Idac ná
áby co tydzien káždy Chrzesciánin kladl co do skárbu Bożego/ modli
gdy idzie ná Modlitwe/ iáko mowi Apostol: Káždy z was ná twe niešć
káždy Niedziele bierz z soba to co mu sie podoba ábyś dał ná w: iálmuzne.
bogie: zeby kollekty nie wten čas byly gdy przyde. A Salo: 1 Cor. 16
mon mowi: przed modlitwa zgotuy dusze twoie. Ten przed
Modlitwa gotuje dusze swoie/ ktory czyniac iálmuzne/ idzie ná
Modlitwe. Bo iáko oley ogien w Lampie trzyma / tak dobre
uczynki zápaláia wiáze serdeczna / y dáia vřnosc dušy przed
Pánem Bogiem ná modlitwie. A tak iálmuzná iest zgotowanie
serca. Tenze. Iálmuzná iest Krolowa cnot wřytkich/ predko De pœn.
ludzie do Nieba prowadzi/ y tam iest iáko prokurator y rzecznik Hom. 9.
czká nášá. Biezy do Nieba y mijaic Woyská Anyelskie y Ar: Iálmuz
chanyelskie/ przed sama stolica Krolá Niebieskiego stoi. Czego: ná rze
sie y z písmá náucz: Korneli / práwi/ iálmuzny twoie y modli: cznická
twey stánely przed oblicznością Boská. By dobrze miał grze: nášá v:
chow wiele/ iálmuzná iest rzecznická twoia nie boy sie. Za: p. Boga.
dna iey cnotá nie zrowna. Chrystusowi sie vpomina/ ktorego Acto. 10
rekami własnemi noši. Bo Pánstie iest slowo: Coście iednemu Matt. 25
z tych namnieyřyich moich czynili/ mnieście czynili. A tak ile
iedno mař grzechow/ wřytkie/ iálmuzná twoia przeważy.

Z Przykádow Swiętych.

In vita S. Oswaldi Regis Anglorum Lyp. Tom. 4.

GDy času iednego s. Oswaldus z iednym Biskupem (á byl
dzien Wielkonocny) v stole siedział/ stála przed nim sres
bina muřá z potráwami Krolewřskimi: wtym przyszedl slugá / y
oznáyml

Rekta iat-
mużne
niezginie-
ia po
śmierci.

oznámil Krolowi/ iż wielka liczba ubogich przyšla/ żądając iálmużny od Krola. A on potrawę z stołu swego brąc kázal y rozdawac. Nákoniec y one mise srebrną kázal ná stuzki roz-
siékać/ y rozdac srebro ubogim. Ná co pátzác Biskup kochás-
iac sie w onym miłosierdnym sercu iego/ wziął reke Krolowską/ y rzekł: Nie sstárzey sie nigdy tá reko. To iego błogosławień-
stwo dziwnie sie spełniło/ Bo potym gdy w bitwie był zabít/ y
reka práwa z rámieniem odcieta mu byla/ pochowano ja oso-
bno/ y do tego czasu cála bez żadney skazy trwa/ y opráwiona
w srebro w Kościele chowána y wszyscy czca.

NA CZTERNASTĄ NIEDZIELĘ.

Czytanie z Pisma Świętego.

Prou. 4.

Cap. 11.

Miłosierdzie y prawda/ niech cie nigdy nie opuścáią. Já
wies ie ná syi twoiey. Nápiś ie ná tablicy serca twego / á
naydzieś przyázii y dobre ćwiczenie v Bogá y v ludzi. Item.
Miłosierdeny máż dobrze czyni duszy swoiey. Item. Kto dusa
swoim pieniádom/ wpádnie/ á sprawiedliwy/ iáko zielone liście
kwitnąc záwždy będzie.

Z Doktorow Świętych.

Chrysoftomus de poeniten, Hom. 9.

In Ioan.

Hom. 68.

Cap. 12.

Esáry

strojne

iálmużne

subia-

Tale day zá Niebo/ ile przemożesz. Máś groś/ kup Niebo/ nie
izby kupne bylo/ ále iz Pan táka lástka tobie czyni. Day chleb
á bierz Kay/ day málo/ á bierz wiele/ day dogesne/ á bierz wies-
zne/ dai skázitelne/ á bierz nieskázitelne.

Chcesz chwale niebieśką mieć/ czyn iálmużne/ tedy cie Anyo-
lowie chwalić beda/ y Bog cie przyjmie. Tylo sie teraz złotu/ y
drogim skátom dziwnieś/ strojno sie vbieras/ ale sie przetlectwá
drugdy násluchasz. Byś to dal ubogim co ná skátach strawiś/
miałbyś od wielu ich sławe. Dopierobyś to mieć pozal/ gdybyś
to drugim rozdał/ gdy to sobie chowaś/ nic nie masz. Bo nie-
perwna skárbnica dom twoy własny/ ále perwna iest/ rece ubo-
gich

gich. Item: Day w bogiemu pieniaǳe/ á twego Sedźiego u De paen.
 blágaſi: bo pokutá beż iálmużny wmařła ieſt. Day Pánu Bogu Hom. 5.
 nie potrzebne pieniaǳe/ ktorychéſ ty Pánem práwym nie ieſt/ á Hom. 25
 on tobie dá Rozleſtwo/ ktoreć zdwždy ſłużyć bedzie/ á przy nim Potura
 dać wſytkie tu ná ziemi potrzeby. Jeſli iálmużná ſpol dzieżny wmař
 dzieżycz ſynimi twemi bedzie/ ſieroctwa ich wſzy/ od zdrády ie wy-
 bawi/ przeſładowanie oddali/ potwarzom wſtá zámknie. A gdy y potomu
 ſámi bronić teſtámentu nie będą mogli/ oná bronić go bedzie/ ſtrw co
 y zepſować go nie dopuſci. Item. Sluchaycie wolańcего pomaga
 Proroká: Czynie ſluby/ á odday cie ie Pánu Bogu wáſemu. iálmużná
 Daycie to coſcie wzięli/ á bierzcie to czego nie macie. Máſ po in Matt.
 żalenie náǳ nadżá ludżka: day pożalenie/ żáluż nim. Máſ piez locis,
 niáǳe/ day pieniaǳe/ á bierz Niebo. Máſ ſuknia/ obleż ná hom. 113
 giego w ſuknia. Day goſpode á bierz mieſtkanie w niebie. Párz
 iáto to nie rowne rzeczy: dáieſ to co ſie pſnie/ dáieſ to co ci opu-
 ſcić muſi / á bierz eſ wieczne/ y ktore z toba ná wieki trwáć będą.

Z przykřádom Swiętych.

In vita S. Ioannis Gwalberti Tom. 4. Lip.

Swięty Jan Gwalbertus będąc człowiekiem ſwietekim y
 młodym/ chciał ſie krwie iednego powinnego pomſcić náǳ
 iednym ſáſiádem ſwoim. A tráſiło ſie/ iż iáǳ do Florenciey
 z Páchołkiem ſwoim/ potkał ná tákiey drodze ciáſney onego wi-
 nowáyce ſwego/ gǳie mu wyſć y wćieć nie mogli: ktory widzac
 iż mu nierowno/ á iż ſámej tyło ſmierci czekać miał/ ſpadł y z
 konia/ poklećnał przed Janem/ proſząc áby muiego przewinieſ
 nie dla Chyſtuſá wkrzyżowanego / odpuſcił/ á nie zabił go.
 Jan wſłyſhawſy imie wkrzyżowanego/ zmiłował ſie náǳ nim/ y
 odpuſcił mu wſytko mówiąc: Tyméſ mie zátłá / y ktorego Odu-
 ia też grzechow odpuſzczenia proſze: Idź w pokoju gǳie chceſ/ ſezenie
 Bog ci odpuſć / y iáć wſytko odpuſzczam. Glodniáło mu w trzymody
 ſercu ono meżne zwycięztwo ſámej ſiebie/ y ono miłoſtierdzie wielkie
 náǳ bliżnim/ y wypelnienie rozkázania Pánſkiego. A gǳiná tey miłoſtier-
 drodze náǳiáchał Roſciół/ z ſtapil/ y poklećnał y przed Kru- dzie y wy-
 ſtugá o
 Boga.

Na piętnastą Niedzielę.

Początek
zakonu
Vallis
vmbrosę

cyfrem nabożnie się modlił/ on swoy miłośniwy czynił w sercu nosząc/ iż dla Wyrzutowanego to czynił: y tam wyrzucił/ a ono Chrystus z Krzyża mu głowę skłania. Co mu się tak w sercu rozsumieć zdało/ iż Chrystus był wdzięczny oney jego czynności/ iż się zmiłował nad bliżnim dla niego. A dał mu Pan Bog za o-
no dary takie swoje/ iż świat opuścił/ pustelnikiem się stał: y
potym był Patriarchą y Oycem pierwszym Zakonu/ który zowią Vallis vmbrosę, we Włoszech/ wiele ludzi w nim Panu Bogu pozyskiwać.

NA PIĘTNASTĄ NIEDZIELĘ.

Czytanie z Pisma Świętego.

Prou. 4.

Czcici Pána Boga z miłośności twojej/ y z pierwszych pożytków zboża twego daj ubogim. A Pan Bog napełni gumienną twoją y nasyści cię: y winą będziesz miał dostatek w prasach twoich. Nie przekładaj drugiemu gdy może dobrze czynić/ y sam jeśli możesz czyni dobrze/ a nie mów bliżniemu y przyjacielowi twemu: idź teraz/ a przyjdź zaś do mnie/ dam ci iutro/ gdyś teraz zaraz dać możesz.

Z Doktorów Świętych.

Chrysosto. in Ioan. cap. 2. Hom. 22.

Hom. 19.
in matt.
Ser. 1. de
Eleemo:
która jest
prawdzi-
wa iakmu-
śną.

Niepodobna jest rzecz/ mówić niepodobna/ byśmy dobrze inne niezliczone dobra czynili/ a byśmy bez iakmużny do Królestwa Niebieskiego w nieść mieli. Nie tak nie okazuje ani opisuje Chrześcianina/ iako iakmużną. Nie tak bardzo Pána Boga nie obraża/ iako nie miłośierdzie. W żadney się rzeczy bardziej Pan Bog nie kocha/ iako w miłośierdziu. To prawdziwa iakmużna/ gdy kto tak daie/ iż z tego ma wesele iż daie/ iż myśli że raczej bierze niżli daie/ bo nie taki pożytek ubogim czynim dając/ iako sobie sami: bo więcej bierzem niżeli dajem. Nie przystoyniejszego nie jest/ iako to/ aby człowiek naśladowca

Ná Piętnasta Niedzielę.

117

domca był Tworcy swego / á wedle możności Bostie dzieło
czynił. Bo gdy sie látnacy karmią / nądzý sie odziewaia / cho-
rzy sie opátruia / posługa slugi swego / Bog reki swey pomoc
czyni / y dobroć slugi / Páński wrząd wypełnia (Bo Bog przez
człowieká czyni) Ależ Pan Bog sam z siebie do pomocy wbo-
gich człowiekáby nie potrzebował / wszákże on tak swoje wszech-
mocność umiárkował / áby niedzom ludzkim przez ludzie zábie-
gał / żeby y Pánu Bogu dzieki fły za te Dobrodzieystwa / ktore
reka slug swoich czyni. Item serm. 5. de 40. mar. Gdy reka Reka idę
swoia reki siegał w bogiego / do niebá dosięgł. Bo ten co tam Po dosię-
siedzi / twoie iálmuzne odbiera. Item Hom. 51. in Matth. A gnać nie-
chcesz wzięć ciáło Chrystusowe: Nie zaniechay nágiego. Nie bá.
tak pokryway ciáło Páńskiego w Kościele iedwabiem / iákoby Dwoy o-
przed Kościołem nági zimnem umierał. Bo tenże co rzekł: To tarz po-
ieś Ciáło moje: tenże rzekł: Widzieliście mie nágiego / á nie trywał.
odzialiście mie / 2c. Matt. 26

Z Przykładow Świętych.

In vita S. Ioannis Gwalberti Lyp. Tom. 4.

¶ An ten święty / wielkie miał Miłosierdzie / y szukał wiele o-
byczaiow / będąc sam w bogim / iákoby ludzkim niedzom pomoc
była. bo od młodości wrosto z nim Miłosierdzie. Wróćaiąc
sie raz z wizytáciey innych Klastorow / przyšedł do swego Um-
brozyáńskiego / máiac ná mysli niedostátek ludzki / ktory w gło-
dzie był Roku onego / y záwolawszy Száfárzá Gustedá / y go-
spodarzá Rustyká: podźmy / práwi / do Gumná / pátrzymy co
tam ieś. A gdy widział nápełnione / rzekł: O iáko wiele ludzi
wdziśieysey drogości głod cierpi / áwam zbywá. A wziawszy
iedne miáre / sam reka swoia rozdawał zboże w bogim: y rzecz-
dziwna / bylo tak pełno iáko y pierwey.

Czáśu iednego gdy głod był w oney stronie / stoiać przed Kła-
storem Rádzióle ten święty Oćiec / nie máiac co dáć w bogim:
wyrzał ná gorze wysokiey krowy ná pasách / y tak sie modlił:
O s. Páwle / byś chciał przyczynić sie do P. Boga / á iedne
krowe / zábić dla tych to w bogich / tedy wnet iedną krowá z gory
spádlá

Ná Szesnasta Niedzielę.

spádlá y zdechlá: á on iá vbogim rozdáć kázal Potym prošil y o
 druga y o trzećia y oczwarta/ y spádlý krowy. A on ie porýwáć v
 bogim kázal. Co widzac pásterze/ z onego mieyscá bydló zegnáli.
 A Aż swięty/ gdy sie vbodzy do niego ściśnili/ ktorým sie nie
 dostało/ zámował z pláczem sie modlac do s. Pávla: O Apo-
 stole/ tys Pátronem mieyscá tego/ z ktoreg o ci vciekác zbydlem
 chca: Stryć sie przed tobá nie beda mogli. Ty ktorýs náuczal áby
 ludzie iálmuzne dawali/ day mi iefszę ktoráktowe/ ábych vbogie
 wspomogl. y wnet pieć krow spádló z gory/ ktore vbodzy porwá-
 li. Pásterze poczeli sie náń gniewác: Dobrzeby áby sie do swęgo
 Klastoru/ Vallis vmbrosæ, wrocil / á nam škody nie czynil.
 A on rzekł: Nie frásujcie sie/ krowy wáše wšytkie są spelná. A
 ták/ przegladájac á liczac/ nálezi.

NA SZESNASTĄ NIEDZIELE.

Czytanie z Pisma Świętego.

Pron. 12 [Edni własne swoje rozdája / á bogátszemi zostája. A drudzý
 cudze wydšierája / á zámwody vbogimi są. Kto zboże chowa
 Pro: 14. (ná drogi čas) przeklináć go ludzie beda. A błogostáwienstwo
 zostáje ná głowie tego co rozdáje. Kto gárdzi bliżnim swoim/
 z grzeshy: á kto ma zmiłowanie nad vbogim/ błogostáwiony bez
 dzie. Kto wierzy y vsá Pánu Bogu/ ten miłuje miłosierdzie/ á
 miłosierdzie y prawda gotuá nam dobrá. Kto lý vbogiego/
 kzywde czyni tworcy iego: á ten Pána Boga gci ktory náń v
 bogim miłosierdzie má.

Z Doktorow Świętych.

Chrysof: Homil: 89. in Matth.

Matt. 25 **Z**Aprawde byście sámeho Chrystusa teraz wyrzeli/ wšytkiey
 máietności wášeý dácbýście mu nie záłowáli. Aza nie sly-
 slyś co mowi: Co iednemu z tych moich namnieyszych czyniś /
 mnie czyniś. Nie máści rożności choć vbogiemu dáies/ choć
 Chrystusowi dáies. Tenże. Száfárzemes ty twoich pieniedzy/
 ták

Hom. 78
 In Matt.

tak iako y Duchowni / ktorzy Kościoły rządzą. Jako onym nie wolno wtrącać tego / coście wy ná vbogie złożyli: bo to ná ich wyżywienie nádano/ tak y tych swoich piemiędzy nie możesz ládá iako trawić. Jesliś wziął po Oycu dziedzictwo / y to co masz iest twoie / przedśie to iako y wszytko iest Boże. Ty chcesz / aby to co dasz / dobrze sie obracało y háfowało: á coż rozumiesz / żeby Pan Bog nie miał z tego/ co nam dał / ciásney liczby od nas fuc kąc / y wytrwać miał / gdy to rosprašasz / y nád iego wola wtrą casz? Nie tak iest/ nie tak. Dla tegoć dał pieniądze / abyś we dle potrzeby vbogie z nich żywił: to iest/ gdy nie máia/ gdy głód cierpią. Jako ty słudze pieniądze ná háfunek dáieś / tak też Bog tobie dáie/ abyś iemi wedle potrzeby háfował. Mogłoby te pieniądze odiać / ále niechce / abyś miał z czego dobrze czy nić: á gdy ieden y drugiego potrzebnie/ aby wszytkie między so ba mocna y gorącą miłością związał. Nie ná toś wziął/ aby to sam pożár/ ále żeby ná iálmużne obracał. A podobno mnieś masz że to twoie? Rzeczyć vbogich zwierżono/ chociażes dobrze tego pracą swą nábył/ áboś spadtiem y dziedzictwem wziął. A zać tego Pan Bog wziąć nie może: Aleć nie bierze/ iż cie láská wým ná vbogie mieć chce. Przypátrż sie pilnie/ iako w przypo wieściách w Ewángeliey tego wkázuia / ktory swoim zle háfo wał. Glupie Panny nic cudzego nie wydárły / ále swego nie rozdály/. A on co pieniądze wzięmi záfópál / ná cudze sie nie rzucił/ ále nic nie przyczynił. A ci co opuścili látnącego / nie o branie cudzego w Piekle cierpią/ ále iz swego nie użyzáli/ w o ne meki w pádli.

Dobra
kościelne
na co ná
dane.

Matt. 25.

Luc. 19.

Z Przykładom Świętych.

Ex vita S. Dominici. Lip. Tom. 4.

GDy w Rzymie y świętego Syxtá S. Dominik miał sto Bráćiey/ ktorzy w vbostwie świętey Ewángeliey żyli/ dnιά iednego/ posłał dwu z nich iálmużny zebráć. y cále dopołudnie chodząc/ nic nie wprosiłi: á wráćaiącym sie do domu / iedná biálagłowá/ ku bráćiey sklonna/ wy rzawşy iz nic nie nioşą/ dála chleba

Ná Siedmnasta Niedzielę.

S. Do
miniká
dziewe
sanie w
Bogu.

chleb ieden / mówiac: wždy sie darmo nie wracaycie. Wtym
przyšedł do nich maż piękny y biały/ prosił od nich iálmużny:
oni sie wymawiali / mówiac: iż sami potrzebuujemy. ále gdy sie
vpomniál á prosił/ oni mu chleb dla Pána Boga dali. y zaráz
im zniłnał. A gdy do domu przychodzili / Świety Dominik /
ktory z obiąwienia wiedział co sie sstało/ z wesola twarzą przez
ciw nim wyszedł/ mówiac: A nie macie nic dziatki? Oni powie-
dzieli co sie sstało/ iáko vbogiemu chleb dali/ A on rzekł: Anyol
ci to Boży byl. Pan Bog nákami slugi swoje: podźmy sie mo-
dlić. A po modlitwie kazał Bráciey do stolu siádać. Brácia
mowili/ iż nie máš po co: niemáš co dáć Bráciey. A on wiedzac
co Pan Bog uczynić miał/ rzekł: Pan Bog nákami slugi swe.
A oni ieszcze máley wiáry bedac/ gdy nie šli/ przyzwał brátá iez-
dnego/ y przezeń wskazał Bráciey do stolu/ powiádaiąc iż beda
mieć od Pána Boga potarm. A gdy stol przykryto / y kubki
zgotowano/ zá zádzwonieniem/ wšli brácia do Refektarzá / y
sám Maż świety stol zegnał. Siedli zá stol: czytać počal Brát
Henryk Románus. A S. Dominik złożywšy rece/ počal sie
w stolu modlić. A owo nie omieškal Pan Bog dáć slugom swo-
im żywności / vkažáli sie w pośrzodku Refektarzá dwa piękni
młodzieney/ mágac nadobny chleb / ktory rozdawác počeli od
młodšych / przed káždego chleb položyli/ ieden po práwey á dru-
gi po lewey stronie rozdawał. A przyšedšy do s. Dominiká/ iez-
mu też chleb dali: y skloniwšy głowy/ zniłneli. Tátže y wino
cudownie od Pána Boga dane pili.

NA SIEDMNASTĄ NIEDZIELĘ.

Czytanie z Pisma Świętego.

Pro.c.19 **D**zie ná Lichwe Pánu Bogu/ ktory má miłosierdzie nád
Pro.u.21 vbogim: bo mu Pan Bog nágrodzi. Item. Czynieć miło-
sierdzie y sprawiedliwość/ miłša rzecz iest Pánu Bogu niżli o-
Pro.c.28 siáry. Item. Kto zátyka všy náwołanie vbokiego/ on też wo-
láć bedzie / á nie wysłucháa go. Item. Kto náśláduje sprá-
wiedliwości y miłosierdzia / naydźie żywot. Kto iest skłonny do
miło-

miłoſterdzia / będzie vbłogoſławiony/ bo chleba ſwego vbogiemu wſyczyl. Item. Kto daie vbogiemu/ ſam cierpieć niedoſtateku nie będzie. A kto gárdzi tym co proſi iálmużny/ ſam vbogſtwo cierpieć będzie.

Z Doktorow Świątych.

Chryſtoſtomus homil. 78. in Matth.

Słuchaymy co brzuchowi ſłużym / ktorzy ná zbytnich y drogich potrawách pieniądze tráćim/ ktore nie ſą náſze/ ále ſą vbogich. Nie rozumiey dla tego iźci z dobroci Pánſkiej niemi ſáfować dopuſzczono/ áby to twoie były: pożyczonec to ſą. dla tego/ ábys ty cnoty ſobie nábywał. Nie mniemay áby to twoie było co maſz: Boże ieſt. Bogu ie dáćieſ winien. Bo y ty gdy zego komu pożyczysz ábys zył iáki mieć mogł/ nie przyznaſ áby to ieſgo pieniądze były. Tákie teſz Pan Bog pieniądze tobie dał/ ábys z nich Niebo ſobie zykował. Nie pſuy niewdzięcznoſcią wielkiej iáſki ieſgo. Pomyśl ſobie/ iákboby tego człowieka prágnął / áby po chrzcie miał odpuſzczenie grzechow ſwoich / gdyby mu iálmużny Pán Bog ná zgládenie grzechow nie zoſtawił. O iákboby byli wiele ich mówili: Boże byſmy ſie mogli pieniądzmi od przyſſych przygod wykupić. A teraz gdy to moſzeſ / lenieieſ y wpaſdaſ: Rzezeſ: á wſáć dáie. A coſ dáieſ: Nigdyſ nie dał ták wiele / iáko ona wdowa vboga / ktora dwa pieniądza dáłaſ: Wſytko ná prożnoſci wtracaſ. Zoynę / wielkie bieſiády / piáńſtwá y obzeſtwá wymyſlaſ: ty tego/ á on ciebie czeſtuje/ y ty poſzeráſ: y drugim to czynić kazeſ: y dwoiáka ſobie meke gotowieſ: iedne zá to co ſam trawiſ / á druga zá to / co drudzy zá twoigá ráda wtracáig. Pátrzi iáko ſluge ſwego Pan ſádzi/ iſz iadł y pił z piániami: bo nie tylko ſamego/ ále y drugie / ktorzy z nim żyig / mezyć Pan Bog będzie. A nie bez przyczyyny: bo y ſámi ſiebie pſuię / y o drugich zbáwienie nie dbáig. A Pan Bog tym ſie nabybárziey obraza/ gdyo pożytek bliźniego nie dbaſ. A przetoſ áby gniew poſkazał/ ſluge onego/ co pił z piánicámi / ná dwie czeſci roſćciáć roſkazał.

Jálmus
zna ná
zgládeno
nie grze
cho w.

Bieſiády/
vtrá-
ty/iálmus
zne gubig
ná vtrá-
tniſi.
Mat. 24

Ná Siedmnaſta Niedźielę.

Z Przykłađow Świątych.

Ex vita S. Euortij apud Surium.

GDy ſie miáſto Aurelia we Fránczey z ognia przygodnego zápalilo/ Mieſzkanie bieżeli do ſwiętego Biſkupa ſwego Ewercyſjá/ áby im pomogl. A Biſkup porwawſzy ſie do Koſciola ná modlitwe/ wgaſzenie onego ognia wproſił v Pána Boga. A máiąc ciáſny Koſciol dla ludzi ſwoich / rzekł do nich: Oto was Pan Bog z miłoſierdzia ſwego od ognia/ w którym wſytkie máiećnoſci wáſe zginąć mogły / wchowác raczył: daycie z tych pieś między/ które wam zginąć w ogniu miály / iálmużny ná rozprzeſtrzenienie Koſciola/ y wſyſcy zezwolili / y dali to co kto przeſtrzenié mogł/ chociaż máło Chreſćcian ná on czas y w bogich bárdzo w onym Mieſcie bylo. A gdy czas przyſzedł kopać fundámenty / ſam Biſkup pozal kopać reka ſwoia/ wlozywſzy znak s. Rzyżá: y gdy troche w gleb poſedł/ nálaźł gármiec zámkniony y oblepiony/ w którym ſkarb y pieniądze nálaźł z napify Neróná Ceſárzá/ który przed trzema ſtylat bliſko krolował. A dziekuiąc Pánu Bogu/ rzekł do Archidiaóná ſwego Biſkup: Weźmi ten ſkarb/ który Pan Bog dał/ á mieſ go do Ceſárzá: bo ſie go nam przed wrzedem táć nie godzi. Jánióſt do Rzymu do Konſtántyná Wielkieg ſkarb on Archidiaón/ powiádaiąc iáko Pan Bog/ kopiąc ná Koſciol Fundámenty/ odkryć on ſkarb raczył. Co gdy ſie w Rzymie rozſlawilo / wſyſcy chwalili Pána Boga / iſzá budowanie Koſciolow ſwoich pieniądze wkaźal: dziwuiąc ſie ſpráwiedliwoſci y proſćcie Biſkupa onego. Tedy Ceſarz rzekł do Archidiaóná Máńſwetá/ (bo mu ták imie bylo) wſytko cóś przynioſt/ odmieſ do Biſkupa ſwego. A ſpytał/ ná wiele loćci Koſciol będzie? Powiedział: ták iáko tego ſtánie / y w bogich Mieſzkan máietnoſć znieſie. Bo táw wſyſcy Chreſććianie w boży. Tedy Konſtánty Ceſarz/ przyzwawſzy Anátolego Stáreſty/ rzekł: Wroćcie Archidiaónowi wſytko co przynioſt: bo Bóg za ieſt ſpráwa nie náſzá: á po dwáćroć pieniędzy wiecey mu daycie / ile ná ono budowanie potrzeba / áby Koſciol był ná

Rzyż

*Żálmu-
żnicy ná
Koſciol
dáiaćy
ſkarb ná-
leżli.*

Ná Osmnasta Niedzielę.

123

Krzyż postawiony / ná sto y siedmdziesiąt letiet wzdłuż / á ná czterdzieści y dwa w szerz: gdyż sie co dzień wiada Chrześciańska rozmnaża / áby sie wiele ludzi zmieścić mogło. A niech trzy w nim Oltarze beda / á w iednym nawietnym drzewo Krzyża s. A do služby Bożey w Kościele onym / day im z szereggo zło- tá siedm Pátyn / ábo mis / á siedm Kielichow / w ktorých gdytás iemnice Boskie sprawowane beda / niech nas nie zapominaia. A wshytim onego Powiatu ludziom Pobory ná trzy lata od- puszcamy. Co sie wshytó tak stálo. A tak Pan Bog Jálmuc- zne onych ludzi nágrodzić raczył.

NA OSMNASTĄ NIEDZIEŁĘ.

Czytanie z Pisma świętego.

PWśc chleb twoy po plynacych wodách: bo po długim czasie naydzieś go. Item. Ogień gorący gási wodá / á iálmuz- zna sprzeciwia sie grzechom. Item. Zle sie dzieie z tym / ktory wstáwicznie wzlym trwa / á iálmuzny nie dáie.

Ecccl. 11.

Eccle 3.

Cap. 12.

Z Doktorow Świętych.

Chryso. ex Luc. 16. con. 3. de Lazaro.

Iakobyś wydał / gdy nic nie wdzieraś z máietności swey. Dziwno sie wam zda co mowie. Ale sie nie dziwuyćie. Do- wiode wam tego Pismem / iż nie tylko cudze wydzierać / lu- piestwo iest / ále y swego nie wdzierać drugim / lupiestwo iest / y zdráda / y wydzieranie. Bo Pan Bog żalując sie ná Żydy przez Proroka / mowi: Ziemia dála pożytki swoje / á wysćie dziesięciny nie wniesli / ále lupiestwo vbogich zostaie w do- mách waszych. Jesćie / prawi / zwykłych ofiar nie dáli / wy- dárliscie to co vbogich iest. Co mowi bogatym / dáiac znáć / iż rzeczy vbogich przy sobie máia / choć im z dziedziectwa po- Oycách przysły / ábo sie zkad inąd zebrály. A ná innym miey- scu mowi: Nie lup żywota vbogich. A kto lupi / ten cudze bierze. Bo to sie lupiestwo zowie / gdy cudze wzięte trzymamy. A tak

Wydziara
Kto swego
go rbo-
gim nie
wdziela.

nie nauczały / iż gdy iálmuzny nie dátem / rowne karanie z te-
mi mieć będzie / ktorzy lupia y wydzierają. Pánškie są pienia-
dze / skadeś ie kolwiek zebrał. A dla tegoć Pan Bog dal wiecey /
nie iżbys to ná nieczystościách / ná pyhaństwie y obzerstwie / ná
drogich hákách y zbytkách y miétkościách trácił / ále żebyś w-
bogim dawał. Bo iáko háfarz / gdy tym nie dáie Krolewskich
pieniedzy / ktorym Krol dáć kazał / ále ie ná zbytkách swoich
rozpraša / karanie odnoší y ginie: ták y bogáty / háfárzem iest
tego co ná vbogie dáć ma. Gdy tedy to rozkázanie ma / á-
by to co mu zlecono / ná vbogie towarzyše swoje rozdawał: iechli
ná swoje pożytki wiecey obráca / niżli potrzebá iego niešie / stro-
gie y cieškie karanie mieć będzie. Bo to nie iego iest co ma / ále
y towarzyšow iego. A ták obchodźmy sie z tym iáko z cudzym /
áby sie nášym stáło.

Z Przykładow świętych.

Ex vita S. Stephani Regis Vngariæ, Lyp. Tom. 4.

Matt. 5.

Nad inne wszytkie cnoty świętego Krolá tego / przechodziło
w nim miłosierdzie y politowanie nád vbogimi. Wiedział
co Pan rzekł we Ewángeliey: Błogosławieni miłosierni / bo
oni dostapią miłosierdzia. Nigdy żadnego y vbogiego / y go-
ściá bez poćiechy nie opuścił / y wstáwizne ná to dochody wstá-
wił. W nocy czesto nogi vbogich wmywał / miecąc ná lono
ich pieniadze / chcąc Chrystusa w iego członkách ciešyc / áby sie
z nim w domu niebieskim iego wćiešył. Wtedy iedney sam ieden
nikomu nie powiedział / porwał sie / y bieżał z pełną káletą
do vbogich wedle zwyczáiu / y gdy im rozdawał pieniadze / oni
z ochoty do pieniedzy cišneli sie ták bárzo / iż mu y wydzieráć
poczeli / y w tym y brode mu wytárgáli. Z czego sie święty
Krol rádując / žáłował sie ná nie przed Naswietša Pánna
Krolowa niebieska ná ziemię wpađsy / y mowil: Pátrz iáko
twego Krolá wćięili żołnierze twoi. Bymi to wćzynił nieprzy-
iáciel / wmiálbym sie tego pomócić. Ale iż wiem / że mi to ku
mojemu wiecznemu šťastiu pomocno będzie / cieše sie z tego /
y one

Ná DZIEWIĘTNASTA Niedziele.

125

y one słowá miłościwego Zbawiciela mego sobie przypominam:
Włos/ prawi/ z głowy wásey nie zgime bez woli moiey. Luc. 21.
mowiac/ wżul wielka poćieche ná sercu / y postanowil y siebie/
nigdy przedsie vbogich nie opuścić/ ani im dzwi miłosierdzia
niezamykac / y tážte iáko pierwey y sam przez rece swoje / y przez
rece Káplanow y Mnichow / wiele vbogim rozdawal / áby w
Tiebie one skárby nálažł.

NA DZIEWIĘTNASTĄ NIEDZIELE

Czytanie z Pisma świętego.

Sanu/ nie omylay vbogiego/ ábyś mu iálmužny dáć nie miał/ Eccle. 4.
á ożu twoich nie odwracay od vbogiego. Nie gardź látnas-
cym / á nie wprzykřzay sie vbogiemu w niedostátku iego. Nie
vtrapiay serca niedostátecznych / á nie odwołcz datku twego tes-
mu / ktory w wciřku iest. Prořby vtrapionego nie odmiátay / y
twarzy twoiey nie odwracay od nędžnego.

Z Doktorow świętych.

Chrysoftomus ad populum Ant. Hom. 53.

Głódźmy pieniádzmi / áby námi Chryřtus nie wzgárdžil / y
nas nie potepil. Gardźmy pieniádzmi : bo ieřli ie tu zamy-
řamy/ tedy ie vtrácimy y tu ná ziemi/ y ná onym řwiecie. A ieřli
z weselem vřyzác ich drugim bedźiem / y tu ná ziemi / y potym
ná onym řwiecie wielkiego řczęřcia dostánien. Kto tedy chce
bydź bogátym / niech sie sřtanie vbogim / áby byl bogátym.
Niech rořprařa / áby zbierał : niech wydaie/ áby biał. Rzečeř :
Dziatek mam okolo řiebie dořyc / im potrzeba zostáwić / áby
miały dostátek. Lec tym dzieci řwe zubořřř. Bo ieřli im wřřř-
tko zostáwiř / w niebespieczney straży máietnořć twoia zostánie.
A ieřli im Pána Boga zostáwiř zá dziedzićá y Opiekuná / nie-
řlizgione im skárby zgotuięř. Jeřli tedy chceř bogáte mieć syny/
Bogu poruř opiekę ich.

W ten gář bogátymi zostána / gdy im lářkáwego Boga Idem de
zostáwiř : z iálmužny twoiey zřřř y płodnořć mieć bedzieř. Pœnitę.
Hom. 7.

Ná DZIEWIĘTNASTĄ Niedziele.

Bo takich dzieci nigdy Pan Bog nie opuści. Za ialmużna
twoja / nigdy im majątności nie wbedzie.

Z Przykładow świętych.

In vita S. Arnulfi Episcopi Meten. Paulus Diaco.
Surius in Septembre.

Arnulfus będąc w żywocie świętym / y Sprawca Najwyż-
szym y Krolow Fráncuskich / gdy sie / opuściwszy świat /
do pokuty y żywota ciásnego wdał: imioná swoje / ktore wielkie
miał / utracal światu / y zyskował Bogu. Co gdy sie synom ies-
go / ktorych dwu miał / za vblizenie nieiákie zdać mogło / przy-
zwawszy ich do siebie / wpominał ich / aby mu odpuścili / iż im
nie nie zostawi / á w bogim / y Klastorom / y Kościołom wszytko
ná okupienie grzechow swoich rozda / obiecując im od Chrystus-
sa nagrodę y błogosławienstwo Oycowskie. Jeden z nich Kło-
dulfus zezwolić ná to niechciał / czesć swoję od Oycá czekając / y
oney sie wpominając: á drugi Anchisus mając w obietnicy oyc-
cowskiej y w Chrystusie nádzieję / bázro rad ná to zezwolił / mo-
wiąc: Czyń namilszy Oycze dobrze duszy swojej y zbawieniu
swemu / mnie Pan Bog za twoim błogosławienstwem nie opu-
ści. A dziękował mu bázro za to Ociec / mówiąc: Ty będziesz miał
wiecey niżliś ja tobie zostawić mogł / y niżliś dla mnie y mego
zbawienia opuścił / y dał mu błogosławienstwo / nan / y ná
wszytko potomstwo iego. A wsićil Pan Bog Oycowskie w nim
obietnice. Bo Anchisus estal sie nie tylo bogatym / ále wsta-
piwszy ná Oycowską dostojność / iż byl stárzym / ábo Maior Do-
mus Krolow Fráncuskich / estal sie tak wielkim / iż z Potomstwa
iego Krolowie wysli / y ná ieg sie Potomstwo Krolestwo Frán-
cuskie obrociło. Bo Anchisus syná miał Pipiná / á ten Kárlá /
á Kárl z Pipiná / Oycá Wielkiego Kárlá / Cesárzá pierwszego
z Fráncuzow. A tak s. Arnulfá Jálmużniká Pan Bog wczł
iáko Abrahámá / iż ze krowie iego Krolowie wynikneli / á nie tylo
wieczne w niebie / ále y świętckie mu błogosławienstwo zosta-
wil ná ziemi. Przetoż wiele Krolow Fráncuskich przy grobie
sie tego s. Arnulfá / iáko Przodká swego / klásc kazáli.

N A

NA DWVDZIESTĄ NIEDZIELE

Czytanie z Pisma świętego.

Dla gniewu nie odwracay oczu swoich od ubogiego / y nie opuszczay tych / ktorzy cie w tyl przeklinac moga. Bo gdy cie kto w gorzkości przeklina / wysluchana bedzie modlitwa jego / y wyslucha go ten / ktorzy go stworzyl. Wysluchaway ubogiego bez zamarszenia y wprzyszerzenia / a day mu to cos winien / y w cichości laskawo mu odprawę daway. Eccl. 4.

Z Doktorow świętych.

Chrysoftomus de Poenit. Homil. 9.

AChcesz bogate dziedzictwo zostawic synom / zostawze im iakmużne. Item: Biada / ktorzy iakmużny y milosiernych wzyntkow nie czyni. Zadnego odpuszczenia nie ma / ktorzy iakmużny nie czyni. Item: Wszytkich pobudzamy y wpoiminamy do iakmużny / iako nawiecey mozem. Bo inaczej niepodobno jest zbawionym bydz. Tenze: Oracze / gdy zboze swoje zamykaja y chowaja / psuie sie / y robactwo ie strawi : a gdy ie wrzucą y rozprosa po ziemi / nie tylko im calo dotrwa / ale sie go tez przy mnozy. Takze y bogactwa / gdy ie chowamy / y zamykamy / y zatkopywamy / predko gina y wciekaja. A iesli ie w brzuch ubogich wrzucisz / nie tylko nie gina / ale sie tez rozmnazaia. Tenze Doktor mowi: Iakmużna wielkie jest rzemieslo / przyiaciolka Boza / za kogo sie przyczynia / kazdemu laske wprosi / y daie wielkie wspanie tym / ktorzy ia czynia / y za wystepne sie wkłada. Taką jest moc iey / iz y powrozy grzechow rozwiezuie / ciemności wygania / ogien gasi (zlych zadzey) iady wmarza / odganiania pieklo / gdzie jest zgrzytanie zebow. Iakmużnie niebieskie wrota zawsze otworzone sa / idzie iako Krolowa do Krola / ktorey za den wrotny nie pyta / ani smie mowic : Cos zacy / y zkad? Ale wszyscy ia wnet przyjmują. Tenze: Iakmużna jest matka milosci : In Epist. ad Eph. Hom. 4. In Matt. Hom. 7.9 Hom. 7. de Poeni In Epist. ad Phil. In Epist. ad Tit. Hom. 6. sci :

ści: tá iest lekárstwem ná grzechy náše: tá duše náše z plugać
stwá oczyszcía: tá iest drábina aż do niebá.

Z Przykładow świętych.

Ex vita S. Elizab. Vngaro. Regis filia, Lyp. Tom. 6.

LAntgraw / Mąż s. Żelźbiety / náprosił wiele Pánow ná
wzete: y gdy siádać iuż do stołu mieli / nie dostawáło żony
Książecy s. Żelźbiety: po ktora gdy wskázal / áby przysła / iż
ná niewysocy Goście oczekiwáią: oná sie kwápiac / á ná wschod
idac / wstysy / á ono vbogi ná nie wola / iálmużny wpornie prosiac.
Ona nic przy sobie nie máiac coby mu moglá dáć / wpomniála
go / áby troche poczekal / wnetze mu posłać co obiecuiac. A on
nieuspokoiony poczał bázyley wołać / áby go nie opuśczáła: tez
dy stánelá / y zdiawşy drogi plaşcz z siebie / postála mu. Vbogi
z rádością wziawşy / z Zamku wybieżał. A Komornik wprze-
dzil do Książecia / y one mu rzecz powiedział / gniewáiac sie ná
Pánia swoje. Lecz Książe rośmiał sie / y wstawşy / przeciw niey
wybieżał / y rzekł: Siostró moia / czemu ták nie rychło chodziř?
Rzeczé oná: Oto ide namilşy Bráćie (bo sie ták zwáli.) Tedy
Książe spyta: A Plaşcz gdzieř zostáwiła? A oná ściagná-
wşy pálec / wskázála ná iedne źerdź / mowiac: Ono Plaşcz moy
wiści. A wyżrzawşy Książe Plaşcz / máca go y obráca / y poz-
znawa iż ten iest / o którym wstyszał / iż go vbogiemu dáłá. A
zdumiwawşy sie / niewiedzial czemu sie pierwey dziwować / iestli-
że cudowi onemu / czyli cności y wierze wielkiey żony swey.

NA XXI. NIEDZIELĘ

Czytanie z Pisma świętego.

Eccl. 4. **N**ia sádzciech miey miłosierdzie nád sierotami / ábyř im byl
iáko Oćiec / y iáko mąż Máłce ich. A stánieř sie synem po-
slusnym Claywyřşego / á on sie nád toba zmiłuié / lepiej niżli
Máłká. Nie rad ściagay ręké twoiey do brámia / á nie kurez ie-
y do dáńia. Poday ręké twoie vbogiemu / áby sie skończyło blo-
gostáwienřwo / y wbláganie Boskie nád toba.

Z Dokto-

Z Doktorow Świętych.

Gregorius Nazianzenus Orat. de Paupert.

Milosc iest pierwsze roskazanie Pánstie / y głowá wszytkiego
 Żakonu y Prorokow. Náyduie / iż tey milości iest napiere
 wsza część stáranie o vbogich y blížnich nášych / y pokazanie im
 miłosierdzia / y wzalenie. Bo żadna służbá Bogu nie iest tak
 wdzięczna / iáko miłosierdzie: bo to iest naprzedniemyse w Pánu
 Bogu / y przed ktorým miłosierdzie y prawda chodza / y v kto-
 rego wiecey wáży miłosierdzie / á niżli sąd. Al Pan Bog nie rá-
 dníey miłosierdziem y lástką nie pláci / iáko miłosierdzie y lástka /
 ten ktorý sádzi sprawiedliwie / y miłosierdzie waga mierzy. Al
 tak wszytkim vbogim wnetrzności miłosierdzia otwarzać ma-
 my / dla ktoreykolwiek przyczyny strapieni są / wedle roskazania /
 ktore náucza / ábyśny sie z weselacemi weselili / á z pláczacemi
 plákali. Al iżechny są ludźmi / godzi sie też ludziom znáti ludz-
 kóści y dobroci wkazowác / gdy ábo owdowieli / ábo ośieroćieli /
 ábo wygnanie z Oyczyzny cierpią / ábo Pánow swych okrucie-
 nstwem y stogóścią wciśmieni są / ábo nieludzkością Poborcow /
 ábo obránień rozboynikow / y krádzieżá lákomych do vbostwa
 przychodza / ábo od wody y potopu / ábo od Vrzedu škóde má-
 ją. Wszyscy požálowania godni są / y tak ná náše rece pátrza /
 iáko my / gdy nam czego potrzeba / do Bóstlich sie wciékamy.
 Czemu nie wspomagámy náturey nášej? Czemu bedac cielesne-
 mi / cielesnego w blížnim poniżenia nie okraśamy? Czemu ro-
 skosy vzywamy / á oni nedze cierpią? Nie dáy Boże / ábych iá
 miał bydz bogáтым / gdy oni w vboństwie zostáją. Nie dáy Bo-
 że / ábych miał przy dobrym zdrowiu zostáwác / á ich choroby
 nie leczyc. Nie dáy Boże / ábych miał żywność potrzebná / ábo
 fiáty / ábo dom do mieszkánia / á im bych chlebá podác / y sukniey /
 z máietności moiey odziác ich / y do domu przyiác nie miał. Po-
 trzeba ábychmy wszytko Chrystusowi dawáli / y Krzyż iego pod-
 nosiac / zá nim fli / y lekko sie vbierájac / do onego sie swiátá
 kwápiłi / áby nas swietckie rzeczy nie obciázáły / ábyśny we
 wszytkim

Rom. 15

Prawdza
 wi y pier-
 wszy vbo-
 dzy / máli
 ci co że
 brza.

Ná Dwudziesta Wtora Niedzielę.

wszystkim pozyskować Chrystusa mogli / od którego / za pomiesze
nie weźmiem powiększenie: za ubóstwo / ubogacenie.

Z Przykładom świętych.

Ex vita S. Elzearij Comitiss, Surius & Lip.

Elzearyus Żrabiá / często szukać kazał tajemnie Ubogich / y
nieprosiacych / wielkie iálmuzny rozdawał. Czasu iednego /
gdy w głodny Rok wiele sie zbierało ludu do świętego onego
Młodzienca / wciékło sie ich wiele / żądając o pomoc ná on rok.
Tedy s. Elzearyus oddzieliwszy część zboża ná wychowanie y
potrzebę swoje / wszystko im rozpożyczał. A gdy iuż przed zimnem
blisko ieszcze prosili / kazał dać y z onego co był ná swoje potrzeby
be zostawił ; y gdy iuż zboża nie sstawáło / ieszcze ieden ubogi
przyshedł prosiac : rozkazał nieciátię Niewieście / która klucze
miałá / áby dała zboża ubogiemu. Rzeka / iż iuż nic nie máś.
A on śmieie rozkazał / áby pátrzyła á szukała : ona wiedziała iż
nie máś / ále z posłuszeństwá sła pátrzyć : á owo nálaźlá zboża
tak wiele w komorze oney / iáko wiele było ná potrzeby domowa
zostawiono. Zdumiała sie / dała ubogiemu / á cud on Pánu po-
wiedziała : który iá zaśláł / áby tego nikomu / póki żyw / nie po-
wiedála : ále sie zataić nie mogło / bo wiele zeládzi wiedziało /
iż iuż zboża ná domowa potrzeby nie było. Potym y ono poży-
czáne wszystko / wszystkim dárował dla Chrystusa. Czego nie
raz czynił.

N A XXII. NIEDZIELE.

Czytanie z Pisma świętego.

Ecccl. 14.

Nim umrzesz / czyn dobrze duszy twoiey / á wedle możności
swey wydáiac / day ubogiemu. Póki masz czas á dobre dni /
nie dáy sie osukać / y namniejszy części dobrego czasu nie opu-
szczay. Izali nie innym zostawisz boleści y pracy swoiey / po-
dzie wszystko ná podział. Day / á bierz / á vsprawiedliwiy dusz
śe swoje.

Z Dokto-

Z Doktorow świętych.

Gregorius Nazianzenus Orat. 16. de Paupert.

A My co czyniem / ktorzy nowe y wielkie imie mamy / iz nas
od Chrystusa zowia Chrześciani / narod święty / Krolew-
skie Káplánstwo / lud wybrány y ulubiony / náśládowncy dobrych
uczynkow / Wzniowie Chrystusa onego láskawego y miłosier-
nego / ktorzy nosil złości náše / ktorzy sie dla nas wniżył / y dla nas
stał sie człowiekiem podłym / y w tym ziemskim mieřtáníu stał
sie wboгим / ábyśmy iego wbořstwem wbořáceni byli : Což my
czyniem : máiac od niego przykład takiego miłosierdzia y wli-
wania : Co wždy myřim : co wždy czyniem : takli wbořimi
gárdzić bedziem : takli ie mýác / takli iáko wmarle y bzyrdkie
porzucác / y iáko weże zarářliwe wymiatác mamy : Nie tak ná-
milřy Brácia. Nie przystoi to nam owcom Chrystusowym /
Pářterzám onego dobrego / ktorzy owce swoje bładzác náwraca /
zgubione náydzie / zemdlone pošila. Nie przystoi to przyro-
dzeniu ludzkiemu / ktore práwo ma w sobie ná politowanie /
czuic sie bydž w teyže ludzkości y młóści. Pátrž iáko wbo-
dzy ná dworze pod niebem ležá / á my w ozdobnych domách
mieřkami / ktore sie kámiéními rozmáitými świecá / zlorá y ře-
brá w nich pełno / thlá řořtorwne y řádzone / řarbámi y málo-
waniem oczy pásáce / y w iednych mieřkami / á drugie buduie-
my / podobno nie potomkom nářym / ále obcym / y przycho-
dníom / y tym co ná nas nie lářkawi / ábo řá nam wielkimi nieř-
przyiácioly. My ložá mamy piękne wysřkie / pošćieli zbytniey
pełne / y ktorey sie drugdy nie dotykamy. A gdy glos wřlyřem
żebrákw / nie miřo nam. Thlá y páwimenty náře kwiáry wo-
niáigcemi nie raz / y nie časów řwoich / gdy nie kwitna polá /
pořćielamy / řtoly woniámi drogimi / chcąc sie wiecey niewieř-
řćíuchámi řřáwác / nápelniamy ; Pácholetá do řtoly řluzáce
wbieramy / zápuřřzác im wlořy iáko niewiářtom řážemy : iedni
pić podáig / drugdy oganiáig řtoly / potraw rozmáitych pełne /
z říemie / z wody / z powietrza / przypráwy w nich řořliczne. R

Zbytnie
budowa-
nia / wbo-
řich wřá-
řá.

Ná Dwudziesta wtora Niedziela.

tá jedná sáná zabáwa náša jest / y jeden sie nád drugiego přez
kláda / idě aby obzáršiwu nalepiey pochlebil. Al v bogum wielki dar
jest / y wody sie do wolej nápic / á my sie winem opijamy: v bo-
dzy chlebá raz ábo dwá ná dzień kóstitac / zá wielkie gody so-
bie počytáia / á my o nie niedbamy: ostátti y okrawki náše /
wielkieby im byly gody.

Z Przykádow swiętych.

Ex vita S. Homoboni Cremoneń. Lyp. Tom. 6.

Cžásu głodu / gdy s. Homobonus z Rościolá do domu sie
wrócił / v bodzy / ktorzy widzieli / iz wielki kóš chlebá do nie-
go nies / obštapili go. Al on im z rádošciá on chleb rozdał / á
zwašezá iz žony nie bylo / ktera mu tego bázro bromlá. Al gdy
był obiad / ták wiele sie w škrzyni chlebá náležlo / ile go bylo przy-
niesiono / y dáleko piekniejšy byl y smáczniejšy niżli pierwojšy.
Drugi raz / gdy wšytko předawšy / á tylo troche roley sobie y v
bogum zostáwiwšy / robotníkóm swoim ten swięty Máž wino
do roboty nosl / zábieželi mu v bodzy / prošac o napoy: y dal im
pic z ochotą / y wypili ono wino. On nie smieiac sie do domu
dla žony / ták o to čieškiey / po inše wino wroćic / nápelnil one
naczynia woda. Přyniošl robotníkóm / pija / y dziekua / mowiac:
Ješczesmy nigdy ták dobrego winá nie pili / y pytáli / žkaž sie ták
dobře wino wzięlo. Al Máž s. wiedzac co uczynil / mniemal / že sie
z niego smieia / až gdy škostowal / y vczul niewymownego smáku
wino / dziekowal P. Bogu / korego to spáwa byla / á milčal / á-
by sobie z ludzkiey chwały zapláty v Bogá nie vial. Lecz či co
widzieli / gdy wode lał / cudo ono rozšlawili.

In vita S. Odonis Cluniacen. Lyp. Tom. 6.

Młodzieniec jeden w škole uczac sie / gdy žimie z innem
wšlawal ná Jutrznia / wyšřzal w Krusřgantú Rościelnym
v bogiego žimnem štrapionego / žmilowal sie nád nim / y plašczy-
kiem go swoim odžial / y myšlac co uczynil / počal sam bázro žie-
bnac / ále onym sie uczynkiem čiešac / žimno od siebie odpedžil. Al
po Jutrzni bázro vžiebl / šedl ná swe ložko chcac sie zágrzac / y
náležl w ložku biele žlotá / z korego miał dlugo žywność / y
drugim vžielal v bogum.

Ná

NA XXIII. NIEDZIELE

Czytanie z Pisma świętego.

I Almużná Meżá jest iáko worek przy nim. Záchowá mu przy- Eccl. 17.
iażń iáko szrenice w oku; y potym powstanie / y nagrodzi zá-
pláte každemu ná głowe iego. Bedzie mocniejszy niżli tarcza
meżnego / y niżli wloznia iego / y walczyć będzie przeciw nie-
przyiacielom iego.

Z Doktorow Świętych.

Gregorius Nazian. Orat. 16. de Paupert.

I Jeśli sam sobie śiac bede/mogęć pośiac / ále inni tego po- Stole
stow
żywać beda/ y iáko Job mowi : miásto psenice wrodi mu sie
postrzywá/ miásto ieczmienu ciernie. Wiátr goracy popsuie /
y nawálność pobierze prace moie / y daremna moia robotá be-
dzie. A jeśli z pieniędzy niespráwiedliwych nábuduie folwár-
kow / pieniądze skárbic / teyże nocy duşe moie wezma/ áby
czyniła liczbę z tego co źle zebrała. A nie obaczymże sie wždy kie-
dy/ choć nie rychło? Nie złożymże głupstwa y plochey tákíey mys-
śli? Nie przypátrzymże sie rzeczom ludzkim? A ná przygody ins-
nych pátrzac/ rzeczom nášym nie porádzim? Nie w rzeczách
ludzkich státecznego nie máś / nie pełnego y dostátecznego/ ani
trwálego : w kóło wszytko bieży / odmian ták wiele dnia iedneg/
y godziny iedney. Wiátr omby rychley wierzyć medostátecznym/
ábo śládom płynący łodzi/ y śtom nocnym omylnym / ábo tes-
mu co dzieci ná piasku kreśa / á niżli szczęściu świátá tego.
A ták ci mądze czynią/ ktorzy rzeczom niniejszym świecckim
tym nie wśia / ále sobie ná przyszle czasy skarb zbieráią. A wi-
dzac niestáteczne szczęście / miluía dobrá nigdy nie wpadájące.
Nie darmo Prorok mowi: Nie chlub sie bogáty w bogáctwie /
ani przemożny w síle twoiey : by dobrze miał nawyższe bogá-
ctwá / y nawietśa moc y sławę / najlepśe zdrowie/ napiętniey-
śa vrode / y kwitnąca młodość / nie chlub sie z tego. To tylo
zá szczęście miew swoje/ jeśli Pána Bogá znaś / y iego szukaś /

a jeśli nąd vbogiemu masz/ pożalowanie / a skarb sobie ną infy
 świat zbieraś. Bo to co masz wplynieć/ y do czasu trwa/ y mies
 ni sie iako kęstkami granie: y nie nie jest własnicysego rzeczom
 tym śmiertelnym/ iako odmianna. Lecz rzeczy one przyśle/ trwale
 są y stateczne/ ną których sie nąś nądziera y wiarą nie omyle.
 A tak pozyskujemy duże nąśe ialmużnami / wyczamy vbogim
 z dobr nąsych/ które tu mamy / abyśmy ną onych wiecznych
 wzbogacili.

Z Przykładów Świętych.

Ex vita S. Martini Episc. Turonen. Tom. 6.

Gdy raz s. Marcin / Biskup Turoński / siedl do Kościoła /
 jeden nąpoły nągi/ a było zimno / sukniemy od niego prosił.
 On przyzwawszy Archidyakona/ kazał mu dać suknią/ a sam siedl
 do Zakuskiej / y wedle swego zwyczajn tam siedział. A on v-
 bogi/ gdy mu Archidyakon nie nie dał/ wdarl sie do s. Marcina
 do Zakuskiej / y płakał/ ną zimno nąrzekaiać. Tedy Marcin s-
 Plaszem sie zaskanaiac / a kryiac sie przed vbogim / z diał z
 siebie suknią/ y pokrywşy vbokiego/ kazał mu wynieść. Potym
 wszedł Archidyakon/ wpminaiać s. Marcina / aby wyszedł iuż
 Mszy zacząć : bo iuż lud czeka/ prawi/ czas wielki do Mszy.
 A on mu powiedział: Pierwey vbokiego potrzebą odziać (sam
 siebie rozumieiać) toż ia do Kościoła wynide / a inaczey nie
 wynide. Niewiedzial on Archidyakon/ iż Plasz tylo s. Marc-
 in maiać/ nągość swoje pokrywał/ y rzekł: iuż nie masz tego v-
 bogiego. A święty rzekł: do mnie przyniescie suknią/ naydziem
 wnet vbokiego ktorego odzieiem. Tedy musiał z gniewem bie-
 żeć wnet do bliskiego kramu / y kupił za pięć srebrnych suknią
 grubą/ twardą/ y krotką/ y porzucił ia do nog s. Marcina/ mo-
 wiać: otoż suknią / a vbokiego gdzie szukać. A święty nie sie
 nie obruskaiać/ kazał mu troche wynieść/ y tajemnie ną sie one
 suknią wdział: stąraiać sie aby o tym nikt niewiedzial co sie dzia-
 ło. Ale gdy świeci chcą takich rzeczy tąć/ Pan Bog ie obiawia.
 Bo gdy w tey sukni ną Mszą wyszedł/ a święta Ofiara zegnał/

Kolo i

Kolo iákies ogniste z iasnością wielką z głowy iego wychodzi
to/ y hyie / y włosy / y rece / ktorych krotkie refawy zakryć nie
mogły/ w zgorę podnosząc ogarnywał on ogień.

NA XXIII. NIEDZIELE

Czytanie z Pisma świętego.

KTo czyni miłosierdzie / ná lichwe dacie bliźniemu swemu / Eccl. 29
á czasu każdego mieć będzie to / czego mu potrzeba. Dla
Boskiego rozkazania przymy ubogiego / y dla niedostatku iego/
nie opuszczay go próżnego. Wtracay pieniądze dla brata y przye
iaciela twego/ á nie kryj ich pod kamień ná zgubę. Skarb twoy
położ w wypełnianiu przykazania Należytego/ á toć pożytecz
niey będzie niżli złoto.

Z Doktorow Świętych.

Gregorius Nazianzenus de Paupert. fouenda.

Day też czasie duszy/ á nie tylo ciała. Day też czasie Bo
gu / á nie tylo światu: wymi co ciała / á poświęć to y ofia
ruy Duchowi/ z ognia światá tego / w którym wszystko zgorę /
wyrwi co/ á oddalay od płomienia pożerającego/ wyrwi od te
go okrutniká/ á day Pánu Bogu. Day siódma ábo osma czasie/
ktora po śmierci naydziesz. Day troche temu / od ktoregoś
wziął wiele. Day wszystko temu ktoryć wszystko dal. Tugdy hoyn
ności Boskiej nie nagrodziś / by dobrze wszystko dal co sam
trzymasz / y by dobrze samego siebie przydal. Bo dawać Pá
nu Bogu/ iest od niego brać. Byś nawiecey dal/ małoś dal/
boś nie swego nie dal/ bo wszystko od Boga iest. Bo iako nie
iest rzecz podobna / aby kto swego ciała cień przestoczyl / bo z
nim idzie zawsze: tak my tym co dajem/ nigdy Pánu Bogu nie
nagrodzim; bo iego dobrá dajem / á hoyności ku nam nigdy
nie uczynim dosyć. Ty ktoryś zdrowy / ktoryś iest bogaty /
ktoryś nie wpadł / ratuy leżacego y wpadłego. ktoryś wesół /
ratuy

wyrwi
co zognia
tego
świata/ á
pošli do
nieba.

Ná Dwudziesta Czwarta Niedziele.

rátuy smutneg. ty co reke práwa zdrowa masz/ teg rátuy ktory ná lewa chorwie. Day co Bogu/ abyś wdzięczność tu niemu pokazał. Bądź między temi/ ktorzy mogą co komu dobrze czynić/ á nie między temi/ ktorzy potrzebiuá abyś ná cudze rece pátrzył/ ále inni aby ná twoie pátrzyli. Nie tylo wpieniądze bogáтым bądź/ ále y w miłosierdzie: nie tylo w złoto/ ále y w cnote: przy namniemy tym bądź lepsz/ żeby cie twoy bliźni miał zá co czcić y wazyc. Bądź nieśczęśliwemu y strapienemu Bogiem/ miłosierdzia Boskiego násládując/ bo nie ták Boskiego głowiek w sobie nie ma/ iáko gdy dobrze czyni drugiemu.

Z Przykładow Świętych.

Ex Petro Cluniacen. lib. 2. de miraculis, cap. 2.

W Gracyanopolstkim (we Fránciey) Biskupstwie/ iest pod ziemiá miejsce/ktore ma wiele żeláza/ ktorego Obywátele oni z wielką pracá dobywáią/ y roztapáią/ y one wieś przytym miejscu żelázna zowią. Tám pod ziemiá gdzie żyły idá onego żelázá/ ludzie z chuciá do zysku gliboko w ziemié idá/ iámy sobie y sklepý czyniac. A tráfiło sie iednemu gornikowi/ iz wykopawszy sie dáleko/ ziemiá zámálony iest/ ták iz sam iáko pod sklepem żywy zostal/ y nie mogąc w onych ciemnościách wynisć/ áni sie wykopáć/ smierci czekal. Zoná gdy go do kilá dni nie miała/ rozumiała iz tám iuz zginál/ y zá dusze iego co tydzien iedne Misa v Káptanow iednając/ ofiarowała Pánu Bogu/ ná oney Misie chlebá bochenek y świeczke dáiac/ co Rok cały trwáło. Raz tylo zabáwiona inšemi rzeczami/ Misa one święta opuścila. Po Roku gornicy oni kopáiac sie dla żelázá/ przyszli do onego miejsca/ á Pan Bog zachował tám pod onym sklepem západlego onego/ żywo y w zdrowiu. A gdy pogul młoty y motyki/ wolać iáko nagłósniey mogli/ poczáł. Oni poználi głos podziemny/ y tym sie ochotniey kopáli/ áz przyszli do onego sklepu/ w ktorym zámálony zostal/ y poználi towarzyšá swego/ ktorego zguby iuz dawno byli odzálowali. Zdumieli sie bázno. A on im poczáł powiádać. Jam ta dziura/ ktoráście teraz wykopáli y przebili/

Ná Dwudziesta y Piata Niedziela.

137

bili / tu wšedl / álem sie západl / y tákem w tym wiezieniu został.
 A bylem przez kiltá dni przez pokátemu y swiátlá: á gdym iuž
 práwie umierał / stánał coš zá Máz wedla mnie / y dał mi chleb
 y świece / y on chleb iedzac / á swiátló máiac / trwálem siedm
 dni / ták iáko mi sie zdáło. Až osnego dnia tážse mi przyniošł
 chleb y świece / y czynił to ták / iáko mniemam / iuž przez Rok
 cály: Chybá raz mi ná ieden tydzień / niemiem czemu / nie przy-
 niošł on moy Dobrodziej / y bylem bárzo zmorzoný; ále ná dru-
 gi po nim nie omieštał / á štoto mi oddawał / ták wnet odemnie
 znišnał. Co oni slyšac / wspomnieli šobie / iž žoná zá iego du-
 ša co tydzień Mšá swiata / y przy nicy chleb y świeczkę ošiaro-
 wála. A wywiedli go z oney iámy / y wzgora wyniešionego že-
 nie oddáli. Žbiežal sie lud wšytek / dšiwuiac sie / iáko rok w
 grobie mieštkáiac / zášie žywy sie wrocił / y pilno sie dowiádu-
 iac / iáko mu Mše one pomagály / á iáko Anyoł chleb mu on y
 świeczkę nošil / ktorá žoná iego przy Mšey oddawała Pánu
 Bogu / chwalili Pána Boga / doznawáiac / iáká ma moc Prze-
 našwietša Ošára y miłosierdzie ku bližniemu / y po šmierci.

NA XXV. NIEDZIELE

Czytanie z Pisma świętego.

V Łámuy láknacemu chlebá twego / á ybogie y tuláiacie sie Iša. 58.
 wprowadzay w dom twoy. Gdy wyžrzyš nágiego / odžiey
 go / á nie gardz ciálem twoim. A záтым / iáko rána zorzá / wy-
 nišnie swiátló twoie / y zdrowie twoie rychleyci wzmdžie / á
 przydžie przed toba špráwiedliwošć twojá / y chwalá cie Pánu
 ška przyimie.

Z Doktorow świętych.

Gregorius Nazianzenus de Paupert. fouenda.

Pócić wiátry šczęšliwie ná tym morzu flužá / poday reke roz-
 nacemu. Pošis zdrowy y máietny / pomagay ybogiemu.

S

Nie

Nie cęta / abyś sam na sobie poznal / iako to ciężko w niedzy
cierpieć nieludzkosc drugich: y iako to dobrze / nie zamyslać mi-
łosierdzia niedznemu. Nie cęta reki Boskiey nad sobą / y ka-
rania / ktorym niemiłosierne karze / ale sie wcz na cudzey niedzy.
Máto / **W**iele jest temu / co nie nie ma.
Day troche y málo v bogiemu: bo to iemu wiele / ktory nie nie
ma: y v Bogá wiele / gdy dasz to co przemożesz. A nie masli co
dać / dayże ochotne serce / ábo lzy politowania twego. Wielkie
jest strapionemu lekárstwo vžalenie / ktore z serca pochodzi. Nie
mowze: Wroć sie iutro / á dam ci; nie mieřta / włámuy lá-
tnacemu chleba twego / á v bogie bez pokrycia wprowadzay w
dom twoy: A to czyn z ochoty. Bo kto czyni iálmuzne z wese-
lem / dwoiáka czyni. A to co sie smutno á z niechuci dáte / nie-
wdzieczno y nieprzyřtoyno jest. Jesli oddaliř od siebie / mowi
Prorok / zwiářki (to jest řemránie / y řácowanie / y watpienie)
což sie řřtánie: wielka y dziwna zapláta: Wymkne řwiáto
twoje doczeřie / y zdrowie twoje rychley wznidzie. A kto řwiá-
tlořci y zdrowia nie prágne: Czge teř barzo y Chryřtusowe
mieřřki / ktore nas vpomináá / ábyřny v bogie řywili. A oná.
Galat. 1. řmowá Piotrá ř. z Páwlem do tego mie przywodzi. Bo gdy
řie pracá okolo Ewángeliey řzielili / v bogiem řie nie řzielili /
Matt. 19. (ále řtáránie řobie o nie przyřetli.) A oná dořkonáloř / ktora
Pan Młodzieńcowi vřzał / ktora ná tym řtoi / y iako práwem
řie vřwierdza / ábyřny dobrá náře v bogim rozdawali / do tego
nas wiedzíe y vpomina.

Z Przykřádow řwiętych.

Ex Petro Cluniaceń. de Mirabilibus.

Gospodarz nieiáki / máiac tylo ieden řelag w mieřřku / ředł
řkupić co zań / řeby mogli z chlebem ieřć. A potkal go vbo-
gi / prořaci iálmuzny. On mu dal on řelag / zámiechuywáiac po-
trzeby y głodu řwego / rozumieiac / řř on byl głodnieyřy. A owo
gdy řie wrácal do domu / potkal go Máj iákiř nieznáioy / kto-
ry przedko bieřac / wrzućil mu w reke dwádzieřciá zlotych zámig-
zánych / mowiac: Pan ci to pořtal / y iakoby go kto miał cętać /
przedko pobieřal.

Ex Vola-

Ex Volaterano lib. 3. Geographiæ.

A Mładeus Książę Sawoyjskie / Wnęk Janá Królá Cyprijskiego / gdy go niektorzy Posłowie pytali / ieśliby miał myślisłtvo y psy do łowow. On im pokazał wielką ligę v bogich pospołu v stole siedzących / y rzekł: Owo moi psi / które co dzień karmię / mam w Bogu nádzicie / iż mi królestvo niebieskie vgonię.

Ex vita S. Ludouici Franciæ Regis, Tom. 4. Lyp.

Kol ten święty / co Sobotá niektorým v bogim nogi y rce v mywał / y całował / potáiemnie ie ná to osobliwe mieysce wozdząc / y pieniádzmi dáruiąc. Czesłtroć pierwey nżli sám iadł / sluzyl do stole kilem set v bogich / które záwždy ná swoim Dworze miał / zwłaszcza w Wigilie wielkich świat. A co dzień ná obiedzie y ná wieczerzy trzech záwždy stárcow v bogich blisko siebie sadzał / które z potraw swego stole karmił.

NA XXVI. NIEDZIELE.

Czytanie z Pisma świętego.

Gdy wyleieś láknacemu dusze (to ieś / chuć y vżalenie ná nim) twoie / y serce medostátecznego potiehsz y nápełniś : w ciemności wznidzie światłość twoia / y dać Pan Bog záwždy odpocznienie / y nápełni iáśnością dusze twoie / y łosci twoie wybáwi / y będzie iáko ogród / który sie záwždy polewa / y iáko źrózdo / którego woda nigdy nie vstawa. Tedy będzieś wrywał / á Pan Bog cie wysłucha. Molác będzieś / á Pan Bog rzecze : Owom iá.

Z Doktorow świętych.

Nazianz. Orat. de Paupertate fouenda.

Tak podobno rozumieś / iż iálmuzná y ludzkość ieś rzecz nie roskázana / ále dobrowolna. Xiabych tego ráczey prágnął /

Matt. 25. y domyslaćbych się wolat: bymnie nie strąśliła ona lewica/ y ko-
 zlowie/ ktorzym Sedzia wymiata na oczy/ nie to/ iż cudze wy-
 darli: nie to/ iż rozbijali: nie to/ iż cudzołożyli: albo co zakaża-
 nego czynili: nie o to ich potępiono/ ale iż Chrystusa w bogich
 nie uczili. A tak namilszy słudzy Chrystusowi/ Bracia y spo-
 dziedzicowie moi/ prośe/ wstuchaycie mnie/ a poki czas mamy/
 Chrystusa żywny/ Chrystusa odziewamy/ Chrystusa przyjmuy-
 my/ Chrystusa częstujemy/ nie tylo stołem/ iako drudzy czynili/
 nie drogimi masecami/ iako Marya (bo nie wszyscy tak przemo-
 żem) nie grobem tylko iako Jozeph/ nie innemi nakładami do po-
 grzebów iako Nikodem/ ktorzy nąpoly Chrystusa miłowal/ nie
 złotem/ mirrą/ y kadzidłem/ iako Krolowie/ ale miłosierdziem
 y politowaniem nad ubogimi/ y na ziemi porzuconemi: Gdyż
 Pan wszystkiego miłosierdzia po nas chce/ a nie ofiary/ y nad
 tłusze bydło przekłada miłosierdzie. A gdyż tad wynidziem/
 w bódzy przyjmą nas do wieczney gospody y przybytkow/ w
 Chrystusie Jezusie.

Z Przykładow świętych.

Ex vita S. Gregorij Papæ, Ioan. Diaco. & Metaph.

Gdyś. Gregorz w Celli swojej/ w Klastorze ś. Jedrzeia w
 Rzymie siedział y pisał: przyšedł do niego ieden strapiiony/
 wołaiac: Żmiluy się nademną slugo Niewyższego Boga/ po-
 tonelo mi wszystko na morzu/ y moje własne y cudze/ wszystko
 utracił. A Święty zawołał Szafarz/ y kazał mu dać sześć
 złotych/ y tak uczynił. A on tegoż dnia ubogi przyšedł do świe-
 tego Gregorza/ y wołał: Żmiluy się nademną slugo Niewyż-
 szego Boga/ wielem utracił/ a tyś mnie mało dał: y kazał mu
 dać ięsze sześć złotych/ wziął one pieniądze/ ale się trzeci raz te-
 goż dnia wrocił/ wołaiac: Jęsze mi day co/ bom wiele utracił/
 y zawołałszy Szafarz/ kazał mu trzeci raz dać sześć złotych. A
 Szafarz rzekł: Wierz mi Oycze/ iż już by pieniążka w skrzynce
 nie miał. A rzekł Święty: A nie miał czego w komorze/ albo ias-
 kiego naczynia/ albo iakiey suknie/ abyśmy ubogiego odprawił:

Odpow.

Odpowie / iż nie máš / iedno oná srebna misa / ná ktorey wedle
zwyczajú Páni oná wielka (Márta to była s. Grzegorzá) iá-
rzym posłala. A Grzegorz s. rzekł: Day y te misę vbogiemu / y
dał / á vbogi wziawšy poszedł. A gdy potym s. Grzegorz ná
Papieżstwo wezwány byl / á dnia iednego Podskarbiemu rozka-
zał / áby mu dwanaście vbogich ná obiad przywiódł / tak vzy-
nił. Lecz s. Papież między onemi dwanaściami widział trzyna-
stego / y zawołał Podskarbiego / pytając: Wszakemci dwana-
ście przywieść kazał / á czemuś nád wola moje trzynastego w-
prowadził. A on rzekł: Wielebny Oycze / licz dobrze / iż ich tu
nie máš iedno dwanaście. Bo niht onego trzynastego nie wi-
dział / iedno on sam. Tedy sie onemu trzynastemu przypátro-
wał / ktory ná pierwszym mieyscu siedział / y baczył / iż mu sie od-
mieniał / to młody / to stary mu sie widzi. A gdy bylo po obie-
dzie / Grzegorz s. onych dwanaście odprawiwszy / trzynastego
onego / ktory mu sie tak dziwny zdał / wziął zá rękę / y wprowa-
dził do komory swej / y mowil: Zaklinam cię ná moc wielk-
Boga wszechmogacego / powiedz mi / ktoś jest / y iáko cię zowię.
A on odpowie: Czemu sie o moim imieniu pytasz / ktore dziwne
jest: Jam jest on vbogi / ktorým byl do ciebie do s. Jedzeiá
przyšedł / gdys ty siedział y czytał w Celli / y dales mi dwana-
ście złotych / y misę srebna / ktorác Márta twoia Sylwia z iá-
rzymami posłala. A gdy doznało sie / iżes byl świętym w mi-
łosierdziu y w prostocie twoiej / z ktoreś ono dał: Pan Bog
postánowił potym / iákoś mi to dał / ábyś byl Kościółá tego
świetego / ktory swia krew odkupił / Biskupem / y Piotrá Ásiaz-
zeiá Apostolskiego Namieśnikiem / ábyś wszytkim / iáko komu
potrzeba / służył. A s. Grzegorz rzekł: A skąd to wiesz / iż byl
tát Pan Bog postánowił / ábych ja byl Biskupem: A on rzekł:
Wiem to / bom ja jest Anioł Boga wszechmogacego / y teraz
mie Pan Bog posłał doznawać serca twego / iesli z miłosier-
dzia / czyli dla próżney chwały / iálnużne czynisz. Co wstysza-
wszy Grzegorz święty / zlekł sie / bo z nim iáko z ktorým głowie-
kiem / niewiedząc kto byl / rozmawiał. Tedy Anioł mu rzekł:
Nie boy sie / posłał mie Pan Bog / ábych tu przy tobie mieszkał.

Na Dwudziestą y siódma Niedzielę.

w tym żywocie. Co słysząc / padł na ziemię / chwalać Pána Boga / y mówiąc : Jesli dla tak meley rzeczy taká mi Pan Bog láskę pokazał / iż mi Anioła / któryby mi wstáwicznie strzegł / posłać raczył. O iáko wielka chwalá tych będzie / którzy przytázá nie iego pełnią / y sprawiedliwie żyją. Prawdziwy jest / który rzekł / iż miłosierdzie nád sąd się przykładá / á iž Pánu Bogu ná lichwé dáć / który zmiłowanie má nád wbojím. A Pan sám Aniołow / tak do onych ná práwicy mówić będzie : Podźcie sám błogosláwieni / bierzcie krolestwo / zgotowane wám od początku swiátá. Bom ja látnął / á wyście mi ná karmili / zé. który głos Boże day nam wstýścić.

NA XXVII. NIEDZIELE

Czytanie z Pisma ś.

Eze. 18. **M**ąż / który dáć chleba swego látnacemu / y suknią swojá odziewa nágiego / ná lichwé nie pożyczá / áni bierze wiecey niżli dáł / ten jest sprawiedliwy / żywotem żyć będzie / mówi Pan Bog.

Z Doktorow Świętych.

Basilius Serm. 2. in Diuites.

Stość
Rowá.

Hom. 1.
ad Diui-
tes.

Wydzie-
ra kto nie
dáć iá-
mużny.

Co odpowiesz / iáko się sprawisz Sedziemu / ty który ściány przybieraś / á nágiego człowieka opuśczaś : Ty który koniá stroisz / á brátem w zley sukni gárdzisz. Ty któremu zboże gnije / á látnącego nie karmisz. Ty cóś domu swego nie otworzył / z krolestwa niebieskiego wypchnion będziesz. Tłie dales chleba / nie weźmiesz wiecznego żywota. Tenże mówi : Izali Pan Bog jest niesprawiedliwy / gdy nas nie równo podziela : Czes mu tobie zbywa / á drugi żebrze : dla tego / áby ty dobrze śáfusiác / Pánu Bogu się przysługował / á on dobrze cierpiąc / cię z pliwosći swey zaplátemiał. A ty izaliś nie jest wydzieráczem / gdy to cóć ná śáfunek dano jest / zá své wlasne pozyskaś : Głos dnego to chleb jest / który trzymasz : nágiego to sukina / która w

Komorze

Komorce chowaś: bosego to trzewiś / Ktory v ciebie gnłie: po-
trzebnego to srebro / Ktore trzymas. Tyleni trzymas czyniś /
ilem dobrze uczynić możesz.

Głodno-
go chle-
b który trz-
mas.

Z Przykładow Świątych.

Ex vita S. Martiani Presbyteri, Simeon Metaphra-
stes, Lyp. Tom. 5.

W Dzień poświęcenia Kościoła s. Athanazyey Męczennicy
w Konstantynopolu / gdy sie lud wielki do Kościoła zszedł /
y Cesarz / y Senat wshytek przyshedł. Świąty Märtian / iako
Ekonom Kościoła onego / wkazać sie też tam musiał. Tam gdy
sie też wbodzy zeshli / ieden z nich przystąpił do tego Mieża (bo
wbodzy znáia sie ná dobrych dusách / tak iako chory ná lekár-
zách) y prosil lekárstwa ná głod. A on nie przy sobie ná ten
čas nie máiac / iedno serce ono miłosierne: wpatrzywszy kat
ieden ciemny w Kościele / suknią z siebie zdiawszy / Ktora iedne
miał / dał w bogiemu / á plaśzem sie ogarnywał iako mógł / y
kładać ná sie Kápláński wbiór / zataić chéiał on iálmuzne swo-
ie. A gdy Klawyższy Káplan Misha mu mieć kazał / á on plaś-
zem sie onym iako mógł ogarnywał: ci co nań pátrzyli / wyzżeli
ná nim cudowna piekna á práwie Krolewska suknią / zlotem bo-
gácie hástrowána / Ktora w ten čas wiecey sie wkázowála / gdy
rozdawał Cíáło Boskie / y iedni pátrzac bázro sie dziwowáli /
á drudzy drugim wkázowáli / á drudzy záyrzác / bieżeli do Pá-
tryárchy Gennadyusa / to mu opowádaiac / y onego potwa-
rzác / y źle o nim rozumieć śmieli. Powiádał im Pátryárch / iż
też háte widział / ále źkądby iá miał y iako / domyślic sie nie
mógł. Gdy tedy Misha odpráwił / wezwał go do siebie Pátry-
árch / y o one go suknią kazał / mówiac: Cesarzom taka hata
służy / nie Káplanom. A Märtian sie zdumiał / wiecey niżli oni
co te háte widzieli / y wpadáiac do nog Pátryárchy / y pláczac
spráwował sie / mówiac: iż nie ma żadney takiej sukni ná sobie /
á iż oniey nigdy nie myślił. A Pátryárchá wiecey swoim ogom-
wierzac / á niżli iego mówić: wchylil onego plaśzć iego / y kła-
máć iac /

Suknia
z nieba
za iálmuz-
ne.

Na Dwudziestą Osmą Niedzielę.

mácaiąc/ nie nálażł/ iedno nágość iego/ y poználi wšyscy ciz
do ono Bostie/ y wielce sie dziwuiać/ moc iálmuzny oney iego
y miłosierdziá stawili.

NA XXVIII. NIEDZIELĘ.

Czytanie z Piśmá S.

V Podotay sobie Krolu rádo moie/ odkupuy grzechy swoje
iálmuzná/ y złości twoie miłosierdziem náđ vbogimi/ áza
Dan. 4. Bog przepuści występłom twoim.

Z Doktorow Świątych.

Cyprianus de opere & eleemosyna.

Ięśli sie obawiaś y boiś; pozawšy wiele dobrych rezynłow
czynić/ áby sie máietność twoiá nie skonczyła / á do vbośtwás
nie przyszedł/ bądź w tey mierze nie vstráśiony/ ále vpereniony:
bo nigdy vtrácić sie to nie może/ co sie ná pożytek Chrystusow
wydáie/ y ná rzecz sie Niebieską obráca. A nie iá z mego zá to
robie rzecz/ ále z Piśmá ś. y z wiáry náśey / y z powági obiec
tne Bostich toć obietcie. Bo przez Salomoná mowi Duch ś.
Kto dáie vbogim/ nigdy medostátku nie vcierpi: á kto odwrá
ca oczy swoje/ wpádnie w wielkie vbośtwo. A ięśli sie ná dom
swoy / y ná niemálą liczbę dziatek swoich ogládaś/ y tym w dos
brych rezynłách słábieieś: wiedz / iż dla tego / iż ięstés Oycem
wiele dzieci/ wiecey dáwać vbogim máś. Gdy ich ięst wiecey/
wiecey też modlitwy zá nie/ wiecey okupu zá grzechyich/ wiece
ś tego oczyszczenia summieniu ich/ wiecego wybáwienia dušom
ich przez iálmuzné potrzeba. Bo iáto w żywocie świątckim/ im
wiecey dzieci ięst/ tym wiecey chleba dla nich gotuia: tak w ży
wocie Duchownym/ im wiecey ięst synow/ tym wiecey iálmuzny
y dobrych rezynłow dla nich czynić muśi. Jesli prawdziwie
dzieci swoje milueś/ ięśli im práwa Oycowska słodka miłość
pokázuieś/ czynić máś iálmuzné/ ábyś ie Bogu zálecił. Nie
myśli/ żeś im ty ięst Oycem/ ktoryś ięst słaby y do czáśu / ále
im iednay onego Oycá / ktory wiecezny y mocny ięst/ iemu od
daway

daway majątność twoje / która potomkom zostawuieś. On
niech będzie Opiekunem dziatek twoich / on ich obrońcą w
świątecznych krzywdach / Boskim majątstwem swoim będzie. Mą-
drości / którą Panu Bogu poleciś / nie odeymie Rzeczpospo-
lita / ani Królewska komora / ani potwarz / ani prawo. Bospie-
czne to dziedzictwo / którego Pan Bog stróżem iest. Toć to
iest opatrzyć mile dziatek / toć to iest o przyszłym potomstwie z
Oycowskiej miłości obmyślać. Gdyż pismo ś. mowi: Mło-
dym był / y z starzałem się / á nie widziałem sprawiedliwego o-
puszczonego / ani potomstwa iego w chlebie głodnego. Cały
dzień czyni miłosierdzie / y pożycza / á nasienie iego zostáie w
błogosławieństwie. A drugie Pismo mowi: Kto się bez przy-
gány w sprawiedliwości zachowuie / błogosławione po sobie
syny zostawuie.

Z Przykładów świętych.

Metaphra. in vita Eutichij de S. Seleuco, Suri. Tó. 2.

GDY głodem wielkim / zá czasów ś. Biskupa Selewká / w
Goneyiego stronie ziemiá była zmorzona / Selewkus ś. ná
głodne wydáwac zboże z gumná rostkázowal / tak długo / áż há-
farz nábiegánie y wielkości potrzebnych wytrwac nie mogac /
szedl do ś. Selewká / y oddal mu od spiżarniey klucze / mowiac:
Już nic zboża w spiżarni y w gumnie nie máś / á wytrwac iuż
nálegánie tych tak wiele proszacych nie moge. A wziawszy kluc-
ze ś. on máż / položyl ie w głowách łóžka swego / y cala noc /
wedle zwyczáiu swego / nie przestal prosić Pána Boga / áby
przedziwna moc swoje pokazowal / zeby lud iego żywić y zátrzy-
mac mogl. A gdy názáiutrz zeszli sie do niego Kápláni y Klery-
cy: Rzekl do onegoż háfárzá swego: weźmi brácie miły klucze /
á opátrz potrzeby wboгих. A on ieszcze y pod przysięga twierz-
dzie pozal / iz zboża iuż nic w gumnie nie zostálo / y gdy trwal
w swoim onym niedowiárstwie / rzekl wielki on máż do Kleryków:
Błogosławiony Pan Bog / idźcie z nim / á doznaycie iesli práw-
de mowi albo nie. A gdy poszli / á chcieli drzwi otworzyć / ledwie
się wciśnac mogli prze obfitość zboża / y iest dziś ieszcze o

Ná Dwudziesta dziewiąta Niedziela.

tym pismo y świadectwo / iż po stołkoć tysięcy łorców / z gu-
mná świętego Selewá / wboży wybráli.

NA XXIX NIEDZIEŁĘ.

Czytanie z Pisma świętego.

Ecc. 12. **I**ęśli dobrze czyniś / wiedz komu czyniś / y z dobę twoich lá-
stki wielkiej dostanieś. Czyń dobrze sprawiedliwemu / á naye-
dzieś odpłate / jeśli nie od niego / tedy od Pána Boga.

Z Doktorów świętych.

Clemens Alexandr. lib. 3. Pedagogi cap. 7.

piękne
podobien-
stwo.

O Gien páłaiacy gási wodá / á iálmuzná sprzeciwia sie grze-
chom. Jáko z Studniey gdy wybierzesz wodę / inney wnetże
naydzie tak wiele iáko pierwey: tak y iálmuzná iest iáko dobre
środło / z ktorego gdy wboży y prágnący pię / záś sie nápełnia
ymnoży. Jáko y pierśi ktore mleko dáia / po sfániu záśie sie
nápełniaia.

Item, Innocent. de Eleemosyna.

Wbogi
wiecey
dobrego
czyni bo-
gatemu
Prou. 19

O Bacz iż Pan Bog nie tak bogatego uczynił / dla wbożiego /
iáko wbożie dla bogatego. Bo wboży wiecey dobrego czy-
ni bogátemu / niżli bogáty wbożiemu. Bo bogáty dáie wbo-
żiemu dogesne dobrodzieystwo / á wboży dáie bogátemu wie-
czna zápláte. A przetoż Sálomon mowi: Od Pána lichwe bier-
ze ten / ktory nád wbożim sie zmiłuić / y on mu to odda y nágro-
dzi. Obacz rozność miedzy innemi rzeczám / á miedzy iálmuz-
żną. Inne rzeczy im wiecey miłuiemy / tym wiecey chowamy /
y nád nimi wielka stráž mamy. A iálmuzne im wiecey miłuiemy /
tym iá wiecey rozdáiemy. Bo taki iest dług miłości /
im wiecey go pláciś / tym winnięyszym zostaieś / gdyż
miłość záwždy chce dobrze czynić. A gdy ty iálmuzne
dáieś ná ziemi / w Niebie iá sobie pokładasz. A czyniac iá dru-
giemu / sobie iá chowasz / y tak drugiemu dobrze czyniś / iż sam so-
bie

bie wysługuieś / tak drugiego ratuieś / iż sobie sam zbieraś.

Tlic z sobą nie weźmieś z tego świata / i almużną samą z toba
zostanie / Ktożas przez rece w bogich do Niebá posłał. Coż tedy
jest lepszego y miłszego ná almużne: która nigdy dającego nie
opuszcza / gdy go inne wszystkie rzeczy / które ma opuszcza. W tym
który ja bierze / głód y nágość oddala : á w tym co ja daie /
grzech obmywa / y winę oddala. O iaki dobry frymárk / za to /
iż ty nágość cielesną drugiego pokrywáš / Bog złości dusze twoiey
pokrywa: y błogosławieni ktorým odpuscił Pan Bog grzechy y
ktorych złości pokrył.

Z Przykładow Świętych.

Damasenus in vita Barlaam & Iosaphat.

B Al ieden głowiek / który miał trzech przyiaciół : Dwu bázro y
z sercá milował / y zdrowieby był dla nich dal / á trzeciemu má-
ło miłości / y nieiáká nieuprzymość pokázował. Dnia iedneg
posłał poń stráśliwe slugi Cesarz / áby przedko przyszedł / á liczbę w-
czynił z pożyczaney wielkiey summy złotá. On sie przelektý / hu-
kał sobie pomocyná one trudną liczbę. A pobiezał do pierwszego
przyiaciela któremu bázro vsal / bo go wielce sam milował / prosiac
o iáká pomoc / y mowiąc: Teraz mi cie potrzebá namilşy przyia-
cielu / wieś iżbych był y zdrowie moje dla ciebie dal / prośe cie / co
mi zá nádzicie daieś w tey tak ciężkiey przygodzie moiey. A on
mu powiedział: Nie iestem ja przyiaciel twoy głowiecze / y nie
znam cie / inne ja mam przyiacióły / z ktorými dziś ná wesele ide :
wsákże weźmi odemnie te dwie prześcierádle / ná te droge / ktoreć
iedną pomocy żadney nie dadzą / á inney sie odemnie nie spodzie-
way. Co on slyşac / bázro zásmucony / biezał do drugiego swego
przyiaciela / y mowił mu: Ty wieś iákom cie czcił / y com dla cie-
bie czynił / pomni ná to / á w moiey gwałtowney przygodzie / wczyni-
miáká pocieche y nádzicie pomocy / á powiedz co dla mnie wzy-
nić chceś. A on mu rzekł: Niemogęć żadney pomocy dać / ani ná
ten sad z toba iść / bom iest zatrudniony y smutny: iedną troche
cie poprowadze / á sam sie do domu wroce. Co slyşac on

człowiek / nárzekal ná niewdzięczność przyjaciół swoich / widząc iáko sie ná nich omylił / y dla nich wiele vtrácił miluic
ie / á żadney od nich miłości nie odnosząc. Szedł nákoniec
do trzeciego / o ktorego niedbał / áni go do wesela swego niewzy
wał / y ze wstydem mówił: Wiem iżemci nic dobrego nie czynił /
á niemci powinney przyiáźni pokázował: lecz moia cięskóść pe
dzi mie do ciebie / zwłaszcza gdy m sie ná innych / dla ktorých czy
niłem wiele / przyjaciółach omylił: proszę cie / jeśli możesz / dáj
mi iáka mála pomoc y pocieche do tákiey sprawy moiey. Te
dy on mu wesółá twarz odповіdзіal: Záprawde znam cie
zá mego namilšiego przyjaciela / y ono mále twoie dobrodziest
stwo hoynić nágródzić chce. Nie boży sie / ia poyde naprzód /
y wstáwie sie zá cie v Krolá / y nie dam cie w moc nieprzyjacio
łom twoim. To slyšac on człowiek / zpláczem mówił: Nie
wiem czego pierwey żáłowác / jeśli miłości / ktoram onym nie
wdzięcznikom pokázował / czyli glupstwá mego / iżem ták wier
nego y dobrego przyjaciela nieumiał vřánováć. Tey przypo
wieści tákí jest wykład. Pierwszy przyjaciel jest máietność
świćetka y pieniadze / ktore człowiek ná świćcie miluie / y dla
nich niebezpieczności wielkie y niedze cierpi: á gdy do skonánia
prýdzie / nie ma od nich nic / iedno smátý iákie do pogrzebu.
Drugiego przyjaciela zowiá Żoná / Mežem / Bráćia / Dziećmi /
Powinnemi / dla ktorých człowiek świćetki ták wiele czyni / y duřy
y zdrowiu swemu nie przepuści: á przy skonáníu pożytku od
nich innego nie má / iedno prowadzenie do grobu: co odprá
wiwřy / nie idá zá námi / ále sie do swoich spraw wracá / á Do
brodzieiow zápominá. A trzeci przyjaciel on wzgárdzony /
á nienawidziány / y do towarzystwá nie przypuřzony / jest iák
mužná / y inne cnoty Chřeściánřkie / y vczynki miłosierne y do
bre / ktore idá ná řád Boży przed námi / y gniew nam Bořki v
blágiwá / y nieprzyjacioly náře / ktorzy nam ná powietrzu zá
stepuia / ciężká lichbe z grzechow nářych nam vřázuiac / odpa
dzá. Jákmužná y miłosierdzie wielkie jest przyjaciel / y ná on
čas bázro potrzebny. Pomni y mála rzecz / ktora sie dla niey czy
ni / y pláci / y wraca řowicie z wielką lichwá.

Trzey
przyjacie
le / dwa
fařywi /
á ieden
prawdzi
wy.

NA XXX. NIEDZIELĘ

Czytanie z Pisma świętego.

GDy przyšedł Zeliáš Prorok do Bramy Sárepty Sydon: 3 Reg. 17.
 ſkiewyżzał niewiaſte Wdowe/dwie drewnie noſáca/y zá-
 wołał ná nie/mowiąc: Poday mi troche wody w naczyniu/ábych
 ſie nápił. A ona pobiegła / chcąc mu przynieſć wody. Lecz
 Prorok zá nią wołał / mówiąc: Proſze cie/ przynieſ mi áby iedno
 przeſáſzenie chleba w rece twoiey. A ona odpowie: Żyie Pan
 Bog twoy/ iſz chleba nie mam/ ieno troche maſi / ktora w garſć
 zábrać moſe / á troche oleiu we dzbánku / oto zbieram pare dres-
 wet / y chce oſtátek wpiec ſobie / y ſynaczkowi memu / ábyſwá iá-
 dla y umárlá. A rzekł do niey Zeliáš: Nie boy ſie/ idſz/ á wczyni
 iákoſ rzekł/ ále mnie pierwey wczyni máluſzki podploneczek z tey
 maſi/ á przynieſ mi go / á potym ſobie y ſynowi ſwemu wczyniſ.
 A Pan Bog Izráelſki to mowi: iſz z cebzyká maſá nie wſtánie/
 á ze dzbánká oleiu nie wbedſie/ áſz do dnia/ ktorego da Pan Bog
 deſz ná ziemié. A ona poſlá/ y wczyniła ták iáko Prorok kazał:
 y iadł Zeliáš / y Wdowa ona / y dom iey. A od onego cháſu
 maſi nie wbywáło z cebzyká / áni oleiu ze dzbánká / wedle ſłowá
 Páńſkiego / ktore rzekł przez Zeliášá.

Z Doktorow ſwiętych.

Innocen. 3. de Eleemoſyna, Cap. 1.

I. Almuſná oczyſćia grzechy/ iáko Pan mowi: Daycie iáſz
 muſzne / á oto wam wſytko czyſto ieſt. 2. Wybarwia od Luc. 11.
 ſmierci/ iáko mowi Anyoł do Tobiaſá. 3. Odkupuie grzechy/
 iáko mowi Dániel do Nabuchodonozora. 4. Broni od przy-
 god/ iáko obronił Tobiaſá od gniewu Krolewſkiego. 5. Mo- Eccl. 29.
 dli ſie zá námi/ bo mowi Piſmo: Pokriy iálmuſzne twoie w zá-
 nádrzu wbogiego / á ona modlić ſie zá cie bedſie. 6. Jednálaſz

Ná Trzydziesta Niedziela.

- ste v Bogá / iáko Setnikowi Korneliuszowi zjednála / iž Bog Anyolá swęgo do niego posłał. 7. Czyni doskonałym / wedle słow Pánskich do Młodziená bogátego : Chcešli byđz doskonałym / przeday co máš / á day vbogum. 8. Dáte błogosławienstwo Bóskie / iáko Pan obiecuie. 9. Vspřáwiedliwá / wedle Psálmu : Rozprošyl / y dał vbogim / spřáwiedliwość ięgo trwá ná wieki. Cap. 3. Prawdziwá iálmuzná / z prawdziwey miłości pochodzi / bo to iest wtore przykazanie miłości : Miluy bliźniego iáko sam siebie. Do czego v ono sluży / co Pan rzekł : To co chcecie áby wam ludzie czynili / czynćie im teź sámi. Jáko tedy prásgniemy / áby nam drudzy w potrzebie nášey pomogli / ták my teź ich potrzeb nie opuścaymy. A ieśli rozgá iálmuzny z kórzienia miłości nie pochodzi / rodzić bez słodkiey wilgotności dobrego owocu nie może. Bo prawdziwá iálmuzná owoc iest miłości / y ná niey sie rodzi. A miłość pokrýwa wielkość grzechow / iáko Pan mowi : Opušczono iey grzechy wielkie / bo wielka iey iest miłość. Jálmuzná pochodzáca z miłości / tá záprawde oczýšća grzechy / y okupuie złości.
- Luc. 7.

Z Przykładow Świętych.

Metaphrastes in vita Marcelli Abbatis, Suri. Tom. 6.

TRzey Biskupi wyzwoleni z więzienia Pogáńskiego / przyšli do s. Márcellá Opátá / y prošli / áby im dał potrzeby ciásłu ich y pomoc. A on wnet pilne o wezásie ich uczynil stáranie / y nálešli pocieche táka / iákíey sie v niego spodziwáli. A gdy sie do swoich Róšciolow kwápił / opátrzył stráwne ich / dáiac im ná droge złoto / y kázal Szásarzowi / ktoręgo zwano Juliánus / dáć im złotá / ile go w domu było. Lecz Szásarz máiac dziesięć czerwonych złotych / nie dał iedno po iednemu kázdemu : Co wiedząc Márcellus / rozkázal mu / áby bez skępstwá dał wšytko co było. Lecz Juliánus przecie nie posłuchał / chcąc byđz opátrznym gospodarzem / dawšy im dziewięć / ieden przy sobie zátrzymal / dla drugich vbogich / ktorzy wedle zwyczáiu przychodzili. Což sie stało : Náuczono Juliáná / áby

Ná Trzydziestą piernysa Niedzielę.

151

aby nie tak był o przyśle przypadku śrafowity/ á iż zataić nie
przed Márcellem nie mogli: Przyšedł do Márcella człowiek ie-
den/ od Pána Boga wzrušony/ y dárováł mu dziewięćdziesiąt
złotych: ktore oddájac Juliánowi/ káral go słowy/ ták iáko zá-
służył/ o ono złe śrafowanie: Widziš / práwi / śkepege / iáki iešł
pożytek śkepstwa twego? toś spáwił / iś sie škoda ná dzieśięci
czernonych złotych sšála / y śpełná sto dárováć ten chciał / by
było twoie śkepe śrafowanie nie przeškodziło.

N A X X X I N I E D Z I E L Ę

Czytanie z Pišmá świątego.

ABdyás / stárfynád domem Krolá Achábá / rzekł do Zeliáz 3. Reg. 8
śá Proroká: Izali kto nie powiedział tobie Pánu memu /
com iá uczynił / gdy Jezábel zabijała Proroki Páńskie / izem zá-
táił y przechował sto Prorokow we dwu iástiniách / w tákždey po-
piećdziesiąt / y karmilem ie chlebem y wodą?

Z Doktorow świątych.

Innocentius IV. de Eleemofyna, Cap. 4.

DObry iešł pošł / ále lešša iálmuzná. Bo to co zachowywa
pošł/ to iálmuzná rozdáie. Co pošł wwołocy od roškošy/ to
chowa ná lákomšwo. A kto iálmuzné czyni / to co sobie wwoł-
ocy / to drugim wdziała. Poštem dzieczyš ciáło swoje / á iálmuzná lešša
muzná cudze chłodziš y karmiš: Pošł czyni láknieme / á iálmuz-
ná nápełnienie. Ješł rzecz dobra modlitwę czynić / ále lešša
dáváć. Bo iálmuzná oboie rzecz spáwuie / zštepuiac do bli-
źniego / wštepuie do Boga. Słuchay o tym Medecá: Zátri/ Eccl 29.
práwi/ iálmuzné w sercu wbogiego/ á oná modlić sie Pánu Bo-
gu zá cie bedzie. Bo nie przešćáie sie ten modlić / ktory nie czynić
przešćáie dobrze czynić: á lepiey sie uczynkiem modlić / niżli
iezykiem. twá iešł.

Z Przy-

Z Przykładów świętych.

Ex vita S. Ioan. Eleemos. per Leoncium Lyp. Tom. 2.

Dobrze
nabyte
przytym
nabytym
ginie.

KUpiec jeden postronny na morzu wziął skode / y przyšedł do
ś. Jana Pátryarchy Alexándryey / prosiąc z płaczem / aby sie
nád nim zmiłował / iáko y nád innemi : tedy mu dáć kázal pieć
funtow zlotá / zá ktore on nákupiwšy towáru / puścił sie ná
morze. Lecz skoro z portu wyiechał / vtrácił wšytko / sám tylo
žebrakiem wypłynął. A šedł drugi raz do Jana świętego / nie
tráćąc nádzicie w dobroci ięgo / y mówił : Zmiłuy sie nádemną /
tákiáko sie Bog nád światem zmiłował. Tedy mu rzekł Pá-
tryarchá : Wierz mi Brácie / byś byl swoich pieniędzy nie mie-
šal z Rościelnemi / ktoreś wziął / do škodybyś byl nie przyšedł /
bo źle byly nabyte / y przeto dobrze nabyte przy nich zginely : y
kázal mu dáć dzieśieć funtow zlotá / rośkázuiąc / aby innych
pieniędzy do nich nie miešal : y nákupiwšy towáru / puścił sie
ná morze : gđzie dnia iednego náwáłności przyšly / y rozbily o-
kret / y wšytko poginelo / y okret vtonał / sám tylo ludźie z oney
przygody všli. On Kupiec zá wielkim śráśunkiem máło iuż sám
śmierci sobie nie zádał. O czym dowiedziawšy sie Jan ś. postał
sobie pon / czyniac mu dobra nádzicie. Przyšedł / prochem sie
posypawšy / y suknią ná sobie potárgawšy. Co wyžrzwawšy Pá-
tryarchá / káral go o to / y mówił : Zmiłuy sie / Bog nád toba :
błogostáwiony Pan Bog / wierze iemu / iz od tego času w tákie
potonienie nie wpádniesz áž do śmierci twey. A to cie teraz po-
tkáło / iz y on okret twoy niespráwiedliwie byl nabyty : y kázal mu
dáć wielki okret Rościelny / nápelmony dwudziestu tysięcy kora-
cy pšenice / z ktorými sie puścił z Alexándryey : y wnet okret on
wiátr porwał / iz przez dni dwádziestu niewiedzieli gđzie byli /
gdy y gwiazdy żadney vyžreć nie mogli. To tylo widzieli / iz
Pátryarchá stawał v styru / á mówił : Nie boy sie / dobrze ie-
dziem. A po dni dwudziestu / przyplyneli do Anglię / gđzie
náleźli głodem wielkim Kráine one strapióna : y gdy o zbożu
powiedzieli / ráduiąc sie y chwáląc Páná Boga obyvátele oni /
post áž

postánowali z nimi: Bierście co chcecie / ábo pieniądze/ złoty
 za káždy kózec/ ábo cyne/ ták iáko zboże záważy. A obráli po- Cud wiel
 łowice pieniedzy / á polowice cyny. Powiedzieć chce rzecz ci/ cyna
 trudną do wiary tym / ktorzy dárow y mocy Boskiej nieświá- w srebro
 domi są / nie tym / ktorzy mocy y cudow iego wielkich doználi. sie obro-
 Bo wracáiąc sie (powiádał on sam Kupiec) z weselem do Ale- cíta
 xándryey / odpoczywálsiny w Pentápolu / gdziem / prawi / po-
 czal cyne one przedáwać / y máiąc tám znáíomego towárzyšá /
 ktorzy kupował / dalem mu cyny pięćdziesiąt funtow: on probu-
 iac iey w ogniu / poznał / iż było szczyre srebro: y mniemáiąc á-
 bych go kušil / odniósł mi srebro / mówiac: Opuść Boże / i za-
 liś doznał kiedy / że bych był iákim hálbierzem / á z toba sie nie
 wprzemyie obchodził / i żeś mi dał srebro miásto cyny: A on rzekł
 przelešy sie: Wierz mi / żeś mi dał cyne / lecz iěśli ten /
 ktorzy z wody uczynił wino / ná modlitwę ś. Pátryárchy / uczy-
 nił z cyny srebro / nie dziwnie sie. Ale podź do Okretu / wyzrzyš
 teyże cyny ošátęk: y wszedšy w Okret / nálešli srebro wšytko
 miásto cyny. Nie nowiná to (mowi ten co to piše) o Chryštus-
 ſow Miłóšniku. Bo ten/ktorzy pięćoro chlebá rozmnożył / y w
 Egiptcie z wody uczynił krew/ y laśke w węzú odmiemil / y z o-
 gniá uczynił Śwíetym roſſe / tenże iěſzce láćniey tákí cud sprá-
 wic ráczył: chcąc y ſlugę ſwego Janá ś. wboháćić / y miłóšiera-
 dzie Kupcowi onemu uczynić.

N A X X X I I. N I E D Z I E Ł Ę

Czytanie z Piſmá ſwíętego.

Człowiek ieden przyſzedł do Helizeuſhá Proroká / nióſąc mu 4. Reg. 4.
 pierwiaſtkowy chleb / y dwádzieſciá bochentow chlebá ię-
 zmiennego / y pſenice nowej w worku ſwoim. A rzekł Prorok
 do háſárzú: Day tego chlebá ſynom Prorockim. A háſarz od-
 powiedział: Ná ſto oſob práwie to iáko nie. A Prorok rzekł:
 Day im/ niech iedzą / á to mowi P. Bog: Náiedza ſie/ y iěſzce
 zbędzie / y położył chleb przed nie / y náiedli ſie / y iěſzce zbywá-
 ło / wedle ſłowá Páńſkiego.

Z Doktorow Świętych.

Innocentius Papa lib. de Eleemos. cap. 5.

Mamy dáwać iálmuzne nie z kłopotem / ále z weselem / nie z omieszkaniem / ále z przedkością / tak iáko Apostól náucza : Day każdy to coś wymyślił w sercu / nie z zasnuceniem / ani z przy muszeniem / bo wesołego dawce miluie Pan Bog : á dwátkróć dáie / kto rychło dáie / y przetoż nie odwołcz dobrego wzyntku / bo nádzieią z odwołką trapi duše. Nie trąpie sercá w bogiego / y temu / ktorzy nedze cierpi / dárku nie odkłáday. Przed smiercią / mowi Pismo ś. czyni dobrze przyiacielowi twemu / á wedle przemożenia twego ściągáy mu reke twoie / áby tobie dzień dobry y czas nie wplynal / żebyś dobrej cząstki twej nie wtrácił. Przetoż bez odwołki czyni dobrze gdy możesz : bo podobno gdy bedziesz chciał / nie bedziesz mogł / á drugi w dobrách twoich zbys tkować będzie. Przetoż dobrego wzyntku / ktorys wymyślił / nie odkłáday : bo od poránku do wieczorá czas sie odmieni / á serce twe ná inšá strone wdác sie może. Tle ponuczay dobrych wzyntków testamentem potomkowi twoiemu : bo zá to nie tylo zapláty / ále y chwały od niego nie odmiešiesz. Jálmuzná / ktora sie czystym sercem / dobrym sumnieniem / y wiáraz nie zmyślona dáie / czyni nádzieie wielką u Náywyższego / y jest lekárstwem ná wšelkie dušne niebezpieczeństwo.

Testá-
mentem
iálmuzná
nicpe-
wona.

Z Przykładow Świętych.

Ex vita S. Ioannis Eleemosynarij, per Leoncium
Lyp. Tom. 2.

TO też ś. Jan Jálmuznik ná sie włożył / iz podlá pościel miał / y nie drogim sie przykryciem w komorce swej odzie- wał : zego sie ieden bogáty Mieszczánin dowiedziawszy / wšedł do iego komórki / y obaczywszy zdárta pościel / postál mu koldra / ktora kóstawálá trzydzieści y šeść złotych / prosząc go / áby ná iego pámiátke ona sie koldra odziewał. On to ná iego wielką prósbę

prośbe uczynił / y jedne noc pod ona koldra spał / lecz vsnąć nie
mogl / rozmawiając sam z sobą / tak iako komornik iego słudzy po-
wiedali / y mówiąc: Ktoby rzekł / iż podły Jan (bo sie tak zwał)
odział sie koldrą / ktora sześć y trzydzieści złotych stoi / á Bracia
Chrystusowi zimnem winierają: Jako wiele tych / ktorzy teraz
zebami od zimná szeregocą: Jako wiele tych / ktorzy krotką y
wąską suknią mając / nie mogą nog rościagnąć / ale dżąc śpią /
iako kłab zwinieni: Jako wiele tych / ktorzy w drodze po gorách
ida spać nie nie iadą / y bez świece / dwoją mekę cierpiąc / y od
głodu / y od zimná: Jako wiele takich / ktorzyby rádzi mieli li-
ście z iáryzn / ktore wymiatają z kuchni moiey: Wiele ich iest /
ktorzyby chcieli omoczyć chleb w polewce / ktora wylewają ku
chárze moi: Wiele ich iest / ktorzyby powoniąć tyło chcieli wi-
nà w piwnicy moiey: Jako wiele przyšlo tey godziny do Mi-
sta postronnych / ktorzy gospody nie mając / ná rynku leżą / podo-
bno y od deżu zmokli: Jako ich wiele / ktorzy wiedney sukni
zimie y lecie / inney nie mając / chodzą: A ty chcąc wieczney ro-
košy dostać / y wino pić / y wielkie ryby pożerać / y w komo-
rach mieszkać / á teraz ieszce ku wszytkiemu złemu / koldra sie za
trzydzieści y sześć złotych zágrzewaś: Prawdziwie tak żyjąc / y
tak przestrono sie obchodząc / czekać nie możesz używania zgoto-
wanych radości: ale on głos uslyšyś / ktory on Bogacz slyšal:
Używałeś dobrego zá żywota twego / á wchodzy z tego záżyli: o-
toż teraz oni mają pocieche / á ty mekę. Błogosławiony Bog /
Jan podły ná druga noc odziewać sie tą koldrą nie będzie. Słu-
šno iest y Bogu przyiemno / aby sie tym odziało Braciey y Pá-
now moich sto czterdzieści y czterzey / á niżli ty niebezpieczny głó-
wieć / bo cztery łokcie sukna zá złoty kupić sie mogły / y tak zá-
raz náziątrz kazał one koldre przedać. Co widząc on / ktorzy
byli iemu dał / kupił iá zá trzydzieści y sześć złotych / y znów iá
dąrował Pátryárše: á Pátryárcha náziątrz iá drugi raz prze-
dąć kazał / á on dobry głowieć drugi raz iá zá te pieniądze kupił /
y wracał Pátryárše / prosiąc / aby iey używał. A gdy trzeci raz
iá przedał / á on iá też trzeci raz odkupił / y wracał Pátryárše /
rzekł mu: Obaczym kto wstanie / iali przedając / czyli ty kupując /

Na Trzydziestą trzecią Niedzielę.

Pátrz o
tym w
przyśta
niedzie-
le.

bo był bázro bogáty. A s. Jan ták go chciał wrywác z nienaglá/
niemáło od niego wyciągáiac. A mowil ten Swiety/iz ták mo-
że dla vbogich bogáte bez grzechu lupić/ pieknie ie by y do dánia
sámej kószule przywódzac / á zwlászczá gdy sá niemilósierni y
lákomi / bo tákí dwie rzeczy zyskuie / iedne / iz ich dusiom poma-
ga / á druga / iz sám z tego niemála zapláte ma. A potwierdził
tego przykłádem s. Epiphániusá / ktory Janowi Biskupowi
Jerozolimskiemu srebro chytrze wzięwšy/ vbogim ie rozdał.

NA XXXIII. NIEDZIELE

Czytanie z Pisma Świętego.

Iob 29. **C**co słyfeli (mówi Job s.) błogosłáwili mie/ y co widzieli/
świádczyli/izem wybawiał vbokiego woláiacego/ y sierote/
ktora nie miała pomocniká. Błogosłáwienstwo tego co zgináć
miał/ przychodziło ná mie/ y ciešylem serce wdowy. Byłem o-
kiem ślepemu/ y nogá chramemu : byłem oycem vbogim/ y sprá-
wy ich gdym niewiedział/ doyrzałem z wielką pilnością : wybi-
rałem zeby trzonowe złoczyńcom/ á z nich wyrzynałem lupy.

Z Doktorów świętych.

Gregor. Papa Homil. 19. super Ezechielem.

GDy niedostátecznym potrzeby dawamy/ onym to co ich iest/
wracamy/ nie náše wydáiemy. Wiecey sprawiedliwóści/ á
niżli miłosierdziu dosyć czynimy. Tenże/ Homil. 40. in Euang.
Wy Bráćia / pátrzac y ná odpocznienie Lázárzowe / y ná meke
Bogazowe / dowóćpnie czynicie / grzechom wáśym przyczyni-
cow szukać / o Prokuratorzy sie ná dzień sądny stáraycie. Bo
teraz wiele Lázárzow macie / przed wroty wáśemi leżá / tego
prágna/ co wam/ gdy sie náiećie/ co dzień z stołu spada. Słowá
Pisma s. náuczáć nas máia / ná wypełnienie rozkazánia o mi-
łosierdziu : Co dzień Lázárzá náydziemy / gdy go szukamy : Co
dzień/choćiaż nie szukamy / ná Lázárzá pátrzymy. Oto sie nam

wbodziy

vbodzy y z wprzýkreniem ofiáruię / proſę nas ci ktorzy ſie zá náſ
mi przyczyniáć będą: Wybyſiny ich proſić mieli / á oni nas pro-
ſę. Wwážcie / ieſli tym bronić mamy tego o co proſę / ktorzy náſ
ſemi Pátronámi zoſtáę? Nie tracicieſz czáſu do miłóſierdzia /
á lekářſtwá ktore dáne wam ſę / nie kryćie. Przed potępieniem
o potępieniu myſłcie. A gdyná tená ſwiećie wzgárdzone pá-
trzyćie / iemi nie gárdźcie / by dobrze było co w nich gánić / tych
ktore nieudolnoſć obyčáiw ráni / wboſtwo podobno leczy: á
ieſli ieſt co ſluſnie w nich gánić / to wy tu ſwey wſtudy obrá-
cayćie / áby z ich grzechow / wam cnoty roſły: gdy im chleb da-
ćie y náukę / gdy im daćie chleb ochłodzenia / y náukę wkaránia /
i z dwoy obroć od was weźmie ten / ktory iednego ſukał / gdy y
zwierzchnie ſie chlebem náſyci / y we wnątrz ſię náuka nákarmi.
Gdy tedy ná zlego wbogiego pátrzyſ / wpmnieć go maſ / á le-
nim gárdzić nie maſ: bo zły zaſtąpić v Bogá nie moze: A ieſli
nie ma przygány / czćie go maſ iáko ſwego zaſtepniká. A i z ich
wiele widzim / o ktorych cnoćie wiedzieć nie mozem / lepiey
wſytkie czćie y wſytkim ſię korzyć / gdy niewiemy co okiem ma-
my rozumieć. A niżej mowi: Czćicie wbogie ná ktore pátrzy-
ćie: bo ci ktorzy zwierzchu wzgárdzeni ſę v ſwiátá / we wnątrz
przyiacielmi ſę v Bogá. Z nimi ſie dzielćie tym co macie / á o-
ni potym dzielćie ſie z wámi beda tym co máię: wwážcie co
Miſtrz Pogániſki (Páwel ſ.) mowi: Wáſz teráznieyſy doſtá-
teſ niech ogárnuie ich niedoſtáteſ / żeby potym ich doſtáteſ
wáſemu niedoſtátkowi nágroda był: Wwážayćie co ſámá
prawdá mowi: Coſćie tym namnieyſym czynili / mnieſćie czy-
nili. Czemużeſćie tedy do dánia leniwi: gdyż to co leżacemu
ná ziemi podáiecie / ſiedzacemu ná niebie kładźcie.

Z Przykłądow Świętych.

In vita Epiphaniij, Metaphraſtes.

Powiedziano ſ. Epiphániuſowi Biſkupowi Cypru / i z
Jan Biſkup Jeroſolimſki / ktory mu był w Kłaſtorze v Hi-
lárýoná towarýſhem / ſſtał ſie ná Biſkupſtwie ſkapy / lákomy /
y ná wbogie nie lutoſćiwý: iechał do niego / y po weſolym

W tych
mowi kto-
rzy z ſwey
wionno-
ſći zdro-
wia / go-
dni ſę iá-
mużny
choć przy-
gány iá-
kie máia /
á nie o iá-
wnie
złych że-
braćády.

Na Trzydziestą Czwartą Niedzielę.

przywitaniu w kilka dni / prosił go Epiphanius mówiąc :
 Mam mieć goście swe z Cypru/ niech poznają żeś na mie łaskaw
 pożycz mi srebra dostatek/ ábych ie mogli po Páńsku częstować/
 á tobie wszystkie sławy przypisać. Jan nie mieścić kazał wiele
 srebrnego naczynia do gospody iego náościć/ á s. Epiphani-
 us ieższe wiecey prosił/ áby służba ozdobna postawić mogł/ ták
 iż wszystko prawie srebro wydał co go iedno miał / iż go było
 około tysiąc y pięć set grzywien. Gdy iuż było wszystko znieśio-
 no/ przyzwał iednego złotnika gościá z Rzymu Asteryusá/ y
 przedał mu ono srebro/ á nocą y we dnie rozdał ubogim pienią-
 dze. Po kilku dni wpominał sie srebra Biskup / á on go odwo-
 zył odednia do dnia/ mówiąc: mam ieższe mieć goście/ pocze-
 łay/ będzieś miał swe. Aż nátoniec rozgniewány środze mu łá-
 iał/ y wsádzić go chciał/ y dwie godziny go iáko w więzieniu
 trzymał/ łzac go á stomocąc/ ták iż wiele ludzi słysáło. y gdy go
 iáko więzińiá śárpał y bić chciał/ S. Epiphanius plunął w o-
 czy iego/ y wnetże ślepym został. Co bacząc Biskup/ wpadł do
 nog iego/ prosiąc áby mu tylko wzrót przywrócił/ á iuż o wszyst-
 ko srebro nie dbać niechćąc. A on mu kazał całować drzewo
 Krzyżá świętego: gdy kládł nań ręce: otworzyło sie prawe oko
 iego/ prosił go o drugie/ ále rzekł: nie móiá to rzecz/ Bog zám-
 knął/ Bog otworzył/ y ták skrócił y náuczył onego łácomeá /
 iż potym sie we wszystkim dobrze zachował.

Pożyczył
 ne srebro
 Biskupie
 ubogim
 rozdał y
 łácome-
 go rozu-
 mu náu-
 czył.

NA XXXIII NIEDZIELE.

Czytanie z Pisma Świętego.

Iob. 31.

Nigdy nie odmówił tego o co mie ubodzy próśili / y oko
 wdowy nigdy długo (poćiechy) nie czekało. Potraw mo-
 ich nigdy sam nie iádl/ ale sierotá zemną ich używáá (bo od-
 dziećinstwá wrosło zemná miłosierdzie / y z żywotá mátki mo-
 iej wyszło zemná.) Nie gardziłem wpádlým/ gdy nie miał odzie-
 nia/ y nie opuściłem bez sukniey ubogiego/ y błogosłáwily mi
 boki iego/ gdy sie zágrzewał welną owiec moich.

Z Doktorow

Z Doktorow Świątych.

Prosper. de Promissionib. Dei, par. 2. cap. 7.

V Kazał Pan Jezus Sározeuřom osóbliwá ofiárę/ gdy mó-
wił: Powiadam wam/ dajcie iálmużne/ á o to wam wszyt-
ko czyřto ieřt. O iáta krotka y láčna ofiára/ ktora z zwierzechu
y we wnatrz wszytkiego człowieka oczyszcia. Jálmużná od
řmierci wybáwia/ y oná oczyszcia grzechy. Jálmużná dar ieřt
dobry wszytkim/ ktorzy iá czyniá przed Náwyrřym Bogiem:
Tá ieřt ktora wieczny ogień gási/ tá ieřt ktora řie grzechom
řprzećiwia: tá ieřt ktora Chryřtusa karmi w ubogim/ odźiewa
nágiego/ náwiedza chorego/ przyimuie w dom podroźnego/ w
więzieniu czyni wřzenie/ oddala wszytek niedořtátek: bogatym
ieřt zá lekářřtvo/ iedná żywot wieczny/ lichwe od Pána Boga
bierze/ wznawá co kóziel/ co owcá/ tá stáwi řwe ná práwicy
Sedźiego/ Anyleřkie towarzyřřtvo dáie/ z niewolnikow czyni
Syny Boże. Przychoďcie wszyřcy grzeřnicy/ przychoďcie wszy-
řcy złořćiami y bledámi tředowáci/ przychoďcie wszyřcy zło-
řćiami zmásáni y nieczyřci/ wszyřcy pokutuiaacy y řlubuiaacy:
przychoďcie do tey wielkiej/ láčney/ y pożyteczneý ofiáry/ z we-
řelem iá ofiárujcie/ bo weřelego dawce Pan Bog milue. Ofiá-
ruy to co mář y przemożeř. Te Ofiáre nář Náwyrřy Káplán
wřtáwił/ y przyiemnieyřa byď nad inne wřkázał/ y tey ofiáry miá-
re/ áž do dwu pieniedzy/ y do kuřá řimneý wody przywiódi.

Przywi-
leie iá-
mużny.

Z Przykłaďow Świątych.

Leoncius in vita S. Ioannis Eleemosynarij, Lip. To. 2.

Powiádał Jan S. Pátryárchá/ iřem/ práwi/ miał řlugę w
Cyprze bářzo wiernego/ y ktory w dźiedzictwie řył áž do
řmierci. Ten mi powiádał/ iř przynim w Afryce táta řie rzecz-
řřtálá. Służyłem práwi v iednego mytniká/ ná imie Piotrá/
bářzo bogátego/ ále nie miłóřternego. A gdy řie raz wboďzy
řimie ná Słóncu řiedząc zágrzewáli/ póczełi řobie wylizáć
domy

domy iálmuzników / y chwalić ie/ y za nie Páná Bogá prosić:
nie miłosierne/ z ktorych iálmuzny nie miewali ganiąc/ á mie-
dzy nimi Páná mego onego Mytniká / wspomniawszy pytał
ieden drugiego/ iesli kto z domu iego wziął błogosławieństwo/
to iest iálmuzne/ y nie nálażł sie żaden. Lecz ieden z nich rzekł:
co mi dacie/ á ia dziś od niego iálmuzny dostanę/ y dawszy za-
kład/ sędł y sstał przed domem onego Mytniká/ czekając że-
by sie do domu wrócił/ y tak sie z rzadzenia Bożego trąfiło/
iż y on sam/ y dobytek iego chleb niosąc do domu wchodził.
Wbogi o iálmuzne mówi: á on rozgniewany / szukając kámi-
niá/ porwał ieden chleb y rzucił ná vbogiego. A on wziawszy
chleb/ poszedł do Bráciey powiádając/ iż z reki iego iálmuzny
dostał. Potym we dwa dni rozchorzał sie ná śmierć on Mytnik/
y widział przez sen/ á ono go do sądu przymiedżono / áby liczbę
czynił/ y widział iż wszystkie iego sprawy ná iedną skalę kładli
Murzynowie iącyś/ sprosni y czarni: á przy drugiey skali stáneli
piękni y dziwney okráśy Młodzienicy/ ktorzy nie mogli nic do-
brego náleść/ coby ná nie/ przeciw oney drugiey/ ná którą grze-
chy iego Murzynowie oni kładli/ włożyć mogli. y byli z tego
zasmuceni: y mówił ieden do drugiego/: także nie mamy
coby włożyć ná te wagi. Tedy sie ieden ozwał/ mówiąc: Já-
prawde nic nie máś/ iedno chleb ieden/ ktory dla Chrystusá
dał przed dwiema dniami/ y to nie z dobrej woli/ y włożyli on
chleb/ ále nie doszedł wagi. A rzekli Mytnikowi oni Biali:
Idźże/ á przyczyniay do tego chleba: nie uczyniśli/ ci cie Mur-
zynowie porwa/ W tym sie ocknął/ y poznał iż były prawdzi-
we rzeczy/ ktore widział. Bo widział wszystkie grzechy swoje/
ktore od młodości pełnił / y o ktorych nie pámietal / iż ie oni
Murzynowie ná wagi one zbierali y kładli/ y rzekli Pátrz/ ie-
den mi chleb / ktorym z gniewu rzucił/ taką pomoc uczynił.
O iáko wielkich przygod y potępienia wchodzi ten / co dobrym
sercem vbogim dobrze czyni. A ná potym był medrśy/ y sstał
sie z nieg wielki iálmuznik/ ták iż ciálu własnemu nie przepuścił.

Rzucony
z gniewu
ná vbo-
giego
chleb/ iá-
ko po-
mógł ták
komemu.

NA NIE-

NA XXXV NIEDZIELĘ.

Czytanie z Pisma świętego.

GDY potkaś wolu nieprzyjaciela twego / ábo gdy wyrzyś Exo. 23.
 ostá iego błazącego/ dowiedzies go do niego. Deut. 22
 Gdy wyrzyś ostá tego/ktory cie nie nawidzi / á on xpadł pod ciężar
 rem / nie minies go / ále mu pomożes do wstania.

Z Doktorow Świętych.

S. Leo Papa ser. 1. de leiun. Pentecost.

TEgo co sie dáie názywnoś vbogich/ ná zleczenie chorych /
 ná wykupienie więznieu / y ná inne vczynki miłosierne/
 nigdy nie vbywa / ále sie przymnaża. A to v Bogá nigdy zgi-
 nać nie może/ co wiernych dobroć wydaie. bo to co sie innym
 dáie ku pomocy/ to sie chowa ku záplácie. Błogosławieni mi-
 losierni/ bo oni dostapia miłosierdzia/ y tá m ná grzechy nie
 pámietaia/ gdzie iálmuzná wyswiadcza.

Do wszytkich miłosiernych vczynkow (namilshy) niech nam Ser. 1. de
 káždy czas sluzy/ á Chrześciánskiey miłosći niechay żadna tru- leiun. deci
 dnoś nie przeszkadza. vmie Pan Bog náczynia miłosierney mi menf.
 wdowy/ gdy sie dla Pána Boga wyprożnia/ záś nápełnić: v
 mie z wody wino obrocić: vmie trocha chleba pieć tysiecy ludzi
 głodnych nákarmić. A ten ktorego iegoż rzeczami karmim /
 iáto mogl rozmnożyć dáiac/ ták téz może rozmnożyć biorac.

Žadne Naboženstwo milše Pánu Bogu nie iest/ iáto to / Ser. 1a.
 ktore sie ná vbogie wlewa: bo Pan Bog tá m/ gdzie miłosier- de 40.
 dzie ná yduie/ tá m sie do Obrázu dobroći swey przyznawa/ w Mart.
 tákich vtrátách / nie boy sie vtráty: bo sámó politowanie/ wiel- Obráz
 ká iest máietnościa. A tá m nie może máietności nie dostawać/ Boży mi
 gdzie Chrystus karmi y karmiony iest. W tákim vczynku ká- łosierdzie
 dym/ oná reka hásuie/ktora lámiać przyczynia/y dáiac rozmna- žtore sto-
 ža. Bądź bezpiecny y wesoly rozdawco: bo wten čas nawiecey
 zyskuiess/ gdy sobie mnies zostáwuiess/ ták iáto mowi Apostol:

Æ

Ten

Ná Trzydziesta Szosta Niedziela

Ten który nasienie daie sieiacemu/ y chleb mu do iedzenia da/
y rozmnoży nasienie wáse/ y rozmnoży wzrost zboża sprawiez
dluwości wásey/ w Chrystusie Jezusie Pánie nášym.

Z Przykładow Świętych.

Leoncius in vita S. Ioan. vt supra, Lyp. Tom. 2.

Piotr Wtynił czasu iednego idac ráno do clá / potkał ied-
nego / który nágo tylo z potopu morskiego wypłynął / ktor-
y padłszy przed nim / prosił o pomoc. A on zdiawłszy z siebie
dobrá y droga suknią / wdział nań / prosiac aby w niego chodzil.
Ale on sie stomaiac tak drogiey sukniey / dal ja przedawac. A
idac Piotr wyżrzal wifaca one háte ná tórgu / y zasmucil sie
bárzo : y sedłszy do domu swego / niechcial iesc : ale zamknawłszy
sie w komorce / siedzial placzac / y żaluiac / iż nie byl tego go-
dzien / aby on w bogi nań pámietal / one suknie / która mu dal /
noszac : y w tym stráśunku zasnął / y wyżrzal we śnie iedne piękne
osobe / iáko słońce / málacá Krzyż ná głowie / y suknie one na so-
bie / która byl dal onemu Żeglarzowi : y stánuł wedla niego /
y rzekł : Czemu pláczesz Piérze ? A on iáko Bogu odpowie-
dział : Dla tego Pánie pláczę / iż ci wbodzy / co im dátem z tego
co ty nam dáłes / to oni ná zysk sobie obracáia / á tego nie uży-
wáia. A on rzekł : A znasz te háte / włożuiac mu one iego suknie.
Oto ja / práwi / w niego chodze / boś ja mnie dal / y dobrzesz wży-
nił : bo mi bylo zimno / á tyś mnie odział. W tym kśobie przyšedł
Piotr / y dziwowal sie / y poczał błogosłáwić w bogie / y mowic :
Żywie Pan Bog / gdyż wbodzyś Chrystusem moim / nie umre /
aż bede sam iáko ieden z nich.

NA XXXVI. NIEDZIELE.

Czytanie z Pisma świętego.

Exo. 11. **P**rzychodnią nie zasmucaycie / mowi Pan Bog / ani go wci-
skaycie : boście y sami byli przychodniami w Egypcie.
Wdowie y sierocie krzywdy nie czynicie : Jesli ie obrażicie / za-
woła.

woláią do mnie á ia wyslucham wolanie ich/ y rozgniewam
sie/ y pobie was mieczem/ y zostána żony wáše wdowámi/ y sy-
nowie wáši sierotámi.

Z Doktorow Świętych.

S. Leo Papa ferm. 6. de Ieiunio, 10. Mensis.

KTo swego serca od ubogiego nie odwraca / przedko do siebie
ucho Boskie przywraca / gdyż Pan mowi: Bądźcie miłos-
sierni/ iáko y Ociec wáś miłosierny iest. Opuścaycie á be-
dzie wam odpuszczone. A co nád te sprawiedliwość lástawsze-
go? co nád tenagrade być może dobrotliwszego? Wyrok tego/
ktory mie ma sádzic/ iest w mocy mey/ ktory mam bydz sádzon.
Daycie/ práwi/ á bedzie wam dano. Jáko wnet odcięte iest lá-
komstwo/ y ociąganie niedowierney trwogi / co sie bezpiecznie
wydaie / gdzie prawda wrocenie obiecuię. Bądź státeczny w
dawaniu Chrześcíaninie/ day to co zás weźmieš/ siey co zás
zác bedzieš/ rosprašay to co zás zbierzeš. Nie boy sie utráty/
nie wzdychay ná pewny dochod. Máietność twoia gdy sie
dobrze wydaie/ przybywanie iey roście. Požadanie sprawies-
dliwego z miłosierdzia zysku : iest o wiecznych rzeczách kupie-
stwo. Twoy Dobrodziey chce ábyś był hojny : á ten ktoryc dá-
ie ábyś miał/ rostkázuec ábyś wydawal / mowiac : Daycie á
bedzie wam dano.

Zámiluyże te miłosćiwą obietnicę: bo ácz nie masz/ iedno to
coś wziął/ wśátkże przy tym sie zostoiš coś dal. Kto tedy pie-
niądze miluie/ y chce máietność swoię rozmnożyć/ tey sie swie-
tey lichwy trzymay/ z ktorey bogáтым zostánieš / z ludźmi sie
nie záwodzac/ yw chytre hándle/ y nie wyplácone dlugi sie nie
wdáiac: temu pożyczay/ temu day ná lichwe/ ktory rzekł: Day-
cie á bedzie wam dano: y ktora miára mierzycie/ taz wam ode-
mierza. Sam ná sie żył/ y sam sobie szkoda czyni / ktory tego/
co miluie/ wiecznym mieć niechce. Przyczyniay/ zbieray/ cho-
wáy/ przedśie ubogim z tego świata zeydzieš. iáko mowi Pro-
rok Dawid: Bogáty gdy umrze/ z sobą nic nie weźmie/ y chwac-
lá domu iego z nimi nie poydzie. Byś ná dusze twoie był lá-

Lichwa
swietera z
Panem
Bogiem.

Ná Trzydziestá Szosta Niedzielę.

Star/ temuby dawał/ ktory iest wiernym rekoymia zá vbogie/
y hoynie také lichwy oddaie.

Z Przykładow Świętych.

Leoncius vt supra.

Piotr Wtynik przyzwał Pisárza swego/ niewolniká / ktore-
go był kupil/ y rzecze mu: Zwierzec sie iedney tájemnice/ w
w ktorey iesli mie wydasz/ przedam cie dżikim ludziom: toć w-
czynie/ iesli mie nie posluchasz: y dał mu dziesięć funtow zlotá /
mowiac: idz / á temi pieniądzmi kupczy/ á mnie weźmi y wiedz
mie do s. miastá Jeruzalem/ y táń mie przedasz Chrzesciániz-
nowi/ á co zá mie weźmiesz to rozdasz vbogim. Pisarz on
czynic tego niechciał / á Piotr mu groził mowiac: iesli ty mnie
nie przedasz/ia ciebie iákom rzekł ludziom złym y okrutnym prze-
dam. Tedy go Pisarz vsluchal / y przyszedł obá ná miejsce
świete: Pisarz znalazł táń swego dobrego przyjaciela / iednego
zlotniká/ ktory był zá škodami do vbostwa przyszedł / y nama-
zwiał go/ áby v niego niewolniká kupil/ mowiac: Zoile/ bo mu
ták było imie/ mam táń dobrego niewolniká / kup go v mnie /
bo táń dobry iest/ iákoby sie miał w zacnym domie vrodzić. On
sie dziwowal iz niewolniká takiego miał/ y mowil zlotnik: Wierz-
mi/ iz ci pieniedzy niemam. A Pisarz rzekł: Pożycz/ á kup go:
bo bázro dobry iest/ y dla nieg Bog ci błogosławic bedzie. Tedy
g kupil w sukni odartej zá trzydziści zlotych. A Pisarz iechal do
Konstantynopolá/ obiecuiac Pánu swemu/ ktorego przedal/ iz
nikomu oney rzeczy powiedziec nie miał. A Piotr v Pána swa
go w kuchni sluzyl/ drugdy pral chusty/ inne poslugi podle czy-
nil/ ktorym był nigdy nie przywył/ trudzac sie dlugiemu postá-
mi. A gdy widzial on Pan iego/ iz mu Pan Bog hojne ná iego
máietności dáie błogosławienstwo / zawstydzil sie cnoty y po-
ktory onego slugi swego/ y rzekł mu: Pokorny Pietrze/ chce cie
wyzwolic/ abyś był brátem moim. A on niechciał: bowiem wi-
dzial/ iz go inna zeladz czesto bijála/ y iemu láialá/ y miał go
zá.

Piotr
przedany
ná iá-
mujne.

zá glupiego/ y ták go zwáli. A ilekroć go troškali towarzysze
iego/ á on w onych strásunkách sypiał/ tylekroć musie wklázoval
on/ ktozgo w Afryce w swoiey śacie widział/ máiac w reku
one trzydziestci złotych/ zá ktoz byl przedány / y mowil mu:
Nie frásuy sie Pietrze / iam wziął y te pieniądze / zá ktoz prze-
dány iestes. A potym z Oyczyzny iego Rupcy niektorzy do Je-
ruzalem przyiecháli / ktorych gdy Joilus ná obiad prošíł / pocze-
li poznawác Piotrá / y cicho mowic do gospodarzá: Záprawde
wielkie szczęście masz Pánie Joile / iesli sie nie mylim / Wrzedni-
ká nášego ná twoiey posłudze masz / y gdy mu sie wiecey przy-
pátrowáli / á on do śieni wychodził / rzekł ieden: Poyde / á w-
chwyce go / bo sie o nim Cesarz pilnie pyta / y zásmucony iest
dla niego. Piotr te słowa zá dzwiami wstyskawšy / porzuciwšy
mise / skoczył do dzwi / chcąc wciekác: á wrotny v onych domo-
wych dzwi byl gluchy y niemy z przyrozenia / y rzekł mu Piotr:
Do ciebie mowie w Imie Chrystusa. A on sie odezwál / y rzekł:
Dobrze / mow. Rzekł mu: Otworz. A on drugi raz przemo-
wil: Owo wnet Pánie / y otworzył mu: y skoro wyszedł / gluch
on niemy / wolác poczał z radości wielkiey / iz mu Pan Bog
sluch y mowe przywrocił. Przelešli sie wšyscy / y pytáli go / iá-
ko sie to stáło. A on powiedal / iz on co w kuchniey sluzyl / wy-
chodząc záwołal ná mie. Ale pátrzące by nie wciekl / bo iest wiel-
ki slugá Boży : wychodząc rzekł mi: Tobie mowie w Imie
Pánstie / y widziałem plomień z wst iego / wychodząc do wšu
moich / y wstyskałem / y przemowilem. Tedy wnet wypádli / go-
niąc Piotrá onego / ále go náleść nie mogli. Żal tedy wielki
ogárnal wšytkich / á zwlászczá gospodarzá / y zeladz / y dos-
mowniki wšytkie / iz go ták nie wczáli / y šalonym zwáli.

N A XXXVII. N I E D Z I E Ł Ę

Czytanie z Pisma świętego.

GDy zač będzieš zboże ziemie twoiey / nie wżynay słomy do
sámej ziemie / ani zbieray kłósia pozostałego : y w winnicy
twoiey

Leu. 19. twoiey gron y iągód wpadających. nie zgromadzay / ale to zostawuy w bogum y przychodniom / aby sobie zbierali.

Z Doktorow Świętych.

Leo Papa Serm. 2. de Ieiun. 7. Mensis.

To czego w niemocy twoiey sobie nie bromisz / tego też cudnemu niedostatkowi rad wżyczay / a zwłaszcza swoje potrzeby bemiey spólna z w bogum. Nie ma grzechu chory / post łamiać / od którego łaknący pokarm bierze : nie pomóżcie sie iedząc ten / który sie oczyszcza iálmużne dając / tak iáko Pan mowi : Dajcie iálmużne / a owo wszytko wam czysto iest. W tey mierze y ci / którzy sie od potraw rośkosznych powściągaia / pożytku sobie miłosierdzia szukać máia / aby hoynie ściegać / hoynie żeli. To żniwo nigdy orazom nie chybi / nie boi sie niepewności roboty iálmużny. To co tak ściegać reka rozprasa / nie ginie od gorąca / ani od powodzi / ani od grądu / cásło zostáie nakład miłosierdzia / a nie tyło cásło / ale y z pomnożeniem / y dobrą oddanią. Bo z rzeczy świętych wychodza duchowne / z máłych wielkie sie rodza / y dar dożeszny odmienia sie w zapláte wieczna. A tak ty / który bogactwá miluiesz / który rozmnożenia tego co masz prágnieysz / do tego sie zysku zápala y / do tego rzecz

Matt. 6. czy twoich pomnożenia wzdychay : tego złodziey nie ukrádnie / mol nie zepsuie / rdzǎ nie strawi. Tlic nie wátp o dobrych li chwie / y o tym co od ciebie bierze. Coście iednemu z tych czynili / Pan mowi / coście mnie czynili. Zrozumieyże do kogo twoie pieniądze daciez / a okiem wiary temu sie dobrze przypatrz. Tlic nie wátp o wroceniu / gdyć Chrystus dłuźnikiem zostáie. Tlicz hoyność bedzie bez troski / y post bez smutku : ochotnego dawce miluie Pan Bog / ten który iest wierny w słowach swoich / ten który hoynie oddáie / y miłościwie to / co ty dáć moiesz / tobie dáie.

Z Przy-

Z Przykładow Świtych.

Leoncius in vita S. Ioannis Eleemosynarij,
Lyp. Tom. 2.

SWiety Jan Jalmużnik/te nadd inne cnote też miał/ iż rad
o żywociech y sprawach switych Oycow slyshal/ y czytał
o tych zwlaszcza/ ktorzy byli ialmużnikami. Jednego czasu czy-
tano mu taka hystorya/ o żywocie swietego Serapiona Syn-
doniusa: Gdy ten swiety wyrzał w bogiego zle odzianego/ dal
mu swoy płaszcz: y gdy daley szedł/ wyrzał drugiego/ a on wiel-
kie zimno cierpił/ y dal mu swoje suknia: y tak prawie nagi zo-
stawiał/ mając ksiąski Ewangeliey swietey w rękę/ y gdy go
ieden spytał: Kto cięto złupił Oycze? On wtązując Ewange-
lyę rzekł: Tá. A drugi raz gdy nie miał co dać ialmużny pro-
ścemu/ przedał one ksiąski Ewangeliey/ a pieniądze dal w-
bogiemu. A gdy go ieden tego wczem pytał: Oycze/ a gdzież o-
nà Ewangelia? rzekł: Wierz mi synu/ żem tego posłuchał/ co
rzekł: przedaj co masz a day w bogim: przedalem/ y dalem im/
abych ná dzień Sadny wietszą nadzieie w Boga nálażł. Druz-
gi raz/ gdy iedná Wdowa prosiła od niego ialmużny ná dzie-
ci/ ktore głod cierpiały/ a nie miał iey co dać/ rozkazał iey/ aby
go przedala blaznom Greckim. A tam im służąc/ wczynił ie w-
krotkim czasie Chrześciany/ bo byli Poganie. To czytając S.
Jan/ o swietym Serapionie/ mówił: Biada mi nie/ o miłośni-
cy Chrystusowi: iako to wielki pożytek wspominać dzieje swie-
tych Oycow: wierzyć mi/ do tego czasu mniemałem abym co
czynił dając pieniądze/ ktore mam/ w bogim: tegom niewie-
dział/ iż się świeci y sami przedaia/ z dzieci wielkim miłosier-
dziem dla w bogich.

Przedany
dla ialmużny.

NA XXXVIII. NIEDZIELE.

Czytanie z Pisma swietego.

Gdy

Ná Trzydziestá Osma Niedzielę.

GDy Brát twoy do wbostwa przyjdzie/ ábo ná ręke chrom zostanie/ nie bierz lichwy od niego/ ani przydátku nád to coś dal. Boy sie Pána Boga twego/ áby brát twoy przy tobie sie żywić mogł. Pieniedzy twoich nie daś mu na lichwę/ y od zboża nie wyciągay wiecey niżliś dal. Jam Pan Bog wás/ ktorým was wywiódł z Egiptu/ y dalem wam te ziemie/ ábych był wáśým Bogiem.

*Z Doktorow świętych.**Leo Papa Sermone 7.*

MJłosierne uczynki y iálmużny są skárby spráwiedliwości/ przez ktore zá pomocą láski Bozey/ Ziemskie rzeczy przenoszą sie ná Niebieskie: gdy bogáctwá ábo spráwiedliwie zostawione/ ábo ináczey nábyte obrácają sie ná pomoc wboгих / gdy to co im zbywáć może rozdáją/ nie ná wtrátne skárby sobie zbieráją. A to co schowáją w iálmużnách/ żadney wtráćie nie podległo/ áby tam serce mieli/ gdzie skarb swoy máją. Słusina y szczęśliwa rzecz jest tákimi bogáctwy robić/ áby rośły/ á nie bac sie/ áby zgínać miály.

Z Przykładow świętych.

Leoncius in vita S. Ioannis Eleemos. Lip. Tom. 2.

DO świętego Jana Pátryárchy Alexándryey/ ták iáko było zá Apostolow/ nosili ludzie wiele pieniedzy/ widząc iego nieustájące y nie wymowne nád wboгими wżalenie. A przedawáli drudzy swoje máietności/ y do niego pieniądze ná one posługe oddawáli. Jeden przyniósł do niego pul osma funtá złota/ dájac znáć świętemu/ iż wśytko złoto co miał oddał: á prośił od niego pilnym klámianiem/ áby sie modlił zá iego syná/ ktorého jednego tylo w lecích piátnáście miał/ áby go P. Bog zbáwil/ á żeby Pán Bog iego okiet z Afryki szczęśliwie z dobrem przyprowadził. Wziął ono złoto święty Káplan/ dżimował sie wielkiemu iegó sercu/ iż ták wiele/ y wśytko co miał złotá swez
go Pánu

go Pánu Bogu oddawał. A modlił się zań pilnie / y przy nim
do Pána Bogá / y ták go odprawił. Jednáť dla wielkiey wiáry
iego/ złoto ono zwiázane položyl pod Oltarz Kápliezki swoiey
domowey / y táń Míša miał / náđ onym złotem / zá tego co ie
dál/ prosiac Pána Bogá / áby syná iego zbáwił/ á okret zdrowo
z dobrem przywrocíl/ ták iáko go on prosił. A po dni trzydzie-
ści / umárl syn onego głowieká/ ktory dal pul osmá suntu zło-
tá do Pátryárchy. A dnia trzeciego/ po śmierci synaczká one-
go/ wrocíl się Okret z Afryki z utráťą wšytkiego co w nim bylo:
bo dla náwálności wšytko wyrzucić musieli/ sámy tylo duše
wšly/ y iedná łódká prózna. Gdy go tedy te przygody potkály/
wedle Proroká/ práwie w Piele smutku mieškálá dušá iego:
bo iednego nie oplákal / á drugi go smutek ogárnal z strony o-
kretu. Powiedziano to co się stáło Pátryárše / y málo nie w
wietšy wpadł smutek / niŝli on co škody cierpiál/ á zwiáŝcza
się o syná onego iedynaká frášuiac. A niewiedzac co czynić /
prosił przemilošierneho Bogá/ áby onego głowieká z dobroci
swey pociesyl. Bo mowić z nim / y wezwáć go do siebie y
ćieszyć / stómal się Jan S. wšákŝe wškázal do niego / áby nie
rozpaczał: gdyŝ nie Pan Bog bez spráwiedliwego sádu swego
nie poczyná / ále wšytko do tego wiedzíe/ o czym my niewiemy.
Aby tedy nie trácił zápláty zá złoto ono/ ktore Pánu Bogu dál/
y wiáry/ którą miał o Pátryárše/ á ŝeby przykládem iego w po-
kušách był trwáły / gdy co dobrego czyni / á frášunku nie przy-
pušczál/ á dziekował Pánu Bogu: on miłošník Chryštusow we-
šnie widziál kogoš w postáwie Pátryárchy: á on mu mowi: Sady
Czemu się frášuietš brácie / y w smutku umieráš: wšákéš mie Boskie
žadal / ábych Pána Bogá prosił/ ŝeby twoy syn zbáwion był/ dixne.
otoŝ ieš zbáwion. Wierz mi by był żyw zoštal/ žlymby y nieczy-
štym był głowiekiem. A z strony okretu / byš byl Bogá nie v-
blágal tá iálmuŝná/ ktoraš dál podłóšci moiey/ iuŝ bylo škaza-
no/ áby y Okret y wšyscy ludŝie w nim / y brát twoy/ ktory z
innemi wypłynál / był ná dno zátopiony. Wštaní raczey á
chwał Pána Bogá / ktoryć to zoštáwił / á syná twego wšíál
žyštego do siebie z tego obludnego šwiátá. Ocknawšy
sie on

Talmu-
iniká p.
Bog do-
šwiadcza

Sady
Boskie
dixne.

Ná Trzydziestá Dzieniá Niedzielę.

sie on człowiek / nálaż serce swe tak wcieśnione y wweśelone / y od wśytkiego smutku wolne / iż sie vbrawśy sędł do świątego Pátryárchy / y porzuciwśy sie ná ziemi y nog iego / dziekował Pánu Bogu y iemu / powiádaíc mu widzenie ono. Co słysząc Mąż świąty mówił : Chwałá tobie łáskawy y miłóśierny Boże / ktory próśby grzesznych przysiluięś. A do onego głóś wielá rzekł : Nie przyczytay tego modlitwie moiey / ále Bogu y wierze swoiey : bo to wśytko vprośilá.

NA XXXIX NIEDZIELE.

Czytanie z Pisma Świątego.

Deut. 1: **T** Rzeciego Roku / oddzieliś drugá dziesięcinę / ze wśytkiego coć sie vrodziło onego czáśu / y polożyś iá w domu twoim / y przydzie Lewitá (ábo Ksiádz) ktory inney czáśtki nie má y dzierżawy z toba / y przychodzien y sierotá / y wdowá / ktory sá w Miescie twoim / y niech ono iedzá / y náiedzá sie ábyć błogóślá wil Pan Bog twoy we wśytkich sprawách reku twoich / ktore poczniesz.

Z Doktorow Świątych.

Leo Papa Serm. 5. de Collectis.

N Je tyło Duchowne dobrá y dary Niebieskie od Páná Bógá bierzem / ále też y te Ziemske cielesne / z iego dobroci pochodzá / y słusnie z nich liczby nas słuchać beda. Bo ie Pan Bog nie tyło tu używaniu / ále też tu háfowaniu dáie. Przetoż darrow Bożych potrzebá mądrze y spráwiedliwie używáć / áby to co iest ná dobry vczynek dano / przyczyna do grzechu nie bylo. Bo dobreć sá z strony iśności swey bogáctwá / y ludzkiemu to wárystwu potrzebne bázor / gdy sá w reku ludzi dobrych y hoynych / gdy ich ábo zbytńi nie vtráca / ábo lákomy nie chowá / żeby nie zgineły y złym chowaniem / y głupim háfowaniem. Aż rzecz iest chwalebna wárowáć sie niemienności / y strzedz sie sprośnych rośkoszy. A wiele ich iest ktory nie krysia sie z pieniádzmi / y bogáctwá swoje rosprašá / strzegac sie wzgárdzonego y śmierdzącego śkepstwa : wśáktze táki ich dostátek nie

Ná Trzydziestá Dzieniata Niedzielę.

171

też nie jest szczęśliwy / gdy im tylo samym pieniądzech służy /
 a niemi się wboży nie wspomagaia / ani chorzy opatruia / jeśli
 więziom nie wykupia / jeśli z nich podrożny nie ma poćiechy /
 albo wygnany nie ma pomocy.

Dobre
 wywó-
 nie bo-
 gactwa

Z Przykładow Świętych.

Leoncius in vita S. Ioannis Eleemosynarij, Lyp. Tõ. 2.

Swięty Jan Pátryarchá / Jálmużník nazwany / częśi ie-
 dnego nawiedzał wbożie / ná mieyscu / Cesarium nazwane:
 bo tam im był nápráwił łóžká y pościółki / y inne do wczasów
 ich potrzeby / siedł z nim ieden pienieżny á łakomy Biskup /
 ná imie Troilus: o którym mu powiedziano / iż miał przy sobie
 trzydzieści funtow złotá / chcąc nie iakie srebro do stolu swęgo
 kupić. A rzecze mu Pátryarchá: Bráćie Troile / vmiluy á w-
 zgi bráćia Chrystusowe. A on dla wstydu ná one godzinke zá-
 palony / kázal słudze / ktory niośł one pieniądze / rozdawác wbo-
 gim / y slugá on wnet ie rozdał nie mieśkáiąc. Rozefli się po-
 tym do domu. Lecz Troilus / ktory poniewolnie one był iak-
 mużne uczynił / poczał się bárzo frásowác / y przypusćił práwie
 śalona myśl / żáluiać onych pieniądzy / ták iż w gorączkę w-
 padł / y ná łóžko wpásć musiał. A potym go wezwał do stolu
 swęgo Pátryarchá / ále prze one frebre y niemoc wymowil się.
 Domyślił się wnet Pátryarchá / iż mu oná niemoc z iálmużny
 poniewolney / y wydania trzydzieści funtow złotá / co on sobie
 zá wielką vtráte poczytał / przypślá: y wżaliwszy się nád nim /
 ieść niechćiał / ále śedłszy do niego / wesółá twarzą cieśyl go /
 mówiać: Nie zrozumiales żártow moich / gdym ci mowil :
 Day pieniądze bráćiey: bom ia sam miał im wolá dawác / ká-
 zdemu po złotemu / dla ták wielkiego świetá: ále iż śáfarz moy
 ták wiele przy sobie nie miał / pożyczylem v ciebie trzydzieści
 funtow złotá / ktoreć oto wracam. A skoro wyrzał on miłośnik
 pieniądzy / w reku Pátryarchy złoto / wbywáło mu febry / y
 zdrowie mu się wracało / ták iż się zátaić przyczyna oney niemo-
 cy nie moglá / y bez wymowki wziął swe pieniądze. Lecz Pátry-

Skape-
 mu zład
 przypá-
 dla nie-
 moc.

Skapiec
wyrzeka
się zapła-
ty za iak-
mużne.

Nawro-
cenie ska-
pego.
Pałac w
niebie za
iakmużne.

archa wspominał się w niego zapisu / którymby się wyrzekł za-
pląty w Pana Boga za one iakmużne / a wolał ią na Pátryár-
che. Napisał w te słowa z radością / własną ręką swoją: Pánie
Boże / day zapłatę za trzydzieści funtów złotą / Pánu memu /
błogosławionemu Janowi / Pátryárše Alexándryjskiemu / któ-
re on tobie dał / bo mi on pieniądze moje wrócił. A wziął on
zapis Pátryárchą / y prowadził onego Biskupá / który już był os-
zdrowiał z sobą na obiad. Tegoż dnia Pan Bog chcąc wka-
zać y nawrócić skapca onego / gdy po onym obiedzie zaśnął /
przez sen wkazał mu takie widzenie. Widział dom y pałac / któ-
rego piękności y wielkości język ludzki wymówić nie może / y
ktorego były złote drzwi / a nad nimi takie Pismo: Mieszkánie
wieczne y Pokoy Troiła Biskupá. A gdy ono pismo przeczytał /
wradował się iako z swego myśląc iakie tam w onym domu wes-
sele. A owo przyszedł ieden Królewski komornik / mając z sobą
inne towarzyše / y rzekł własnym onego domu wrzednikom:
Wymażcie ten tytuł / a włożcie ten / który Król wszytkiego świata
ta posłał / y gdy on patrzył / włożyli inšy taki: Mieszkánie wie-
czne y pokoy Arcybiskupá Alexándryjskiego / Kupione za trzy-
dzieści funtów złotą. A w tym się ocenał / y biegał do świętego
Janá / Pásterzá swego / powiadać mu to co widział. A z tes-
go nápotym Troilus był wielkim iakmużnikiem.

NA XXXX NIEDZIELĘ

Czytanie z Pisma Świętego.

Deut. x

Gdy iako brát twoy / który z tobą w iednym Mieście mieszká /
na ziemi która tobie da Bog twoy / do wboſtwá przyjdzie /
nie zátwardzay ſercá twego / ani ſkurczay ręki twoiey / ále ią os-
twarzay wboſgiemu / a pożyczay mu pieniędzy / tyle ile mu ba-
czyſ być potrzebno. Nie odwracay oczu twoich od wboſkiego
brátá twego / niechcąc mu tego pożyczyc o co proſi / żeby do
mnie nie zámował / a tobie ſie to w grzechu nie obrociło. Ale mu
day / a nic chytró nie poczynay w porátowaniu potrzeb iego / a
być Pan Bog twoy błogosławił ná każdy czas / y w każdey ſprá-
wie / do ktorey rękę ſciągnieſ. Ná wboſkich ſchodźć ci nie be-

dzie

dzie w ziemi mieſzkánie twego / y przetoż ci roſkázuie/ (mowi
P. Bog) abyś otwárał reke brátu twemu niedoſtátecznemu
y w bogiemu/ ktory z tobá mieſka ná ziemi.

Z Doktorow Świętych.

Leo Papa Serm. 5. de Collectis.

Bogáci / ktorzy iálmuſznicy nie ſą / wboży ſą nád wſytkie w-
bogie : uſywaiać ſwych dobr krotko / ſpráwiedliwoſcia ſie
y miłoſterdziem nie karmia. Z wierzchu iáſni / á we wnatrz
ciemni / máia doſtátek doczeſnych/ á dobr wiecznych niemáia/
y duſe ſwoie głodem morza/ y nágoſcia ſromoca/ przeto iż do
gumná chowáia/ á do ſkárbow Niebieſkich nie niewnoſá. A wboży
podobno ſą tácy między bogátemi/ ktorzy ácz w bogich Koſciel- Koſcielni
nych nie w ſpomagaia/ wſátkże inne przykazánie Boſkie pelnia/ przebrani
y między innemi wiáry y cnoty zaſlugámi / mniemáia iż to
grzech powſedni/ gdy im iedney tey cnoty miłoſterdzia nie do-
ſtaie. Lecz ták to wielka ieſt/ iż inne bez niey/ ácz być mogą/ ále
pożyteczne nie ſą. Bo ácz kto ieſt powſciagliwy/ czyſty/trzeźwy/
y in iemu dobremi obyczájami ozdobiſzony / ieſli miłoſierny nie ne cnoty
ieſt/ miłoſterdzia nád ſobá mieć nie będzie. Bo Pan mowi: Błóg-
ſławieni miłoſierni/ bo P. Bog nád nimi będzie miłoſierny. Bez iá-
muſzny in-
nie ſa po-
żyteczne.
Matth. 5.

Z Przykádow Świętych.

Leoncius in vita Sancti Ioannis Eleemoſynarij.

Ieden potrzeba ſciáſniony / ſiedl do Pána iednego wielkiego/
proſiać aby mu pożyczył piecdzieſiat funtow zlotá / chcąc
mu dáć zaſtáwe we dwuynaſob. On obiecał dáć/ále odwołoczył/
á záraz nie uczynił. A gdy potrzebnego onego niewola-
ſciſkáła / wciekl ſie do ſzrodla : z ktorego wſyſcy bráli : to ieſt do
onego cihego y przedziwnego Pátryárchy. Jeſzcze potrzeby
ſwey nie dopowiedział/ á Świety rzekł do niego : O ſynu / ieſli
potrzebá/ y te ſuknia dam/ w ktorey chodze. Bo y to miał przy
ſwych niewymownych cnotách/ iż pátrzyć nie mogli ná ludzki
pláč w nędzy iákiey / wnet ſam ſie łzami polewał. A záraz

Widzenie dal o co on potrzebny prosił. A nocy potym idacey / miał on
 dżwone. Pan wielki / v którego pierwey pożyczyc chciał / takie widzenie.
 Sto za ie- Widział á ono ieden v Oltarza stoi / do którego wiele ludzi przy-
 den zloty nošili ofiäre / á za ieden zloty / sto z Oltarzä bráli : y widział zá
 z Oltarzä sobä Pátryárche / y przed nimi obicmä ležal ieden zloty ná lá-
 wie : y rzekł ktoś onemu Pánu : Pánie / weźmi ten zloty ná ofiä-
 re / ofiäruy / á weźmi zan sto z Oltarza. A on sie ociagal y mie-
 Ńkal: tedy sie porwał Pátryárchä zá nim stoiacy / y wziäl on
 zloty / niost go ná Ofiäre / y wziäl z Oltarzä sto zá ieden. Zá tym
 sie on Pan ocñal / á nie mogäc rozezniäc y wyłöžyc sobie šnu
 swego : pošal šobie po onego potrzebnego / któremu był pieniez-
 dzy pożyczyc obiecal / y rzekł : Bierz to o coš prošil. A on
 odpowie : vbiežal cie do zápläty Pátryárchä. Bo gdyš ty od-
 wlozył / á mnie potrebä przyćišälä / müšiałem do tego tám
 portu vćieć. A gdy to všlyšal on Pan / wnet šobie ná on šen w
 špomniäl / y rzekł : Dobrzeš powiedziäl / iz mie vbiežal do záplä-
 ty. Biädä temu ktory chcäc dobrze vczynić / odwloży : y po-
 wiedziäl mu on šwoy šen / ktory widziäl.

NA XXXI. NIEDZIEŁĘ.

Czytanie z Pisma Świętego.

Deut. 24 **G**Dy wyciągäc dług iäki od bliźniego twego bedzieš / nie
 wchodźe w dom iego / äbyš zästäwe bral / äle stoy przed do-
 mem / á on tobie wymiešie to co ma. A iešli ieš v bogi / niechay
 zästäwä iego v ciebie nie nocue / wroc mu iz przed zachodem
 šloncä / äby on špiäc ná šwey šukni błogęšläwił tobie / á ty žeš
 byš miał špráwiedliwošć (to ieš odpläte) przed Pánem Bo-
 giem twym.

Z Doktorow Świętych.

Leo Papa Sermone 5. de Collectis.

GDy przyjdzie Syn głowieczy w mäiešćäcie šwoim / y zäšiedzie
 štolicechwały šwoiey : gdy šie zbiorä przedem wšytkie naroz-
 dy / y špišä zle y dobre á z czegož innego chwälic będą tych kto-
 rzy ná

rzy ná práwicy stána/ iedno z wzyntow miłosiernych/ ktore sobie Chrystus wzyntone przyczyta? Bo ten ktory przyrodzenie ludzkie ná sie wziął/ ni wczym sie w podłości ludzkiej nie oddzielił. Matt. 25 A tym ktorzy stána ná lewicy/ co im žádawác beda/ iedno iz miłosć opuścili/ y nieludzkimi y niemilosiernemi ná w bogie byli? Jáś koby innych cnót nie mieli oni ná práwicy/ ábo innych grzechow nie mieli oni ná lewicy. Lecz ná onym sądzie ták wiele będzie waz żyło/ y wdzielána láskawosc y niezbožnosć skępstwa/ iz miasto zupełnosć wšytkich cnót/ y miasto summy wšytkich grzechow/ dla samego miłosierdzia iedne wprowadza do Królestwa/ á dla samego niemilosierdzia/ drugie wrzuca w ogień wieczny.

Z Przykładow Świątych.

Leoncius in vita S. Ioannis Eleemosynarij, Lyp. T. 2.

In Jáśmużnik wšlytał o iednym młodzieńcu/ ktory Oycá miał wielkiego iáśmużnika/ iz po śmierci Rodzicow w wielkim wboſtwie został. Bo Ociec iego táki był testament wczynił: Położył przed synem dziesięć funtow złotá/ y mowil mu: obieray sobie synu miły co woliš/ iesli te pieniądze/ ktoreć testamentem náznáče/ czyli Pánie moje Bogárodzice/ ktorey cie w opátrzenie y opiekę oddam? A syn wolal sobie obrác opiekę Tláświetšey Páńny. Zátym Ociec wšytkie one pieniądze w bogim rozdáć kázal/ y nie zostáwił mu y iednego pieniáží/ ták iz on młodzieniec żył w wboſtwie wielkim. Onim sie tedy dowiedziawšy Pátryárcha/ nápráwił iedneg piśárzá/ áby wczynił ná stárey kárcie świadectwo/ iáťoby testament/ z ktoregoby sie pokázáło/ iz Ociec onego młodzienca był powinnym Pátryárše. A gdy ták piśarz wczynił/ kázal mu iść do onego młodzienca/ y mowić: czemu w takim wboſtwie trwáš/ bedać powinnym Pátryárchy? Pátrz ná to piśmo/ á iesli sie sromáš/ ia twoie rzecz w Pátryárchy spráwie/ iz cie opátrzy/ y z wboſtwa tego wybáwi. Młodzieniec dzieťował/ y prosił áby sie on stáral. Tedy piśarz zmowiwšy sie z Pátryárchą/ przyšedł drugi raz do oneg młodzienca/ y powiedzial/ iz go chce widzieć Pátryárcha/ y poznác: á pámieta/ iz z iego Oycem miał

powin-

Ná Czterdziesta Wtóra Niedzielę.

powinnowáctwo. A przywiódł go do Pátryárchy z onym pi-
smem w ręku iego. A swięty przywirawšy go zá syná swęgo po-
winneę/ wćieszył go/ y pieniądźmi nádal/ y žone mu bogátá zie-
dnal/ dom y wszytkie potreby iemu kupił. Aby sie zysćilo/ iż Pan
Bog tych nie opuścza/ ktorzy w nim nádziecie pokládáją/ á iż
potomstwa iálmużników głodem nie morzy/ á násiemie spráwies
dliwych w opiece swęy miłóścivéy záchowýwa.

NA XXXXII. NIEDZIELĘ.

Czytanie z Pisma Świętego.

GDy zbierać z polá zboże będziesz/ á sнопká ktoreę zápominiš/
nie wracay sie pon/ ále go zostaw przychodniowi/ sierocie/ y
Deut. 24 wdowie/ áby go sobie wzięli/ żeby tobie błogosławił Pan Bog
tвой w káżdey rzeczy ktora poczniesz. Gdy zbierać oliwe z drze-
wá będziesz/ to co zostanie ná drzewie/ tego nie zbieray/ ále zo-
staw przychodniowi/ sierocie/ y wdowie. Gdy wino zbierać be-
dziesz/ nie bierz gron pozostałych/ niech sie obraca w pożytek przy-
chodniowi/ sierocie/ y wdowie. Pámieta y iżes y ty byl w niewo-
li w Egypćcie. A dla tegoć rostkázuie/ ábys uczynił te rzecz/
mowi Pan Bog.

Z Doktorow Świętych.

Leo Papa Serm. 5. de Collectis.

Cokolwiek tu pożytkowi ludzkiemu rodzą polá/ winnice y
oliwniki/ wszytko to płynie z dobroći Boskiej/ ktora żywioly
mieniąc/ nieperwne prace gospodarzow wspomaga/ iż im słu-
żąc wiátry/ dżdże/ zimná/ ciepłá/ dnie y nocy. Bo praca ludzka y ro-
zum nigdy by temu dosć nie uczynił/ gdyby Pan Bog ludzkiemu
szczępieniu y polewaniu y robocie zwykley/ wzrostu y pomnożenia
nie dawał. Dla tegoż wielka iest spráwiedliwość/ ábysmy z tego
co nam niebieski Oćiec dáie/ drugim dobrze czynili. Wiele ich
iest/ ktorzy nie máją roli/ winnic/ oliwników: ktorých wbośtwu/
z tego dostátku ktory Pan Bog dáie/ pomoc dáć mamy/ áby oni
známi

z námi zá dobre vrodzáie chwalili Pána Boga/ y z tego sie rádo-
wáli/ iż to co dal Pan Bog drugim w dzierzenie/ tego sie też v-
bogiemu y przychodniowi dostaie. Szczęśliwe to gumno/ y go-
dne wřelákie° pożytkow rozmnożenia/ z ktorego sie potrzeba go-
ściá odpráwiie/ z ktorego choremu dosyć czyni: bo dla teę sprá-
wiedliwość Boska/ rozmaíte ná ludz ie nedze dopuřca / áby ie-
dnym zá ciepřliwość/ á drugim zá miłosierdzie/ korone wieczna
dawał.

Z Przykřádow Świętych.

Leoncius in vita S. Ioannis Eleemos. Lyp. Tom. 2.

Jeđen o sobie powiedział S. Janowi táka rzecz: Byłem piero-
wey bárzo niemilosierzny y okrutny/ y gdym raz wielkie škody
podiał/ poczęłem myśleć: Byś ty byl iálmużnikiem/ Bog by cie
nie opuścił/ y tákem sobie postanowił/ ábych co dzień dał vbo-
gim pieć miedziánych pieniedzy. A gdym począł dawać/ kuřil
mie řátan řrodze/ mowiąc mi: Zá te pieć pieniedzy kupiřbyś iá-
rzynę/ y bylo by iey ná wszystkie domowniki dosyć/ ábobyś tym iá-
rznia odpráwił/ y przestalem dawać/ rozumieiac iż to iáko z geby
dzieciom swoim wydzieram. A gdym sie obaczył/ iż mie on
grzech zwoćiezał/ rzekłem řrudze memu: řrádny v mnie co dzień
pieć pieniedzy/ á day ie v bogim ná iálmużne. A on dobrze czy-
niać/ począł y po dzieřáci vřradác/ y inne rzeczy z domu v bogim
rozdawać. A gdy wiđział iż nam Pan Bog wiele dobrego dáie/
y błogostáwi; począł y złote vřradác/ y rozdawać. Až cžářu ie-
dnego rzekne do niego: Symu/ bárzo nam pomocne one pieć pie-
niedzy/ ktore ná v bogie v mnie řrádnieř / proře cie ábyś iuž v-
řradal dzieřieć/ á rozdawał. A řluga śmieiac sie rzekł: Idź Pá-
nie/ á proř Boga zá řradziej moje. Niemielibysny iuž y chleba
do iedzenia. Jesli kto ieř spráwiedliwym řlodźciem/ tedym iá
ieř/ y powiedział mi/ iż dáie y po złotemu/ y inne rzeczy ná vbo-
gie. A z wiáry iego tákem sie przyzwyczáil/ iż iuž z chuciá dáie
v bogim. Co slyřiac řwięty/ bárzo sie zbudował/ y mowił: Wierz
mi/ zem iá teř wiele řywotow řwiętych przeczytał/ álem nigdy o
tákim pořteptu nie slyřał.

z řkapo-
iáko sie
estál iá-
mużnik.

řřapy
řrudze řa-
zał řrář
řwe ná
iálmu-
žne.

N A XXXXIII. NIEDZIELE.

Czytanie z Pisma Świętego.

Prou. 14 **K**To gardzi bliżnim swoim/ grzeszy: á kto sie nád vbogim zmi-
luie/ błogostawiony będzie. Kto Bogu wierzy/ miłosierdzie
miłue/ á ci bładza ktorzy zle czynią: miłosierdzie y prawdá/ do-
bre wszytko gotuie.

Z Doktorow świętych.

Leo Papa Serm. 2. de Ieiunio, 10. Mensis.

Postu náseę dokładaymy miłosierdziem nád vbogimi. Dá-
my to enocie/ co wymuiemy rostkofy: niech będzie ochłoda v
Ser. 5. de bogieę/ powściągliwość poszczacego. Item. Ná innym mie-
Ieiu. 10. scu tenże: Nic ták własnego żaden mieć nie może/ iáko to co ná
Mensis. bliźniego wyda. Tá gziłká doęsznych máietności/ ktora vbo-
gim dawamy/ obraca sie w bogactwá wieczne/ y przez nie one sie
dobrá gotuie/ ktorých używaniem nie obywa/ y ktore sie żadná-
skáza nie psuie.

Z Przykładow Świętych.

Gregorius Papa lib. 3. Dialog. cap. 1.

GDy Wándali Włoską ziemię y Kámpánię wotowali/ y wie-
Paulinus
S. wielki
iátny
śnik.
le więźniow do Afryki záwieźli: Máz Boży Paulinus/ Nos-
láński Biskup/ wszytko co ieno mieć mogł/ ná one niedostateczne
y ná wykupowanie więźniow wydał. A gdy iuż nic memiał coby
prośacym dáć mogł: dnia iednego przysła do niego Wdowá/
powiádając/ iż syn iey iest w więzieniu v Zieciá Krolewskiego w
Afryce/ prośac aby iey co dáł ná okup iedyney počiechy y nádzies-
ie iey ná ziemi. A gdy plákała y bázro pilnie prośilá/ niemal iey
co dáć S. Paulinus/ ále iey rzekł: Niewiásto niemam ci co dáć/
ále weźmi mie sobie zá niewolniká/ á day frymárk zá syná twego.
Oná to sobie zá smiech miała/ mie zá pożalenie. Lecz S. Pauli-
nus iáko był wymowny/ y w náukách wszytkich ćwiczony/ námo-
wil iá

wiliá ná to/ áby ták uczynilá/ á Biſkupá ſwego zá ſyná w nieſ-
woli záſtáwila. A iácháli do Aſtryki/ góſcie Wdowá wyſzrawſzy
Zieciá Krolewſkiego/ gdy z pálacow ſwych wychodził/ záwolála
nani/ proſiac áby ieý ſyná wrocil. A on pyſno ſie ieý ſtáwiac/
proſbe ieý odrzucił. Potym rzekłá: Weźmi tego głowická zá
niemolniká/ wkázuiać ná Pauliná/ á ſyná mi mego wroc. A wy-
ſzrawſzy góci godná oſóbe y wrodziwa/ ſpytał go coby zá rzemie-
ſto wmiál. Odpowiedziál/ iż nieumiem rzemieſtá/ ále opátro-
wáć ogrody dobrze wmiem. Czemu on Pogánin bázro rad był/ y
wrocil Wdowie ſyná/ á Pauliná wziál w niemolá. Odiácháłá
Wdowá z ſynem do domu/ á Paulinus ná ogrodná robote ieſt
poſtán. A gdy on Pan iego do ogrodá przychodził/ á ſweý ogro-
dniká o niektóre rzeczy pytał/ poznál w nim wielki rozum/ y opu-
ſzczáiąc przyiacioły y ſlugi/ w iego ſie rozmowe wdawał/ y wniey
ſie kochał. A noſil mu Paulinus do ſtolu záwždy ogrodné ſiól-
ká/ á biorąc chleb z ſtolu y reki Páná ſwego/ do roboty ſie wras-
cał. A gdy to dlugo czynil/ czáſu iednego powiedziál Paulinus
táka táiemnice Pánu ſwemu/ mowiac: Czuy ſie á bacż co czyniſ/
á opátruy iákobyſ Wándálſkie Kroleſtwo ſpráwować wmiál/ bo
Krol Pan twoy przedko umrze. Co on uſlyſhawſzy/ nie zátaíl rze-
czy oney przed Kroleſm: (bo go Krol bázro miłował) ktora od
ſwego ogrodniká ſlyſzał. A Krol widziéc S. Pauliná chciál: y
gdy wedle zwyczáiu ogrodné ſiólá do ſtolu Páná ſwe° przynioſł/
wkazał go Krolowi. A wyſzrawſzy go Krol/ bázro ſie przelekl: y
otworzył Zieciowi onemu ſwemu táiemnice/ ktorey táíl mowiac:
Tocy tey widzialem przez ſen oſadzony ſáđ ná mie/ á miedzy Se-
dziámi ten też twoy ogrodnik ſiedziál/ y ſkázáli áby biez/ ktory
mi był niegdy dány/ odemnie wzięty był. Wypytaý ſie/ práwi/
dobrze co to zá ogrodnik/ bo iáko bacze/ nie ieſt ſtanu proſtego.
Tedy táiemnie Zieć on Krolewſki pytał S. Pauliná/ o ſtanie iego.
A on mowił: otom niemolnik twoy/ ktoregoſ wziál zá onego ſy-
ná Wdowy iedney Włoſki. A Pan mu rzekł: Nie pytam cie/ cóſ
teraz ieſt/ ále czymeſ był w ziemi twoiey. A gdy go dlugo zákli-
nał/ powiedziéc mu muſiał/ iż ieſt Biſkupem. Co on ſlyſiac/
przelekl ſie/ y pokornie mu rzekł: Proſ mie o co chceſ/ ábyſ ſie

Przedat
ſie S. Pau-
linus dla
miłowie-
dźia/ zá
niemolo-
niká.

Dziwne
ſprawy
Panſkie.

Proſbá Paulin. z dobrym vpominkiem do domu twego wrocil. A Paulinus o inna rzecz nie proſil/ iedno aby mu wieſnie wſytkiey ziego miarſta przywrocil. A zaráz ſuſać ich po wſytkiey Afryce kazał/ y w okretách ſwoich nápełnionych zbożem/ z Biſkupem do Wloch odeſłał. A potym rychlo Krol Wándálſki umarł/ y biez on/ który mu Bog był dal ná iego potepienie/ á ná Chreſciánſkie wkaranie/ wtrácił. A ták ſie zysciło proroctwo y prawda ſlugi Bożego: á ten który ſam ſie zá iednego w niewola wdał/ z wielá ich ná wolnoſć z niewoley wyſzedł/ náſládując onego/ który miewolnicza twarz ná ſie przyjáł/ aby nas z niewoley grzechow wybawił.

Biez ná
Chreſcián-
iny zle /
od Boga
Pogan-
ſka moc.

N A XXXXIIII NIEDZIELE.

Czytanie z Piſmá Świętego.

1. Ioã. 3. **K**To ma ſwiátá tego má etnoſć/ á widzi potrzeby brátá ſwego/ á zámiélnaby mu miłoſierdzie ſwoie y wnetrzoſci/ á iá-
to miłoſć Boża w nim ieſt: Synagógowie mili/ nie miłujemy
ſłowem/ ani ięzykiem/ ále wczynkiem y prawdą.

Z Doktorow Świętych.

Leo Papa ſerm. 3. de Ieiunio, 7. Menſis.

Ser. 1. de Ieiun. de cimi Měl. **S**Czeſliwie to tákie ſerce / y wielce dżiwne/ ktore ſie nie doſtá-
tku yvblżenia máietnoſci dla iálmużny nie boi/ y nic nie
watpi/ iż ten od ktorego wzięł to co dáie/ brát od niego będzie/
cobyná potym dawał. Tenże. Záwždy ten ma co dáć/ ktoremu
ná dobrej woli nie ſchodzi. Tenże. Co tobie máło/ to w bogieſ
mu doſyc. Nie záwiele iego ſtráwá y ſátá ſtoi / málem go ná-
karmić/ mála go rzecz nápoić/ nie ſtroiow potrzebuie/ ále po-
krycia nágoſć tego. A iednáć Pan náſ/ ták dobry ieſt Sedzia w
czynkow náſzych/ iż zá teſ zimney wody/ w imie iego dány /
plácić będzie.

Z Przykádow Świętych.

Gregorius Turonen. lib. 1. hiſt. cap. 39.

Gdy

Gdy Justinus Cesarz ná Pánství rozum vtrácl/ y glupim
zostal/ á samá Sophia Augusta Pánství spráwowała: lud
wšytek obral ná Cesarstwo Tyberiusá/ mežnego y pożytecznego Tyberius
y mądrego y wielkiego iálmuzníká/ y obrońce vbogich. Ten z Cesarz iálmuzník.
šárbow ktore Justinus zebrał/ wiele dawał vbogim/ ták iž Au-
gustá karác go z tego nie zámiechálá/ mowiąc: Jžes Rzeczpospos-
lita przymiodl do vboštwa/ y to com ia przez lat wiele zbierálá/
w ktotkimes časie rozprošyl. A on iey odpowíadal: Jáwždy
šarb náš dostáteczny bedzie/ iedno niech vbodzy iálmuzne má-
iž/ á niewolniki wykupuymy. Bo to iest wielki šarb/ iáto Pan
náuczyl: Šarbcie sobie šárby w Niebie / gđzie rzdá nie psuie/
áni mol nie škáži / y zlodzieie nie vtrádná. A ták z tego co
Bog dał zbieraymy šárby w Niebie / á Pán Bog y tych
nam ná ziemi przymnožy/ A iž byl wielkim y prawdziwym
Chrześciáninem / gdy z weselem vbogim rozdawał/ Pan Bog
mu wiecey przyezymiał. Bo raz chodząc po Pálacu wyžzał
ná ziemi Tablice Marmurowá/ ná ktorey Rzyš Pánšti byl Czešé
wyrity. y rzekl: Rzyšem twóim my Pánie czolá y pieršá naše Rzyšá š-
vzbiraamy: á owo tenže Rzyš nogámi deptác mamy. A wnet iáto sie
kázal on kámiem podniešć/ y gdy to vczyniono/ vřázal sie dru-
gi kámiem z tákimže Rzyšem/ y ten podniešć kázal. Vřázal sie
y trzeci/ ktory tákže kázal wyiáć. A zá tym pod nim náležli wiel-
ki šarb/ o tysiác cetnarow zlotá. Jácym byl ná vbogie hoynie-
šy/ y ná žadney mur rzeczy nie šchodžilo wedle myšli iego. Ješče
y drugi raz Pan Bog mu inne šárby pošal. Vřářes niciáti
Ršáže Wloškie/ w iednym Miešcie/ w cyſternie iedney záko-
pal byl wiele tysiacy cetnarow zlotá y šrebrá/ dla ktorego po-
žabíjal wšytkie slugi ktorzy o tym wiedzeli/ šárccá tylo iedne-
go žáklinájac zostáwíl/ áby nikomu niepowiádal. A gdy vmárl
Vřářes/ widžac on Stářzec iálmuzny Tyberiusowe / ktore v-
štáwicznie dawał/ šedl do Cesarzá y mowíl: Powiem éi wielkú
rzecz iešli mi to poydžie v čiebie w pożytek. A Cesarz rzekl: Po-
wiedz/ bedžieš miał pożytek/ iešli co dobrego powieš. A on
rzekl: Mam šarb Vřářesá žákopány/ nie godži mi sie go táic/
ábych ták nie vmárl nikomu nie oznáymiwšy. Tedy z nim Ces-
sars

Na Czterdziestą Piątą Niedzielę.

Zagrodą
i almużny

śarż sługi posłał / y idąc za śarciem a cysterne one odkrywszy /
należli tak wiele złota y srebra / iż go za kilka dni wybrać nie mo-
gli. Z tego Cesarz weselony / ochotnie y hojnie w bogie os-
pátrował. A zwoiowawszy Persy / wracając się z zwycięstwem /
tak wiele korzyści wniósł / iż się y ludzka chciwość nasyćć mogła

NA XXXV. NIEDZIELĘ.

Iacob. 2.

Czytanie z Pisma Świętego.

Co jest pożyteczno Bracia moi / jeśli kto powiada / iż wiara
ma / a czynków nie ma ? Jeśli go wiara zbawić może ? Je-
śli Brat albo Siostra nie odziani są / y żywności dziennej nie
mają / a ieden z was mówiłby im : Idźcie w poкое rozgrzećcie się /
należćcie się : a nie dalszyście im potrzeb ciała ich / a cożby to
pomocno : Tak y Wiara / gdy czynków nie ma / umarła jest
sama w sobie.

Z Doktorów Świętych.

Leo Papa de Ieiun. decimi Mensis, Serm. 8.

Cześć Oycowskiej miłości / łaski wásze przypomnamy / aby-
ście Post ten dziesiątego Miesiąca / wydawaniem almu-
żny / pożyteczny sobie czynili : weseląc się z tego / iż Pan Bog przez
was swoje w bogie karmi y odziewa : którym mogłby dać te ma-
ietność / którą wam dał : ale z niewymownego miłosierdzia
swego / y onych chce pracą cierpliwości usprawiedliwić / y was
czynieniem miłości y almużny. Tenże. Pewna rzecz jest / iż każ-
dy duszy swojej dobrze czyni / gdy miłosierdziem cudzey nędzie r-
tuję. Bo skarb swój chowa w Niebie / kto Chrystusa w bogim
karmi. Inay w tym dobroć y mądrość Boskiej miłości : Bo
dla tego tobie dał dostatek / aby przez cie drugi nie zebrał / aby
posługa twoja / y w bogiego od nędzy / y ciebie od wielkości grze-
chow twoich wybawił. O dziwna mądrości y dobroci Stwo-
rzyciela naszego / iż iednym czynkiem / dwu zaraz ratuje.

Serm. 1.
de Coll.

Z Przykładów Świętych.

Gregorius Turonen. de gloria Confes. cap. 108.

To co po-

To co powiem/ wiele ich twierdzi/ iż się tak stało/ v nieia-
kiego portu ábo brzegu morskiego. Jeden vbogi stary/
workami obciążony/ przyšel do brzegu morskiego/ y przysta-
piwszy do portu/ prosił o iálmuznę żeglarzow/ y przykrył się o-
nym zebráním stárszemu onego okretu/ mówiac : Wždy mi
day cokolwiek. A on wzruszony rzekł: Idź precz stárcze zgrzybiáły
á nie spodziemay się nic od nas/ bo tu nic nie mamy ieno kámi-
nie. A vbogi rzekł: Jeśli to kámieniem zowieš/ co twój jest w tó żywność
okrećcie / niechże się wšytko w kámiem obroci. A wnet záraz w okrećcie
wšytko co do iedzenia służyło/ w onym okrećcie/ w kámiem się o-
brociło. Jam z tych rzeczy/ (mowi ten S. co piše) dádktyły y cila.
oliwki widział/ twárdše niżli mámor. Bo ácz się w kámiem o-
brociły/ ále bárwy swoiey ktora miały nie stráciły/ tář miára y
tář zwierzchność przyrodzona ná nich została. A Pan onego
okretu w zruszony potutá/ szukał onego stárcá/ ále go náleść nie
mogl. A iáko powiádaia/ do wielu miast rzeczy one w kámiem
odmienione posyła/ ná doświadczenie y vpomnienie/ áby byli
przykádem káždemu/ żeby się w zgárdy vbogich nie dopuřćáli.
Oto/ co czyniř nie wćciwé lákomřtvo : wćzyniloř cłowieká v-
bogim/ktory nie dáiać vbogiemu/ bogáťřym się być spodziemá.

NA XXXXVI. NIEDZIELE.

Czytánie z Piřmá Swiętego.

Nábożeńřtvo vprzeymé y niepokálane to jest v Bogá/ náwiesz. Iacob. r.
dzáć sieroty y wdowy w vćřřkách ich/ á strzedz się swiátá/
ábyřny się im nie mázáli.

Z Doktorom Swiętych.

S. Gregorius Papa in Dialog. Et in Ezech. Et Homil.
19. in Euang.

Bogáctwá Ĺiemřkie/ gdy siená vbogie rozdáia/ tym się řá-
mym rozmnažáia. Tenže. Gdy iákiekolwiek potreby nieř
dořátiecznym dáiem/ nie swoje dáiem/ ále to co ich jest: Wiecey
gynimy z spráwiedliwořci powinne/ á niżli z miłořřterdia.

Z Przyř.

Na Czterdziestą Szostą Niedzielę.

Z Przykładów Świętych.

Gregorius Papa homil. 39. in Euang.

Martyryus świętego żywota Zakonnik/ idąc do Klastoru z drugiego Klastora/ znalazł na drodze człowieka tředowatego/ kłotego srogie y gęste rany specyły/ a on chcąc do swej gospody doysć/ na drodze spracowany wstał/ y daley postąpić nie mógł. Powiadał/ iż na tejże drodze gospode miał/ kłota też Martyryus iść musiał. Zmılował się nad nim/ y rozpostarłszy płaszcz swoy/ w którym chodził/ na ziemi/ położył na onego tředowatego/ y obwinarłszy go a związawszy/ podniósł go na swe ramię y niośł. A gdy się do Klastora przybliżał/ Stary Duchowny Ociec onego mieyscá głosem wielkim zawołał : Skoczcie/ a rychło wrotá Klastorne otworzcie/ bo Brát Martyryus idzie Páná niośac. A skoro Martyryus do wrot przyśedł/ on wedle mniemania tředowatý skoczył z ramięnia iego: y tak iako oko ludzkie widzieć mogło/ pokazał się iż był náš Zbawiciel Bóg y człowiek Chrystus Jezus/ który w Ciebie idąc/ rzekł do Martyryusa: Martyry/ nie wstydziles się mnie na ziemi/ ia się też ciębie wstydzic w Ciebie nie bede. A skoro on S. do Klastora wśedł/ stary go spytał: Martyry a gdzieś on coś go niośł? A on odpowie: Bych był wiedział kto iest/ wpadł bych był do nogiego/ y powiedział/ iż gdy go niośł/ ciężaru żadnego nie wżul.

p. Jezus
w perfo-
nie tředo-
watego.

NA XXXVII. NIEDZIELĘ.

Czytanie z Pisma Świętego.

O Kollektách (abo składaniu iálmuzny) ná swięte/ iákom postánowił w Kościolách Gálaciey/ tak y wy czynicie. Pierwszego dnia po Sobocie (to iest w Niedziele) każdy weźmi z soba/ a wlož to co mu się podoba/ aby te sklady nie były przy mnie gdy przyiáde. A gdy obecnym bede/ pošle tych/ kłote obierzecie/ y listy z nimi/ aby te láste (abo iálmuzne wáse) nieśli do Jeruzalem: A ięśli będzie przystáło abych ia sam śedł/ tedy zemną poydą.

1 Cor. 16

Z Do-

Z Doktorow Świętych.

Augustinus epist. 100. ad Euod.

Brat náš Gennadyus / wszytkim znáomy / y nami mily le-
karz / ktory teraz w Kartágynie mieřka / á w Rzymie w náu-
ce swoiey sławny był: ty wieř iáko ieř nabożny / y nie leniwe-
go przeciw ubogim stáránía y miłosierdzia / y lácnego sercá do
dobrze czynienia. Ten mi powiedział / iż bedac młodym / y w
dawaniu iálmużny goracym / wátpił niekiedy / ieřliby żywot
był iáki po śmierci. A iż dla wzyńkow miłosiernych duře iego
opuřcić Pan Bog niechćiał / przez sen wřazal mu sie ieden mło-
dzieńec bázro piękny / y wważenia godny / ktory po innych roz-
mowách rzekł mu: Strzeż sie nápotym ábys nie wátpił / iż ieř
żywot po śmierci. A od tego czásu / powiedział on głowiek wier-
ny / iż nigdy o tym wátpienia nie miał. Ktoż go tego náuczył /
iedno opátrznosć á miłosierdzie Boskie:

Z Przykładow Świętych.

Gregorius lib. Dialog. 4.

Ieden Żołnierz w tym Mieřcie nášym ráńiony iuż konał. A
wyředřy z ciála / leżał bez duře / ále sie rychło wrocił / y to co
sie z nim działo powiedział: o czym ich od niego wiele słyřáło.
Powiádał iż był Most / pod ktorym czarna y ciemna / á nieznos-
řny řinrod z siebie puřczága / rzeká biezála: á zá mostem by-
ły piękne zielone láki / pełne wonnego kwiećia / ná ktorych sie ieř
mu zdály być duře umártych / gdzie táka wonnosć ná onym
mieyřcu była / iż sie ona sama karmily. Były tam rozmaíte
mieřkánia kázdego z osobná pełne wielkiey řwiátłosći / y tam
budowano iákis dom bázro ozdoby z cegły złotey / ále wieř
dzieć sie nie mogło czyi być ma. Ná onym brzegu były teř nieř
ktore mieřkánia / iednych mgła oney řmierdzacey rzeki docho-
dziła / á drugich nie dochodziła. A ná onym mořcie táka była
proba: Gdy ktory niespráwiedliwy przeřen przechodził / wpadł
w one řmierdzácą y ciemną rzekę: á spráwiedliwi / ktorzy grze-

A a

chu nie

Ná Czterdziestá Siodma Niedziela.

chu nie mieli / bezpiecznie ná one piękne miyscá przechodzili. Ná tymże Moście widział y poznał tego / o którym mowilem / Stephaná / ktory gdy przechodził / pośliznął się / y do pul ciała już był wpadł: y iedni szpetni chlopi z rzeki oney wyrwawszy się / do siebie go ciągneli / á drudzy piękni Mężowie zá ramię go wzgorę podnosili; y w tym swárze / gdy go duchowie zli ná dol / á Anyołowie tu gorze ciągneli / do ciała się on. Żołnierz wrócił / niewiedząc do końca co się z nim stało. Z ktorey rzeczy / wedle żywota tego Stephaná / dać się znáć / iż w nim cielesne grzechy z iálmużnami się / ktore czynił / swárzyły. Bo gdy go iedni zá biodrá ná dol / drudzy zá ramię ná wzgorę ciągneli / potym znáć / iż się y w iálmużnách kochał / y cielesnym grzechom / ktore go ná dol ciągnely / nie dobrze się sprzeciwiał.

N A XXXXVIII. N I E D Z I E L E

Czytanie z Pisma Świętego.

O Uslugowaniu (to jest o iálmużnách) ktore się czynią ná święte / nie potrzebá wam pisać: Bo wiem o ochotnym sercu waszym / y tym się chlubie y Mácemonów: Bo y Achaja od Roku przeszłego gotowa jest toż czynić: y náśladowanie wasze wiele ich wzbudziło. A Bracia dla tego do was posyłam / aby chlubá moia z was próżna nie była w tej mierze / abyście / iákom rzekli / gotowi byli: iż gdy Mácemoncykowie przyda zemną / á wasby nie gotowe náleżli / abyśny się zá was nie wstydzili / á tak się / iákom rzekli / nie náłázło: y przetom rozumiał być potrzebnó / abych prosił bráciey żeby fli do was / á zgotowali obiecáne blogosławienstwo / aby było gotowe / tak iáko blogosławienstwo / á nie iáko iákomstwo.

Z Doktorow Świętych.

Gregorius Papa lib. 4. Dialogorum.

W Mieście Centumcelle / był ieden świętecki Pan y Stárostá / ná imie Trophanus / głowiek do miłosierdzia y wzynekow miłosiernych bázro przychylny / y w nich się kocháacy. Bawil

Bawił ſie ſwiętckimi ſpráwami/ ále iáko koniec iego poſtazał/ wiecey z potrzeby á niſi z wmyſlu. Ten gdy miał umrzeć/ wſzyscy ſie burze y wielkie niepogody y náwálności / ták iſz Jóná iego nárzekała plácząc á mówiąc: co bede czyniła / y pogrzebu uczynić dla tey niepogody nie moge. A on iey rzekł: Nie plácz/ bo ſkoro umre/ iáſność ſie wroci: y to rzekſzy umárł / á pogoda náſtąpiła. Zá tym cudem y drugie nádeſzły: bo gdy ruce iego y nogi dla ciężkiey podágrzy opuchłe y zránione y ſciekle ropa były/ po ſmierci gdy ciało obmywano/ ták zdrowe zoſtály/ że y bliſziny ſie ran onych nie náydowały. Dniá czwartego gdy kámién na grobie iego odmieniała Jóná iego/ táká ſie z ciała iego wonność puſciła/ iákoby/ miáſto zgniłości y robáctwá/ drogic tam máſci záwinał.

Z Przykłądow Świętych.

Gregorius Turonen. lib. 10. hiſt. cap. 23.

Blieden głowiek w Antyochiey bárzo nabożny w iálmusznách/ máiąc Jónę y dzieci. Nigdy mu ſie nie przydało/iáko ſwe właſne mieć poſzał/ áby ktorego dnia bez wboiego iadł. Ten dnia iednego gdy ſukał po Mieſcie wboiego / z ktorymby chleb iadł/ á nie mogąc go náleſć áż do wieczorá/ wyſzedł przed Miáſto/ y ták gdy noc nádechodziła/ nálaſtł Mezá iednegó wbiaſley hácie á on z drugimi dwiema ſtoi. Ná ktorego pátrząc/ iáko on Loth w piſmie ſtárym miánowáwany/ zleſzy ſie/ rzekł: Podobno Pan moy obcym y goſciem ieſt/ racz proſze z towáryſmi twemi w niſc w dom ſlugi twego/ á ieſć y przeſpáć ſie ná loſku/ y ráno wſtáć ná droge ktora maſz przed ſobą. A on ktory był Stárſzy/ á chuſtke miał w ręku/ rzekł: Nie obroniſz głowieſze tegó Miáſtá/ áby nie miało ſie zápáſć. A podmoſzſzy rękę/ wyrzucił cóś z chuſtki/ ktora trzymał/ ná pul miáſtá/ y zátym wnet wpádły wſytkie budowánia/ y ták przycluſkli ſie ſtárzy y młodzi/ Niewiáſty y Meżowie / y pogineli. Co on widząc y oney ſie Oſoby przeleſzy / y onego gromu obálonych domow/ wpádł ná ziemię / y leżał iáko umárły. A potym drugi raz on Máſz dzie wny rękę z chuſtką podnioſzſzy/ iákoby iá chcąc ná drugie pul miáſtá

Ná Czerdziesią Osma Niedzielę.

Iálmusz-
ník iáko
obronio-
ny od An-
yotow w
západnie-
niu miá-
sta.

miásta wyterzasnąć / porwany iest od onych dwu swoich towá-
rzyšow / ktorzy go prošili / y strášliwemi przysięgami zátlináli/
žeby drugiey części miásta nie gubil. A gdy gniew iego wbláz-
gáli / pohámował reke swoje / y podniószy z ziemi głowieká
onego / ktory byl wpadł / rzekł: idź do domu twego á nie boy sie:
bo Synowie twoi y Žoná / y dom twoy cálo zdrow został / á
nikt z nich nie zginął: strzegłi cie modlitwy y iálmuszny / ktore
wstáwicznie czyniř ná vbogie. To rzekšy / zoczyli sie iemu / y po-
tym Mežow onych nigdy nie widział. A on wroćiwszy sie do
Miásta / nálaźł polowice Miásta obálona y przewrocona z
ludźmi y bydlety: drugie z obálin onych vmárle wyimowano/
málo ich ošłabionych zostało żywych. A iž nie próžne byly stowá
ktore od Anyolá Páńskiego slyšal / gdy do domu swego przy-
šedł (ktory byl w oney części obálonego Miásta) nálaźł wszy-
tko cálo: powinnych tylo po innych domách wpádłych śmierci
plákał. Obroniłá go reká Páńska ze wszytkim domem iego /
miedzy onemi zlemi / iáko Lothá w Sodomie.

N A X X X X I X N I E D Z I E Ł Ę

Czytanie z Pismá Świętego.

Acto. 10.

Bł Máz ieden w Cezáriej / ná imie Korneliuř / Setník w
Rócie / ktorá zowa Wlořka / nabožny y Bogá sie boiacy ze
wszytkim domem swoim / y czyniacy iálmuszny wielkie ludźmi
wiernym. A modlać sie zawždy Pánu Bogu / wyrzał widze-
niem iáwnym / okolo godziny dziewiętey / Anyolá Božego/
á on do niego wchodzi y mowi: Korneli. A on sie przeleťšy/
rzekł: A ktoř ty Pánie? A on mu powie: Modlitwy twoie/
y iálmuszny twoie / wstápiły ná pámić przed Páná Bogá.
A ták pošli Meže do Joppen / y przyzow Szymona / ktorego
Piotrem zowiá / ktory ma gospode v Szymoná řewcá / kto-
rego dom iest nád morzem / rc.

Z Doktorow Świętych.

Gregoriúř Papa lib. 1. Dialogorum.

Bonifácius

Bonifacius Biskup Serentyński/ (iáko mi powiedział Gau-
dencius Káplán iego wychowániec/ iż ſam ná to pátrzył:)
niemiał ná ſwoie Biſkupſtuo innych dochodow/ ieno iedne win-
nice. (Bo wboſtuo v dobrych ſerc ſtrożem ieſt pſtory:) Te win-
nice dnia iednego grad wſzytke pobil/ iż ledwie gdzie ktore gro-
no zoſtáło. A gdy czas przyſzedł iż ſie oná trochá doſtawála/ roz-
kazał Konſtancyuſhowi Káplánowi/ wneſowi ſwemu/ áby bez-
czki nágotował wſzytkie/ iáko przedtym innych lat/ on chociaż
mu ſie oná rzecz głupia zdála/ uczynił y nágotował. Tedy gdy
był czas/ máż on Boży pozbierał groná one z winnice y do prá-
ſy włożył/ y káżac wſytkim wynieſć/ ſam tám tylo z chłopieciem
máłym zoſtał/ ktoremu deptáć one groná kázał/ y ſam ſwoją reka
mále naczynie podſtáwił/ gdy troche winá ciekło/ on go po ka-
ſku w nágotowane beczki wlewał/ ták iż go w nich nie znáć by-
ło. A zázwołał Káplána y kázał winieſć vbogim. Zátym w práſie
wino pozeło roſć ták dlugo/ áż wſzytkie vbogich naczynia ná-
pełnione były. A gdy ſie vbogim doſyć oſtáło/ kázał chłopieciu
wyleſć/ á zámknąwſzy piwnice zápieczętował/ y ſedł do koſcio-
lá. A dnia trzeciego zázwołał Káplána: y uczyniwſzy modlitwa/
otworzyć piwnice kázał/ y náleżli wſzytkie beczki pełne/ ták iż
wierzechem z nich wino ciekło.

Z Przykádow Świętych.

Damaſcenus in vita Iofaphat.

Pokázuiąc Bárláám iáko iálmużny tu czynione/ ná drugim
żywoćie pożyteczne ſá/ ták náuczał. Było iedno wielkie miá-
ſto/ ktore miáło tákí zwyczaj ſtáry y práwo. Bráli ſobie obcego
y nieznátiomego człowieká zá Krolá/ ktory praw y zwyczajow za-
dnych miáſtá ich nie wiedział/ ktoremu dawáli wſzytke wladzá/
y czynił co chciał/ y roſkoſy używał iákich chciał/ ále tylo do ro-
ku. A gdy zbepieczniał/ á rozumiał że ták dlugo miał bydz ná-
onym Kroleſtwie: poddáni om iego rzucáli ſie náń/ y ſáty Kro-
lewſkie z niego odárſzy/ nágiego przez miáſto włożyli/ y wygá-
niáli go ná ieden wyſep dáleki/ gdzie nędza y głodem umrzeć
múſiał.

Ná Czterdziesta Dziewiata Niedziele.

musiał. Trásiło sie iz iednego ná takie krolestwo wsádžili/ ktory ten obycay ich y práwo wiedział/ y przestrzegł sie rozumnie/ y w onym dostátku myślił o sobie/ nie tak iáko inni przed nim. A nábierawšy skárbow/ ktore miał w reku/ y żywności wielka gros máde/ przez wierne swoje posłał wšrtek ná on wysp/ ná ktory po roku wygnány miał bydž. Gdy tedy rok przyszedł/ á poddáni tákžé mu iáko innym uczynili/ on w dobrym mieniu y rostkosách żył/ á drudzy iego przodkowie przez nie opátzność swoie/ nedze y głód cierpieli/ y to ták wykládal. Miasło to/ iest ten prozny y zdrádlivy świát. Mieszkanie/ sa gárći/ ktorzy nas do rostkosy pobudzájac/ słodkością ich ślepią/ ábysmy rozumieli iz z námi długo trwác máią/ żebyśmy sie ná koniec nie ogládali; y gdy sie ták ludzie wbespieczą/ nie sie ná przyszle wieczne rzeczy nie ogládájac/ przychodzi śmierć/ y ze wšytkiego zlupt: przychodzą gárći/ y prowadzą głupie y nieopátzne w one ciemne kráiny/ gđzie głodem y nedzą umieráją. Wierni studzy ktorzy skárby náše ná on świát niośa/ śac wboǳy y niedostáteczni/ ktorým tu dobrze czynimy: Tam to wšytko naydziemy/ co przez ich rece pošlemy.

N A L. N I E D Z I E L E.

Czytanie z Pisma Świętego.

W Joppen Miesćcie była iedná wżennicá/ ná imie Tábitá/ ábo Dorkás. Tá była pełná dobrych uczynków y iálmużn/ ktore czyniła. Tá sie rozchorzáła ná on czas/ y umárla. A wmyšly iá á położywšy ná sali wżniowie: slyšac o Pietrze S. iz był blisko w Lidze/ posłali do niego dwu Mężow/ prośac aby sie do nich przysć nie lenił. A gdy przyszedł/ wprowadžili go do oney sale/ y táń go obsłapily wdowy/ pláczac á wkláziac mu sućnie/ ktore im oná umárla Dorkás sprawowála. Tedy Piotr S. kazał wšy wšytkim przeg/ poklećnal y modlił sie: y do ciała sie obrocúwšy/ rzekł: Tábitá wstań. A oná otworzyła oczy/ y wyźrzwšy Piotrá/ siádlá. A on podawšy iey reke/ podniósł iá: y zwolał wšy świętych y wdow onych/ oddał im iá żywą. Co sie wšedzie po miesćcie rozgłósiło/ y wiele ich wwierzyło w Pána.

Z Dokto-

Z Doktorow Świętych.

Damascenus in vita Iosaphat.

Długie kazanie Pan Jezus slugom swoim czyni o iálmużnie/
iákosiny sie w Ewángeliey náuczyl. Posyłamy przed sobą
dobrá te/ ktore w reku mamy/ przez wboгих rece/ y ták bespie-
cznie zá nimi poydziem. Rozkazanie Pánstie/ ktore nawiecey
chowác mamy/ jest to: Bądźcie miłosierni/ iáko Ociec wáś
niebieski miłosierny jest. Co nawiecey chowác máia ci/ ktorzy
ná wyższych mieyscách siedza/ aby tego násládownáli/ od ktore-
go mieyscá swe y máietność máia. A w tym nawiecey P. Bogá
násládujemy/ gdy innym dobrze czynimy. A ták bądź wýzglic
wy wboгим/ y wšy otwarzay niedostátecznym/ aby y ty wcho Bo-
skie otworzone miał. Bo iáko sie my z nášemi towarzyszámi zá-
chowamy/ tákiego tu sobie P. Bogá mieć bedziemy. Czynimys
miłosierdzie/ ábysmy náleżli miłosierdzie.

Math. 7.

Z Przykładow Świętych.

Gregorius Papa in lib. 1. Dialogorum.

Bonifácus/ Biskup Serentyński/ nie máiac co dáć wboгим/
ktorzy z naglá byli do niego przyšli/ prosiac o iáká wboštwá
sweego poćieche/ y frásuiac sie á boiac/ áby prožnych z domu swe-
go nie pušcił: wspomniál iž wnek iego Konstántyn Káplan nie
dawno koniá przedał/ y zań dwánaście złotych czerwonych wziá-
wšy/ w strzynce pieniádze one záménal. A iž w ten czas domá
go nie było/ šedł Biskup do strzynki/ zamek nabožnym gwałtem
odbił/ pieniádze wziął/ y wedle myšli swey wboгим rozdał. Gdy
sie do domu Konstántyn wrocil/ á strzynkę wylupána nálażl/
y pieniádze wybráne/ pozal wolác z furys wielká: Ja tu tylo
w domu tym żyć nie moge. Ná iego wrzást przyšedł Biskup/ y
inni domownicy/ y wblagáiac go słowy miékkimi/ nie mogli w-
šmierzyć wolánia iego: wolal: Ja tylo tu ztoba żyć nie moge/

Gwałt
nabožny
v Swie-
tych wy-
mowio-
ny/ bo
mieli s-
eż wro-
cie.

wroc

Ná Pięćdziesiątą Niedzielę.

Pienią-
dze z nie-
bá.

wroc mi pieniądze. Onym iego wrzaskiem wzruszony Biskup/
bieżał do Kościoła Panny Maryey dziewicy/ y podniósłszy rece/
y ściagnawszy suknią/ prosił Pána Boga/ aby mu pieniądze po-
stał/ ktorémiby furą y gniew onego Káplána wciśyc mogł. A
gdy z predká ná suknią weyjrzał/ á rece swe spuścił/ wnet ná
lonie swym dwánaście złotych nálażł ták lśnacych/ iákoby tey
godziny z ognia wyşły. A zaráz one pieniądze/ z Kościoła wy-
şedşy/ Káplánowi onemu ná lono rzucił/ mówiąc: oto maş
pieniądze ktorýchś szukał; ále wiedz/ iż po śmierci moiey
w Kościele tym/ dla twego skępstwa/ Biskupem nie be-
dziesz. Z czego się pokázuie/ iż one pieniądze Ká-
plan ná dostąpienie Biskupstwa chował: Ale
słowo Meza świętego przemogło/ iż ná
Káplánstwie ten Konstancyus
żywota dokonać musiał.

L A V S D E O.

SKRZYŃKA ŚWIĘTEGO MIKOŁAJA

Est ieſzcze przytym Bractwie Skrzyńki S. Mikolája/ dla-
tych oſobliwie Pámienek/ ktore będąc wſciwie/ wychowa-
ne/ z uboſtwa y niedoſtátku poſagow/ przychoǳa w nieſ-
beſpieczeńſtwo utrácenia cnoty/ y czyſtoſci ſwoiey. Tákie
rátować/ y od tego wpadku nieſzczęſnego wyrwać/ był
to záwždy wiekły/ y Pánu Bogu wielce wdzięczny wzynek miłoſierny.
Czego ſam Pan Bog dał przykłaǳ ná oney Sarze/ Pámience utrapio-
ney; á potym Żenie Tobiaſá młodego: ktora niemáiąc z niákdpo-
ciechy y ráctunku/ otrzymała to/ że ieý zeſłał Pan Bog Anioła Rá-
pháelá/ zá ktorego powodem doſtála meżá/ iákiego wedle Pána Bo-
ga godna była. Niezáwždyć Pan Bog tákie cudá przez Anioła czyni/
ale nam to zlecił/ ábyſmy náǳ talimi záwždy miłoſierǳie mieli/ gdyſ
ſa wſelákiego politowania godne/ nie ták dla náǳe doczeſney/ iáko
wiecey dla tego/ iż z ciałem duſze ſwoie záwodzą/ ó z oſtátnia ſromo-
ta ná wieczne potępienie robia. Co dobrze S. Mikolay wieǳac :
nie żáłował ná tatcie/ ták wiele złotá/ ile doſyć było ná wypoſáżenie.
Tego ieſli kiedy było trzeba/ tedy tych czaſow nieſzczęſnych tym wiecey.

Wizytuy/ nayǳieſz dom tákí/ w którym zeſtate wdowa z kilka w-
rodziwych corek/ nie máſz ich czym oǳiać/ nie máſz czym karmić.
Co myſli Mátká zá ona náǳa wielka r Torki/ mowi/ muſi myſlić
oſobie/ ábo czyſtoſć y wſtyǳ przedać/ ábo głodem umrzeć. Nieſ-
wiele coby Sarámi/ ábo zuzánnámi były: náǳá/ ſromotá/ głód/
do potuż

Skrzynka

Do pokuź przyczyna. Łacno namowić / gdzie iuż nadzą namowila /
 albo do kolatala. O Święty Mikolaiu / iakobytu wielki spital
 zbudował y cielesny / y duszny z y ciadu y duszy radzacz. Toż sie mo-
 wi o Pánienkách / ktore posagu y pozywienia nie máia / pokusom lá-
 ene miejsce dać moga. Znáydziesz tákich rodzicow co sami corki
 swe do zlego popycháia y záprzedaia / drugih niewinne oczy y uszy
 wšyſkiego ſie zlego náprzecz y náslucháia : przykłady zle / y nie-
 wzciwe / y náylepſzych wzgorſza : Mieſzkánia między ludźmi ták ſie
 pomieſzály / że trudno wyjde / coby ſie nie pogorſzył : Wsch nie-
 czyſty / ták świat zaráził / że mozem mowić z piſmem ſwíetym. Wſe-
 kie ciało popſwálo drogi ſwoie. Coż tu czynić z Zbiegáć temu /
 ieſli rzecz potrzebna / zá ktora wielka odpláta / wielka niſli zebra-
 ti karmić.

Tác była przyczyna / że ſie te rzeczy Bráctwu przekładáły / zá-
 czym Pan Bóg wzbudził niektorych ſercá / do zábiegánie tákiemu
 oſtátniemu nieſzczéściu. A oſobliwie Jáśnie Wielmożny J. M.
 Pan Mikoláy Zebrzydowski / Woiewoda Krakowski / wielki dobro-
 dziey y protektor tego Bráctwa / fundował ná pogatek ſkrzynki
 Mikoláia Świętego iáko ſtarb wiekuiſty : ná opátzenie y wſpo-
 mozenie / tákich dzieweczek / ktore wboſtwem przyciſnione / nie mo-
 ga ináczey ſwey cnoty ochronić / y ná poſági ſie zebrać. Do gó-
 go ſie y inſzy Ichmoſć ták ſwiatobliwym zágrzani powodem ſego-
 drobliwoſcia ſwoia przyložyli oſobliwie Jegomoſć Ksiadz Mikoláy
 Táránowski : Dobrodziey ták ſie y Stárchy przez wiele lat Bráctwa
 Jáśnie Wielmożny Jegomoſć Pan Stanisław Gárwácki Káſtel-
 lan Plocki. Jegomoſć Ksiadz Andrzej Lukomſki Archidiakon Kras-
 kowski ktory anazna ſwoia fundácyá téż pomnożył ſkrzynk. Má-
 ia tedy tu pogotowiu te ſkrzynki / z ktorey opátzione / moga mezo-
 doſtáć / y w wzciwym małżeńſtwie mieſzkáć / albo téż do Kłaſtor-
 row Pánienſkich iſć záſluſzna wypráva.

A żeby ſie y drudzy do tey ſkrzynki / ták potrzebney przyczyniali /
 wzywa nas przykładem ſwym on wielki Biſkup Mikoláy Święty
 ktory ſie tym takim miłoſiernym wzynkiem wielce Pánu Bogu po-
 dobał / y wielkim ſwíetym zoſtał / zá co wieczna ſława / y nagro-
 de od

Świętego Mikołaja.

de od Pána Boga ma. A miał zawsze w tym Mikołay Święty
naśladowce swoje / o których czytamy / iako y staraniem / y majątno-
ścią / drudzy też y zdrowiem własnym / czystości Pánienek bronili.

Grzegorz Święty miał na Rejestrze spisane wszystkie takie wbo-
gie Pánienki. Święty Antoninus Arcybiskup Florentski / na takie y
z swego dawał / y w drugich zebrał. Theodora Święta dziewczę za
prowadzona na miejsce nieczyste / ieden żołnierz Didymus od stro-
moty wybawił / symarczywszy z nią sarami / za co y śmierć podał.
A wiele innych takich bywało / za co wielkie zawsze błogosławień-
stwo Boże odnośli. Tegoż my się spodziewamy / kiedy przez iak
mużny nasze / dusze y ciała niewinne od grzechu y wypadku stro-
tnego / które Bog Krwia swoją wykupił / my pieniędzmi / dobrym
y miłosiernym sercem wybawimy.

Ta strzynka jest w mocy tychże przedników tego Bractwa / któ-
rym się tego powierzono / z takimi powinnościami.

I.

Naprzód / aby czyni się zapisane pewnych czasów odbierać nieos-
miestawiali : y odebrawszy / imieniem y pod pieczęcią Brac-
twa / kwitowali : a gdzieby były zatrzymane o to czynić mają.

II.

Tak tymi pieniędzmi sáfować mają / aby się właśnie takim
Pánienkom / w niebezpieczeństwie / y w takiej potrzebie będącym /
dogadzało : wedle intencyey Fundatorów / mając wzgląd na kon-
dycya y stan każdego.

III.

Przeto każdy Brat z tego Bractwa / kiedy się o takich pánienkach
dowie / odnieść do Bractwa / aby ich potrzebe opatrzyło. A
nádto / będąc naznaczeni dwá opiekuni / którzy się o takich dowie-
dziawszy / Bractwu opowiedzą.

IV.

Skrzynka S. Mikołaja.

IV.

VSłyszawszy urzędnicy Bractwa o takiej potrzebie / beda z siebie
gąć / aby dusze niewinne / na takie zgorzelenia nie przychodziły.

V.

Iesliby potrzeba wyciągać / takim miejsce obmyśle / poń do ias-
kiego postanowienia nieprzyjda.

VI.

ACz zawždy kiedy Bractwo ozym będzie wiedziało / ma takie po-
trzeby obmyśleć / wszakże osobliwie raz w rok / na dzień Swie-
tego Mikołaja / Bractwo dla tego sie samego zeydzie / na ktorey
schadzce tego doglądać beda / iesli sie temu postanowieniu dosyć
dziele : a iesliby ktore osoby / takiego opatrzenia potrzebowwały / tego
dnia to iako naypiłniej odprawia. Tam że rachunki wczynią percepty
y wydatku tej skrynki Swietego Mikołaja.

VII.

Klucz tej skrynki / będzie miał ieden starszy tego Bractwa /
a drugi ktokolwiek z Konsyliarzow naznaczony.

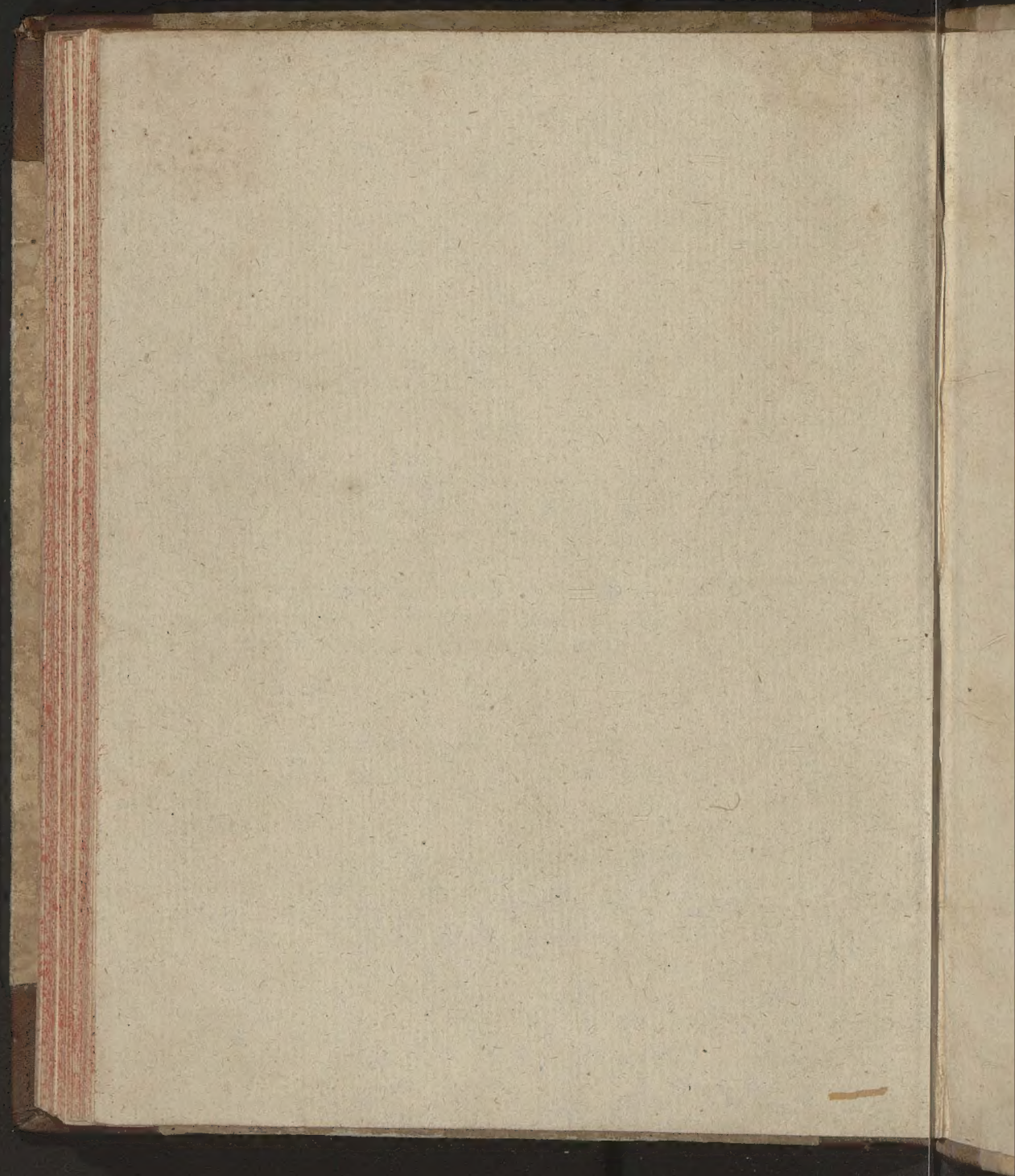

es
y.

ás

os
es
ey
ñe
go
ty

z/

Biblioteka Jagiellońska

stdr0019373

